

Lagrådsremiss

Elmarknadsfrågor

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 8 mars 2018

Ibrahim Baylan

Egon Abresparr
(Miljö- och energidepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

I lagrådsremissen föreslås dels en rad ändringar i ellagen (1997:857), dels ändringar i lagen (2011:710) om certifiering av stamnätsföretag för el. Ändringarna gäller främst elnätsföretagen.

Ellagens terminologi förtydligas när det gäller indelningen av elnätet i olika nivåer och förutsättningarna för att bedriva överföring av el på de högsta spänningsnivåerna. Bestämmelserna om certifiering av stamnätsföretag anpassas till ändringarna i ellagen.

För att underlätta för ökad efterfrågefleksibilitet föreslås att det ska bli lättare att utveckla nätavgifterna genom pilotprojekt och stegvis införande av nya nättariffer. Elanvändarna ska vidare få bättre tillgång till information om avgifter och övriga villkor för överföring av el.

Regelverket för intäktsramar för elnätsverksamhet förenklas och förtydligas. Vid bedömningen av kvaliteten i verksamheten ska Energimarknadsinspektionen få ta hänsyn även till avbrott som medför skadeståndsskyldighet för nätföretaget eller ger rätt till avbrottsersättning. För att säkerställa att nätföretagen ger Energimarknadsinspektionen det underlag som behövs för att bestämma en intäktsram föreslås att en förseningsavgift ska införas.

För att motverka att konsumenterna utsätts för otillbörliga påtryckningar föreslås ändringar när det gäller förutsättningarna för att avbryta överföringen av el på grund av betalningsförsummelse.

I lagrådsremissen föreslås också att ellagens bestämmelser om överklagande ska förenklas.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2019.

Innehållsförteckning

1	Beslut	4
2	Lagtext	5
2.1	Förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857)	5
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (2011:710) om certifiering av stamnätsföretag för el.....	25
3	Ärendet och dess beredning	28
4	Transmissionsnät och transmissionsnätsföretag.....	29
4.1	Ellagens terminologi	29
4.2	Transmissionsnät och regionledning	29
4.3	Transmissionsnätsföretag	33
4.4	Certifiering av transmissionsnätsföretag	35
5	Rätt att använda elnätet inom landet	35
6	Effektiva nättariffer.....	37
6.1	Efterfrågefleksibilitet på en elmarknad med vind- och solkraft.....	37
6.2	Pilotprojekt och stegvis införande av nya nättariffer.....	37
6.3	Elpriskollen	40
6.4	Information till elanvändarna	41
7	Intäktsram för nätverksamhet.....	42
7.1	Förhandsprövning av nätföretagens intäkter	42
7.2	Intäktsramens storlek.....	43
7.3	Nätföretagets skyldighet att lämna uppgifter till nätmyndigheten	45
7.4	Intäktsram när underlag saknas eller är bristfälligt.....	46
7.5	Kvaliteten i nätverksamheten	47
7.6	Intäktsram för transmissionsnät.....	49
7.6.1	Tidpunkten för bestämmande av intäktsram och tillsynsperiodens längd.....	49
7.6.2	Intäkter från transmission	50
7.7	Omprövning av intäktsramen under tillsynsperioden.....	51
7.8	Omprövning av intäktsramen efter tillsynsperioden.....	52
7.8.1	I vilka situationer ska omprövning ske?	52
7.8.2	När ska intäktsramen ändras?	54
7.9	Beräkning av intäkter	57
7.10	Avvikelse från intäktsramen	59
7.11	Förseningsavgift.....	62
7.12	Tidsfrister för tariffillsyn.....	64
8	Avbrytande av överföringen av el till konsumenter.....	65
8.1	Förutsättningarna för att avbryta överföringen av el	65
8.2	Ersättning för kostnader	66
8.3	Skyldighet att informera myndighet om avbrytande av överföringen av el.....	67
9	Överklagande	68
10	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.....	73

10.1	Ikraftträdande	73
10.2	Intäktsram för nätverksamhet	73
10.3	Överklagande	74
11	Konsekvensanalys	75
12	Författningskommentar	78
12.1	Förslaget till lag om ändring i ellagen (1997:857)	78
12.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (2011:710) om certifiering av stamnätsföretag för el	111
Bilaga 1	Sammanfattning av promemorian Elmarknads- lag (Ds 2017:44)	114
Bilaga 2	Promemorians lagförslag	121
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna för promemorian	196
Bilaga 4	Sammanfattning av rapporten Åtgärder för ökad efterfrågefleksibilitet i det svenska elsystemet	197
Bilaga 5	Lagförslaget i rapporten Åtgärder för ökad efterfrågefleksibilitet i det svenska elsystemet	204
Bilaga 6	Förteckning över remissinstanserna för rapporten Åtgärder för ökad efterfrågefleksibilitet i det svenska elsystemet	208
Bilaga 7	Sammanfattning av rapporten Nya regler för elnätsföretagen inför perioden 2020–2023	209
Bilaga 8	Lagförslaget i rapporten Nya regler för elnätsföretagen inför perioden 2020–2023	214
Bilaga 9	Förteckning över remissinstanserna för rapporten Nya regler för elnätsföretagen inför perioden 2020– 2023	220

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i ellagen (1997:857),
2. lag om ändring i lagen (2011:710) om certifiering av stamnätsföretag för el.

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857)

Härigenom föreskrivs i fråga om ellagen (1997:857)¹

dels att 5 kap., 11 kap. 6 §, 12 kap. 3 a § och 13 kap. 8 § ska upphöra att gälla,

dels att 1 kap. 4 a och 5 b §§, 2 kap. 10, 12 och 16 §§, 3 kap. 1 a och 1 f, 1 g och 1 i–1 k §§, 4 kap. 1, 2, 8, 9, 11 och 12 §§, 8 kap. 3 b §, 11 kap. 3–5 §§, 13 kap. 5–7 §§ och rubriken närmast före 4 kap. 9 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas ett nytt kapitel, 5 kap., sex nya paragrafer, 4 kap. 4 a, 4 b och 11 a–11 c §§ och 12 kap. 16 §, och närmast före 12 kap. 16 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

4 a §²

Med *stamledning* avses en ledning med en spänning om 220 kilovolt eller mer.

Med *transmissionsnät* avses i denna lag ett tekniskt och driftsmässigt sammanhängande ledningsnät som har en spänning om 220 kilovolt eller mer, sträcker sig

¹ Senaste lydelse av

5 kap. 1 § 2009:892	5 kap. 19 § 2009:892
5 kap. 2 § 2009:892	5 kap. 20 § 2011:712
5 kap. 3 § 2011:712	5 kap. 21 § 2011:712
5 kap. 4 § 2009:892	5 kap. 22 § 2015:259
5 kap. 5 § 2009:892	5 kap. 23 § 2009:892
5 kap. 6 § 2009:892	5 kap. 24 § 2009:892
5 kap. 7 § 2009:892	5 kap. 24 a § 2014:391
5 kap. 7 a § 2014:270	5 kap. 25 § 2009:892
5 kap. 8 § 2014:282	5 kap. 26 § 2013:207
5 kap. 9 § 2014:282	5 kap. 27 § 2009:892
5 kap. 10 § 2011:712	5 kap. 28 § 2009:892
5 kap. 11 § 2011:712	12 kap. 3 a § 2006:926
5 kap. 12 § 2011:712	13 kap. 8 § 2013:207
5 kap. 13 § 2011:712	rubriken till 5 kap.
5 kap. 14 § 2011:712	2009:892
5 kap. 15 § 2011:712	rubriken närmast efter
5 kap. 16 § 2011:712	rubriken till 5 kap.
5 kap. 17 § 2011:712	2009:892

² Senaste lydelse 2009:892.

rubriken närmast före 5 kap. 1 § 2009:892
rubriken närmast före 5 kap. 6 § 2009:892
rubriken närmast före 5 kap. 8 § 2009:892
rubriken närmast före 5 kap. 9 § 2009:892
rubriken närmast före 5 kap. 10 § 2009:892
rubriken närmast före 5 kap. 12 § 2009:892
rubriken närmast före 5 kap. 15 § 2009:892
rubriken närmast före 5 kap. 17 § 2009:892
rubriken närmast före 5 kap. 19 § 2011:712
rubriken närmast före 5 kap. 20 § 2009:892
rubriken närmast efter 5 kap. 21 § 2009:892
rubriken närmast före 5 kap. 22 § 2009:892
rubriken närmast före 5 kap. 23 § 2009:892
rubriken närmast före 5 kap. 24 § 2009:892
rubriken närmast före 5 kap. 25 § 2009:892
rubriken närmast före 5 kap. 28 § 2009:892.

över flera regioner i Sverige och länkar samman det nationella elnätet med elnät i andra länder.

Med regionledning avses en ledning som omfattas av en nätkoncession för linje och *där spänningen understiger 220 kilovolt.*

Med regionledning avses en ledning som omfattas av en nätkoncession för linje och *inte ingår i ett transmissionsnät.*

5 b §³

Med *stamnätsföretag* avses i denna lag den som *innehär* nätkoncession för *stamnätet eller största delen därav.*

Med *transmissionsnätsföretag* avses i denna lag den som *har* nätkoncession för *ledning som ingår i ett transmissionsnät.*

2 kap.

10 §⁴

Nätkoncession får beviljas endast den som från allmän synpunkt är lämplig att utöva nätverksamhet. *Nätkoncession* för område får beviljas endast den som dessutom är lämplig att bedriva nätverksamhet inom det begärda området.

Nätkoncession för en utlandsförbindelse får beviljas och innehas av endast ett *stamnätsföretag* eller en juridisk person där ett sådant företag har ett bestämmande inflytande. *Nätkoncession* får dock beviljas även andra om ledningen är av mindre betydelse för det samlade överföringsnätet till utlandet.

En nätkoncession får ges endast om *nätkoncessionshavaren* från allmän synpunkt är lämplig att utöva nätverksamhet. *En nätkoncession* för område får ges endast om *koncessionshavaren* dessutom är lämplig att bedriva nätverksamhet inom *koncessionsområdet.*

En nätkoncession för en utlandsförbindelse får ges till och innehas endast av ett *transmissionsnätsföretag* eller en juridisk person där ett sådant företag har ett bestämmande inflytande. *Detta gäller dock inte* om ledningen endast har liten betydelse för den samlade överföringen av el till och från utlandet.

12 §⁵

Gränserna för en nätkoncession för område får ändras av nätmyndigheten, om det behövs för en ändamålsenlig nätverksamhet och det kan ske utan synnerlig olägenhet för koncessionshavaren.

I 5 kap. 25 och 27 §§ finns bestämmelser om fördelning av intäktsramen vid ändring av koncessionsgränser.

I 5 kap. 37 § finns bestämmelser om fördelning av intäktsramen vid ändring av koncessionsgränser.

³ Senaste lydelse 2011:712.

⁴ Senaste lydelse 2011:712.

⁵ Senaste lydelse 2009:892.

16 §⁶

En nätkoncession får inte överlåtas utan tillstånd.

Vid prövning av en ansökan om överlåtelse av nätkoncession ska 10 § tillämpas. Detsamma gäller vid prövning av en ansökan om nätkoncession i anledning av återkallelse av en nätkoncession enligt 18 § första stycket 2 eller 3.

Om en intäktsram vid överlåtelsen ska fördelas enligt 5 kap. 25 § andra stycket, får tillstånd till överlåtelse inte lämnas om inte fördelningen har godkänts enligt 26 § första stycket samma kapitel.

Om en intäktsram vid överlåtelsen ska fördelas enligt 5 kap. 34 § andra stycket, får tillstånd till överlåtelse inte lämnas om inte fördelningen har godkänts enligt 35 § första stycket samma kapitel.

Regeringen prövar ärenden om tillstånd enligt första stycket, om ärendet avser en utlandsförbindelse.

3 kap.

1 a §⁷

En juridisk person som bedriver nätverksamhet får inte bedriva produktion av eller handel med el. Ett *stamnätsföretag* får inte heller bedriva produktion av eller handel med naturgas.

Utan hinder av första stycket får produktion av el bedrivas tillsammans med nätverksamhet av samma juridiska person, om produktionen

En juridisk person som bedriver nätverksamhet får inte bedriva produktion av eller handel med el. Ett *transmissionsnätsföretag* får inte heller bedriva produktion av eller handel med naturgas.

Trots första stycket får produktion av el bedrivas tillsammans med nätverksamhet av samma juridiska person, om produktionen

1. uteslutande är avsedd att täcka nätförluster, eller
2. sker tillfälligt i syfte att ersätta utebliven el vid elavbrott.

1 f §⁸

Ett *stamnätsföretag* ska vara oberoende av företag som bedriver produktion av eller handel med el eller naturgas.

Ett *transmissionsnätsföretag* ska vara oberoende av företag som bedriver produktion av eller handel med el eller naturgas.

1 g §⁹

Den som ensam eller tillsammans med någon annan utövar kontroll

Den som ensam eller tillsammans med någon annan utövar kontroll

⁶ Senaste lydelse 2013:207.

⁷ Senaste lydelse 2011:712.

⁸ Senaste lydelse 2011:712.

⁹ Senaste lydelse 2011:712.

över ett företag som bedriver produktion av eller handel med el eller naturgas, får inte utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot ett *stamnätsföretag*.

Den som ensam eller tillsammans med någon annan utövar kontroll över ett *stamnätsföretag*, får inte utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot ett företag som bedriver produktion av eller handel med el eller naturgas.

Den som ensam eller tillsammans med någon annan får utse ledamöter till styrelsen eller motsvarande organ hos ett *stamnätsföretag*, får inte utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot ett företag som bedriver produktion av eller handel med el.

över ett företag som bedriver produktion av eller handel med el eller naturgas, får inte utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot ett *transmissionsnätsföretag*.

Den som ensam eller tillsammans med någon annan utövar kontroll över ett *transmissionsnätsföretag*, får inte utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot ett företag som bedriver produktion av eller handel med el eller naturgas.

Den som ensam eller tillsammans med någon annan får utse ledamöter till styrelsen eller motsvarande organ hos ett *transmissionsnätsföretag*, får inte utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot ett företag som bedriver produktion av eller handel med el.

1 i §¹⁰

Bestämmelserna i 1 f och 1 g §§ hindrar inte att ett *stamnätsföretag* bedriver sådan produktion av el som avses i 1 a § andra stycket eller ingår i samma koncern som ett företag som bedriver produktion av el som uteslutande är knuten till driften av *stamnätsföretagets* ledningsnät.

Bestämmelserna i 1 f och 1 g §§ hindrar inte att ett *transmissionsnätsföretag* bedriver sådan produktion av el som avses i 1 a § andra stycket eller ingår i samma koncern som ett företag som bedriver produktion av el som uteslutande är knuten till driften av *transmissionsnätsföretagets* ledningsnät.

1 j §¹¹

En styrelseledamot, verkställande direktör, firmatecknare eller annan person med liknande ställning i ett *stamnätsföretag* får inte samtidigt ha en motsvarande ställning i ett företag som bedriver produktion av eller handel med el med undantag för ett sådant produktionsföretag som avses i 1 i §.

En styrelseledamot, verkställande direktör, firmatecknare eller annan person med liknande ställning i ett *transmissionsnätsföretag* får inte samtidigt ha en motsvarande ställning i ett företag som bedriver produktion av eller handel med el med undantag för ett sådant produktionsföretag som avses i 1 i §.

¹⁰ Senaste lydelse 2011:712.

¹¹ Senaste lydelse 2011:712.

1 k §¹²

Om ett *stamnätsföretag* ingår i en koncern där en annan del bedriver produktion av eller handel med el, får åtgärder som vidtas av företag i koncernen för att säkerställa att kraven i 1 f, 1 g och 1 j §§ är uppfyllda inte innebära att personal eller kommersiellt känsliga uppgifter överförs från *stamnätsföretaget* till ett företag som bedriver produktion av eller handel med el.

Om ett *transmissionsnätsföretag* ingår i en koncern där en annan del bedriver produktion av eller handel med el, får åtgärder som vidtas av företag i koncernen för att säkerställa att kraven i 1 f, 1 g och 1 j §§ är uppfyllda inte innebära att personal eller kommersiellt känsliga uppgifter överförs från *transmissionsnätsföretaget* till ett företag som bedriver produktion av eller handel med el.

4 kap.

1 §¹³

Nättariffer ska vara objektiva och icke-diskriminerande. De ska utformas på ett sätt som är förenligt med ett effektivt utnyttjande av elnätet och en effektiv elproduktion och elanvändning.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten får meddela föreskrifter om hur nättarifferna ska utformas för att främja ett effektivt utnyttjande av elnätet eller en effektiv elproduktion och elanvändning.

I 5 kap. finns bestämmelser om *fastställande av intäktsram*.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur nättarifferna ska utformas för att främja ett effektivt utnyttjande av elnätet eller en effektiv elproduktion och elanvändning.

I 5 kap. finns bestämmelser om *intäktsram för nätverksamhet*.

2 §¹⁴

Nättariffer för överföring av el *skall* utformas så, att betald anslutningsavgift ger rätt att använda *det elektriska nätet* inom landet, med undantag för *utlandsförbindelserna*.

Regeringen får föreskriva att betald anslutningsavgift ger rätt att använda även utlandsförbindelserna till ett eller flera länder. En sådan föreskrift får också avse utlandsförbindelserna till en del av ett land.

Nättariffer för överföring av el *ska* utformas så att betald anslutningsavgift ger rätt att använda *elnätet* inom Sverige, med undantag för *utlandsförbindelser med en spänning som understiger 220 kilovolt*.

¹² Senaste lydelse 2011:712.

¹³ Senaste lydelse 2014:270.

¹⁴ Senaste lydelse 1998:1651. Ändringen innebär bl.a. att andra–fjärde styckena tas bort.

Föreskrifter enligt andra stycket får meddelas i fråga om ett land eller del av ett land vars elmarknad kan anses utgöra en gemensam marknad med den svenska elmarknaden.

Avtal som avser tillträde till en utlandsförbindelse och som har ingåtts innan regeringen meddelar föreskrifter enligt andra stycket skall fortfarande gälla.

4 a §

Inom ett koncessionsområde eller inom flera koncessionsområden som redovisas samlat får nättariffer för överföring av el trots 3 och 4 §§ gälla för en begränsad krets av elanvändare, om

1. det behövs för att utveckla nättariffer som främjar ett effektivt utnyttjande av elnätet, och

2. nätkoncessionshavaren har informerats om detta.

En sådan nättariff får inte tillämpas under en längre tid än tre år utan tillstånd av nätmyndigheten.

4 b §

Nätmyndigheten ska ge tillstånd enligt 4 a § andra stycket, om nättarifferna

1. uppfyller kraven i 1 § första stycket, och

2. behöver tillämpas under en längre tid än tre år med hänsyn till det ändamål som anges i 4 a § första stycket 1.

Tillstånd ska ges för viss tid.

8 §¹⁵

På en regionledning ska inom varje normalt spänningsintervall nättariffen utformas utifrån nätkoncessionshavarens kostnader för samtliga regionledningar i hela landet som kan hänföras till respektive spänningsintervall.

Den del av de beräknade kostnaderna som utgörs av betalning för överföring på *stamnätet* och andra regionledningar ska dock beaktas samlat endast för nätkoncessionshavarens samtliga regionledningar inom en och samma region.

Den del av de beräknade kostnaderna som utgörs av betalning för överföring på *transmissionsnät* och på andra regionledningar ska dock beaktas samlat endast för nätkoncessionshavarens samtliga regionledningar inom en och samma region.

*Stamledning*¹⁶

Transmissionsnät

9 §¹⁷

På *en stamledning* får nättariffen för överföring av el utformas med hänsyn till var på nätkoncessionshavarens ledningsnät en anslutningspunkt är belägen.

På *ett transmissionsnät* får nättariffen för överföring av el utformas med hänsyn till var på nätkoncessionshavarens ledningsnät en anslutningspunkt finns.

11 §¹⁸

Den som har nätkoncession skall på begäran utan dröjsmål lämna skriftlig uppgift om sin nättariff.

En nätkoncessionshavare ska

1. utan dröjsmål till den som begär det lämna skriftlig uppgift om avgifter och övriga villkor för överföring av el, och

2. offentliggöra sådana uppgifter.

Vid begäran om ny anslutning skall uppgift enligt första stycket lämnas inom skälig tid.

Den som har nätkoncession skall offentliggöra sin nättariff till den del den avser avgifter och övriga villkor för överföring av el.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten får meddela närmare föreskrifter om offentliggörande av nättariff enligt tredje stycket.

11 a §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för nätkoncessionshavare att lämna

¹⁶ Senaste lydelse 2009:892.

¹⁷ Senaste lydelse 2009:892.

¹⁸ Senaste lydelse 2002:121.

uppgift till nätmyndigheten om avgifter och övriga villkor för överföring av el.

11 b §

En nätkoncessionshavare ska informera elanvändarna om

1. hur avgifterna för överföring av el är utformade, och

2. vilka möjligheter elanvändarna har att påverka sina kostnader för överföring av el genom att byta villkor eller genom att ändra förbrukningsmönster.

11 c §

En nätkoncessionshavare ska utan dröjsmål till den som begär det lämna skriftlig uppgift om de allmänna villkor som koncessionshavaren tillämpar för anslutning.

I samband med en begäran om en ny anslutning ska uppgift om avgift och övriga villkor för anslutningen lämnas inom skälig tid.

12 §¹⁹

En nätkoncessionshavare som har tagit emot en *ansökan* om anslutning av en elproduktionsanläggning ska ange en tidsplan för handläggningen av *ansökan*.

När uppgift enligt *11 § första stycket* lämnas i fråga om anslutning av en elproduktionsanläggning, ska nätkoncessionshavaren även ange en tidsplan för anslutningen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om utformningen av en tidsplan enligt första eller andra stycket.

En nätkoncessionshavare som har tagit emot en *begäran* om anslutning av en elproduktionsanläggning ska ange en tidsplan för sin handläggning av *ärendet*.

När uppgift enligt *11 c § andra stycket* lämnas i fråga om anslutning av en elproduktionsanläggning, ska nätkoncessionshavaren även ange en tidsplan för anslutningen.

5 kap. Intäktsram för nätverksamhet

Intäktsramens storlek

1 § En nätverksamhet ska för en tillsynsperiod ha en bestämd intäktsram som

1. täcker kostnader för en ändamålsenlig och effektiv drift av en nätverksamhet med likartade objektiva förutsättningar,
2. täcker kapitalförslitning, och
3. ger en sådan avkastning på kapitalbasen som behövs för att i konkurrens med alternativa placeringar med motsvarande risk få tillgång till kapital för investeringar.

Med kapitalbas avses det kapital som krävs för att bedriva verksamheten.

Tillsynsperioden

2 § Tillsynsperioden ska vara fyra kalenderår, om det inte finns särskilda skäl för en annan tidsperiod.

Intäktsramens bestämmande

3 § Intäktsramen ska vara bestämd av nätmyndigheten i förväg för varje tillsynsperiod enligt detta kapitel och föreskrifter som meddelats i anslutning till kapitlet.

4 § En nätkoncessionshavare ska lämna de uppgifter till nätmyndigheten som myndigheten behöver för att bestämma intäktsramen.

5 § Nätmyndigheten ska genom ett beslut bestämma intäktsramen senast två månader innan tillsynsperioden börjar.

Det ska framgå av beslutet vilka uppgifter och metoder som har använts för att bestämma ramen.

6 § Om en nätkoncessionshavare inte lämnar de uppgifter som anges i 4 §, ska nätmyndigheten bestämma en intäktsram som framstår som skälig med hänsyn till uppgifterna i ärendet.

Kostnader för en ändamålsenlig och effektiv drift

7 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. vad som ska anses vara kostnader för en ändamålsenlig och effektiv drift av en nätverksamhet med likartade objektiva förutsättningar när intäktsramen bestäms, och
2. hur sådana kostnader ska beräknas.

Kapitalkostnader

8 § Kapitalbasen ska beräknas med utgångspunkt i de tillgångar som nätkoncessionshavaren använder för att bedriva nätverksamheten och med hänsyn till investeringar och avskrivningar under tillsynsperioden.

En tillgång som inte behövs för att bedriva verksamheten ska anses ingå i kapitalbasen, om det skulle vara oskäligt mot nätkoncessionshavaren att bortse från tillgången.

9 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela

1. ytterligare föreskrifter om hur kapitalbasen ska beräknas,
2. föreskrifter om beräkningen av kapitalförslitning och en sådan avkastning på kapitalbasen som behövs för att i konkurrens med alternativa placeringar med motsvarande risk få tillgång till kapital för investeringar.

Kvaliteten i nätverksamheten

10 § När intäktsramen bestäms ska hänsyn tas till kvaliteten i nätverksamheten. En sådan bedömning får medföra en ökning eller minskning av avkastningen på kapitalbasen.

11 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad som avses med kvaliteten i nätverksamheten.

Effektivt utnyttjande av elnätet

12 § När intäktsramen bestäms ska hänsyn tas till i vilken utsträckning nätverksamheten bedrivs på ett sätt som är förenligt med eller bidrar till ett effektivt utnyttjande av elnätet. En sådan bedömning får medföra en ökning eller minskning av avkastningen på kapitalbasen.

13 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad som avses med ett effektivt utnyttjande av elnätet.

Intäkter från ett lokalnät

14 § En intäktsram för intäkter från ett ledningsnät inom ett område ska bestämmas för varje koncessionsområde för sig.

Om nätmyndigheten enligt 3 kap. 3 § har beslutat att flera nätkoncessioner för område ska redovisas samlat, ska dock de områdena anses vara ett koncessionsområde när intäktsramen bestäms.

15 § Om en nätkoncession för linje redovisas i redovisningen av en nätkoncession för område enligt 3 kap. 3 a § andra stycket, ska koncessionerna anses vara en nätkoncession för område när intäktsramen bestäms.

Intäkter från en regionledning

16 § En intäktsram för intäkter från en regionledning ska bestämmas för nätkoncessionshavarens samtliga regionledningar i Sverige.

Intäkter från ett transmissionsnät

17 § En intäktsram ska bestämmas för intäkter från ett transmissionsnät.

18 § Om ett transmissionsnätsföretag är systemansvarig myndighet, ska den del av verksamheten som inte kan hänföras till en viss kund eller kundkategori anses ingå i företagets nätverksamhet när intäktsramen bestäms.

19 § Om ett transmissionsnätsföretag deltar i ett europeiskt samarbete som syftar till att utveckla och vidmakthålla en fungerande europeisk marknad för el, ska även den verksamheten anses ingå i företagets nätverksamhet när intäktsramen bestäms.

20 § Om ett transmissionsnätsföretag är en statlig myndighet och har finansierat en förstärkning av elnätet enligt ett sådant avtal som avses i 4 kap. 9 b §, ska, när intäktsramen bestäms, företagets kostnader med anledning av avtalet anses ha uppstått i företagets nätverksamhet.

Omprövning av intäktsramen under tillsynsperioden

21 § Nätmyndigheten får ompröva ett beslut om intäktsram under tillsynsperioden och ändra ramen, om nätkoncessionshavaren har ansökt om det och

1. det finns omständigheter som bedöms medföra en väsentlig ökning av ramen vid en omprövning efter tillsynsperioden, eller
2. det annars finns särskilda skäl.

En ansökan om omprövning under tillsynsperioden ska handläggas skyndsamt.

22 § Nätmyndigheten ska ompröva ett beslut om intäktsram under tillsynsperioden och ändra ramen, om

1. nätkoncessionshavaren har lämnat oriktiga eller bristfälliga uppgifter och detta har inverkat på ramens storlek,
2. ramen av någon annan anledning har bestämts på ett uppenbart felaktigt eller ofullständigt underlag och detta har inverkat på ramens storlek, eller
3. det annars finns särskilda skäl.

Vid en omprövning enligt första stycket 1 får intäktsramen ökas endast om det finns särskilda skäl.

Omprövning av intäktsramen efter tillsynsperioden

23 § Nätmyndigheten ska ompröva intäktsramen efter tillsynsperiodens slut, om det finns skäl att anta att ramen ska vara större eller mindre med hänsyn till förhållanden som blivit kända efter det att den bestämdes.

Vid en omprövning ska nätmyndigheten senast tio månader efter tillsynsperiodens slut

1. fatta ett slutligt beslut i frågan om ändring av intäktsramen, om det inte finns särskilda hinder, eller
2. informera nätkoncessionshavaren om att det slutliga beslutet i ändringsfrågan kommer att fattas vid en senare tidpunkt.

Om myndigheten fattar sitt slutliga beslut i ändringsfrågan senare än tio månader efter tillsynsperiodens slut utan att ha informerat enligt andra

stycket 2, får beslutet inte innebära någon nackdel för nätkoncessionshavaren.

24 § Vid en omprövning enligt 23 § ska nätmyndigheten

1. utgå från de uppgifter och metoder som använts för att bestämma intäktsramen och som framgår av det beslut om intäktsram som gäller för nätkoncessionshavaren,

2. kontrollera om de antaganden som legat till grund för att bestämma ramen överensstämmer med det faktiska utfallet för tillsynsperioden, och

3. ändra ramen i den utsträckning det är motiverat av att det faktiska utfallet för tillsynsperioden avviker från de antaganden som legat till grund för att bestämma ramen.

25 § Utöver det som anges i 24 § 3 ska intäktsramen ändras, om

1. nätkoncessionshavaren har lämnat oriktiga eller bristfälliga uppgifter och detta har inverkat på ramens storlek, eller

2. ramen av någon annan anledning har bestämts på ett uppenbart felaktigt eller ofullständigt underlag och detta har inverkat på ramens storlek.

I fall som avses i första stycket 1 får intäktsramen ökas endast om det finns särskilda skäl.

Omprövning till följd av att en intäktsram har ändrats för ett annat nätföretag

26 § När en allmän förvaltningsdomstol har ändrat en intäktsram för en nätkoncessionshavare och grunden för ändringen är tillämplig även för en annan nätkoncessionshavare ska nätmyndigheten ompröva det beslut om intäktsram som gäller för den sistnämnde, om den nätkoncessionshavaren har ansökt om omprövning inom tre månader efter det att domstolens avgörande fått laga kraft.

Omprövning till följd av att intäktsramen har ändrats i fråga om en tidigare tillsynsperiod

27 § Om nätmyndigheten eller en allmän förvaltningsdomstol har ändrat intäktsramen i fråga om en tillsynsperiod som har gått till ända och det avgörandet har fått laga kraft, ska nätmyndigheten ska ompröva ett beslut om intäktsram för en senare tillsynsperiod och göra de ändringar som den ändrade ramen motiverar.

Beräkning av intäkter

28 § Om ett transmissionsnätsföretag är en statlig myndighet och har finansierat en förstärkning av elnätet enligt ett sådant avtal som avses i 4 kap. 9 b §, ska intäkter med anledning av avtalet anses vara intäkter från överföring av el vid avstämning mot intäktsramen.

29 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om hur nätkoncessionshavarnas intäkter under en tillsynsperiod ska beräknas vid avstämning mot intäktsramen.

Avvikelser från intäktsramen

30 § Om de samlade intäkterna från nätverksamheten under tillsynsperioden har varit större än intäktsramen, ska nätmyndigheten besluta att ramen för en efterföljande tillsynsperiod ska minskas med ett belopp som motsvarar överskottet.

31 § Om de samlade intäkterna från nätverksamheten under tillsynsperioden har överstigit intäktsramen med mer än fem procent, ska nätmyndigheten besluta att ramen för den närmast följande tillsynsperioden ska minskas med ett överdebiteringstillägg.

Beräkningen av överdebiteringstillägget ska grundas på den del av de samlade intäkterna från nätverksamheten som överstiger intäktsramen.

Överdebiteringstillägget ska beräknas efter en räntesats som motsvarar den genomsnittliga referensränta enligt 9 § räntelagen (1975:635) som under tillsynsperioden fastställts av Riksbanken med ett tillägg av femton procentenheter.

32 § Om de samlade intäkterna från nätverksamheten under en tillsynsperiod har varit mindre än intäktsramen, ska nätmyndigheten besluta att nätkoncessionshavaren under den närmast följande tillsynsperioden från nätverksamheten får uppbära ett belopp som motsvarar underskottet.

Det belopp som nätmyndigheten beslutar ska inte anses vara intäkter från nätverksamheten vid avstämning mot intäktsramen för den närmast följande tillsynsperioden. Detta gäller dock endast i den utsträckning intäkterna från nätverksamheten annars skulle överstiga intäktsramen.

Besluts giltighet

33 § Ett beslut av nätmyndigheten enligt 5, 22, 23, 26, 27, 30 eller 31 § gäller omedelbart.

Intäktsram vid överlåtelse av nätkoncession

34 § Om en nätkoncessionshavare överlåter en nätkoncession, ska vid tillämpningen av detta kapitel den intäktsram som gäller för koncessionen fortsätta att gälla efter överlåtelsen och den nya nätkoncessionshavaren träda in i överlåtarens ställe.

Om intäktsramen är en gemensam ram för den överlåtna koncessionen och en annan nätkoncession, ska överlåtaren och den nya nätkoncessionshavaren fördela ramen proportionerligt i förhållande till hur stor del av kapitalbasen som överlåtits och på samma sätt fördela intäkter som överstiger eller understiger intäktsramen och överdebiteringstillägg. Fördelningen får dock göras på ett annat sätt, om det finns särskilda skäl.

35 § En fördelning enligt 34 § andra stycket ska godkännas före överlåtelsen. Fråga om godkännande prövas av nätmyndigheten. Regeringen ska dock pröva frågan, om ärendet avser en utlandsförbindelse.

Ett förslag till fördelning ska lämnas in till nätmyndigheten tillsammans med de uppgifter som krävs för att pröva förslaget.

36 § Ett ärende om godkännande av en fördelning enligt 35 § ska handläggas skyndsamt.

Ändring av koncessionsgränser

37 § Om nätmyndigheten ändrar gränserna för en nätkoncession för område enligt 2 kap. 12 §, ska myndigheten besluta om den fördelning av berörda intäktsramar som är proportionerlig i förhållande till hur stor del av kapitalbasen som är hänförlig till gränsändringen och på samma sätt fördela intäkter som överstiger eller understiger intäktsramen och överdebiteringstillägg. Fördelningen får dock göras på ett annat sätt, om det finns särskilda skäl.

Skyldighet att lämna uppgifter

38 § En nätkoncessionshavare ska till nätmyndigheten lämna de uppgifter som behövs för en prövning enligt 22, 23, 27 och 37 §§.

Förseningsavgift

39 § Nätmyndigheten ska besluta att ta ut förseningsavgift från en nätkoncessionshavare, om det enligt detta kapitel finns förutsättningar för att ta ut avgiften. När myndigheten har beslutat att ta ut en avgift, ska myndigheten skicka ett meddelande med information om beslutet till företaget.

40 § En nätkoncessionshavare ska betala en förseningsavgift på 100 000 kronor till staten, om koncessionshavaren inte inom den tid som anges i föreskrifter som har meddelats i anslutning till 4 § lämnar de uppgifter som behövs för att bestämma intäktsramen.

Om uppgifterna inte har kommit in inom två månader från det att nätmyndigheten skickade ett meddelande till nätkoncessionshavaren med information om beslutet att ta ut avgift enligt första stycket, ska koncessionshavaren betala en ny förseningsavgift på 100 000 kronor.

41 § En förseningsavgift enligt 40 § ska efterskänkas helt eller delvis, om underlåtenheten är liten med hänsyn till de uppgifter som nätmyndigheten behöver för att bestämma intäktsramen eller till förseningens längd.

Förseningsavgiften ska efterskänkas helt, om

1. underlåtenheten är ursäktlig med hänsyn till omständigheter som nätkoncessionshavaren inte har kunnat råda över, eller
2. det är oskäligt att ta ut den.

Om det som förekommit i ärendet föranleder det, ska frågan om att efterskänka en avgift tas upp även om något yrkande om detta inte har gjorts.

42 § Om en förseningsavgift inte har betalats efter betalningsuppmaning, ska avgiften lämnas för indrivning.

Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. Vid indrivning får verkställighet enligt utsökningsbalken ske.

43 § Regeringen får meddela föreskrifter om att indrivning enligt 42 § inte behöver ske för mindre belopp när det gäller förseningsavgift enligt detta kapitel.

44 § Ett beslut om förseningsavgift får verkställas även om det inte har fått laga kraft.

Om ett företag har rätt att få tillbaka en betald förseningsavgift på grund av en domstols beslut, ska ränta betalas på den återbetalade förseningsavgiften från och med månaden efter den då förseningsavgiften betalades in till och med den månad då återbetalning görs. I fråga om räntans storlek ska 65 kap. 4 § tredje stycket skatteförfarandelagen (2011:1244) tillämpas.

Lydelse enligt prop. 2018/19:93

Föreslagen lydelse

8 kap.

3 b §

Den systemansvariga myndigheten ska fastställa mål för driftsäkerhet under förutsebara förhållanden på *stamnätet* och på de utlandsförbindelser som är anslutna till *stamnätet*. Målen ska vara objektiva, öppna och icke-diskriminerande. De ska underställas regeringen för godkännande. Regeringen bestämmer hur de godkända målen ska offentliggöras.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, den systemansvariga myndigheten får meddela föreskrifter om de krav och skyldigheter som måste iakttas för att de enligt första stycket godkända målen ska uppnås.

Innan föreskrifterna meddelas ska samråd ske med systemansvariga i länder vars elsystem är förbundna med *det svenska stamnätet*.

Den systemansvariga myndigheten ska fastställa mål för driftsäkerhet under förutsebara förhållanden på *transmissionsnät i Sverige* och på de utlandsförbindelser som är anslutna till *ett sådant transmissionsnät*. Målen ska vara objektiva, öppna och icke-diskriminerande. De ska underställas regeringen för godkännande. Regeringen bestämmer hur de godkända målen ska offentliggöras.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om de krav och skyldigheter som måste iakttas för att de enligt första stycket godkända målen ska uppnås.

Innan föreskrifterna meddelas ska samråd ske med systemansvariga i länder vars elsystem är förbundna med *transmissionsnät i Sverige*.

11 kap.**3 §**

Överföring av el får avbrytas, om konsumenten *försummar* sina skyldigheter *och* försummelsen *utgör* ett väsentligt avtalsbrott.

Överföring av el *till en konsument* får avbrytas, om

1. konsumenten *har försummat* sina skyldigheter *enligt ett avtal med en nätkoncessionshavare eller elleverantör om överföring eller leverans av elen,*

2. försummelsen är ett väsentligt avtalsbrott,

3. konsumenten *har uppmanats att inom en viss skälig tid vidta rättelse och, om försummelsen inte är en betalningsförsummelse, tillsammans med uppmaningen informerats om att överföringen annars kan komma att avbrytas,*

4. den skäliga tid som avses i 3 har löpt ut,

5. rättelse inte har skett, och

6. omständigheterna är sådana att det saknas anledning att befara att ett avbrott skulle medföra en personskada som inte är obetydlig eller en omfattande sakskada.

Innan överföringen avbryts skall konsumenten uppmanas att inom viss skälig tid vidta rättelse och, i annat fall än som avses i 4 §, underrättas om att överföringen annars kan avbrytas. Sker rättelse får överföringen inte avbrytas.

Om omständigheterna ger anledning att befara att ett avbrott skulle medföra ej obetydlig personskada eller omfattande sakskada, får överföringen inte avbrytas. Det gäller dock inte om konsumenten handlar otillbörligt.

Om konsumenten har handlat otillbörligt får överföringen avbrytas trots att omständigheterna inte är sådana som anges i första stycket 6.

4 §

Om avtalsbrottet består i att konsumenten försummat att betala för överföring eller leverans av el gäller, utöver vad som anges i 3 §, att konsumenten sedan tiden för

När försummelsen är en betalningsförsummelse, får överföringen avbrytas endast om

1. *betalningen avser överföring eller leverans av el,*

rättelse gått ut skall uppmanas att betala inom tre veckor från det att han har delgetts uppmaningen och en underrättelse om att överföringen annars kan avbrytas. Ett meddelande om den uteblivna betalningen skall samtidigt lämnas till socialnämnden i den kommun där konsumenten får el överförd.

2. förutsättningarna för avbrytande enligt 3 § är uppfyllda,

3. konsumenten efter att den tid för rättelse som avses i 3 § första stycket 3 löpt ut har uppmanats att betala inom tre veckor från det att konsumenten har delgetts uppmaningen tillsammans med information om att överföringen annars kan avbrytas,

4. ett meddelande om den uteblivna betalningen samtidigt med uppmaningen enligt 3 har lämnats till socialnämnden i den kommun där konsumenten får elen överförd,

5. de tre veckorna som avses i 3 har löpt ut,

6. socialnämnden inte inom de tre veckorna skriftligen har meddelat den som lämnade meddelandet enligt 4 att nämnden tar på sig betalningsansvaret för skulden,

7. betalningen inte är gjord, och

8. fordringen inte är tvistig.

Sker betalning eller är fordringen tvistig får överföringen inte avbrytas. Överföringen får inte heller avbrytas om socialnämnden inom den tid som anges i första stycket skriftligen har meddelat den som lämnat underrättelsen att nämnden tar på sig betalningsansvaret för skulden.

5 §

Innehavaren av nätkoncessionen och elleverantören har rätt till skälig ersättning av konsumenten för kostnader som föranleds av åtgärder som nämns i 3 och 4 §§.

En nätkoncessionshavare eller elleverantör har rätt till skälig ersättning av konsumenten för kostnader för

1. uppmaningar och information till konsumenten enligt 3 och 4 §§,

2. meddelanden till socialnämnden enligt 4 §, och

3. avstängningsåtgärden.

12 kap.

Skyldighet att informera myndighet om avbrytande av överföringen av el

16 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för nätkoncessionshavare att informera en myndighet om avbrytande av överföringen av el till elanvändare och skälen till avbrytandet.

13 kap.

5 §²⁰

Nätmyndighetens beslut enligt 2 kap. 1, 4–5, 14, 15, 15 b, 15 j–16 a och 17 §§ får överklagas till regeringen, om ärendet avser en stamledning. Detsamma gäller beslut att inte inleda en omprövning efter en ansökan som avses i 2 kap. 15 c §, om ärendet avser en stamledning eller en utlandsförbindelse.

Nätmyndighetens beslut enligt 2 kap. 1, 4–5, 14, 15, 15 b, 15 j, 16, 16 a och 17 §§ får överklagas till regeringen, om ärendet avser en ledning som ingår i ett transmissionsnät.

Nätmyndighetens beslut att inte inleda en omprövning efter en ansökan som avses i 2 kap. 15 c § får överklagas till regeringen, om ärendet avser en ledning som ingår i ett transmissionsnät eller avser en utlandsförbindelse.

6 §²¹

Följande beslut av nätmyndigheten får överklagas till mark- och miljödomstol:

1. beslut i frågor om nätkoncession enligt 2 kap. 1, 4–5, 14, 15, 15 b, 15 j–16 a och 17 §§, med undantag för ärenden som avser en stamledning,

2. beslut om gränserna för en nätkoncession för område enligt 2 kap. 12 §,

Andra beslut av nätmyndigheten enligt 2 kap. än de som anges i 5 § får överklagas till mark- och miljödomstol.

²⁰ Senaste lydelse 2013:207.

²¹ Senaste lydelse 2013:207.

3. beslut att inte inleda en omprövning efter en ansökan som avses i 2 kap. 15 c §, om ärendet avser en regionledning som inte är en utlandsförbindelse,

4. beslut om föreläggande enligt 2 kap. 15 h § andra stycket,

5. beslut om återkallelse av nätkoncession enligt 2 kap. 18 §, och

6. beslut om återställningsåtgärder enligt 2 kap. 19 och 20 §§.

Beslut enligt 2 kap. 15 c § att inleda en omprövning får dock inte överklagas.

7 §²²

Följande beslut får överklagas till allmän förvaltningsdomstol:

1. beslut av nätmyndigheten i fråga om

a) samlad redovisning och enhetlig nättariff enligt 3 kap. 3 § och 4 kap. 4 § första stycket,

b) anslutning av anläggning enligt 3 kap. 6–8 §§,

c) dispens enligt 3 kap. 9 b §,

d) kostnader för mätning enligt 3 kap. 11 och 14 §§,

e) ersättning vid inmatning av el enligt 3 kap. 15 §,

f) metodprövning enligt 4 kap. 1 a §,

g) tillstånd enligt 4 kap. 6 och 7 §§,

h) nättariffer för mindre produktionsanläggningar enligt 4 kap. 10 §,

i) intäktsram enligt 5 kap. 3, 11–13, 15–17, 26 och 27 §§,

j) godkännande av metoder för att utforma balansavtal enligt 8 kap. 4 a §, och

k) förseningsavgift enligt 12 kap. 8 och 11 §§,

2. beslut av en tillsynsmyndighet enligt 12 kap. 2–4 §§, samt

3. beslut av den systemansvariga myndigheten om ersättning till den

Andra beslut av en förvaltningsmyndighet enligt denna lag än de som avses i 5 och 6 §§ får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

²² Senaste lydelse 2015:259.

*som enligt 8 kap. 2 § beordrats öka
eller minska produktionen av el.*

*Nätmyndighetens beslut enligt
5 kap. 21 § och den systemansvar-
iga myndighetens beslut enligt
8 kap. 2 § får dock inte överklagas.*

Prövningstillstånd krävs vid
överklagande till *kammarrätt*.

Prövningstillstånd krävs vid
överklagande till *kammarrätten*.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

2. Den som före den 1 januari 1998 har beviljats nätkoncession för en utlandsförbindelse och inte är ett transmissionsnätsföretag eller en juridisk person där ett sådant företag har ett bestämmande inflytande får inneha nätkoncessionen trots 2 kap. 10 § andra stycket första meningen. I fråga om en sådan nätkoncession tillämpas inte 2 kap. 18 § första stycket 3.

3. För en intäktsram som fastställts före ikraftträdandet tillämpas 5 kap. 6–9 §§ i den äldre lydelsen i stället för 5 kap. 1, 8, 10 och 12 §§.

4. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för en sådan omprövning enligt 5 kap. 12 eller 13 § i den äldre lydelsen som har inletts före ikraftträdandet.

5. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för överklagande av beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (2011:710) om certifiering av stamnätsföretag för el

Härigenom föreskrivs att rubriken till lagen (2011:710) om certifiering av stamnätsföretag för el samt 1 kap. 1 §, 2 kap. 1 och 2 §§, 3 kap. 5–7 och 9 §§, 4 kap. 5 § och 5 kap. 1 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Lag (2011:710) om certifiering av stamnätsföretag för el

Lag (2011:710) om certifiering av transmissionsnätsföretag för el

1 kap.

1 §

I denna lag finns bestämmelser om certifiering av *stamnätsföretag*.

I denna lag finns bestämmelser om certifiering av *transmissionsnätsföretag*.

Bestämmelser om certifiering finns även i artikel 3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 714/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel och om upphävande av förordning (EG) nr 1228/2003.

2 kap.

1 §

Ett *stamnätsföretag* får inte bedriva överföring av el *i stamledning* utan certifiering enligt denna lag.

Ett *nätföretag* får inte bedriva överföring av el *för annans räkning genom ett transmissionsnät* utan certifiering enligt denna lag.

2 §

Certifiering får beviljas efter ansökan av den som avser att bedriva överföring av el *i stamledning* om kraven i 3 kap. 1 a och 1 f–1 j §§ ellagen (1997:857) är uppfyllda.

Certifiering får beviljas efter ansökan av den som avser att bedriva överföring av el *för annans räkning genom ett transmissionsnät* om kraven i 3 kap. 1 a och 1 f–1 j §§ ellagen (1997:857) är uppfyllda.

I fråga om en person från tredje land, eller ett företag som kontrolleras av eller kan antas komma att kontrolleras av en eller flera personer från tredje land, krävs vidare att en certifiering inte äventyrar en trygg energiförsörjning i någon medlemsstat i Europeiska unionen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om krav för certifiering när det gäller en sådan person eller ett sådant företag som avses i andra stycket.

3 kap.

5 §

Ett certifierat *stamnätsföretag* ska till nätmyndigheten anmäla planerade transaktioner som har betydelse för bedömningen av om företaget uppfyller kraven i 3 kap. 1 a och 1 f–1 j §§ ellagen (1997:857).

Ett certifierat *transmissionsnätsföretag* ska till nätmyndigheten anmäla planerade transaktioner som har betydelse för bedömningen av om företaget uppfyller kraven i 3 kap. 1 a och 1 f–1 j §§ ellagen (1997:857).

6 §

Nätmyndigheten ska ompröva en certifiering

1. efter en anmälan enligt 5 §,
2. efter en begäran från Europeiska kommissionen, eller
3. om det annars finns anledning att anta att ett *stamnätsföretag* inte uppfyller kraven i 3 kap. 1 a och 1 f–1 j §§ ellagen (1997:857).

3. om det annars finns anledning att anta att ett *transmissionsnätsföretag* inte uppfyller kraven i 3 kap. 1 a och 1 f–1 j §§ ellagen (1997:857).

7 §

Nätmyndigheten ska återkalla en certifiering, om *stamnätsföretaget* inte längre uppfyller ¹kraven i 3 kap. 1 a och 1 f–1 j §§ ellagen (1997:857).

Nätmyndigheten ska återkalla en certifiering, om *transmissionsnätsföretaget* inte längre uppfyller kraven i 3 kap. 1 a och 1 f–1 j §§ ellagen (1997:857).

9 §

Europeiska kommissionen och nätmyndigheten får begära att från ett *stamnätsföretag* eller ett företag som *bedriver produktion av eller handel* med el få de upplysningar och få ta del av de handlingar som de anser behövas för att förutsättningarna för certifiering ska kunna bedömas.

Europeiska kommissionen och nätmyndigheten får begära att från ett *transmissionsnätsföretag* eller ett företag som *producerar eller handlar* med el få de upplysningar och få ta del av de handlingar som de anser behövas för att förutsättningarna för certifiering ska kunna bedömas.

4 kap.

5 §

Ett *stamnätsföretag* ska till nätmyndigheten anmäla omständigheter som kan leda till att en eller flera personer från tredje land får

Ett *transmissionsnätsföretag* ska till nätmyndigheten anmäla omständigheter som kan leda till att en eller flera personer från tredje land

kontroll över *stamnätsföretaget* får kontroll över *transmissionsnäts-*
eller *stamnätet*. *företaget* eller *transmissionsnätet*.

5 kap.

1 §

Nätmyndigheten utövar tillsyn över att <i>stamnätsföretag</i> följer denna lag.	Nätmyndigheten utövar tillsyn över att <i>transmissionsnätsföretag</i> följer denna lag.
---	--

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

3 Ärendet och dess beredning

Elmarknadslag

Promemorian Elmarknadslag (Ds 2017:44), som i det följande kallas promemorian, togs fram i Regeringskansliet för att göra det möjligt att lägga fram ett förslag till en ny elmarknadslag som ersätter den nuvarande ellagen (1997:857).

En sammanfattning av promemorian finns i *bilaga 1*. Promemorians författningsförslag återges i *bilaga 2*. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. Remissvaren och en sammanställning av dem finns tillgängliga i Miljö- och energidepartementet (dnr M2017/02261/Ee).

Efterfrågefleksibilitet

Regeringen gav den 4 juni 2015 Energimarknadsinspektionen i uppdrag att utreda vilka förutsättningar och hinder det finns för olika kunder att öka den samhällsekonomiska effektiviteten på elmarknaden genom ökad efterfrågefleksibilitet och föreslå åtgärder som kan underlätta och påskynda utvecklingen mot större effektivitet (dnr M2015/02387/Ee).

Energimarknadsinspektionen slutredovisade uppdraget i rapporten Åtgärder för ökad efterfrågefleksibilitet i det svenska elsystemet (Ei R2016:15). En sammanfattning av rapporten finns i *bilaga 4*. Rapportens lagförslag finns i *bilaga 5*. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 6*. Rapporten har remissbehandlats. Remissvaren och en sammanställning av dem finns tillgängliga i Miljö- och energidepartementet (dnr M2016/03035/Ee).

Intäktsram för nätverksamhet

Regeringen gav den 20 december 2016 Energimarknadsinspektionen i uppdrag att se över regleringen av intäkter från nätverksamhet (dnr M2016/03027/Ee).

Energimarknadsinspektionen redovisade uppdraget i rapporten Nya regler för elnätsföretagen inför perioden 2020–2023 (Ei R2017:07). En sammanfattning av rapporten finns i *bilaga 7*. Rapportens lagförslag finns i *bilaga 8*. Rapporten har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 9*. Remissvaren och en sammanställning av dem finns tillgängliga i Miljö- och energidepartementet (dnr M2017/02561/Ee).

4 Transmissionsnät och transmissionsnätsföretag

4.1 Ellagens terminologi

Ellagstiftningens terminologi bör anpassas till EU-rätten på området. Några termer bör bytas ut eller helt tas bort. Det kan också vara motiverat att införa nya termer exempelvis för att beteckna aktörer på elmarknaden. Vidare kan det finnas skäl att justera en del av de nuvarande definitionerna.

De flesta av ändringarna bör göras inom ramen för det arbete som pågår med att dels ta fram en ny elmarknadslag, som ersätter ellagen, dels införa en ny "elhandlarcentrisk" marknadsmodell. I några fall finns det dock utrymme för att redan nu justera ellagens terminologi.

4.2 Transmissionsnät och regionledning

Regeringens förslag: Med *transmissionsnät* ska i ellagen avses ett tekniskt och driftsmässigt sammanhängande ledningsnät som har en spänning om 220 kilovolt eller mer, sträcker sig över flera regioner i Sverige och länkar samman det nationella elnätet med elnät i andra länder. Med *regionledning* ska avses en ledning som omfattas av en nätkoncession för linje och inte ingår i ett transmissionsnät.

Promemorians förslag överensstämmer i sak med regeringens.

Remissinstanserna: *Energimarknadsinspektionen* avstyrker förslaget. *Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet* anser att det föreslagna begreppet transmissionsnät avviker från det EU-rättsliga regelverket genom att ställa som krav att nätet sträcker sig över flera regioner inom Sverige. *Förvaltningsrätten i Linköping* anser att begreppet "region" bör definieras eftersom det används i en definition. Övriga remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga särskilda invändningar mot det.

Skälen för regeringens förslag

Det svenska elnätets uppbyggnad

Det svenska elnätet är indelat i tre nivåer med utgångspunkt i ledningarnas kapacitet. Nivåerna är stamnät, regionnät och lokalnät.

Stamnätet är det nationella nätet för överföringen av el genom hela landet samt för import och export. Stamnätet har spänningsnivåer mellan 220 och 400 kilovolt och täcker i princip hela Sverige. Stamnätet ägs av staten och förvaltas och drivs av Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät).

Regionnäten ansluter till stamnätet och har vanligen spänningsnivåer på mellan 130 och 30 kilovolt. Regionnätets väsentliga funktion är att överföra el mellan olika stamnätspunkter och ett stort antal anslutningspunkter

på lokalnäten. En viktig uppgift för regionnätsföretagen är att transformera ned spänningen på stamnätsnivå till de lägre spänningsnivåerna i lokalnäten.

Under regionnäten finns lokalnäten där elleveranserna sker till majoriteten av slutkunderna. Spänningen i de lokala näten ligger vanligen på 20, 10 eller 6 kilovolt. Den lägsta spänningsnivån är 0,4 kilovolt.

De tre termerna stamnät, regionnät och lokalnät är väl inarbetade och tydligt avgränsade i elbranschen. Det är dock endast ordet ”stamnätet” som används i ellagen. Det har inte ansetts nödvändigt att definiera termen (jfr prop. 2010/11:70 s. 99).

Indelningen i tre nivåer kommer dock till uttryck på andra sätt. Lokalnäten utgörs av ledningar som omfattas av nätkoncession för område, medan stamnätet och regionnäten utgörs av ledningar som omfattas av nätkoncession för linje (jfr 2 kap. 2 § första stycket ellagen). Enligt ellagen är vidare utformningen av nättariffer beroende av om tarifferna avser överföring av el för område, på regionledning eller på stamledning (4 kap. 3–9 §§ ellagen). Även vid fastställande av intäktsram för elnätsverksamhet finns särskilda bestämmelser om intäkter från olika nät (5 kap. 22–24 a §§ ellagen).

Med stamledning avses i ellagen en ledning med en spänning om 220 kilovolt eller mer, och med regionledning avses en ledning som omfattas av en nätkoncession för linje och där spänningen understiger 220 kilovolt (1 kap. 4 a § ellagen).

Transport av el

I ellagen används ordet ”överföring” som beteckning på all transport av el, oavsett på vilken nivå i det koncessionspliktiga elnätet som transporten äger rum. I den gamla ellagen – dvs. lagen (1902:71 s.1), innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar – gjordes emellertid skillnad mellan överföring och ”distribution”. I 1 § första stycket, i den lydelse den gamla ellagen hade när den upphävdes, angavs att med elektrisk anläggning förstods ”anläggning med däri ingående särskilda föremål för produktion, upplagring, omformning, överföring, distribution eller nyttjande av elektrisk ström”. I förarbetena till bestämmelsen anfördes följande (prop. 1970:139 s. 54):

I ”överföring” torde enligt vanligt språkbruk kunna inrymmas varje transport av elektrisk kraft, således även s.k. detaljdistribution. I paragrafen åsyftas därmed dock endast transporter av större energimängder, t.ex. från en kraftstation till en distributör. Denna betydelse torde överensstämma med den inom branschen allmänt omfattade. Med ”distribution” avses mera lokalt inriktad verksamhet som går ut på leverans av kraft till olika förbrukare.

Även i elmarknadsdirektivet – dvs. Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/72/EG om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 2003/54/EG – görs skillnad mellan överföring och distribution. Med överföring avses ”transport av el i sammanlänkade system med högspänningsnät samt nät med extra hög spänning för tillhandahållande till slutförbrukare eller distributörer, men inte leverans” (artikel 2.3). Med distribution avses ”transport av el i system med högspännings-,

mellanspännings- och lågspänningsnät för tillhandahållande till kunder, men inte leverans” (artikel 2.5).

I elmarknadsdirektivet används ordet ”överföringssystem” som beteckning på ett sådant nät som i ellagen benämns stamnät (se artikel 2.3 och 2.4). Direktivet innehåller en omfattande reglering som gäller driften av sådana överföringssystem (se främst artiklarna 9–23).

Uppdelningen i överföring och distribution har stor betydelse inom EU-regelverket. Kraven på sådana nätföretag som bedriver överföring i elmarknadsdirektivets mening skiljer sig i väsentliga avseenden från kraven på företag som bedriver distribution.

I Sverige har dock kraven i elmarknadsdirektivet genomförts utan att uttryckligen göra skillnad mellan företag som bedriver överföring och sådana som bedriver distribution. Som exempel kan nämnas bestämmelserna om avgränsning av nätverksamhet i 3 kap. 1 a–1 k §§ ellagen. Bestämmelserna i 3 kap. 1 b–1 e §§ gäller i praktiken endast företag som bedriver distribution, medan 1 f–1 k §§ gäller stamnätsföretag, dvs. företag som bedriver överföring i elmarknadsdirektivets mening.

Sambandet med EU-rätten blir lättare att se och regelverket mer lättillgängligt om det i lagen blir tydligare att det finns viktiga skillnader mellan överföring och överföringssystem och den nätverksamhet som bedrivs på de lägre nätnivåerna. I promemorian finns förslag som syftar till att elmarknadslagstiftningen på ett mer konsekvent sätt ska ansluta till elmarknadsdirektivet. Detta förutsätter en fullständig omarbetning av lagen i linje med promemorians förslag till elmarknadslag. Inom ramen för detta lagstiftningsärende finns dock utrymme för att tydliggöra vad som i Sverige är ett överföringssystem och vilken eller vilka aktörer som är systemansvariga för överföringssystemet. Den sistnämnda frågan behandlas i avsnitt 4.3.

Transmission

Som påpekats i det ovan citerade förarbetsuttalandet torde enligt vanligt språkbruk varje transport av elektrisk kraft, även detaljdistribution, kunna inrymmas i termen överföring. Det är också på det sättet som termen används i den gällande ellagen.

I den engelska versionen av elmarknadsdirektivet används termen ”transmission” som motsvarighet till överföring i direktivets mening. Den systemansvarige för överföringssystemet är på engelska ”transmission system operator” (TSO). Transmission kan även på svenska betyda ”överföring av energi”. Termen ”transmissionsledning” används t.ex. som beteckning på en elledning för överföring av el vid mycket hög spänning. Det ligger därför nära till hands att använda termen transmission elmarknadslagstiftningen. En fördel med att använda transmission i stället för det vanligare överföring är också att det tydligare framgår att det handlar om en juridisk och teknisk term med en skarpt avgränsad innebörd.

Transmissionsnät i stället för ”stamledning”

Termen stamledning definieras endast genom koncessionsformen och ledningens spänning. En stamledning i ellagens mening behöver alltså inte ingå i stamnätet och användas till transmission, även om det oftast är fallet. Det finns därför anledning använda en annan term än stamledning när det

gäller de ledningar som ingår i det elnät som förvaltas och drivs av Svenska kraftnät. Det finns vidare skäl som talar mot att använda en term som endast tar sikte på den enskilda ledningen. Regleringen tar inte sikte på ledningen som sådan utan på det samlade transmissionssystemet.

Termen stamledning används i ellagen dels i bestämmelser som gäller Svenska kraftnäts nättariffer och intäkter från stamnätet, dels i bestämmelser om överklagande. När det gäller stamnätstarifferna tar bestämmelserna i praktiken uteslutande sikte på Svenska kraftnäts intäkter från det samlade stamnätet. Intäktsramen ska t.ex. fastställas samlat för Svenska kraftnäts samtliga ledningar. Det finns inte någon särskild anledning att behålla termen stamledning i överklagandebestämmelserna om den tas bort ur lagtexten i övrigt.

Med hänsyn till det anförda bör termen stamledning tas bort och ersättas med en term som avser ett överföringssystem enligt elmarknadsdirektivet. Det ligger nära till hands att då använda den term som redan finns i ellagen, dvs. ”stamnät”. Med hänsyn till det som nu sagts om transmission är det dock lämpligt att i stället använda termen ”transmissionsnät”.

Vad är ett överföringssystem?

När elmarknadsdirektivet genomfördes i Sverige var en viktig utgångspunkt att överföringssystemet i Sverige är det stamnät som förvaltas av Svenska kraftnät (prop. 2010/11:70 s. 99).

Bestämmelser om transmissionsnät bör i framtiden inte gälla sådana ledningar med en spänning om 220 kilovolt som inte används för transmission. Det är angeläget att ett förtydligande i denna fråga kommer till stånd i samband med att ändringar görs i ellagens bestämmelser om intäktsram för nätverksamhet (avsnitt 7.6) och överklagande (avsnitt 9).

Energimarknadsinspektionen har förordat en annan definition än den som föreslås i promemorian och anser att den nationella lagstiftningen enligt förslaget skulle få ett snävare tolkningsutrymme än EU-rätten när det gäller vad som är ett transmissionsnät och vem som är TSO. Även *Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet* anser att förslaget avviker från EU-rätten. Det underlag som finns i lagstiftningsärendet tillåter dock inte att regeringen har en annan utgångspunkt än den som gällde vid genomförandet av elmarknadsdirektivet. Det är inte heller nödvändigt för att göra de lagändringar som är motiverade när det gäller sådana stamledningar som i praktiken har regionnätsfunktion.

Energimarknadsinspektionen föreslår att transmissionsnät ska definieras som ”ett tekniskt sammanhängande ledningsnät, som har en spänning om 220 kilovolt eller mer och som inte ingår i det regionala distributionsnätet”. För att en sådan definition ska vara lämplig måste det dock tydliggöras bl.a. vad som utgör det regionala distributionsnätet. Energimarknadsinspektionen förslag till definition av regionledning utgår dock, i likhet med promemorians förslag, från att en sådan ledning ”inte ingår i ett transmissionsnät”. Inspektionen föreslår alltså inte någon självständig definition av regionledning eller regionalt distributionsnät.

Regeringen anser alltså inte att det finns skäl för att nu frångå den bedömning som tidigare gjorts när det gäller överföringssystemet i Sverige. I ellagen bör därför transmissionsnät definieras som ett tekniskt sammanhängande ledningsnät, som har en spänning om 220 kilovolt eller mer,

sträcker sig över flera regioner i Sverige och länkar samman det nationella elnätet med elnät i andra länder. Ordet ”region” har en så pass vedertagen mening att det går att använda i den aktuella definitionen utan att preciseras ytterligare (jfr 4 kap. 8 § andra stycket ellagen). Som påpekas i avsnitt 4.3 nedan finns utrymme för att återkomma till frågan om det är motiverat exempelvis med anledning av ett avgörande i EU-domstolen.

Regionledning

Som redan framgått finns det utrymme för att bygga ledningar med en spänning om 220 kilovolt eller mer utanför Svenska kraftnäts ledningsnät. En ”stamledning” kan alltså i praktiken ha regionnätetsfunktion. Definitionen av regionledning bör därför justeras något. Med regionledning bör avses en ledning som omfattas av en nätkoncession för linje och inte ingår i ett transmissionsnät.

4.3 Transmissionsnätsföretag

Regeringens förslag: Med *transmissionsnätsföretag* ska i ellagen avses den som har nätkoncession för ledning som ingår i ett transmissionsnät.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Energimarknadsinspektionen* avstyrker förslaget. Enligt *Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet* tycks definitionen inte vara förenlig med EU-rätten. *Svenska kraftnät* anser att det vore olyckligt om översynen inte kompletteras så att den juridiska problematiken kring Baltic Cable AB reds ut. Övriga remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga särskilda invändningar mot det.

Skälen för regeringens förslag

I elmarknadsdirektivet används termen ”systemansvarig” som beteckning på elnätsföretag. Med ”systemansvarig för överföringssystemet” – på engelska ”transmission system operator” (TSO) – avses i direktivet ”varje fysisk eller juridisk person som ansvarar för drift och underhåll och, vid behov, utbyggnad av överföringssystemet inom ett visst område och, i tillämpliga fall, dess sammanlänknings till andra system och för att säkerställa att systemet på lång sikt kan uppfylla rimliga krav på överföring av el” (artikel 2.4).

I ellagen används i dag termen ”stamnätsföretag” som benämning på den aktör som omfattas av elmarknadsdirektivets krav på en systemansvarig för överföringssystemet. Med stamnätsföretag avses i ellagen den som innehar nätkoncession för stamnätet eller största delen därav (1 kap. 5 b § ellagen).

Med hänsyn till det förslag som redovisas i avsnitt 4.2 finns det skäl att använda en annan term än ”stamnätsföretag” för den som är systemansvarig för överföringssystemet. I detta fall är det dock olämpligt att använda elmarknadsdirektivets terminologi i den svenska lagstiftningen. Direktivets uttryck förekommer inte i vanligt språkbruk och används inte heller inom elbranschen. Det framstår också som otympligt. ”Elnätsföre-

tag” eller ”nätföretag” är de i Sverige etablerade beteckningarna på elmarknadsdirektivets ”systemansvariga”. Med hänsyn till detta framstår det som lämpligt att i lagen använda beteckningen ”transmissionsnätsföretag”.

Utgångspunkter för avgränsningen

När det aktuella termerna definieras i ellagen är en utgångspunkt att den aktör som pekas ut i sak är identisk med elmarknadsdirektivets systemansvariga för överföringssystem. När elmarknadsdirektivet genomfördes i Sverige utgick regeringen från att det var Svenska kraftnät som fyllde rollen som TSO och omfattades av direktivets krav på effektiv åtskillnad och certifiering (prop. 2010/11:70 s. 99). Det finns utrymme för att, med beaktande av svenska förhållanden, tydligare ange vilket företag det är som avses utan att detta innebär någon skillnad i sak. Genom ett sådant förtydligande kan också klargöras att det rättsligt sett finns utrymme för mer än en TSO i Sverige.

Ett nätföretag ansvarar enligt 3 kap. 1 § ellagen för drift och underhåll och utbyggnad av sitt ledningsnät. Det är alltså inte nödvändigt att i definitionen särskilt ange att ett transmissionsnätsföretag ansvarar för drift och underhåll och utbyggnad av transmissionsnätet.

Förenlighet med EU-rätten

Energimarknadsinspektionen anser att promemorians förslag står i strid med EU:s elhandelsförordning, dvs. Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 714/2009 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel och om upphävande av förordning (EG) nr 1228/2003. Även *Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet* tar upp frågan. *Energimarknadsinspektionen* pekar särskilt på ett avgörande av tyska Bundesgerichtshof som gäller Baltic Cable AB.

Regeringen anser att utgångspunkten i nuläget är den bedömning som gjordes i samband med att elmarknadsdirektivet genomfördes men att det finns skäl att följa utvecklingen och återkomma till frågan om det är motiverat av exempelvis ett avgörande i EU-domstolen. I nuläget är frågan dock om en definition som svarar mot promemorians förslag kan försvåra ytterligare anpassning till EU-rätten, om en sådan visar sig vara nödvändig. I så fall finns det för närvarande inte förutsättningar att ändra ellagen när det gäller överföring av el i stamledningar. För de aktörer som i dag är verksamma på elmarknaden i Sverige innebär promemorians förslag inte någon ändring i praktiken. Genom förslaget skapas alltså inte några särskilda svårigheter att i framtiden göra ytterligare ändringar. Regeringen föreslår att med transmissionsnätföretag ska avses den som har nätkoncession för ledning som ingår i ett transmissionsnät.

4.4 Certifiering av transmissionsnätsföretag

Regeringens förslag: Ett krav på certifiering ska gälla alla nätföretag som bedriver överföring av el för annans räkning genom ett transmissionsnät.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inga särskilda invändningar mot det.

Skälen för regeringens förslag: Förslagen i avsnitt 4.2 och 4.3 medför att det är nödvändigt att göra ändringar i lagen (2011:710) om certifiering av stamnätsföretag för el, som bör ha rubriken lagen om certifiering av transmissionsnätsföretag för el.

I dag får ett stamnätsföretag inte bedriva överföring av el i stamledningar utan certifiering (2 kap. 1 § lagen om certifiering av stamnätsföretag för el). Med stamnätsföretag avses den som innehar nätkoncession för stamnätet eller största delen därav (1 kap. 5 b § ellagen och 1 kap. 2 § första stycket lagen om certifiering av stamnätsföretag för el). En konsekvens av detta är att endast Svenska kraftnät omfattas av kravet. Certifiering är nödvändig för att Svenska kraftnät ska få bedriva överföring av el på stamnätet.

En utgångspunkt för den nuvarande regleringen är att endast Svenska kraftnät är ”systemansvarig för överföringssystemet” i Sverige och omfattas av de krav på certifiering som finns i artiklarna 10 och 11 i elmarknadsdirektivet. Genom lagrådsremissens lagförslag förtydligas att det finns utrymme för fler aktörer att bedriva transmission i Sverige och alltså omfattas av certifieringskraven. Vidare används inte längre ordet ”stamledning” i ellagen.

Som en följd av ändringarna i ellagen bör kravet på certifiering ändras på så sätt att det gäller alla nätföretag som bedriver överföring av el för annans räkning genom ett transmissionsnät.

5 Rätt att använda elnätet inom landet

Regeringens förslag: Villkoren för överföring av el ska utformas så att betald anslutningsavgift ger rätt att använda elnätet inom Sverige, med undantag för utlandsförbindelser med en spänning som understiger 220 kilovolt.

Regeringen ska inte längre få föreskriva att betald anslutningsavgift ger rätt att använda utlandsförbindelser.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inte några särskilda invändningar mot det.

Skälen för regeringens förslag

Nuvarande bestämmelser

I 4 kap. 2 § första stycket ellagen anges att nättariffer för överföring av el ska utformas så att betald anslutningsavgift ger rätt att använda det elektriska nätet inom landet, med undantag för utlandsförbindelserna. Enligt paragrafens andra stycke får regeringen dock föreskriva att betald anslutningsavgift ger rätt att använda även utlandsförbindelserna till ett eller flera länder. Regeringen har meddelat en sådan föreskrift i 21 § elförordningen (2013:208). Betald anslutningsavgift för elnätet i Sverige ger rätt att använda även utlandsförbindelser med en spänning om 220 kilovolt eller mer, dvs. samtliga utlandsförbindelser på stamnätsnivå.

Elhandelsförordningen

I elhandelsförordningen, dvs. Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 714/2009 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel och om upphävande av förordning (EG) nr 1228/2003, finns viktiga bestämmelser om utlandsförbindelser på stamnätsnivå. En sådan ledning benämns i förordningen ”sammanlänkning” (på engelska ”interconnector”). Elhandelsförordningens syfte är bl.a. att fastställa rättvisa regler för gränsöverskridande elhandel och därmed stärka konkurrensen på den inre marknaden för el. Av förordningen följer bl.a. att det ska finnas harmoniserade principer för avgifter och för tilldelning av tillgänglig kapacitet för sammanlänkningsnät. Enligt förordningen får ett nätföretag inte ta ut någon särskild nätavgift för enskild deklarerad eltransit (artikel 14.5). Det är inte heller tillåtet att fastställa reservationspriser inom ramen för kapacitetstilldelningsmetoderna (punkten 2.9 i bilaga I).

En anpassning av de nationella bestämmelserna

En konsekvens av elhandelsförordningen är att ett nätföretag inte får ta ut särskilda avgifter för överföringen av el på utlandsförbindelser på stamnätsnivå. Det svenska regelverket har redan anpassats till EU-förordningen genom bestämmelsen i 21 § elförordningen. Att anpassningen sker genom att regeringen meddelar en föreskrift om undantag från 4 kap. 2 § första stycket ellagen medför dock att det som i praktiken är en huvudregel framstår som en avvikelse. För att komma till rätta med detta bör det i ellagen anges att betald anslutningsavgift ger rätt att använda elnätet inom landet, inbegripet utlandsförbindelserna.

Det finns emellertid också ett antal utlandsförbindelser på regionnätetsnivå, och dessa omfattas inte av elhandelsförordningens bestämmelser om sammanlänkningsnät. Det finns således utrymme för att även i fortsättningen undanta regionledningar som är utlandsförbindelser från principen att betald anslutningsavgift ger rätt att använda hela elnätet inom landet.

Avsikten med förslaget är att anpassa de svenska nationella bestämmelserna till EU-regelverket, inte att i praktiken ändra villkoren för överföring av el. Utlandsförbindelser med en spänning som understiger 220 kilovolt bör därför även fortsättningsvis vara undantagna från kravet att betald anslutningsavgift ska ge rätt att använda hela elnätet.

Föreskrifter på en lägre normnivå

Regeringen har inte meddelat några föreskrifter om att betald anslutningsavgift ska ge rätt att använda även utlandsförbindelser med en spänning som understiger 220 kilovolt. Det saknas också skäl att anta att det i framtiden kommer att finnas ett praktiskt behov av sådana föreskrifter. Normgivningsbemyndigandet i 4 kap. 2 § andra stycket ellagen bör därför tas bort.

6 Effektiva nättariffer

6.1 Efterfrågefleksibilitet på en elmarknad med vind- och solkraft

På en framtida elmarknad med en högre andel variabel elproduktion i form av vind- och solkraft kommer det att bli viktigt att ta tillvara kostnads-effektiva flexibilitetsresurser i elsystemet, exempelvis inom flexibel produktion, lagring och efterfrågefleksibilitet.

Efterfrågefleksibilitet innebär att elkunderna förändrar sin elförbrukning som svar på olika signaler. De kan exempelvis minska sin förbrukning när elnätet är hårt belastat och öka den när elpriset är lågt som en följd av stor förnybar elproduktion.

En elkund kan välja att bli mer flexibel i sin elanvändning av olika skäl. Övervägandena i lagrådsremissen tar sikte på kundens ekonomiska drivkrafter, närmare bestämt sådan prisbaserad efterfrågefleksibilitet som innebär att utformningen av avgifterna för överföring av el tillåter att kunden påverkar sin elkostnad genom att anpassa sin förbrukning efter variationer i slutkundspriset mellan timmar.

6.2 Pilotprojekt och stegvis införande av nya nättariffer

Regeringens förslag: Nättariffer för överföring av el för område ska få gälla för en begränsad krets av elanvändare inom ett koncessionsområde eller inom flera koncessionsområden som redovisas samlat, om det behövs för att utveckla nättariffer som främjar ett effektivt utnyttjande av elnätet och nätkoncessionshavaren har informerat nätmyndigheten. En sådan nättariff ska dock inte få tillämpas under en längre tid än tre år utan tillstånd av nätmyndigheten.

Nätmyndigheten ska ge tillstånd om nättariffen

- är objektiv och icke-diskriminerande och har utformats på ett sätt som är förenligt med ett effektivt utnyttjande av elnätet och en effektiv elproduktion och elanvändning, och
- behöver tillämpas under en längre tid än tre år för att utveckla nättariffer som främjar ett effektivt utnyttjande av elnätet.

Energimarknadsinspektionens förslag överensstämmer delvis med regeringens. Inspektionen föreslår att en nätkoncessionshavare ska få införa tariffer under en avgränsad tidsperiod för en begränsad krets av elanvändare för att utveckla nya tariffer som syftar till ett effektivt utnyttjande av elnätet och en effektiv elproduktion och elanvändning, utan hinder av ellagens krav att nättarifferna ska vara objektiva och icke-diskriminerande och utformas på ett sätt som är förenligt med ett effektivt utnyttjande av elnätet och en effektiv elproduktion och elanvändning.

Remissinstanserna: *Elsäkerhetsverket, Statens energimyndighet, Energiföretagen Sverige, Ellevio AB, E.ON Sverige AB och Umeå Energi Elnät AB* tillstyrker förslaget. *Fortum Sverige AB* ser utformningen av nättariffer som viktig för att öka incitamenten för flexibilitet. *Kammarrätten i Jönköping* har inget att erinra mot förslaget så länge undantaget är i överensstämmelse med Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/72/EG om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 2003/54/EG. Kammarrätten anser att det bör framgå av lagtexten att det är en kortare tidsperiod som avses. Övriga remissinstanser har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag

På den avreglerade delen av elmarknaden styrs produktion och användning av utbud och efterfrågan. Förhållanden som styr detta avgörs i avtal mellan säljare och köpare. På monopolmarknaden kan det uppkomma behov av att hantera exempelvis trängsel på elnätet, vilket skulle kunna hanteras genom nättariffen.

Med nättariff avses i ellagen avgifter och övriga villkor för överföring av el och för anslutning till en ledning eller ett ledningsnät (1 kap. 5 § ellagen). Nättarifferna för överföring av el bör ge incitament till ett effektivt utnyttjande av elnätet genom effektiva priser. Med effektiva priser som reflekterar marginalkostnaden kommer den efterfrågefleksibilitet som finns tillgänglig till det priset att aktiveras. Avgifterna för överföring av el kan vara fasta eller rörliga och baseras på uttagen energi (kWh) eller på uttagen effekt (kW) eller på kombinationer av dessa.

Bestämmelser om nättariffernas utformning

Bestämmelser om utformningen av nättariffer finns i 4 kap. ellagen. Av särskilt intresse för den fortsatta framställningen är följande krav på utformningen.

Som allmänna krav gäller att nättariffer ska vara objektiva och icke-diskriminerade och utformas på ett sätt som är förenligt med ett effektivt utnyttjande av elnätet och en effektiv elproduktion och elanvändning (4 kap. 1 § första stycket).

De flesta elanvändare är anslutna till lokalnätet, dvs. ledningsnät som omfattas av nätkoncession för område. Nättariffen för överföring av el på lokalnät får inte utformas med hänsyn till var inom ett koncessionsområde en anslutning är belägen (4 kap. 3 § första stycket). Detta innebär att inom samma kundkategori ska samma tariff tillämpas för alla kunder inom området. Om ett eller flera koncessionsområden slås samman helt eller delvis, ska en enhetlig nättariff för det nya området börja tillämpas senast

tre år efter sammanslagningen (4 kap. 4 § första stycket). Krav på en enhetlig nättariff gäller även i fråga om ett redovisningsområde, dvs. koncessionsområden som redovisas samlat (4 kap. 4 §).

Hinder för pilotprojekt och stegvis införande av nya nättariffer

Kraven på enhetliga nättariffer begränsar nätföretagens möjligheter att testa nya tariffer i mindre skala innan tarifferna erbjuds hela kundkollektivet. Kraven är också ett hinder för att stegvis införa nya nättariffer i ett redovisningsområde.

Pilotprojekt ger nätföretag möjligheten att prova en nättariff inom en begränsad grupp, både för eventuella justeringar och för att minska riskerna vid ett storskaligt införande.

Stegvis införande av nya nättariffer skulle kunna förenkla för nätföretaget genom att behovet av informations- och utbildningsinsatser kan spridas över tiden. Med komplexa nättariffer, som ställer krav på exempelvis smarta mätsystem, ökar behovet ytterligare av att införa tarifferna etappvis, om mätsystemen inte redan är tillgängliga vid samtliga uttagspunkter.

Att ändra regelverket så att det blir tillåtet för nätföretagen att genomföra pilotprojekt och införa nya nättariffer stegvis i ett redovisningsområde kan främja utvecklingen av effektiva tariffer. En sådan ändring underlättar också för nätföretagen att genomföra riktade kommunikationssatsningar i samband med införandet av nya nättariffer.

De aktuella bestämmelserna tar sikte på nättariffernas utformning, inte på den samlade nivån på avgiftsuttaget. En lagändring betyder alltså inte att det skapas utrymme för generella avgiftshöjningar.

Nättarifferna ska vara objektiva och icke-diskriminerande

Energimarknadsinspektionen föreslår att pilotprojekt och ett stegvis införande av nättariffer ska underlättas genom att det blir tillåtet för nätföretag att införa tariffer under en avgränsad tidsperiod för en begränsad krets av elanvändare för att utveckla nya tariffer, utan hinder av kraven i 4 kap. 1 § första stycket ellagen att nättariffer ska vara objektiva och icke-diskriminerade och utformas på ett sätt som är förenligt med ett effektivt utnyttjande av elnätet och en effektiv elproduktion och elanvändning.

Bestämmelserna i 4 kap. 1 § första stycket ellagen genomför i Sverige krav enligt elmarknadsdirektivet (Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/72/EG om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 2003/54/EG) respektive energieffektiviseringsdirektivet (Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/27/EU av den 25 oktober 2012 om energieffektivitet, om ändring av direktiven 2009/125/EG och 2010/30/EU och om upphävande av direktiven 2004/8/EG och 2006/32/EG). Det är tveksamt om direktiven tillåter ett sådant undantag som Energimarknadsinspektionen föreslår.

Undantag från kravet på enhetliga nättariffer

Av Energimarknadsinspektionens rapport framgår emellertid att det är kravet på enhetliga nättariffer snarare än 4 kap. 1 § första stycket ellagen som är det främsta hindret för pilotprojekt och stegvis införande av nya nättariffer. Det finns alltså utrymme för en lösning som inte innebär ett

avsteg från principen att nättariffer ska vara objektiva och icke-diskriminerande. Enligt dagens regler är det tillåtet för ett nätföretag att under en övergångstid ha nättariffer som inte är enhetliga inom ett redovisningsområde. På ett liknande sätt går det att tillåta att nättariffer gäller för en begränsad krets av elanvändare i ett koncessionsområde eller områden som redovisas samlat, om det behövs för att utveckla nättariffer som främjar ett effektivt utnyttjande av elnätet.

Det bör i lagtexten preciseras under vilken tid en särskild nättariff får tillämpas. Om tiden är som mest tre år bör nätföretaget kunna tillämpa en sådan tariff efter att ha informerat nätmyndigheten (Energimarknadsinspektionen). För en längre tid bör det dock krävas att Energimarknadsinspektionen ger tillstånd. För att underlätta prövningen bör det i lagen anges att tillstånd ska ges om nättariffen uppfyller kraven i 4 kap. 1 § första stycket och behöver tillämpas under en längre tid än tre år för att utveckla nättariffer som främjar ett effektivt utnyttjande av elnätet.

6.3 Elpriskollen

Regeringens förslag: Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om skyldighet för nätkoncessionshavare att lämna uppgift till nätmyndigheten om avgifter och övriga villkor för överföring av el.

Energimarknadsinspektionens förslag överensstämmer delvis med regeringens. Inspektionen föreslår att det i ellagen ska föreskrivas att en nätkoncessionshavare till nätmyndigheten ska lämna uppgift om sina nättariffer för överföring av el.

Remissinstanserna: *Elsäkerhetsverket* och *Statens energimyndighet* tillstyrker förslaget. *Energiföretagen Sverige* och *Ellevio AB* instämmer i förslaget att komplettera Elpriskollen med information om nättariffer. *E.ON Sverige AB* ser positivt på förslaget att vidareutveckla Elpriskollen men vill samtidigt poängtera att krav på inrapportering av data medför ökade kostnader hos elnätsföretag och elhandlare, vilket måste vägas mot det förväntade mervärdet för kunderna. *Energidataföreningen* är positiv till att samtliga kostnader presenteras samlade på samma ställe. *Fortum Sverige AB* bedömer att åtgärden kan ge kunden en bättre förståelse för sin totala elkostnad. *Konsumentverket* framhåller att det är viktigt att det tydligt framgår för kunden vilka delar som denne har möjlighet att påverka och därmed vilka parametrar som kunden ska jämföra mellan olika bolag. *Oberoende Elhandlare* ifrågasätter vilken nytta kunderna har av att ha nättarifferna på Elpriskollen. Övriga remissinstanser har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Energimarknadsinspektionen ansvarar för webbplatsen Elpriskollen, som är en prisjämförelsesajt. Elanvändare kan genom webbplatsen lätt få tillgång till de priser och villkor som olika elleverantörer tillämpar. Under 2015 hade Elpriskollen cirka 63 500 besök. För att Energimarknadsinspektionen ska kunna tillhandahålla fullständig information är elhandelsföretagen skyldiga att lämna uppgift till inspektionen om de priser och leveransvillkor som de tillämpar för leverans av el i en elanvändares uttagspunkt (8 kap. 11 b ellagen).

För att effektiva nättariffer ska få avsedd verkan krävs att kunden får ökad kunskap om den totala kostnaden för el och hur den kan påverka kostnaden. Ett sätt att underlätta för kunden är att genom Elpriskollen tillhandahålla uppgifter om avgifter och övriga villkor för överföringen av el.

Energimarknadsinspektionen föreslår en lagbestämmelse med innebörden att ett nätföretag ska lämna uppgift till inspektionen om nättariffer för överföring av el. Av de skäl som Energimarknadsinspektionen redovisar för förslaget framgår dock att det kan vara lämpligt att avvakta med att införa en sådan bestämmelse. Med hänsyn till att en inrapportering av nättariffer kan bli administrativ betungande om alltför många varianter av tariffer förekommer är det enligt Energimarknadsinspektionen effektivt om arbetet sker efter det att inspektionen har meddelat föreskrifter om hur nättarifferna ska utformas. Syftet med förslaget är att skapa rättsliga förutsättningar för att Energimarknadsinspektionen ska kunna begära att nätföretagen lämna in uppgifterna. Även några remissinstanser lyfter fram behovet av att undvika dubbelarbete och onödiga administrationskostnader.

För att uppgiftsskyldigheten ska kunna anpassas till sådana förhållanden som Energimarknadsinspektionen pekar på är det lämpligt att bestämmelserna finns i förordning eller myndighetsföreskrifter. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör alltså kunna meddela föreskrifter om skyldighet för nätföretag att lämna uppgift till Energimarknadsinspektionen om avgifter och övriga villkor för överföring av el. Vid subdelegation är utgångspunkten att Energimarknadsinspektionen ska meddela föreskrifterna.

6.4 Information till elanvändarna

Regeringens förslag: En nätkoncessionshavare ska informera elanvändarna om hur avgifterna för överföring av el är utformade och vilka möjligheter de har att påverka sina kostnader för överföring av el genom att byta villkor eller genom att ändra förbrukningsmönster.

Energimarknadsinspektionens förslag överensstämmer i sak med regeringens.

Remissinstanserna: *Elsäkerhetsverket* och *Statens energimyndighet* tillstyrker förslaget. *Umeå Energi Elnät AB* är positivt till att informera kunderna om hur de kan främja efterfrågefleksibilitet. *Energidataföreningen* ställer sig positiv till förslaget men framhåller att råden inte bör vara på individnivå i ett första steg. *Fortum Sverige AB* anser att förslaget inte rimmar med den nya marknadsmodell som är på väg att införas. Övriga remissinstanser har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Tydlig information om nättariffernas utformning är avgörande för att kunder ska kunna svara på prissignaler. Även inom ramen för en ”elhandlarcentrisk” marknadsmodell har nätföretaget ett ansvar för att göra informationen tillgänglig.

Nätföretagen är i dag skyldiga att dels på begäran utan dröjsmål lämna skriftlig uppgift om sin nättariff, dels offentliggöra avgifter och övriga villkor för överföring av el (4 kap. 11 § ellagen). En granskning som Energi- marknadsinspektionen har utfört visar dock att kunderna är missnöjda med nätföretagens information (Ei R2016:04).

Behovet av information ökar med villkor som kan stimulera efterfrågeflexibilitet. För att prissignalerna i nättarifferna ska nå fram bättre bör nätföretagen förklara tarifferna och hur dessa tillsammans med kundens förbrukning påverkar den totala elkostnaden. Att kunderna förstår tariffens utformning är viktigt både för att tarifferna ska få önskat genomslag och för att skapa acceptans för de nya tarifferna. Det kan alltså bli lättare att stimulera kundernas efterfrågeflexibilitet genom nättarifferna om det införs en skyldighet för nätföretagen att informera elanvändarna om hur avgifterna för överföring av el är utformade och vilka möjligheter elanvändarna har att påverka sina kostnader för överföring av el genom att byta villkor eller genom att ändra förbrukningsmönster.

För att nätföretagen ska lämna enhetlig information kan regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Energimarknadsinspektionen meddela närmare föreskrifter om informationsskyldigheten med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen.

7 Intäktsram för nätverksamhet

7.1 Förhandsprövning av nätföretagens intäkter

I 5 kap. ellagen finns bestämmelser om nätkoncessionshavarens intäkter från nätverksamheten. Bestämmelserna innebär att nätmyndigheten (Energimarknadsinspektionen) ska göra en förhandsprövning av nätföretagens intäkter från nätverksamheten. De ska ses mot bakgrund av artikel 37.6 i elmarknadsdirektivet, där det föreskrivs att energitillsynsmyndigheterna ska ansvara för att i förväg fastställa eller godkänna åtminstone metoder för att beräkna eller fastställa villkoren för anslutning och tillträde till nationella nät, inklusive transmissions- och distributionstariffer eller deras beräkningsmetoder.

Förhandsprövningen innebär att de samlade intäkter som ett nätföretag högst får uppbära från nätverksamheten under en tillsynsperiod ska rymmas inom en intäktsram. Intäkterna består främst av nätavgifter. Intäktsramen ska täcka skäliga kostnader för att bedriva nätverksamheten under tillsynsperioden och ge en rimlig avkastning på det kapital som krävs för att bedriva verksamheten (kapitalbas). Tillsynsperioden är normalt fyra år.

Förhandsprövningen infördes 2010, och den första tillsynsperioden började löpa den 1 januari 2012 (prop. 2008/09:141, bet. 2008/09:NU21, rskr. 2008/09:302). Vissa lagändringar gjordes inför den tillsynsperiod som tog sin början den 1 januari 2016 (prop. 2013/14:85, bet. 2013/14:NU16, rskr. 2013/14:208).

I det följande redovisar regeringen överväganden och förslag när det gäller bestämmelserna om intäktsram. Det finns skäl att se över 5 kap. ellagen även redaktionellt och språkligt. När det gäller sådana ändringar hänvisas till avsnitt 7.2 och författningskommentaren.

7.2 Intäktsramens storlek

Regeringens förslag: En nätverksamhet ska för en tillsynsperiod ha en bestämd intäktsram som

- täcker kostnader för en ändamålsenlig och effektiv drift av en nätverksamhet med likartade objektiva förutsättningar,
- täcker kapitalförslitning, och
- ger en sådan avkastning på kapitalbasen som behövs för att i konkurrens med alternativa placeringar med motsvarande risk få tillgång till kapital för investeringar.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. I promemorian föreslås att intäktsramen ska täcka skäliga kostnader för att bedriva nätverksamhet under tillsynsperioden och ge en rimlig avkastning på kapitalbasen.

Energimarknadsinspektionen lämnar inte något motsvarande förslag.

Remissinstanserna: *Juridiska institutionen vid Handelshögskolan vid Göteborgs universitet* anser att definitionen av rimlig avkastning bör framgå direkt av lagtexten. Övriga remissinstanser berör inte frågan särskilt.

Skälen för regeringens förslag

Enligt 5 kap. 6 § ellagen ska intäktsramen täcka skäliga kostnader för att bedriva nätverksamheten under tillsynsperioden och ge en rimlig avkastning på kapitalbasen, dvs. det kapital som krävs för att bedriva verksamheten.

Skäliga kostnader

I 5 kap. 8 § första stycket anges att som skäliga kostnader för att bedriva nätverksamheten ska anses kostnader för en ändamålsenlig och effektiv drift av en nätverksamhet med likartade objektiva förutsättningar. Enligt paragrafens andra stycke ska kostnad för avbrottsersättning inte anses vara en skälig kostnad (se närmare avsnitt 7.5). Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Energimarknadsinspektionen får meddela ytterligare föreskrifter om beräkning av skäliga kostnader (5 kap. 8 § tredje stycket ellagen). Sådana föreskrifter finns i förordningen (2014:1064) om intäktsram för elnätsföretag (intäktsramsförordningen) och Energimarknadsinspektionens föreskrifter (EIFS 2015:2) om skäliga kostnader och en rimlig avkastning vid beräkning av intäktsram för elnätsföretag.

Kapitalkostnaden

Av förarbetena framgår att en rimlig avkastning motsvarar den avkastning som fordras för att i konkurrens med alternativa placeringar med motsvarande risk kunna attrahera kapital för investeringar (prop. 2008/09:141 s. 60 f. och 102). Frågan om hur kapitalkostnader ska beräknas behandlas utförligt (a. prop. 67–80). För att kunna beräkna intäktsramen är det nödvändigt att bestämma nätverksamhetens kapitalkostnad. Kostnaden utgörs av två delar, dels kostnaden för förbrukning av de tillgångar som ingår i

verksamheten (avskrivning eller kapitalförslitning), dels avkastningen på tillgångarna.

Kapitalbasen ska beräknas med utgångspunkt i de tillgångar som nätföretaget använder för att bedriva nätverksamheten, varvid hänsyn ska tas till investeringar och avskrivningar under tillsynsperioden (5 kap. 9 § första stycket ellagen). En tillgång som inte behövs för att bedriva verksamheten ska anses ingå i kapitalbasen, om det skulle vara oskäligt mot nätföretaget att bortse från tillgången (5 kap. 9 § andra stycket ellagen).

Ellagen innehåller i övrigt inga särskilda bestämmelser om hur kapitalkostnaderna ska beräknas. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Energimarknadsinspektionen får meddela föreskrifter om beräkning av en rimlig avkastning. I intäktsramsförordningen finns bestämmelser om bl.a. vilka tillgångar som ska anses ingå i kapitalbasen, hur tillgångarna ska värderas och hur den del av kapitalkostnaden som motsvarar kapitalförslitning ska beräknas.

Det görs ingen fristående skälighetsbedömning

Det åligger Energimarknadsinspektionen att ta fram en metod för beräkningen av intäktsram. Detta sker i enlighet med de bestämmelser som finns i ellagen och föreskrifter som ansluter till lagens bestämmelser. I samband med att intäktsramarna bestämdes för tillsynsperioden 2012–2015 tog förvaltningsdomstolarna ställning till om det skulle göras en fristående skälighetskontroll enligt 5 kap. 6 § ellagen. Domstolarna besvarade frågan nekande (se t.ex. Kammarrätten i Jönköpings dom den 10 november 2014 i mål nr 61-14). Kammarrätten i Jönköping pekade på att de bestämmelser som finns i ellagen och den anslutande förordningen utgör grunden för den skälighetsbedömning som ska göras. Om metoden utformas så att beräkningen görs i enlighet med de kriterier som anges i lagen och dess förarbeten samt förordningen, borde beräkningen enligt kammarrätten också ge ett resultat som överensstämmer med nämnda reglering, dvs. en intäktsram som bl.a. ger nätföretaget en skälig kostnadstäckning och en rimlig avkastning på kapitalbasen. Det fanns enligt kammarrätten inte utrymme för någon ytterligare skälighetskontroll.

Bestämmelserna kan förtydligas

Med hänsyn till den praxis som har utvecklats står det klart att uttrycken ”skäliga kostnader” och ”rimlig avkastning” inte har fått någon självständig betydelse. Av andra bestämmelser i 5 kap. ellagen och av lagens förarbeten framgår tydligt att intäktsramen ska svara mot kostnader för en ändamålsenlig och effektiv drift av en nätverksamhet med likartade objektiva förutsättningar och ge en sådan avkastning på kapitalbasen som behövs för att i konkurrens med alternativa placeringar med motsvarande risk få tillgång till kapital för investeringar. Avkastningen är en del av kapitalkostnaden, som även inkluderar kapitalförslitning. Regelverket skulle vinna på att detta kom till tydligt uttryck i lagtexten.

När det gäller nuvarande 5 kap. 6 § ellagen kan det starkt ifrågasättas om det finns anledning att använda allmänt hållna uttryck i lagtexten samtidigt som det i bl.a. förarbetena finns mer konkreta beskrivningar av det som avses. *Juridiska institutionen vid Handelshögskolan vid Göteborgs universitet* har exempelvis påpekat att begreppet rimlig avkastning

definieras tydligt i författningskommentaren och anser att definitionen bör framgå av lagtexten.

Det skulle kunna invändas att orden ”skäliga” och ”rimlig” visar Energimarknadsinspektionen har ett bedömningsutrymme. Det utrymme som finns kvarstår dock även om lagtexten förtydligas. Att det som i dag tydligt framgår på annat sätt kommer till uttryck direkt i lagtexten innebär inte någon ändring i sak. Bestämmelsens karaktär av en allmän ram förblir också densamma. Energimarknadsinspektionen kan utforma metoden för att beräkna intäktsramen på olika sätt inom de ramar som regleringen anger, men metoden måste utformas på ett sådant sätt att det belopp som bestäms svarar mot en sådan intäktsram som anges i bestämmelsen.

Med hänsyn till det anförda bör det i lagtexten uttryckligen anges att intäktsramen för en tillsynsperiod ska täcka kostnader för en ändamålsenlig och effektiv drift av en nätverksamhet med likartade objektiva förutsättningar, täcka kapitalförslitning och ge en sådan avkastning på kapitalbasen som behövs för att i konkurrens med alternativa placeringar med motsvarande risk få tillgång till kapital för investeringar.

7.3 Nätföretagets skyldighet att lämna uppgifter till nätmyndigheten

Regeringens förslag: En nätkoncessionshavare ska inte vara skyldig att lämna in ett förslag till intäktsram.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Energimarknadsinspektionens förslag överensstämmer inte med regeringens. Energimarknadsinspektionen föreslår att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer i lagen ska bemyndigas att meddela föreskrifter om vilka uppgifter som krävs för att pröva förslaget till intäktsram och när uppgifterna ska lämnas in.

Remissinstanserna tillstyrker promemorians förslag eller har inte några särskilda invändningar mot det. Remissinstanserna tillstyrker Energimarknadsinspektionens förslag eller har inte några särskilda invändningar mot det.

Skälen för regeringens förslag: Det underlag som krävs för att bestämma en intäktsram enligt 5 kap. ellagen måste tillhandahållas av nätföretaget. En nätkoncessionshavare ska lämna in ett förslag till intäktsram till Energimarknadsinspektionen tillsammans med de uppgifter som krävs för att pröva förslaget (5 kap. 2 § ellagen).

Den nuvarande bestämmelsen om uppgiftsskyldighet har utformats med utgångspunkt i antagandet att det förenklar processen om nätföretagen lämnar in inte bara relevanta uppgifter om sin verksamhet till Energimarknadsinspektionen, utan också ett motiverat förslag till intäktsram baserat på de krav som ellagen ställer på utformningen av intäktsramen (prop. 2008/09:141 s. 34).

Skyldigheten att lämna in ett förslag till intäktsram innebär en administrativ börda för nätföretagen. För att meradministrationen ska framstå som motiverad krävs att skyldigheten underlättar Energimarknadsinspektionens arbete med att bestämma intäktsramen. Den praktiska erfarenhet

som nu finns av tillämpningen av regelverket talar dock för att förslagskyldigheten inte underlättar inspektionens arbete på ett sådant sätt att det motiverar regelbördan för nätföretagen. Energimarknadsinspektionen måste i praktiken göra en självständig bedömning utifrån det underlag som nätföretagen tillhandahåller utan att förslaget till intäktsram tjänar som ledning. Kravet bör därför tas bort.

I likhet med Energimarknadsinspektionen anser regeringen att det behövs närmare föreskrifter om vilka uppgifter som krävs för att pröva förslaget till intäktsram och när uppgifterna ska lämnas till Energimarknadsinspektionen. Regeringen bedömer dock att sådana föreskrifter kan meddelas med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen. Det är alltså inte nödvändigt att, som inspektionen föreslår, införa ett särskilt normgivningsbemyndigande i lagen.

7.4 Intäktsram när underlag saknas eller är bristfälligt

Regeringens förslag: Om en nätkoncessionshavare inte lämnar de uppgifter som nätmyndigheten behöver för att bestämma intäktsramen, ska myndigheten bestämma en intäktsram som framstår som skälig med hänsyn till uppgifterna i ärendet.

Energimarknadsinspektionens förslag överensstämmer i sak med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inte några särskilda invändningar mot det.

Skälen för regeringens förslag: Energimarknadsinspektionen ska bestämma en intäktsram för ett nätföretag senast två månader innan tillsynsperioden börjar (5 kap. 3 § första stycket ellagen). I normalfallet har nätföretaget gett inspektionen de uppgifter som krävs för att bestämma ramen (se avsnitt 7.3). Det kan dock inträffa att ett nätföretag inte fullgör sin skyldighet att lämna in uppgifter till grund för bedömningen. Av förarbetena till bestämmelserna om intäktsram framgår att Energimarknadsinspektionen i den situationen får fatta beslutet på annat tillgängligt underlag (prop. 2008/09:141 s. 101). Om det underlaget senare visar sig vara bristfälligt kan detta efter omprövning medföra en ändring av beslutet under tillsynsperioden.

Som Energimarknadsinspektionen påpekar finns det skäl att förtydliga i lagen att en intäktsram kommer att bestämmas även om nätföretaget inte lämnar in några uppgifter eller om de uppgifter som lämnas är bristfälliga. Det bör alltså framgå av lagen att Energimarknadsinspektionen i en sådan situation ska bestämma en intäktsram som framstår som skälig med hänsyn till uppgifterna i ärendet.

7.5 Kvaliteten i nätverksamheten

Regeringens förslag: När intäktsramen bestäms ska vid bedömningen av kvaliteten i nätverksamheten hänsyn få tas till avbrott i överföringen av el även om avbrottet medför skadeståndsskyldighet för nätkoncessionshavaren eller ger rätt till avbrottsersättning.

Kostnad för avbrottsersättning ska kunna beaktas vid bestämmandet av intäktsramen.

Energimarknadsinspektionens förslag överensstämmer delvis med regeringens. Inspektionen föreslår inte att kostnad för avbrottsersättning ska kunna beaktas när intäktsramen bestäms.

Remissinstanserna: *Tekniska verken Linköping Nät AB* avstyrker Energimarknadsinspektionens förslag med hänvisning till att regleringen bör undvika styrsignaler på områden som är reglerade i annan lagstiftning. *Energiföretagen Sverige* anser att avbrott längre än tolv timmar ska vara utanför intäktsregleringen eller att kostnaderna för avbrotten alternativt ska ingå i regleringen. *Krafttringen Energi AB* och *E.ON Sverige AB* anser att kvalitetsregleringen för avbrott kortare än 12 timmar bör revideras i stället. Om avbrott över 12 timmar inkluderas, bör kostnaden för avbrottsersättning enligt Krafttringen Energi AB utgöra en del av det opåverkbara kostnaderna i intäktsregleringen. *Göteborg Energi Nät AB* anser att om avbrott över 12 timmar ska ingå i kvalitetsregleringen måste värderingen av avbrottskostnaderna för kundkategorierna vara rimliga och kostnaden för utbetald avbrottsersättning dras av innan kvalitetsavdraget görs. Alternativt kan kostnaderna för avbrottsersättning tas med i intäktsregleringen som påverkbara löpande kostnader. Övriga remissinstanser tillstyrker Energimarknadsinspektionens förslag eller har inte några särskilda invändningar mot det.

Skälen för regeringens förslag

När intäktsramen bestäms tas hänsyn till kvaliteten i nätföretagets sätt att bedriva nätverksamheten (5 kap. 7 § första stycket ellagen). Ett avbrott i överföringen av el ska i det sammanhanget beaktas i den utsträckning avbrottet inte medför skadeståndsskyldighet eller ger rätt till avbrottsersättning. Ett avbrott ger rätt till avbrottsersättning om det pågår under en sammanhängande period om minst tolv timmar (10 kap. 10 § första stycket ellagen). Nätföretagets kostnad för avbrottsersättning ska inte anses vara en skälig kostnad för att bedriva nätverksamheten (5 kap. 8 § andra stycket ellagen).

Energimarknadsinspektionen har i anslutning till ellagens bestämmelser meddelat föreskrifter om vad som avses med kvaliteten i nätkoncessionshavarens sätt att bedriva nätverksamheten vid fastställande av intäktsram (EIFS 2015:5). Regleringen innebär i huvudsak att nätföretaget kan få ett tillägg till eller avdrag från intäktsramen beroende på om utfallet av indikatorer för leveranssäkerhet är lägre eller högre än beräknade normnivåer.

Indelning i kundkategorier

Under den första tillsynsperioden (2012–2015) utgick kvalitetsregleringen från en enda kundgrupp. Det gjorde alltså inte någon skillnad om ett avbrott drabbade exempelvis en industrikund eller en hushållskund. Undantaget för avbrott på minst tolv timmar hade inom ramen för den regleringen liten praktisk betydelse. Energimarknadsinspektionen vidareutvecklade dock kvalitetsregleringen inför tillsynsperioden 2016–2019 för att på ett mer noggrant sätt fånga samhällets avbrottskostnader. Detta motiverade en uppdelning av kunder i olika kundkategorier.

Kostnaderna för avbrott varierar signifikant mellan kundkategorierna. Kunder inom kategorierna ”handel och tjänster” och ”industri” får dels en högre värdering per effekt (kW) och energi (kWh), dels högre medeleffekter, eftersom årsförbrukningen i de kategorierna i genomsnitt är mycket högre än för t.ex. hushållskunder. Avbrottsvärderingen har stigit markant för kategorierna handel och tjänster och industri jämfört med det tidigare kundgenomsnittet. Samtidigt har värderingen blivit betydligt lägre för hushållskunder.

Ett längre avbrott kan bli billigare för nätföretaget

En konsekvens av den nya kvalitetsregleringen är att det i fråga om vissa kundkategorier kan vara förmånligare för nätföretaget att ett avbrott varar längre än 12 timmar än att det varar en kortare tid. Det beror på att avbrottsersättningen som företaget betalar kunden blir mindre än kvalitetsavdraget från intäktsramen. En möjlig effekt av detta är att ett nätföretag prioriterar sina resurser så att fler avbrott varar minst 12 timmar. För den som drabbas av ett avbrott kan en sådan ordning framstå som svårbegriplig.

Ett sätt att komma till rätta med problemet är att avskaffa indelningen i kundkategorier. Regeringen delar dock Energimarknadsinspektionens uppfattning att kvalitetsregleringen bör återspegla samhällets kostnader för avbrott i överföringen av el. Frågan är alltså om det trots det som nu har sagts finns skäl att behålla undantaget för skadestånd och avbrottsersättning.

Utrymmet för dubbla sanktioner

När förhandsregleringen av nättariffer infördes bedömde regeringen att det inte var motiverat att införa en ordning där ett nätföretag drabbades av dubbla sanktioner för samma avbrott i överföringen av el (prop. 2008/09:141 s. 63). Den bedömningen gjordes dock innan det blev aktuellt att på ett mer noggrant sätt fånga samhällets avbrottskostnader. I dag är det viktigare att se till att kvalitetsregleringen inte ger nätföretaget incitament att tillåta långa avbrott.

Några remissinstanser har ifrågasatt om det är tillåtet att ha två olika sanktioner för samma händelse. Regeringen konstaterar att varken kvalitetsavdraget å ena sidan eller avbrottsersättningen eller skadeståndet å den andra är sanktioner av straffrättslig karaktär. Skyldigheten att betala ersättning till enskilda grundar sig på civilrättsliga bestämmelser i 10 och 11 kap. ellagen. Något hinder för att samma underlåtenhet från nätföretagets sida är förenad med både offentlighetsrättsliga och civilrättsliga sanktioner finns inte.

Konsekvenser för nätföretagen

Energimarknadsinspektionen har bedömt att den föreslagna förändringen inte i genomsnitt kommer att leda till vare sig högre eller lägre intäktsramar. Kostnaden för nätföretagen är alltså inte av avgörande betydelse. I stället handlar det om att skapa tydligare drivkrafter för företagen att förbättra leveranssäkerheten.

Undantaget för avbrott som medför skadeståndsskyldighet eller ger rätt till avbrottsersättning bör alltså upphävas. Frågan är då om det finns skäl att även upphäva den särskilda bestämmelsen om att kostnad för avbrottsersättning inte ska anses vara en skälig kostnad för att bedriva nätverksamhet när intäktsramen bestäms.

Kostnader för avbrottsersättning

I samband med att förhandsregleringen infördes uppfattade regeringen att det var rimligt att låta avbrottsersättningen falla utanför intäktsramen med hänvisning till att det skulle försvaga drivkraften att förbättra leveranssäkerheten om avbrottsersättningen togs upp som en skälig kostnad (prop. 2008/09:141 s. 66 f.). Regeringen föreslår nu emellertid att de aktuella avbrotten ska beaktas vid kvalitetsbedömningen och därigenom medföra en minskning av intäktsramen. Det kommer alltså finnas incitament för nätföretagen att förebygga sådana avbrott vid sidan av avbrottsersättningen.

Energimarknadsinspektionen anser att utan bestämmelsen hade kundkollektivet betalat enskilda kunder för elnätsföretagets brister. Samtidigt minskar emellertid intäktsramen med anledning av avbrotten, något som kommer hela kundkollektivet till del.

Regeringen bedömer att det bör finnas utrymme för en mer nyanserad bedömning när det gäller avbrottsersättning, i likhet med det som redan gäller i fråga om skadestånd till den som drabbas av elavbrott (jfr a. prop. s. 67). Även utan en särskild bestämmelse är en förutsättning för att avbrottsersättningen ska beaktas att den är en kostnad för en ändamålsenlig och effektiv drift av en nätverksamhet med likartade objektiva förutsättningar. Det blir alltså inte utan vidare aktuellt att beakta kostnaden vid bestämmandet av intäktsramen. Regeringen bedömer att någon särskild reglering i ellagen inte längre är nödvändig. Bestämmelsen bör alltså upphävas.

7.6 Intäktsram för transmissionsnät

7.6.1 Tidpunkten för bestämmande av intäktsram och tillsynsperiodens längd

Förslag: Regeringen ska inte längre ha möjlighet att meddela föreskrifter om avvikelser från bestämmelserna om tidpunkten för beslut av fastställande av intäktsram och om tillsynsperiodens längd när det gäller intäkter från stamledning.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inga särskilda invändningar mot det.

Skälen för regeringens förslag: I 5 kap. 5 § ellagen finns ett bemyndigande till regeringen att meddela föreskrifter om avvikelser från bestämmelserna om tidpunkten för beslut om fastställande av intäktsram och om tillsynsperiodens längd när det gäller intäkter från stamledning. Bemyndigandet infördes med hänvisning till att stamnätet drivs inom ramen för ett statligt affärsverk (prop. 2008/09:141 s. 37 f.). I den numera upphävda förordningen (2010:304) om fastställande av intäktsram enligt ellagen (1997:857), den s.k. kapitalbasförordningen, fanns bestämmelser om sådana avvikelser i fråga om intäkter från stamledning. Det föreskrevs bl.a. att tillsynsperioden skulle vara ett kalenderår när det gällde intäkter från stamledningar som innehas av Affärsverket svenska kraftnät.

Vid remissbehandlingen av Energimarknadsinspektionens rapport Bättre och tydligare reglering av elnätsföretagens intäktsramar (Ei R2014:09) förordande Svenska kraftnät att verket i regleringshänseende skulle likställas med övriga nätföretag. Svenska kraftnät anförde att den ekonomiska styrningen av verket numera var flerårig i så motto att det skulle uppnå avkastningskravet över en konjunkturcykel. Svenska kraftnät bedömde inte att en fyraårig tillsynsperiod skulle vara begränsande för verkets förutsättningar att följa instruktioner och bemyndiganden från regeringen och riksdagen. En fyraårig tillsynsperiod skulle ge Svenska kraftnät möjligheter att under tillsynsperioden överföra över- eller underskott mellan år inom tillsynsperioden, vilket skulle underlätta en stabil och långsiktig tariffutveckling och minska de administrativa kostnaderna för såväl Svenska kraftnät som Energimarknadsinspektionen.

Kapitalbasförordningen ersattes den 1 november 2014 av intäktsramsförordningen. Den nya förordningen innehåller inga bestämmelser om avvikelser. När det gäller tidpunkten för beslut om fastställande av intäktsram och om tillsynsperiodens längd görs således ingen skillnad mellan Svenska kraftnät och andra nätföretag. Regeringen har alltså gjort bedömningen att det inte finns skäl att ha en särskild ordning för Svenska kraftnät i dessa frågor.

Med hänsyn till det som nu har redovisats kan bemyndigandet i 5 kap. 5 § ellagen inte längre anses svara mot något praktiskt behov. Bestämmelsen bör därför tas bort.

7.6.2 Intäkter från transmission

Regeringens förslag: En intäktsram för intäkter från ett transmissionsnät ska bestämmas för nätet i dess helhet.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inte några särskilda invändningar mot det.

Skälen för regeringens förslag: I dag anges i 5 kap. 24 § första stycket ellagen att intäktsramen för en nätkoncessionshavares intäkter från en stamledning ska fastställas samlat för nätkoncessionshavarens samtliga ledningar i landet med undantag för utlandsförbindelserna. Av andra stycket framgår dock att intäkterna från utlandsförbindelserna ska

omfattas av intäktsramen om regeringen har meddelat en sådan föreskrift som avses i 4 kap. 2 § andra stycket ellagen, dvs. en föreskrift om att betald anslutningsavgift ger rätt att använda utlandsförbindelserna till ett eller flera länder.

Regeringen har meddelat en föreskrift som innebär att betald anslutningsavgift för elnätet i Sverige ger rätt att använda även utlandsförbindelser med en spänning om 220 kilovolt eller mer (se avsnitt 5). Detta medför att intäktsramen för Svenska kraftnäts intäkter från stamledningar omfattar det svenska transmissionsnätet i dess helhet.

I avsnitt 5 redovisas ett förslag som innebär att betald anslutningsavgift för elnätet i Sverige alltid ska ge rätt att använda de utlandsförbindelser som hör till transmissionsnätet. Som en konsekvens av detta bör intäktsramen för intäkter från transmission fastställas för transmissionsnätet i dess helhet. Det bedöms inte finnas något behov av undantag från den regeln.

7.7 Omprövning av intäktsramen under tillsynsperioden

Regeringens förslag: Det ska inte krävas att inverkan på intäktsramen är mer än ringa för att nätmyndigheten under tillsynsperioden ska ändra ramen med hänvisning till att nätkoncessionshavaren har lämnat oriktiga eller bristfälliga uppgifter eller att ramen av någon annan anledning har bestämts på ett uppenbart felaktigt eller ofullständigt underlag. Om en omprövning sker med hänvisning till att nätkoncessionshavaren har lämnat oriktiga eller bristfälliga uppgifter, ska intäktsramen få ökas endast om det finns särskilda skäl.

Energimarknadsinspektionens förslag överensstämmer delvis med regeringens. Enligt inspektionens förslag krävs inte att uppgifterna eller underlaget har inverkat på intäktsramens storlek. Inspektionen föreslår inte någon särskild begränsning när det gäller möjligheten att öka intäktsramen när en omprövning sker med hänvisning till att nätföretaget har lämnat oriktiga eller bristfälliga uppgifter.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inte några särskilda invändningar mot det.

Skälen för regeringens förslag: Energimarknadsinspektionen ska under tillsynsperioden ändra en fastställd intäktsram om nätföretaget har lämnat oriktiga eller bristfälliga uppgifter eller att ramen av någon annan anledning har bestämts på ett uppenbart felaktigt eller ofullständigt underlag (5 kap. 11 § 1 och 2 ellagen). I båda fallen gäller dock att felaktigheten ska ha inverkat på intäktsramens storlek i ”mer än ringa omfattning”.

Sådana felaktigheter som kan föranleda en ändring under tillsynsperioden motiverar också en omprövning efter perioden (se även avsnitt 7.8). Vid en omprövning efter tillsynsperioden bör det inte ha någon betydelse om inverkan på intäktsramen är stor eller liten. Reglerna om omprövning bör få en mer enhetlig utformning. En omprövning under tillsynsperioden bör alltså kunna ske om intäktsramen annars kommer att behöva ändras efter perioden. En konsekvens av detta är att en omprövning under

tillsynsperioden inte bör förutsätta att felaktighetens inverkan på intäktsramen är mer än ringa.

Med hänvisning till att nätföretagen måste ha ett incitament att rapportera korrekta uppgifter från början anser Energimarknadsinspektionen att det inte ska vara möjligt att öka intäktsramen på grund av felaktiga uppgifter. Regeringen har i stort sett samma uppfattning. Det kan dock finnas undantagsfall när det är rimligt att öka ramen trots att den blivit för liten på grund av att nätföretaget har lämnat oriktiga eller bristfälliga uppgifter. Det kan någon gång inträffa att ett nätföretag lämnar felaktiga uppgifter utan att företaget kan lastas för felaktigheten. Så kan exempelvis vara fallet om uppgiften har blivit felaktig därför att nätföretaget litat på bristfällig information som det fått från en myndighet. Intäktsramen bör därför kunna ökas om det finns särskilda skäl.

7.8 Omprövning av intäktsramen efter tillsynsperioden

7.8.1 I vilka situationer ska omprövning ske?

Förslag: Nätmyndigheten ska alltid ompröva intäktsramen efter tillsynsperiodens slut, om det finns skäl att anta att ramen ska vara större eller mindre med hänsyn till förhållanden som blivit kända efter det att den bestämdes.

Promemorians förslag överensstämmer i sak med regeringens.

Remissinstanserna: *Förvaltningsrätten i Linköping* anser att det bör förtydligas om avsikten är att tillföra ett ytterligare rekvisit vid ökning av intäktsramen. Övriga remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inte några särskilda invändningar mot det.

Skälen för regeringens förslag

Beslutet om fastställande av intäktsram meddelas innan tillsynsperioden har börjat och bygger därför i stora delar på historiska siffror och på prognoser för framtiden. Energimarknadsinspektionen tar efter tillsynsperiodens slut, när de faktiska förhållandena är kända, ställning till om intäktsramen ska ändras. Energimarknadsinspektionen gör då en avstämning mellan de antaganden och förutsättningar som legat till grund för den i förväg fastställda intäktsramen och det faktiska utfallet. Det är t.ex. fråga om investeringar, kostnader i nätverksamheten och kvaliteten i nätföretagets sätt att bedriva verksamheten. I myndighetens tillsyn ingår också att göra en jämförelse mellan nätföretagets samlade faktiska intäkter och den fastställda intäktsramen.

Det är inte obligatoriskt att ompröva en intäktsram efter tillsynsperiodens slut enligt ellagens bestämmelser. En nätkoncessionshavare får inom fyra månader efter tillsynsperiodens slut ansöka hos Energimarknadsinspektionen om att intäktsramen för perioden ska ökas (5 kap. 12 § ellagen). Energimarknadsinspektionen ska ompröva den fastställda intäktsramen efter tillsynsperiodens slut på eget initiativ, om det finns skäl att

anta att ramen är större än vad som är motiverat av senare kända förhållanden och avvikelser inte är ringa (5 kap. 13 § ellagen).

Tidigare överväganden

Energimarknadsinspektionen behöver alltså inte ompröva varje intäktsram som kan antas vara större eller mindre än vad som är motiverat. I motiven anfördes följande när det gäller omprövning på initiativ av Energimarknadsinspektionen (prop. 2008/09:141 s. 41):

Med hänsyn till kundernas och samhällets intresse av låga tariffer och en kostnadseffektiv nätverksamhet bör nätmyndighetens utvärdering främst syfta till att klarlägga om den beslutade intäktsramen är för hög när det verkliga utfallet beaktas. Därför bör den beslutande myndigheten kunna ompröva intäktsramen på eget initiativ bara i de fall då det kan antas att intäktsramen bör minskas. Detta gör det också möjligt att i högre grad koncentrera nätmyndighetens resurser till de fall där det är angeläget att omprövning sker. För att uppnå en effektiv resursanvändning bör dock omprövning inte ske om avvikelser från intäktsramen kan antas vara ringa.

När det gäller omprövning på ansökan av nätkoncessionshavaren anfördes följande:

Den andra situationen som kan föranleda omprövning är att nätkoncessionshavaren ansöker om att intäktsramen ska höjas. Det får antas att nätkoncessionshavaren har ett intresse av att själv kontrollera sin intäktsram och begära omprövning om intäktsramen är för låg. En sådan ansökan behöver föregås av nätkoncessionshavaren har en rimlig tid att utvärdera om intäktsramen bör omprövas.

Regeringen tog ställning till frågan även inför tillsynsperioden 2016–2019 och bedömde att det inte fanns skäl att ändra bestämmelserna (prop. 2013/14:85 s. 20 f.). Regeringen hänvisade till att det vid den aktuella tidpunkten inte hade framkommit starka skäl för att frångå den tidigare bedömningen.

Förhållandena efter införandet av förhandsprövningen

Den första tillsynsperioden har nu löpt ut. De antaganden som ligger till grund för utformningen av omprövningsbestämmelserna har inte fullt ut visat sig svara mot de praktiska behoven. De begränsningar som finns när det gäller förutsättningarna för omprövning har införts för att möjliggöra en effektiv resursanvändning. Det har dock visat sig vara svårt att koncentrera resurserna.

Energimarknadsinspektionen granskar samtliga intäktsramar och stämmer av dem mot det verkliga utfallet. Med hänsyn till bl.a. förändringar i prisläget under tillsynsperioden är detta en förutsättning för att inspektionen ska kunna ta ställning till om intäktsramen ska omprövas. Det är osannolikt att det finns intäktsramar som inte är större eller mindre än vad som är motiverat av de förhållanden som blivit kända efter beslutet om fastställande. De begränsningar som finns när det gäller skyldigheten att genomföra en omprövning medför inga besparingar. Mot denna bakgrund

framstår vidare kravet på en ansökan om ökning av intäktsramen som onödigt betungande för nätföretagen.

Den praktiska erfarenhet som nu finns talar för att det underlättar för samtliga aktörer om Energimarknadsinspektionen alltid omprövar den fastställda intäktsramen efter tillsynsperiodens slut i de fall då det finns skäl att anta att ramen är större eller mindre än vad som är motiverat av senare kända förhållanden, alltså utan ansökan och oavsett hur stor avvikelser är.

Till skillnad från i dag kommer ett nätföretag inte att kunna få till stånd en omprövning om Energimarknadsinspektionens inte har skäl att anta att ramen är för stor eller för liten. Mot bakgrund av det som anförts ovan bedömer regeringen att ändringen kommer att få liten eller ingen praktisk betydelse för nätföretagets möjligheter att få intäktsramen omprövad. Som framgått är det bara rena undantagsfall som det inte finns skäl att ompröva en intäktsram efter tillsynsperioden.

7.8.2 När ska intäktsramen ändras?

Regeringens förslag: Vid en omprövning efter tillsynsperioden ska intäktsramen ändras i den utsträckning det är motiverat av att det faktiska utfallet för tillsynsperioden avviker från de antaganden som legat till grund för att bestämma ramen.

Intäktsramen ska därutöver ändras, om

- nätkoncessionshavaren har lämnat oriktiga eller bristfälliga uppgifter och detta har inverkat på ramens storlek, eller
- ramen av någon annan anledning har bestämts på ett uppenbart felaktigt eller ofullständigt underlag och detta har inverkat på ramens storlek.

Om nätkoncessionshavaren har lämnat oriktiga eller bristfälliga uppgifter, ska intäktsramen få ökas med hänvisning till felaktigheten endast om det finns särskilda skäl.

Energimarknadsinspektionens förslag överensstämmer delvis med regeringens. Inspektionen föreslår att nätmyndigheten vid en omprövning ska kontrollera om de prognoser som legat till grund för beslutet om fastställande av intäktsram överensstämmer med det faktiska utfallet för perioden och utgå från de uppgifter och metoder som myndigheten har använt vid fastställandet av intäktsramen och som följer av det beslut som ska omprövas. Nätmyndigheten ska även ompröva intäktsramen om det framkommit att intäktsramen är för hög till följd av felaktiga uppgifter. Energimarknadsinspektionen föreslår vidare att möjligheten till s.k. följdändring enligt 5 kap. 15 § ellagen ska tas bort.

Remissinstanserna: *Energiföretagen Sverige* tycker att det är självklart att det är den metod som slutligen fastställs av domstol som ska ligga till grund för en omprövning.

Svenska kraftnät, Energiföretagen Sverige, Krafttringen Energi AB och Elinorr anser att korrigering med hänsyn till felaktiga uppgifter bör kunna ske i såväl sänkande som höjande riktning. *Lokalkraft Sverige* anser att i det fall det i efterhand upptäcks att det i något företags inrapporterade

värden skulle ha missats någon del av kapitalbasen så ska det vara möjligt att rätta till i efterhand.

Förvaltningsrätten i Linköping, Svenska kraftnät, Energiföretagen Sverige, Kraftingen Energi AB, Lokalkraft Sverige, Elinorr och Tekniska verken Linköping Nät AB avstyrker förslaget att ta bort bestämmelsen om följdändring. *Sveriges advokatsamfund* bedömer att frågan bör övervägas ytterligare. *Skellefteå Kraft AB* anser att likabehandling måste gälla vid förändring av allmängiltiga förutsättningar och borde med automatik tillämpas för alla. *E.ON Sverige AB* anser att vid omprövning av intäktsramen ska samma regelverk gälla för alla aktörer oavsett om en enskild aktör överklagar eller avstår från att överklaga.

Övriga remissinstanser tillstyrker förslagen eller har inte några särskilda invändningar mot dem.

Skälen för regeringens förslag

Energimarknadsinspektionen bestämmer intäktsramen innan tillsynsperioden har börjat. Beslutet bygger därför i stora delar på historiska siffror och prognoser för framtiden. Intäktsramen kan därför behöva justeras i efterhand, när de faktiska förhållandena är kända (prop. 2008/09:141 s. 107).

Vid en omprövning efter tillsynsperioden ska Energimarknadsinspektionen enligt dagens bestämmelser kontrollera om de antaganden som legat till grund för beslutet om fastställande av intäktsram överensstämmer med det faktiska utfallet under perioden (5 kap. 14 § ellagen). Vid bedömningen ska myndigheten tillämpa samma bestämmelser och utgå från de uppgifter och metoder som den har använt vid fastställandet av intäktsramen och som framgår av beslutet om fastställande.

Bestämmelserna om omprövning innebär i huvudsak att Energimarknadsinspektionen ska ersätta de prognoser som har legat till grund för den intäktsram som bestämdes före tillsynsperioden med det faktiska utfallet, dvs. de verkliga förutsättningarna och omständigheterna, t.ex. genomförda investeringar, antalet elavbrott, överförd energi och nätförluster under tillsynsperioden (a. prop. s. 109).

Bestämmelserna bör förtydligas

En förhandsprövning av nätföretagens intäkter förutsätter att processen har sin tyngdpunkt i bestämmandet av intäktsramen före tillsynsperioden. Möjligheten till omprövning efter tillsynsperioden syftar inte till att en ny intäktsram ska bestämmas för perioden. En utgångspunkt ska i stället vara att den intäktsram som bestämts genom ett beslut som fått laga kraft ska ändras endast om ramen bör vara större eller mindre med hänsyn till det faktiska utfallet för tillsynsperioden, alltså sådant som inträffat efter det att ramen bestämdes. Frågor som kan behandlas uttömmande i samband med att ramen bestäms av Energimarknadsinspektionen eller av allmän förvaltningsdomstol efter överklagande bör som regel inte omfattas av den omprövning som ska ske efter tillsynsperioden. Det bör inte vid den omprövningen kunna bli aktuellt att på nytt ta ställning till exempelvis vilka metoder som ska användas för att beräkna intäktsramen för ett nätföretag.

Energimarknadsinspektionen hänvisar i rapporten till domar som meddelats av Förvaltningsrätten i Linköping. Förvaltningsrätten konstaterar bl.a. att det inte är möjligt att av det aktuella lagrummet utläsa vad som är

tillåtet att korrigera genom omprövningsförfarandet. Domstolen anser att syftet med att ha en avstämning är att säkerställa att det är en korrekt intäktsram som slutligen fastställs och att detta innebär att korrigeringar av felaktigheter i kapitalbasen kan ske även efter tillsynsperiodens slut. Förvaltningsrätten har vidare funnit att Energimarknadsinspektionen vid en omprövning efter tillsynsperioden ska använda metoder och uppgifter som slutligen bestämts av domstol trots att det avgörande som på detta sätt ska beaktas gäller ett annat nätföretag.

Energimarknadsinspektionen anser att en konsekvens av domstolens tolkning är att det finns en risk för att det i stället för en förhandsreglering blir en efterhandsreglering och att företagen inte har tillräckliga incitament att rapportera in korrekta värden till Energimarknadsinspektionen inför tillsynsperiodens början. Inspektionen har överklagat de aktuella domarna.

Regeringen bedömer mot bakgrund av det som framkommer i Energimarknadsinspektionens rapport och förvaltningsrättens domar att det finns ett behov att förtydliga vilka ändringar som kan komma i fråga vid en omprövning efter tillsynsperioden. Det betyder att det bör anges uttryckligen i lagen att intäktsramen ska ändras i den utsträckning det är motiverat av att det faktiska utfallet för tillsynsperioden avviker från de antaganden som legat till grund för att bestämma ramen.

Ändring med hänsyn till brister i det ursprungliga beslutsunderlaget

Det finns undantagsfall då det bör kunna bli aktuellt att ändra intäktsramen med hänvisning till felaktigheter i det ursprungliga beslutsunderlaget, trots att beslutet att bestämma intäktsram för tillsynsperioden har fått laga kraft.

Det kan vid omprövningen efter tillsynsperioden visa sig att intäktsramen blivit för stor med anledning av att nätföretaget har lämnat oriktiga eller bristfälliga uppgifter. Det framstår som oskäligt i förhållande till nätföretagets kunder att Energimarknadsinspektionen i den situationen inte skulle kunna minska intäktsramen för perioden. Av skäl som redovisas i avsnitt 7.7 bör det också kunna komma i fråga att öka ramen, trots att det är nätföretaget som tillhandahållit det bristfälliga underlaget, om det finns särskilda skäl.

Regeringen bedömer också att det kan framstå som stötande om intäktsramen inte vid en omprövning kan ändras med hänvisning till att ramen har bestämts på ett uppenbart felaktigt eller ofullständigt underlag av någon annan anledning än att nätföretaget lämnat oriktiga eller bristfälliga uppgifter.

Följdändringar

Om en allmän förvaltningsdomstol har ändrat ett beslut om intäktsram för ett nätföretag och grunden för ändring av det beslutet är tillämplig även för ett annat nätföretag, ska Energimarknadsinspektionen, efter ansökan av det senare företaget, ompröva det beslut om intäktsram som gäller för detta (5 kap. 15 § första stycket ellagen). Som skäl för bestämmelsen anförde regeringen att det var starkt motiverat att en sådan justering kunde ske framför allt eftersom det kunde hålla nere antalet överklaganden (prop. 2008/09:141 s. 43). En ansökan om omprövning ska ha kommit in till Energimarknadsinspektionen inom tre månader efter det att domstolens avgörande vunnit laga kraft (5 kap. 15 § andra stycket ellagen).

Som skäl för att upphäva bestämmelserna pekar Energimarknadsinspektionen framför allt på avgöranden från Förvaltningsrätten i Linköping. Enligt Energimarknadsinspektionens tolkning innebär förvaltningsrättens rättstillämpning att domstolen slagit fast en generell princip som innebär att inspektionen alltid ska beakta domstolsavgöranden för andra nätföretag vid en omprövning enligt 5 kap. 12–14 §§ ellagen, alltså oberoende av om nätföretaget har ansökt om omprövning enligt 5 kap. 15 § ellagen. Bestämmelsen om omprövning enligt 5 kap. 15 § ellagen skulle således bli överflödig.

Regeringens förslag innebär att det klargörs att ändringar i intäktsramen efter tillsynsperiodens slut ska motiveras av sådana faktiska förhållanden som Energimarknadsinspektionen eller förvaltningsdomstolarna inte kunnat beakta när ramen bestämdes. Sedan det beslutet fått laga kraft kan intäktsramen som regel inte ändras om det visar sig att den blivit felaktig på grund av andra förhållanden än de som nämnts ovan i detta avsnitt.

Den nya utformningen av bestämmelserna om omprövning efter tillsynsperioden innebär den aktuella möjligheten till följdändring fortfarande kan fylla en praktisk funktion när det gäller att hålla nere antalet överklaganden. Utan en uttrycklig lagreglering kan vidare frågan uppkomma om Energimarknadsinspektionen är skyldig att ompröva beslut om intäktsram enligt allmänna förvaltningsrättsliga principer när det är motiverat av ny rättspraxis, utan att det krävs en särskild ansökan. Det finns alltså inte skäl att avskaffa möjligheten till följdändring enligt ellagen.

7.9 Beräkning av intäkter

Regeringens förslag: Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om hur nätkoncessionshavarnas intäkter under en tillsynsperiod ska beräknas vid avstämning mot intäktsramen.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inte några särskilda invändningar mot det.

Skälen för regeringens förslag

Enligt 5 kap. 17 § ellagen får Energimarknadsinspektionen, om det finns särskilda skäl, på ansökan av ett nätföretag medge att delar av intäkter under tillsynsperioden tas med i intäktsredovisningen först för senare perioder. Syftet med bestämmelsen är att undvika onödiga variationer i överföringsavgifterna (prop. 2008/09:141 s. 44). I övrigt finns det inga bestämmelser som närmare reglerar frågor om hur nätföretagens intäkter ska beräknas vid avstämning mot intäktsramen. I ett par lagstiftningsärenden har det dock uppkommit frågeställningar som tyder på att det åtminstone i vissa fall finns behov av en tydligare reglering.

Periodisering

Energimarknadsinspektionen har i sin rapport Förslag till ändrat regelverk för bedömning av elnätsföretagens intäktsramar – författningsförslag inför andra tillsynsperioden 2016–2019 (Ei R2013:06) föreslagit att bestämmelserna om periodisering ändras på så sätt att anslutningsintäkter i regleringen får periodiseras längst under det antal perioder som motsvarar den regulatoriska avskrivningstid som gäller för de anläggningar som intäkterna härrör från. Som skäl för förslaget har Energimarknadsinspektionen anfört att det förefaller rimligt att de intäkter som uppkommer i samband med anslutningar vid tariffregleringen periodiseras under det antal perioder som motsvarar anläggningarnas avskrivningstid. Inspektionen har bedömt att en sådan matchning inte kan ske enligt de gällande bestämmelserna i 5 kap. 17 § ellagen. Detta har fått till följd att de nätföretag som periodiserar inkomster från anslutningsavgifter i sin bokföring kan fördela avgifterna under fler perioder än de företag som medges en regulatorisk periodisering efter ansökan.

Regeringen har mot bakgrund av Energimarknadsinspektionens förslag och de synpunkter som kommit in under remissbehandlingen uttalat att det finns skäl att undersöka i vilken utsträckning bestämmelserna i 5 kap. 17 § ellagen svarar mot ett praktiskt behov och att det i det sammanhanget också kan finnas anledning att närmare utreda om periodiseringen bör vara frivillig eller obligatorisk (prop. 2013/14:85 s. 23).

Hanteringen av statligt stöd

Under år 2014 infördes bestämmelser som syftar till att undanröja s.k. tröskeeffekter, som försvårar anslutningen av anläggningar för förnybar elproduktion till elnätet (prop. 2013/14:156, bet. 2013/14:NU19, rskr. 2013/14:245). Lösningen innebär bl.a. att vissa av nätföretagens kostnader för investeringar i elnätet till en början ska täckas av Svenska kraftnät, t.ex. genom lån. Till grund för lagändringarna låg promemorian Tröskeeffekter och förnybar energi, som hade utarbetats i Regeringskansliet.

I promemorian behandlades också frågan hur det statliga stödet till nätinvesteringarna skulle hanteras i samband med fastställandet av en intäktsram. Det anfördes att det var rimligt att investeringarna ingick i kapitalbasen i den utsträckning anslutningskunder hade tagit kapacitet i anspråk genom att ansluta anläggningar. Förslaget fick dock viss kritik under remissbehandlingen. Svensk Energi föreslog en alternativ lösning, som innebar att finansieringen från staten ansågs utgöra en intäkt hos nätföretaget i samband med tariffregleringen och att samtliga anläggningstillgångar ingick till sitt fulla värde i kapitalbasen.

Regeringen har reglerat frågan om hur ett lån från Svenska kraftnät ska hanteras genom bestämmelser i 13 och 14 §§ intäktsramsförordningen. I huvudsak innebär bestämmelserna att om en anläggningstillgång har finansierats genom ett lån från staten ska nätföretagets kostnader vid beräkningen av intäktsramen anses ha minskat med ett belopp som beräknas med utgångspunkt i lånet. Det kan dock noteras att regeringen inte hade möjlighet att införa en sådan ordning som Svensk Energi föreslagit med hänsyn till att det inte finns något normgivningsbemyndigande som tar sikte på vad som ska anses utgöra intäkter hos nätföretagen.

Behovet av reglering

Det har inte framkommit något behov av en omfattande reglering när det gäller frågan hur nätföretagens intäkter ska beräknas inom ramen för förhandsregleringen. De exempel som anförts ovan visar dock att det kan finnas ett praktiskt behov av att i enskilda delar meddela detaljerade föreskrifter. Sådana föreskrifter kan också säkerställa att nätföretagen behandlas lika när det gäller avstämningen mot intäktsramen.

Exemplet som gäller statligt stöd visar på svårigheten att i förväg göra en mera uttömmande bedömning av när det kan finnas ett behov av detaljerade föreskrifter. Att uteslutande reglera sådana frågor i lag är således förenat med nackdelar. Det finns inte heller något uttalat behov av att reglera frågorna om hur intäkterna ska beräknas i lag. Föreskrifter i ämnet syftar främst till att undanröja oklarheter och behöver inte vara av särskilt ingripande natur. De kan vidare ofta antas vara av en mera teknisk karaktär (jfr t.ex. 13 och 14 §§ intäktsramsförordningen). Med hänsyn till det anförda bör regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer få meddela föreskrifter om hur nätföretagens intäkter under en tillsynsperiod ska beräknas vid avstämning mot intäktsramen. Sådana föreskrifter kan också ersätta den bestämmelse som i dag finns i 5 kap. 17 § ellagen.

7.10 Avvikelser från intäktsramen

Regeringens förslag: Om de samlade intäkterna från nätverksamheten under en tillsynsperiod har varit mindre än intäktsramen, ska nätmyndigheten besluta att nätkoncessionshavaren under den närmast följande tillsynsperioden från nätverksamheten får uppbära ett belopp som motsvarar underskottet. Det belopp som nätmyndigheten beslutar ska inte anses vara intäkter från nätverksamheten vid avstämning mot intäktsramen för den närmast följande tillsynsperioden. Detta ska dock gälla endast i den utsträckning intäkterna från nätverksamheten annars skulle överstiga intäktsramen.

Energimarknadsinspektionens förslag överensstämmer delvis med regeringens. Inspektionen har föreslagit att intäkter som överstigit eller understigit intäktsramen ska minska respektive öka ramen för den påföljande tillsynsperioden. En ökning av intäktsramen ska dock förfalla om nätföretaget inte utnyttjar beloppet senast under de två tillsynsperioder som följer på den tillsynsperiod som ökningen uppkom. Ett nätföretag vars intäkter under en tillsynsperiod överstigit intäktsramen med mer än två procent ska betala en sanktionsavgift till staten.

Remissinstanserna: Förvaltningsrätten i Linköping anser att en ny reglering bör innehålla tydliga bestämmelser om hur nätföretagets samlade intäkter vid avstämningen ska räknas av mot den slutliga intäktsramen.

Energiföretagen Sverige tillstyrker att det i lagtexten införs en uttrycklig bestämmelse om att en underdebitering kan användas under två påföljande tillsynsperioder. *Konkurrensverket*, *SKGS*, *Svenska Elnätsupproret* avstyrker förslaget. *E.ON Sverige AB* motsätter sig att möjligheten till överrullning begränsas till två tillsynsperioder. *SKGS* anser vidare att det

är centralt att de överväganden som görs kring möjligheten för nätföretagen att använda outnyttjad intäktsram inte tillåts leda till ett överförande av överintäkter till tillsynsperioden 2020–2023. *Statens energimyndighet* bedömer att förslaget att en ökning av intäktsramen förfaller kan innebära ökade finansiella belastningar på kundkollektivet och bör analyseras mera. *Svenskt Näringsliv* upplever skälen för förslaget som otydliga och har svårt att förstå vilka risker som anses motivera att det behöver vara möjligt att ta ut outnyttjade intäktsramar under så lång tid efter tillsynsperiodens slut. *Villaägarnas Riksförbund* anser att i de fall nätföretaget tar ut mindre än vad intäktsramen medger bör överskottet inte kunna tas med till nästa period annat än i undantagsfall och efter särskild prövning av Energimarknadsinspektionen.

Energiföretagen Sverige, Elinorr, Tekniska verken Linköping Nät AB och *Göteborgs Energi Nät AB* avstyrker förslaget om sanktionsavgift. *Förvaltningsrätten i Linköping* har inte något att erinra mot att det införs ett tydligt incitament för nätföretagen att följa sin fastställda intäktsram men anser att det bör utredas vidare om sanktionsavgift är en lämplig lösning. *SKGS* anser att sanktionsavgiften endast kan fungera som ett effektivt kundskydd om den faktiskt kan tillse att nätföretagen följer sina intäktsramar. *Svenskt Näringsliv* anser att sanktionsavgift på lämplig nivå för den som inte följer reglerna skulle kunna vara ett incitament för elnätsbolagen att följa sina tilldelade intäktsramar. *Sveriges advokatsamfund* anser att den föreslagna regeln bör utredas närmare och förslagen i denna del förtydligas. *Riksbyggen* ställer sig försiktigt positivt till föreslagen sanktionsavgift för det fall att nätföretaget upprepade gånger tar ut för höga avgifter från kund men anser att detta bör följas upp för att säkerställa att detta inte hör till vanligheterna då det i så fall skulle kunna innebära att pengar överförs från drabbade kunder till staten. *Skellefteå Kraft AB, Krafringen Energi AB, Lokalkraft Sverige* och *E.ON Sverige AB* anser att det är bättre om en eventuell sanktionsavgift tillfaller kunderna.

Övriga remissinstanser tillstyrker förslagen eller har inga särskilda invändningar mot dem.

Skälen för regeringens förslag

Om ett nätföretags samlade intäkter från nätverksamheten under tillsynsperioden har avvikit från intäktsramen, ska enligt dagens bestämmelser det belopp med vilket intäkterna överstigit eller understigit intäktsramen minska respektive öka ramen för den påföljande tillsynsperioden (5 kap. 20 § ellagen). Nätföretaget kan dock inte samla på sig flera tillsynsperioders underskott (prop. 2008/09:141 s. 112).

Förenklad hantering av belopp som understiger intäktsramen

Det finns skäl att förtydliga hur underskott under en tillsynsperiod ska hanteras. Att en avvikelse från intäktsramen föranleder en ändring av en redan beslutad intäktsram kan medföra komplikationer, eftersom ändringen ska beaktas i andra sammanhang, t.ex. vid en omprövning efter den nya tillsynsperioden. Vid underdebitering är detta en onödigt komplicerad lösning. Därför vore det bättre om nätföretaget under den närmast följande tillsynsperioden i stället fick uppbära beloppet utan att det anses omfattas av intäktsramen för den nya tillsynsperioden. Då skulle intäktsramen för

den perioden inte behöva justeras. En sådan förenkling skulle inte väsentligt förändra förutsättningarna för att utnyttja underskottet jämfört med den gällande bestämmelsen.

Längre tid att utnyttja underskottet

Energimarknadsinspektionen föreslår att det ska vara möjligt för nätföretaget att utnyttja ett underskott under de två tillsynsperioder som följer period då underskottet uppstod. Inspektionen motiverar detta bl.a. med hänvisning till sitt förslag till ändringar i intäktsramsförordningen. För att komma tillrätta med osäkerheten i de prognoser som används när kalkylräntan fastställs på förhand och för att säkerställa att kalkylräntan varken över- eller underskattas föreslår Energimarknadsinspektionen att vissa parametrar först fastställs med prognoser och sedan ersätts med verkligt utfall vid tillsynsperiodens slut. Energimarknadsinspektionen bedömer att nätföretagen har goda möjligheter att göra tillförlitliga prognoser av avkastningen men att förslaget, om det genomförs, skapar en viss osäkerhet för nätföretagen. Förslaget till ändringar i intäktsramsförordningen bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Konsekvenserna av att tillåta en ”överrullning” av underskott under två tillsynsperioder bör analyseras ytterligare. Regeringen bedömer att nätföretagen bör utnyttja eventuella underskott som uppstår under tillsynsperioden 2016–2019 under den närmast följande tillsynsperioden utan möjlighet till fortsatt överrullning. Det kan dock finnas skäl att välja en annan ordning för tiden därefter. Regeringen avser att följa utvecklingen och kan återkomma till frågan när den är aktuell.

Sanktioner

Om ett nätföretags samlade intäkter från nätverksamheten under tillsynsperioden har överstigit intäktsramen med mer än fem procent, ska ett överdebiteringstillägg minska intäktsramen för den påföljande tillsynsperioden (5 kap. 21 § ellagen). Energimarknadsinspektionen föreslår att det i stället ska införas en sanktionsavgift för företag som överskrider intäktsramen. Enligt inspektionen är det en brist i systemet att överdebiteringstillägget inte innebär en faktisk skyldighet att återbetala avvikelser.

Det har hittills inte framkommit starka skäl att anta att nätföretagen inte kommer att respektera intäktsramarna. Energimarknadsinspektionen konstaterar i rapporten att det efter en tillsynsperiod inte är möjligt att avgöra om något nätföretag utnyttjar bristen i systemet. En sanktionsavgift kan vidare vara olämplig bl.a. med hänsyn till att det är först efter tillsynsperiodens slut som det med säkerhet går att avgöra om nätföretagets intäkter överstiger intäktsramen. Om det krävs ytterligare incitament för att nätföretaget ska respektera intäktsramen kan andra lösningar vara att föredra framför en sanktionsavgift som tillfaller staten, exempelvis återbetalning till nätkunderna.

Det kan dock finnas skäl att införa nya påtryckningsmedel, om det i framtiden visar sig att nätföretag inte sänker sina avgifter på ett sätt som svarar mot överdebitering under den tidigare tillsynsperioden och beslutat överdebiteringstillägg. En möjlighet är att införa en uttrycklig återbetalningsskyldighet, en annan att se över Energimarknadsinspektionens förutsättningar att tvinga fram avgiftssänkningar genom förelägganden (jfr

12 kap. 3 § ellagen). I nuläget bedömer regeringen emellertid att det inte finns skäl att föreslå nya sanktioner.

7.11 Förseningsavgift

Regeringens förslag: En nätkoncessionshavare ska betala en förseningsavgift på 100 000 kronor till staten, om koncessionshavaren inte inom den tid som anges i verkställighetsföreskrifter lämnar de uppgifter som behövs för att bestämma intäktsramen. Om uppgifterna inte har kommit in inom två månader från det att nätmyndigheten skickade ett meddelande till nätkoncessionshavaren med information om beslutet att ta ut avgiften, ska koncessionshavaren betala en ny förseningsavgift på 100 000 kronor.

En förseningsavgift ska efterskänkas helt eller delvis, om underlåtenheten är liten med hänsyn till de uppgifter som nätmyndigheten behöver för att bestämma intäktsramen eller till förseningens längd.

Förseningsavgiften ska efterskänkas helt, om

- underlåtenheten är ursäktlig med hänsyn till omständigheter som nätkoncessionshavaren inte har kunnat råda över, eller
- det är oskäligt att ta ut den.

Energimarknadsinspektionens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Inspektionen föreslår att förseningsavgiften ska bestämmas i det enskilda fallet och vara högst 100 000 kronor. Inspektionen föreslår inte att det ska vara möjligt att efterskänka avgiften om underlåtenheten är ringa.

Remissinstanserna: *Energiföretagen Sverige* tillstyrker att det införs en förseningsavgift men framhåller att avgiften inte får leda till att elnätsföretag bestraffas för förseningar som ligger utanför deras kontroll och anser att det bör utredas närmare vad som ska gälla om ett elnätsföretag kommer in med uppgifter som inte är fullständiga. *Förvaltningsrätten i Linköping* anser frågan om det finns ett behov av att ändra de nuvarande reglerna bör analyseras vidare. Om avsikten är att avgiften ska skifta från fall till fall bör enligt förvaltningsrätten den nuvarande ordningen med vitessanktion behållas. Förvaltningsrätten anser vidare att om förslaget genomförs bör det utformas på så sätt att en ny avgift ska tas ut om nätföretaget inte har lämnat uppgifter inom den tid som regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer har föreskrivit. Övriga remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inte några särskilda invändningar mot det.

Skälen för regeringens förslag

Som redan nämnts är ett nätföretag skyldigt att lämna de uppgifter till Energimarknadsinspektionen som myndigheten behöver för att bestämma intäktsramen (avsnitt 7.3). Energimarknadsinspektionen har meddelat närmare föreskrifter om sådan uppgiftsskyldighet (EIFS 2015:1).

Energimarknadsinspektionen måste bestämma intäktsramen senast två månader innan tillsynsperioden börjar. Om ett nätföretag inte lämnar in

uppgifter i tid försvåras inspektionens arbete på ett sätt som inte är godtagbart. Regeringen föreslår att det ska förtydligas att Energimarknadsinspektionen i sådana situationer ska bestämma en intäktsram som framstår som skälig med hänsyn till uppgifterna i ärendet (avsnitt 7.4). Det är dock en situation som bör undvikas så långt det är möjligt.

Sanktioner enligt gällande bestämmelser

Energimarknadsinspektionen har i dag inte något effektivt påtryckningsmedel för att kräva in uppgifter från nätföretagen inför bestämmandet av intäktsramen. Myndigheten kan förelägga nätföretaget att lämna in uppgifterna, och föreläggandet får förenas med vite (12 kap. 3 § första stycket ellagen). Det är dock en åtgärd som tar tid i anspråk och fungerar dåligt med hänsyn till de tidsramar som gäller för att bestämma intäktsramen. Energimarknadsinspektionens praktiska erfarenhet är att det tar mellan fyra och fem månader att få in uppgifter genom ett föreläggande. Vites-sanktionen är alltså inte effektiv för att komma till rätta med problemet.

Skyldighet att betala förseningsavgift

I ellagen finns bestämmelser om förseningsavgift för nätföretag som inte ger in sådan årsrapport och sådant revisorsintyg som anges i förordningen (1995:1145) om redovisning av nätverksamhet (12 kap. 7–13 §§ ellagen). Nätföretaget ska enligt huvudregeln betala en förseningsavgift på 10 000 kronor om handlingarna inte har kommit in till Energimarknadsinspektionen inom sju månader från räkenskapsårets utgång. Därefter kan företaget bli skyldigt att betala nya avgifter om handlingarna fortfarande inte kommer in till inspektionen, först med 10 000 kronor och andra gången med 20 000 kronor.

Även när det gäller bestämmandet av intäktsram framstår en förseningsavgift som ett mer verksamt medel än ett vitesföreläggande för att se till att nätföretagen lämnar in det nödvändiga underlaget och gör det i tid. Bestämmelser om detta bör införas, och de bör i stora drag ha samma utformning som 12 kap. 7–13 §§ ellagen. Nätföretaget bör bli skyldigt att betala en förseningsavgift till staten om det inte i rätt tid lämnar in de uppgifter som Energimarknadsinspektionen behöver för att bestämma intäktsramen. En utgångspunkt är då att tiden för att lämna in uppgifterna kommer att anges i verkställighetsföreskrifter. Det är också nödvändigt att i verkställighetsföreskrifter förtydliga vilka uppgifter som krävs.

Förseningsavgiftens storlek

Energimarknadsinspektionen förslag innebär att förseningsavgiftens belopp ska bestämmas från fall till fall. Energimarknadsinspektionen utgår från att storleken på avgiften bör vara jämförbar med de vitesbelopp som tillämpas när nätföretag föreläggs att komma in med uppgifter. Beloppen bestäms med beaktande av företagets storlek och uppgår till maximalt 100 000 kronor för ett stort nätföretag och 25 000 kronor för ett mindre nätföretag. Energimarknadsinspektionen konstaterar dock att det är svårt att i lag fastställa gränsvärden för en viss nivå för en förseningsavgift.

En ordning med förseningsavgifter kan antas vara effektivare och mer lättillämpad om avgiften tas ut med ett standardiserat belopp utan att

hänsyn tas till exempelvis företagets storlek. Regeringen föreslår att förseningsavgiften ska vara 100 000 kronor. Det kan dock uppkomma situationer då det inte är motiverat med en så hög förseningsavgift. Detta bör hanteras genom att Energimarknadsinspektionen får efterskänka avgiften.

Det bör vara möjligt att efterskänka avgiften om endast en mindre del av de nödvändiga uppgifterna saknas eller om förseningen är liten. I sådant fall bör Energimarknadsinspektionen kunna efterskänka förseningsavgiften helt eller delvis beroende på graden av underlåtenhet.

I likhet med det som föreskrivs i 12 kap. 11 § första stycket ellagen bör en förseningsavgift efterskännas helt om nätföretagets underlåtenhet är ursäktlig med hänsyn till omständigheter som företaget inte har kunnat råda över eller om det är oskäligt att ta ut avgiften. Med hänsyn till att den förseningsavgift som nu föreslås är betydligt högre än den som tas ut enligt 12 kap. ellagen bör det dock inte krävas att oskäligheten är uppenbar på det sätt som anges i 12 kap. 11 § första stycket andra meningen.

7.12 Tidsfrister för tariff tillsyn

Regeringens förslag: Bestämmelserna om tidsfrister för tillsyn över nättariffer ska upphävas.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inte några särskilda invändningar mot det.

Skälen för regeringens förslag: I 12 kap. 3 a § ellagen finns bestämmelser om tidsfrister för Energimarknadsinspektionens tillsyn över ett nätföretags nättariff. Om Energimarknadsinspektionen avser att utöva tillsyn över ett nätföretags nättariff ska företaget underrättas om detta inom ett år efter utgången av det räkenskapsår som nättariffen avser. Om nätföretaget har lämnat felaktiga eller vilseledande uppgifter, som haft avgörande betydelse för Energimarknadsinspektionens beslut att inte utöva tillsyn, är det dock tillräckligt att underrätta nätföretaget inom fem år. Energimarknadsinspektionen får inte meddela ett föreläggande som avser ett nätföretags nättariff för ett visst räkenskapsår om inte myndigheten har underrättat företaget inom tidsfristen.

När bestämmelserna i 12 kap. 3 a § ellagen infördes fanns ingen förhandsprövning av nättariffer, utan tariffprövningen skedde i efterhand. Den form av tariff tillsyn som regleras i 12 kap. 3 a § ellagen har förlorat sin praktiska betydelse i och med införandet av en förhandsprövning. Bestämmelserna om tidsfrister för tillsynen bör därför upphävas.

8 Avbrytande av överföringen av el till konsumenter

8.1 Förutsättningarna för att avbryta överföringen av el

Regeringens förslag: Överföringen av el till en konsument ska få avbrytas på grund av en betalningsförsummelse endast om betalningen avser överföring eller leverans av el.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inga särskilda invändningar mot det.

Skälen för regeringens förslag

När det gäller avbrytande av överföringen av el gäller i dag följande (11 kap. 3 och 4 §§ ellagen).

Överföringen får avbrytas på grund av konsumentens försummelse endast om försummelsen är att betrakta som ett väsentligt avtalsbrott. Innan överföringen avbryts ska konsumenten uppmanas att inom viss skälig tid vidta rättelse. Om avtalsbrottet består i att konsumenten försummat att betala för överföring eller leverans av el, ska konsumenten dessutom sedan tiden för rättelse gått ut uppmanas att betala inom tre veckor från det att den delgetts uppmaningen. Socialnämnden ska samtidigt underrättas om förhållandena.

Om konsumenten vidtar rättelse eller, i fall av betalningsförsummelse, socialnämnden åtar sig betalningsansvar för skulden får överföringen inte avbrytas. Överföring av el får inte heller avbrytas i anledning av en fordran som är föremål för tvist. Vidare får inte överföringen avbrytas om omständigheterna ger anledning att befara att ett avbrott skulle medföra ej obetydlig personskada eller omfattande sakskada. Det gäller dock inte om konsumenten handlar otillbörligt.

Krav på betalning för annat än el

En konsument kan bryta mot avtalet med nätföretaget eller elhandelsföretaget på olika sätt. Den vanligaste försummelsen får antas vara att konsumenten inte betalar för överföringen eller för den levererade elen. När det gäller betalningsförsummelse är det också en naturlig utgångspunkt att avbrytande av överföring av el bör komma i fråga endast när försummelsen gäller betalningen för överföring eller leverans.

Datainspektionen har granskat de åtgärder som elföretag vidtar för att driva in konsumenters obetalda fordringar. Resultatet av granskningen redovisas i rapporten Elbolagens indrivning av konsumenters obetalda elfordringar (Datainspektionens rapport 2014:1). Granskningen visar på flera allvarliga brister i elföretagens indrivningsrutiner.

Datainspektionens granskning visar att det händer att elföretag kräver att konsumenten ska betala även för annat än själva elen eller överföringen av den för att företaget inte ska koppla från elen. Det kan t.ex. handla om fordringar för annat än el, ersättning för kostnader som har uppkommit under indrivningsförfarandet och förskottsbetalning för ännu inte levererad el. Datainspektionen anser att konsumenten på detta sätt utsätts för en otillbörlig påtryckning och rekommenderar att hot om att fränkoppla elen bara bör omfatta fordringar som gäller själva överföringen eller leveransen av el.

Ett förtydligande av när överföringen kan avbrytas på grund av en betalningsförsummelse

Datainspektionens granskning visar att bestämmelserna bör förtydligas när det gäller förutsättningarna för att avbryta överföringen av el på grund av konsumentens avtalsbrott. Det bör uttryckligen framgå att överföringen av el får avbrytas på grund av en betalningsförsummelse endast om betalningen avser överföring eller leverans av el.

8.2 Ersättning för kostnader

Regeringens förslag: Det ska förtydligas att nätkoncessionshavarens och elleverantörens särskilda rätt till ersättning för kostnader endast gäller kostnader för uppmaningar och information till konsumenten, meddelanden till socialnämnden och avstängningsåtgärden.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inga särskilda synpunkter på det.

Skälen för regeringens förslag: Det är reglerat i lag vilka kostnader för indrivning som en borgenär kan kräva att gäldenären ersätter. Bestämmelser om detta finns i lagen (1981:739) om ersättning för inkassokostnader m.m. Utöver den ersättning som regleras i den lagen har nätföretaget och elhandelsföretaget rätt till skälig ersättning av konsumenten för kostnader som föranleds av åtgärder som nämns i 11 kap. 3 och 4 §§ ellagen (11 kap. 5 § ellagen). Det som avses är kostnader för uppmaningar och underrättelser till konsumenten och meddelanden till socialnämnden, delgivningsförfarandet samt själva avstängningsåtgärden (prop. 1996/97:136 s. 189).

Datainspektionens granskning av elföretagens indrivningsåtgärder visar att det finns brister när det gäller företagens krav på ersättning för kostnader. Ett av de inspekterade elföretagen debiterade konsumenten en avgift för ett meddelande om fränkoppling som inte föreskrivs i lagen. Ett annat företag tog ut ersättning av konsumenten för muntliga avbetalningsplaner. Datainspektionen konstaterar att det strider mot god inkassosed att debitera sådana kostnader. Den framhåller att det endast är för sådana kostnader som tas upp i lagen om ersättning för inkassokostnader m.m. eller i ellagen som elföretaget har rätt att kräva ersättning av konsumenten.

Granskningen visar att det finns ett behov av att förtydliga i lagtexten vilka kostnader som omfattas av nätföretagets och elhandelsföretagets rätt till ersättning. Det bör alltså anges att rätten till ersättning endast gäller

kostnader för uppmaningar och information till konsumenten, meddelanden till socialnämnden och själva avstängningsåtgärden.

8.3 Skyldighet att informera myndighet om avbrytande av överföringen av el

Regeringens förslag: Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om skyldighet för nätkoncessionshavare att informera en myndighet om avbrytande av överföringen av el till elanvändare och skälen till avbrytandet.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Elinorr* avstyrker förslaget. *Datainspektionen* påpekar att en rapporteringsskyldighet, om den innefattar personuppgifter, kommer att bedömas mot bakgrund av dataskyddsförordningen, dvs. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning). *Sveriges advokatsamfund* anser att underrättelseskyldigheten i vissa delar bör regleras genom lag. Övriga remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inte några särskilda invändningar mot det.

Skälen för förslaget: Datainspektionens undersökning visar att det förekommer att elföretag använder möjligheten att stänga av elkunder på ett otillbörligt sätt vid indrivningen av fordringar. Undersökningen är dock inte så omfattande att det går att dra några slutsatser om hur vanligt det är.

Det kan i framtiden visa sig motiverat att undersöka närmare hur vanligt det är att överföringen av el till konsumenter avbryts utan att det finns rättsliga förutsättningar för det. En sådan undersökning förutsätter kunskap dels om hur vanligt det är att kunder stängs av, dels om skälen till att överföringen avbryts. Undersökningen underlättas av om nätföretagen, som har tillgång till den aktuella informationen, är skyldiga att informera den myndighet som övervakar frågan.

Föreskrifter om informationsskyldighet kan också underlätta för Energimarknadsinspektionen att fullgöra sina uppgifter enligt artikel 37.1 j i elmarknadsdirektivet. Inspektionen ska i sin egenskap av nationell tillsynsmyndighet övervaka graden och effektiviteten av marknadsöppnande och konkurrens på grossist- och konsumentnivå bl.a. när det gäller andelen kunder som får sina leveranser avstängda.

Skyldigheten att informera exempelvis Energimarknadsinspektionen är inte av sådan karaktär att den behöver regleras i lag. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör mot denna bakgrund få möjlighet att meddela föreskrifter om skyldighet för nätföretag att informera en myndighet om avbrytande av överföringen av el till en elanvändare och skälen till avbrytandet. Som *Datainspektionen* påpekar bör man i samband med att föreskrifter meddelas bedöma bl.a. om det är nödvändigt med rapportering på individnivå eller om syftet kan uppnås genom att enbart oidentifierad statistik rapporteras in. För att syftet med rapporteringen ska tillgodoses krävs inte att företagen rapporterar varje gång överföringen av

el till en konsument avbryts. Det finns alltså inte skäl att anta att skyldigheten medför en stor administrativ börda för nätföretaget på det sätt som *Elinorr* förutsätter.

9 Överklagande

Regeringens förslag: Regeringen ska inte pröva överklaganden i koncessionsfrågor som gäller ledningar som varken ingår i transmissionsnät eller är utlandsförbindelser.

Nätmyndighetens beslut i frågor om nätkoncession, med undantag för de beslut som får överklagas till regeringen, och om återställningsåtgärder ska få överklagas till mark- och miljödomstol. Beslut att inleda en omprövning av nätkoncession för linje ska dock inte få överklagas.

Andra beslut av en förvaltningsmyndighet enligt ellagen ska få överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Nätmyndighetens beslut i ett ärende om omprövning av en intäktsram under tillsynsperioden efter ansökan av nätkoncessionshavaren och den systemansvariga myndighetens beslut att beordra en ökning eller minskning av produktionen av el eller begränsning eller avbrytande av överföringen av el ska dock inte få överklagas.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Göta hovrätt* hade gärna sett att man kunnat ta ett större grepp och övervägt om det är möjligt att åstadkomma en mera enhetlig överklagandeordning. Hovrätten ställer sig tvekan till förslaget om överklagandeförbud. *Kammarrätten i Jönköping* konstaterar att överklagandeförbudet när det gäller omprövning av en intäktsram under tillsynsperioden kan medföra en rättsförlust för elnätföretag beroende på hur bestämmelserna tolkas. *Domstolsverket* hade med fördel sett att frågan om beslutens överklagbarhet hade belysts ytterligare i promemorian. Övriga remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inte några särskilda invändningar mot det.

Skälen för regeringens förslag

Enligt ellagen gäller olika bestämmelser om överklagande för beslut i koncessionsfrågor enligt 2 kap. och övriga beslut enligt lagen.

I 13 kap. 5 och 6 §§ finns bestämmelser om överklagande av särskilt angivna beslut i frågor om nätkoncession. Nätmyndighetens, dvs. Energi-marknadsinspektionens, beslut i frågor som avser en stamledning ska överklagas till regeringen i ärenden om meddelande av nätkoncession, bindande besked, medgivande av undantag från kravet på nätkoncession, medgivande att bygga eller använda en elektrisk starkströmsledning innan nödvändig nätkoncession har meddelats och medgivande att bygga en transformator- eller kopplingsstation, förlängning av en nätkoncessions giltighetstid, omprövning av en nätkoncession för linje, ändring eller upphävande av villkor för nätkoncession, tillstånd till överlåtelse av nätkoncession, förlängning av tiden för färdigställande av ledning samt tillstånd

att tillfälligt ta en ledning ur bruk. Beslut att inte inleda ett omprövningsförfarande efter ansökan överklagas till regeringen om ärendet avser en stamledning eller en regionledning som är en utlandsförbindelse. Övriga beslut får överklagas till mark- och miljödomstol.

I 13 kap. 7 § ellagen anges att beslut enligt en rad angivna bestämmelser i lagen ska överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Hit hör bl.a. beslut av Energimarknadsinspektionen i fråga om intäktsram, beslut av en tillsynsmyndighet om förelägganden och beslut av den systemansvariga myndigheten (Affärsverket svenska kraftnät) om ersättning till den som myndigheten har beordrat att öka eller minska produktionen av el.

Enligt 13 kap. 8 § ellagen får andra beslut enligt lagen än de som anges i 13 kap. 6 och 7 §§ inte överklagas till domstol. Regeringen kan dock med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om överklagande till regeringen av andra beslut än de som anges i 13 kap. 5–7 §§. Regeringen har meddelat sådana föreskrifter i fråga om Energimarknadsinspektionens beslut om bindande besked enligt 3 kap. 20 och 21 §§ ellagen. Sådana beslut får enligt 29 § elförordningen överklagas hos regeringen.

Överklagande till regeringen av beslut i koncessionsfrågor

Frågan om till vilka instanser beslut i olika frågor ska överklagas var föremål för grundliga överväganden i samband med att bestämmelserna om prövning av nätkoncession fick sin nuvarande utformning (prop. 2012/13:70 s. 28–36 och 66–68). I huvudsak finns inte skäl att frångå den bedömning som regeringen gjorde då. I anknytning till de ändringar som föreslås i avsnitt 4.2 finns dock skäl att se över bestämmelserna om överklagande till regeringen av koncessionsbeslut som gäller stamledningar, dvs. ledningar med en spänning om 220 kilovolt eller mer.

Stamledningar ingår normalt i transmissionsnätet. De är i sådana fall av så central betydelse för samhällsekonomin att det är starkt motiverat att överklaganden i koncessionsfrågor prövas av regeringen (jfr a. prop. s. 30). Det finns dock inte något rättsligt eller praktiskt hinder för att enstaka ledningar på de aktuella spänningsnivåerna ingår som en del i ett regionnät (se avsnitt 4.2).

De överväganden som ligger till grund för dagens ordning tar sikte på sådana ledningar som ingår i transmissionsnät. Ledningar som ingår i region- eller lokalnät kan inte anses ha en sådan samhällsekonomisk betydelse att det är motiverat att regeringen, snarare än mark- och miljödomstol, prövar koncessionsfrågan efter överklagande. Regeringen bör i framtiden pröva överklaganden när det gäller ledningar som ingår i transmissionsnät.

Överklagbarhet

Bestämmelserna i ellagen reglerar inte endast till vilken instans ett överklagande ska ske utan även frågan om överklagbarhet. Bestämmelserna fick sin nuvarande utformning år 2013. Regeringen konstaterade att det i lagstiftningsärendet saknades underlag som möjliggjorde en fullständig översyn av överklagandebestämmelserna i ellagen (prop. 2012/13:70 s. 37).

Inom ramen för arbetet med att ta fram promemorian har det varit möjligt att göra en samlad genomgång av vilka beslut enligt elmarknads-
lagstiftningen som bör gå att överklaga. Det finns fördelar med att ersätta
uppräknningen av överklagbara beslut med generellt utformade överklagan-
debestämmelser. Den viktigaste fördelen är att det tydligare framgår att
lagens bestämmelser är förenliga med domstolarnas praxis och Europa-
rättens krav när det gäller överklagbarhet. Bestämmelserna om överklag-
ande kan också bli mer lättillgängliga. Mot denna bakgrund föreslår reger-
ingen att överklagandebestämmelserna ska ges en mer generell utform-
ning. I allmänhet kan de allmänna riktlinjer för när ett beslut anses över-
klagbart som utbildats i praxis vara tillräckliga för att förhindra omotive-
rade prövningar hos domstol (jfr a. prop. s. 161 f.).

Det finns emellertid fall där lagstiftarens avsikt varit att ett beslut inte
ska gå att överklaga utan att detta självklart kan sägas följa av allmänna
principer. Ett par remissinstanser är tveksamma till om det bör införas
överklagandeförbud i sådana fall. I stort finner regeringen dock inte skäl
att frångå den bedömning i sak som gjordes när bestämmelserna först
infördes. Däremot bör regleringen få en annan utformning. I de fall där
avsikten är att ett beslut inte ska kunna överklagas bör detta tydligt framgå
av lagtexten. Som utvecklas i det följande är ett överklagandeförbud moti-
verat när det gäller beslut att inleda en omprövning av nätkoncession för
linje, beslut att inte ändra en fastställd intäktsram under tillsynsperioden
och vissa beslut av den systemansvariga myndigheten.

Beslut att inleda en omprövning av nätkoncession för linje

Energimarknadsinspektionen kan enligt 2 kap. 15 c § ellagen besluta att
inleda en omprövning av en nätkoncession för linje. Ett sådant beslut kan
inte överklagas enligt ellagens bestämmelser. Regeringen anförde i moti-
ven bl.a. följande (prop. 2012/13:70 s. 67):

Syftet med förslaget om ett särskilt omprövningsförfarande, som ersätter
ordningen med förlängd giltighetstid efter ansökan, är till en början att,
så långt det är möjligt, undvika onödiga merkostnader för de berörda
aktörerna. Samtidigt är avsikten att säkerställa att en omprövning verk-
ligen äger rum i de fall där det är motiverat och att prövningen i ett sådant
fall inte blir omotiverat resurskrävande. En möjlighet att särskilt över-
klaga nätmyndighetens beslut att inleda ett omprövningsförfarande
skulle medföra såväl tidsutdräkt som kostnader till nackdel för andra be-
rörda. Enligt regeringens bedömning har en möjlighet att överklaga inte
ett sådant praktiskt värde för nätkoncessionshavarna att det uppväger de
olägenheter en överprövning medför i övrigt.

Regeringen framhöll också att en avvägning måste göras mellan motstå-
ende intressen, såväl allmänna som enskilda, när det gällde omprövningen
av en nätkoncession och att den ordning som föreslogs i propositionen var
förenlig med högt ställda krav på rättssäkerhet (a. prop. s. 68).

Omprövning av en intäktsram under tillsynsperioden

Enligt nuvarande 5 kap. 10 § ellagen kan Energimarknadsinspektionen, på
ansökan av nätföretaget om omprövning, ändra den fastställda intäkts-
ramen under tillsynsperioden om det finns omständigheter som bedöms

medföra en väsentlig ökning av intäktsramen vid en omprövning efter tillsynsperioden eller om det annars finns särskilda skäl. Energimarknadsinspektionens beslut i ett sådant ärende kan inte överklagas. Regeringen anförde i motiven praktiska skäl för att ett beslut av Energimarknadsinspektionen om att inte ändra en fastställd intäktsram inte borde kunna överklagas (prop. 2008/09:141 s. 39). Regeringen konstaterade att nätföretaget inte riskerade att drabbas av någon beaktansvärd rättsförlust genom en sådan ordning med hänvisning till att en omprövning av intäktsramen ändå skulle kunna ske efter tillsynsperiodens slut. Det framstod därför inte som motiverat att belasta förvaltningsdomstolarna med överklaganden även under den pågående tillsynsperioden. Bestämmelsen är dessutom fakultativ. Energimarknadsinspektionen har alltså en möjlighet men inte en skyldighet att ompröva intäktsramen enligt paragrafen.

I lagrådsremissen finns ett förslag till ett nytt 5 kap. ellagen. När det gäller omprövning under tillsynsperioden på ansökan av nätföretaget föreslås dock inga ändringar i sak.

Beslut av den systemansvariga myndigheten

Enligt 8 kap. 2 § ellagen får Svenska kraftnät i vissa situationer besluta om ökning eller minskning av produktionen av el och begränsning eller avbrytande av överföringen av el. Ett sådant beslut kan inte överklagas enligt ellagens bestämmelser. En elproducent som beordras att öka eller minska sin produktion har dock rätt till marknadsmässig ersättning. Svenska kraftnäts beslut i ersättningsfrågan får överklagas till allmän förvaltningsdomstol (13 kap. 7 § första stycket 3 ellagen).

Det saknas skäl att föreslå ändringar i fråga om möjligheten att överklaga Svenska kraftnäts beslut om sådana åtgärder som anges i 8 kap. 2 § ellagen. Med hänsyn till att åtgärderna måste vidtas omgående kan det ifrågasättas om ett uttryckligt överklagandeförbud verkligen är nödvändigt. Tidsramarna ger inte något utrymme för en prövning i förvaltningsdomstol innan åtgärden ska genomföras. Det har dock ett visst värde att det uttryckligen framgår av lagtexten vad som gäller i fråga om överklagande. Det bör alltså anges att Svenska kraftnäts beslut inte får överklagas.

Ändringar i sak när det gäller överklagbarhet

Den ordning som föreslås i lagrådsremissen bedöms inte innebära några stora sakliga ändringar när det gäller möjligheterna att överklaga beslut enligt ellagen. Förslaget innebär också att det överläts till domstolarna att, i enlighet med de allmänna principer som har utvecklats i praxis, avgöra om ett beslut är överklagbart i de fall då det inte finns ett uttryckligt överklagandeförbud. Som utvecklas i det följande kan detta undantagsvis innebära en ändring när det gäller beslut som i dag inte kan överklagas till domstol.

Tillträde till mark för återställningsåtgärder

I 2 kap. 19 och 20 §§ ellagen finns bestämmelser om skyldighet för innehavare av starkströmsledningarna att i angivna fall ta bort ledningarna med tillhörande anläggningar. Om någon annans mark behöver tas i anspråk för sådana återställningsåtgärder, får Energimarknadsinspektionen enligt 13 kap. 21 § besluta att tillträde till marken ska lämnas under viss tid. Om

återställningsåtgärderna föranleder skada eller intrång, ska ersättning för detta lämnas. Talan om ersättning väcks vid den mark- och miljödomstol inom vars område marken eller större delen av denna ligger.

Energimarknadsinspektionens beslut om tillträde till mark kan inte överklagas enligt nuvarande 13 kap. 5–7 §§ ellagen. Regeringen bedömer dock att det inte finns skäl att ha ett överklagandeförbud när det gäller sådana beslut.

Beslut om bindande besked

I 3 kap. 18 och 19 §§ ellagen finns normgivningsbemyndiganden till regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Energimarknadsinspektionen att meddela föreskrifter om undantag från ellagens krav på nätföretag i fråga om leveranssäkerhet respektive övervakningsplaner. Syftet med sådana undantag är att underlätta anslutningen av anläggningar för förnybar elproduktion till elnätet. Energimarknadsinspektionen får enligt 3 kap. 20 och 21 §§ i det enskilda fallet meddela ett bindande besked om huruvida en ledning eller ett nätföretag omfattas av föreskrifter om undantag.

I ellagen finns inga bestämmelser om överklagande av bindande besked enligt 3 kap. 20 eller 21 §. Som framgått ovan kan dock sådana beslut överklagas till regeringen enligt 29 § elförordningen. I motiven till aktuella bestämmelserna hänvisade regeringen till att förhandsbesked enligt 2 kap. 4 § tredje stycket ellagen överklagades till regeringen och att skäl talade för att samma ordning borde gälla i fråga om bindande besked enligt de nya föreskrifterna som i fråga om besked om undantag från kravet på nätkoncession (prop. 2009/10:51 s. 28 f.).

I dag gäller dock andra bestämmelser om överklagande av förhandsbesked. Beslut om förhandsbesked överklagas till mark- och miljödomstol (13 kap. 6 § 1 ellagen). Det finns mot den bakgrunden inte några starka skäl som talar för att behålla ordningen med överklagande till regeringen när det gäller sådana bindande besked som meddelas enligt 3 kap. 20 och 21 §§ ellagen. Regeringen föreslår ingen särskild reglering i fråga om sådana beslut. Med hänsyn till frågornas karaktär är det lämpligt att ett beslut i en fråga om bindande besked överklagas till allmän förvaltningsdomstol, om beslutet är överklagbart.

Beslut om nättariffer, intäktsramar och förseningsavgifter

Förslagen i lagrådsremissen innebär också att Energimarknadsinspektionen kommer att meddela andra beslut än sådana som i dag regleras i ellagen. Energimarknadsinspektionen ska sålunda meddela beslut om tillämpning av begränsade nättariffer (avsnitt 6.2), beslut om hanteringen av belopp som understiger intäktsramen (avsnitt 7.10) och besluta om förseningsavgifter när nätföretag inte ger in det nödvändiga beslutsunderlaget i tid (avsnitt 7.11). Sådana beslut kan överklagas till allmän förvaltningsdomstol enligt de nya bestämmelserna om överklagande.

10 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

10.1 Ikraftträdande

Regeringens förslag: Lagändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2019.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Energimarknadsinspektionen lämnar inte några förslag i frågan om ikraftträdande.

Skälen för regeringens förslag: När det gäller ikraftträdandet bör framför allt följande beaktas. De berörda aktörerna bör så långt som möjligt kunna anpassa sig till de nya reglerna inför ikraftträdandet. Vidare bör de ändringar i förordning och myndighetsföreskrifter som behöver meddelas i anslutning till det nya 5 kap. ellagen utarbetas under 2018 och beslutas i god tid före den tillsynsperiod som tar sin början den 1 januari 2020. Sammantaget bör lagändringarna träda i kraft den 1 januari 2019.

10.2 Intäktsram för nätverksamhet

Regeringens förslag: För en intäktsram som fastställts före ikraftträdandet ska äldre bestämmelser om beräkning av intäktsramens storlek, skäliga kostnader i nätverksamheten och en rimlig avkastning tillämpas. Äldre föreskrifter ska fortfarande gälla för en sådan omprövning efter tillsynsperioden som har inletts före ikraftträdandet.

Promemorian berör inte frågan om övergångsbestämmelser.

Energimarknadsinspektionen berör inte frågan om övergångsbestämmelser.

Remissinstanserna berör inte frågan om övergångsbestämmelser.

Skälen för regeringens förslag

Intäktsramens storlek, skäliga kostnader och en rimlig avkastning

Regeringen föreslår inte några omfattande ändringar i sak när det gäller bestämmelserna om beräkning av intäktsramens storlek, skäliga kostnader och en rimlig avkastning. Syftet med ändringarna är i stället att göra regelverket mer lättillgängligt. Det görs dock omfattande språkliga och redaktionella justeringar. I sak görs en viktig ändring när det gäller kvalitetsregleringen (avsnitt 7.5).

Ändringen när det gäller kvalitetsregleringen bör inte påverka intäktsramarna för tillsynsperioden 2016–2019. Vidare har besluten om intäktsramar för den pågående tillsynsperioden utformats med utgångspunkt i de äldre bestämmelsernas ordalydelse. Även om det inte görs några ändringar i sak kan det även i övrigt underlätta omprövningen efter tillsynsperioden

om nätmyndigheten (Energimarknadsinspektionen) tillämpar bestämmelserna i den äldre lydelsen. I fråga om en intäktsram som fastställts före ikraftträdandet bör alltså äldre bestämmelser om beräkning av intäktsramens storlek, skäliga kostnader och en rimlig avkastning tillämpas.

Omprövning efter tillsynsperioden

Regeringen föreslår en rad ändringar när det gäller omprövning av intäktsramen efter tillsynsperioden. Ändringarna bör gälla sådana omprövningar som inleds efter ikraftträdandet. Pågående omprövningsärenden bör alltså handläggas enligt äldre föreskrifter.

10.3 Överklagande

Regeringens förslag: Äldre föreskrifter ska fortfarande gälla för överklagande av beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inga särskilda synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag

Överklagande till regeringen

Bestämmelserna om överklagande till regeringen ska enligt lagförslaget ha i huvudsak samma utformning som i dag. Till skillnad från det som gäller i dag ska regeringen dock inte pröva överklaganden som gäller ledningar med en spänning om 220 kilovolt eller mer om ledningen inte ingår i ett transmissionsnät eller är en utlandsförbindelse (avsnitt 9).

Det är inte uteslutet att beslut av ett sådant slag som berörs av regeländringen kommer att vara föremål för överprövning hos regeringen vid ikraftträdandet. Vidare kan det finnas beslut som har meddelats av Energimarknadsinspektionen före ikraftträdandet och fortfarande kan överklagas.

Övergången till den nya instansordningen underlättas om de beslut som meddelas före ikraftträdandet får överklagas i enlighet med äldre föreskrifter.

Överklagande till domstol

Regeringens förslag innebär att överklaganden som gäller ledningar med en spänning om 220 kilovolt eller mer ska prövas av mark- och miljödomstol om ledningen inte ingår i ett transmissionsnät eller är en utlandsförbindelse. I övrigt föreslås inte några stora sakliga ändringar när det gäller möjligheterna att överklaga beslut enligt ellagen. I undantagsfall kan dock förslaget innebära en ändring när det gäller möjligheten att överklaga ett beslut (se avsnitt 9).

Ett överklagande kan lämnas in en lång tid efter det att ett beslut har meddelats. Ett beslut som har meddelats före ikraftträdandet kan alltså komma att överklagas vid en betydligt senare tidpunkt. Det är inte lämpligt

att frågan om överklagbarhet är beroende av vid vilken tidpunkt ett överklagande lämnas in. Bedömningen bör i stället göras med utgångspunkt i de bestämmelser som gällde när beslutet meddelades.

Sammanfattningsvis innebär det anförda att äldre föreskrifter fortfarande bör gälla i fråga om överklagande av beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

11 Konsekvensanalys

I lagrådsremissen finns förslag som berör två specifika områden, efterfrågefleksibilitet och intäktsramen för nätverksamhet, som regleras i ellagen. Vidare finns vissa förslag som rör övriga områden som regleras i ellagen. I redovisningen nedan redovisas generella konsekvenser av förslagen som rör efterfrågefleksibilitet och intäktsram för nätverksamhet samt särskilt vilka konsekvenser förslagen får för vissa intressenter. Den sistnämnda redovisningen sker även för de övriga förslagen.

Effektiva nättariffer

Generella konsekvenser

Vad gäller förslaget att låta elnätsföretagen testa tariffer i ett begränsat geografiskt område är syftet med förslaget att få till en bättre fungerande elmarknad på sikt. Det kan t.ex. vara så att vissa kundgrupper till följd av den uppvärmningsform som bostaden har kan erbjuda flexibilitet med lägre kostnad än andra.

Vidare är en viktig del i arbetet med en mera flexibel elmarknad är information till kunder om de vinster som de kan uppnå. Den informationsskyldighet som därför införs är ett viktigt steg i arbetet med en utvecklad elmarknad.

Elnätsföretagen

I Sverige finns det cirka 170 elnätsföretag. De flesta är små eller medelstora företag. Vad gäller förslaget att elnätsföretagen ska informera kunderna om de vinster som de kan uppnå med efterfrågefleksibilitet, är uppskattningen att denna åtgärd kommer innebära en årlig kostnad om en miljon kronor för elnätsföretagen. Detta är i sammanhanget en ringa kostnad som elnätsföretagen kommer att kunna ta ut av kundkollektivet.

Kunderna

Vad gäller förslaget att elnätsföretagen ska informera kunderna om de vinster som de kan uppnå, är uppskattningen att denna åtgärd innebära en årlig kostnad om en miljon kronor för elnätsföretagen och som kunderna i slutändan kommer att betala med cirka 20 öre per kund och år. Den information som kunderna kommer att få del av innebär möjligheter för kunderna att minska sina kostnader för el- och elnätsavgiften som överstiger den kostnad som kundkollektivet får betala för denna tjänst. Beräkningar visar t.ex. att med en viss antagen tidsdifferentierad elnätstariff kan en

småhusägare som flyttar elanvändningen för uppvärmningen till närliggande timmar spara upp till cirka 1 200 kronor per år.

Energimarknadsinspektionen

När det gäller förslagen att det ska vara tillåtet med pilotprojekt avseende elnätstarifferna och att elnätsföretagen ska informera kunderna om de vinster som de kan uppnå med efterfrågefleksibilitet innebär dessa att Energimarknadsinspektionen får något utökat tillsynsansvar med anledning av dessa bestämmelser. Vidare innebär förslaget att det ska vara tillåtet med pilotprojekt avseende elnätstarifferna att Energimarknadsinspektionen även kommer att få pröva ansökningar, om ett elnätsföretag ansöker om att få fortsätta med ett pilotprojekt längre tid än tre år. Regeringens bedömning är att dessa uppgifter inte föranleder något utökat resursbehov för Energimarknadsinspektionen.

Intäktsram för nätverksamhet

Generella konsekvenser

För att få en rättssäker intäktsramsreglering är det av vikt att förfarande bestämmelserna när man ansöker om intäktsramen och när man omprövar intäktsramen är tydliga och leder till ett snabbt och rättssäkert förfarande. Regeringen lämnar därför förslag om att förtydliga och förenkla dessa bestämmelser. Det föreslås bl.a. att det bli lättare att ompröva intäktsramen under tillsynsperioden om nätföretaget har lämnat oriktiga eller bristfälliga uppgifter, vilket t.ex. kommer vara ett incitament för elnätsföretagen lämna korrekta uppgifter. I grunden handlar förslagen om att kunderna ska betala rätt kostnad vid varje tillfälle.

Vidare regleras elavbrott i dagsläget dels via avbrottsersättning till kund, dels som ett avdrag från intäktsramen i intäktsramsregleringen. Avbrottsersättningen till kund träffar avbrott över tolv timmar medan intäktsramsregleringen inkluderar avbrotten under tolv timmar. Hur kunder värderar avbrott skiljer sig i de olika regleringarna, oavsett avbrottets längd. Till följd av de olika värderingarna av avbrott har det för vissa kundgrupper varit mera ekonomiskt fördelaktigt att ha avbrott strax över tolv timmar än strax under tolv timmar. Det leder till felaktiga incitament och behöver rättas till. Regeringen anser att principen att kunden ska erhålla en ersättning vid avbrott över tolv timmar bör vara kvar, men att den värdering som görs av avbrott i intäktsramsregleringen är mera korrekt. Därför föreslås att utbetalningen till kund kvarstår som förut, men att avbrotten över tolv timmar också inkluderas i intäktsramsregleringen. Förbudet att exkludera avbrottsersättningen i intäktsramen tas även bort och det blir Energimarknadsinspektionen som får avgöra hur stor del av avbrottsersättningen som elnätsföretagen ska få ta med i intäktsramen. Förslaget kommer att göra värderingen av avbrott mera stringent och ge företagen bättre incitament att korta sina avbrott.

Elnätsföretagen

Förslagen om att elnätsföretagen inte längre kommer att vara skyldiga att lämna förslag till intäktsram, att Energimarknadsinspektionen alltid ska ompröva intäktsramen efter tillsynsperiodens slut och att ett underskott

från en tillsynsperiod ska kunna rullas över under de två efterkommande tillsynsperioderna är administrativa lättnader och fördelar för elnätsföretagen. Även flera av de övriga kommer att innebära förtydligande av gällande bestämmelser, vilket bör förenkla för elnätsföretagen.

Ett förslag som på kort sikt kan innebära kostnader för vissa elnätsföretag är det nya förslaget om hur kvaliteten i nätverksamheten (avbrotten) ska påverka intäktsramen. Elnätsföretagen har dock alltid möjlighet att påverka denna kostnad genom att aktivt arbete för att öka kvaliteten i näten.

Konsekvenser för kunderna

Vad gäller förslagen som rör intäktsramen för nätverksamheten har inte dessa förslag någon direkt effekt på kunderna även om kunderna bör gynnas av att regleringen blir tydligare för andra intressenter att följa.

Det förslaget som möjligtvis kommer att påverka kunderna är förslaget om hur kvaliteten i nätverksamheten (avbrotten) ska påverka intäktsramen. Har ett elnätsföretag en sämre kvalitet i nätverksamheten kan förslaget innebära att elnätsföretaget får en lägre intäktsram jämfört med i dag.

Konsekvenser för Energimarknadsinspektionen

Vad gäller förslagen som rör intäktsramen för nätverksamheten förtydligar flera förslag gällande bestämmelser, vilket bör underlätta Energimarknadsinspektionens arbete med dessa frågor. Förslaget innebär alltså inte att myndighetens resursbehov ökar.

Övriga förslag

Elnätsföretagen

Vad gäller övriga förslag kommer förslagen om förtydliganden i bestämmelserna om avbrytande av överföringen av el till konsumenter och vilka kostnader som elnätsföretagen och elhandelsföretagen har en särskild rätt till ersättning för från konsumenterna, att på ett tydligare sätt vägleda elnätsföretagen i det ansvarsfulla arbetet vid ett eventuellt avbrytande av el till en konsument.

Elhandelsföretagen

I Sverige finns det cirka 130 elhandelsföretag. De flesta är små eller medelstora företag. Vad gäller övriga förslag kommer förslagen om förtydligande i bestämmelserna om avbrytande av överföringen av el till konsumenter och vilka kostnader som elhandelsföretagen har en särskild rätt till ersättning för från konsumenterna, att tydligare klargöra för elhandelsföretagen när elhandlaren kan begära att avbrytande av elen och vilka kostnader har särskild rätt till ersättning för från konsumenterna. Detta bör leda till en minskning av fall där felaktiga avbrytande av el till konsumenter sker eller att begäran om ersättning krävs för kostnader som man inte har en särskild rätt till ersättning för från konsumenterna.

Kunderna

Vad gäller övriga förslag kommer förslagen om förtydligande i bestämmelserna om avbrytande av överföringen av el till konsumenter och vilka kostnader som elnätsföretagen har en särskild rätt till ersättning för från konsumenterna, innebära ett tydligare skydd för konsumenterna mot felaktiga avstängningar eller att ett elnätsföretag eller ett elhandelsföretag kräver ersättning för en åtgärd som företaget inte har en särskild rätt att få betalt av konsumenten för enligt ellagen. Att detta har varit ett konkret problem för konsumenterna framgår av Datainspektionens rapport Elbolagens indrivning av konsumenters obetalda elfordringar (2014:01).

Sveriges Domstolar

Vad gäller förslaget att mark- och miljödomstol, och inte regeringen, ska pröva överklaganden av Energimarknadsinspektionen beslut när det gäller en ledning med en spänning om 220 kilovolt eller mer om ledningen varken ingår i ett transmissionsnät eller är en utlandsförbindelse, bör detta förslag ha liten betydelse för tillströmningen av mål till domstolarna. När det gäller de nätkoncessioner som berörs av ändringen har t.ex. inga beslut överklagats till regeringen efter den 1 juni 2013, då de nuvarande bestämmelserna om instansordningen trädde i kraft. Det finns inte heller skäl att anta annat än att det även framöver kommer att vara ett fåtal beslut som kommer att överklagas till mark- och miljödomstol. Bedömningen är därför att antalet ärenden som berörs av ändringen är så litet att det inte uppstår något ökat resursbehov hos domstolarna.

12 Författningskommentar

12.1 Förslaget till lag om ändring i ellagen (1997:857)

1 kap.

4 a § Med *transmissionsnät* avses i denna lag ett tekniskt och driftsmässigt sammanhängande ledningsnät som har en spänning om 220 kilovolt eller mer, sträcker sig över flera regioner i Sverige och länkar samman det nationella elnätet med elnät i andra länder.

Med regionledning avses en ledning som omfattas av en nätkoncession för linje och inte ingår i ett transmissionsnät.

I första stycket finns en ny definition av transmissionsnät. Av definitionen följer att ledningarna i ett transmissionsnät ska hänga ihop fysiskt och att den kontinuerliga driften ska vara samordnad. Det anges inte närmare i lagen vad som avses med en "region". Om frågan har praktisk betydelse, får den avgöras genom nätmyndighetens praxis på samma sätt som vid tillämpningen av 4 kap. 8 § andra stycket. Genom definitionen görs en avgränsning mot enstaka ledningar som innehåller av distributionsnätsföretag och till sin funktion ingår i regionnätet trots att de har en spänning om

220 kilovolt eller mer. Termen stamledning, som i dag definieras i första stycket, utgår.

Definitionen av regionledning i *andra stycket* ändras till att avse ledningar som inte ingår i ett transmissionsnät i stället för att som i dag utgå från ledningens spänning.

Övervägandena finns i avsnitt 4.2.

5 b § Med *transmissionsnätsföretag* avses i denna lag den som *har* nätkoncession för *ledning som ingår i ett transmissionsnät*.

Paragrafen ändras så att den innehåller en definition av transmissionsnätsföretag. Det svenska transmissionsnätet förvaltas av Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät), som alltså är ett transmissionsnätsföretag i lagens mening.

Övervägandena finns i avsnitt 4.3.

2 kap.

10 § En nätkoncession får ges endast om nätkoncessionshavaren från allmän synpunkt är lämplig att utöva nätverksamhet. En nätkoncession för område får ges endast om koncessionshavaren dessutom är lämplig att bedriva nätverksamhet inom koncessionsområdet.

En nätkoncession för en utlandsförbindelse får ges till och innehas endast av ett transmissionsnätsföretag eller en juridisk person där ett sådant företag har ett bestämmande inflytande. Detta gäller dock inte om ledningen endast har liten betydelse för den samlade överföringen av el till och från utlandet.

Första stycket ändras endast språkligt.

I *andra stycket* finns särskilda bestämmelser om nätkoncession för en utlandsförbindelse. I sak ändras bestämmelserna endast på så sätt att det som i dag gäller stamnätsföretag i stället gäller transmissionsnätsföretag. I övrigt görs språkliga ändringar.

12 § Gränserna för en nätkoncession för område får ändras av nätmyndigheten, om det behövs för en ändamålsenlig nätverksamhet och det kan ske utan synnerlig olägenhet för koncessionshavaren.

I 5 kap. 37 § finns bestämmelser om fördelning av intäktsramen vid ändring av koncessionsgränser.

Ingen ändring görs i *första stycket*.

I *andra stycket* ändras en hänvisning till nuvarande 5 kap. 25 och 27 §§ till att avse nya 5 kap. 37 §.

16 § En nätkoncession får inte överlåtas utan tillstånd.

Vid prövning av en ansökan om överlåtelse av nätkoncession ska 10 § tillämpas. Detsamma gäller vid prövning av en ansökan om nätkoncession i anledning av återkallelse av en nätkoncession enligt 18 § första stycket 2 eller 3.

Om en intäktsram vid överlåtelsen ska fördelas enligt 5 kap. 34 § andra stycket, får tillstånd till överlåtelse inte lämnas om inte fördelningen har godkänts enligt 35 § första stycket samma kapitel.

Regeringen prövar ärenden om tillstånd enligt första stycket, om ärendet avser en utlandsförbindelse.

Inga ändringar görs i *första och andra styckena*.

I *tredje stycket* ändras hänvisningar till nuvarande 5 kap. 25 § andra stycket och 26 § till att avse motsvarande bestämmelser i det nya 5 kap.

Ingen ändring görs i *fjärde stycket*.

3 kap.

1 a § En juridisk person som bedriver nätverksamhet får inte bedriva produktion av eller handel med el. Ett *transmissionsnätsföretag* får inte heller bedriva produktion av eller handel med naturgas.

Trots första stycket får produktion av el bedrivas tillsammans med nätverksamhet av samma juridiska person, om produktionen

1. uteslutande är avsedd att täcka nätförluster, eller
2. sker tillfälligt i syfte att ersätta utebliven el vid elavbrott.

1 f § Ett *transmissionsnätsföretag* ska vara oberoende av företag som bedriver produktion av eller handel med el eller naturgas.

1 g § Den som ensam eller tillsammans med någon annan utövar kontroll över ett företag som bedriver produktion av eller handel med el eller naturgas, får inte utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot ett *transmissionsnätsföretag*.

Den som ensam eller tillsammans med någon annan utövar kontroll över ett *transmissionsnätsföretag*, får inte utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot ett företag som bedriver produktion av eller handel med el eller naturgas.

Den som ensam eller tillsammans med någon annan får utse ledamöter till styrelsen eller motsvarande organ hos ett *transmissionsnätsföretag*, får inte utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot ett företag som bedriver produktion av eller handel med el.

1 i § Bestämmelserna i 1 f och 1 g §§ hindrar inte att ett *transmissionsnätsföretag* bedriver sådan produktion av el som avses i 1 a § andra stycket eller ingår i samma koncern som ett företag som bedriver produktion av el som uteslutande är knuten till driften av *transmissionsnätsföretagets* ledningsnät.

1 j § En styrelseledamot, verkställande direktör, firmatecknare eller annan person med liknande ställning i ett *transmissionsnätsföretag* får inte samtidigt ha en motsvarande ställning i ett företag som bedriver produktion av eller handel med el med undantag för ett sådant produktionsföretag som avses i 1 i §.

1 k § Om ett *transmissionsnätsföretag* ingår i en koncern där en annan del bedriver produktion av eller handel med el, får åtgärder som vidtas av företag i koncernen för att säkerställa att kraven i 1 f, 1 g och 1 j §§ är uppfyllda inte innebära att personal eller kommersiellt känsliga uppgifter överförs från *transmissionsnätsföretaget* till ett företag som bedriver produktion av eller handel med el.

Paragraferna ändras på så sätt att det som i dag gäller stamnätsföretag i stället gäller transmissionsnätsföretag.

4 kap.

1 § Nättariffer ska vara objektiva och icke-diskriminerande. De ska utformas på ett sätt som är förenligt med ett effektivt utnyttjande av elnätet och en effektiv elproduktion och elanvändning.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur nättarifferna ska utformas för att främja ett effektivt utnyttjande av elnätet eller en effektiv elproduktion och elanvändning.

I 5 kap. finns bestämmelser om intäktsram för nätverksamhet.

Inga ändringar görs i *första stycket*.

I *andra och tredje styckena* görs redaktionella ändringar.

2 § Nättariffer för överföring av el ska utformas så att betald anslutningsavgift ger rätt att använda *elnätet* inom Sverige, med undantag för *utlandsförbindelser med en spänning som understiger 220 kilovolt*.

Av paragrafen, som motsvarar nuvarande första stycket, framgår att en betald anslutningsavgift ska ge rätt att använda elnätet inom landet. Denna rätt omfattar även utlandsförbindelser med en spänning om 220 kilovolt eller mer, vilket är en ändring i förhållande till den nuvarande regleringen, som innebär att utlandsförbindelserna är undantagna om inte regeringen har föreskrivit något annat.

För att underlätta handeln med el ska kunder, både producenter och elanvändare, bara behöva avtal med ett nätföretag, nämligen det företag som innehar det nät på vilket kunden har en anslutningspunkt. En producent som är ansluten till en regionledning ska alltså endast betala innehavaren av regionledningen. Det förutsätts att det distributionsnätsföretaget i sin tur betalat avgift till transmissionsnätet. En elanvändare, som har en uttagpunkt på ett lokalnät, betalar på motsvarande sätt innehavaren av lokalnätet. I den delen ingår lokalnätsinnehavarens kostnader för regionnätet och transmissionsnätet.

En anslutning innebär alltså att man har tillgång till hela elnätet inom landet. Man kan därmed träffa avtal om köp av el med vilket elhandelsföretag som helst.

Nuvarande andra–fjärde styckena utgår. I dag anges i andra stycket att regeringen får föreskriva att betald anslutningsavgift ger rätt att använda även utlandsförbindelserna till ett eller flera länder. Regeringen har med stöd av normgivningsbemyndigandet föreskrivit att betald anslutningsavgift för elnätet i Sverige ger rätt att använda även utlandsförbindelser med en spänning om 220 kilovolt eller mer (21 § elförordningen [2013:208]), dvs. samtliga förbindelser på transmissionsnätets nivå. Lagförslaget innebär att detta följer direkt av bestämmelsen i paragrafen.

Övervägandena finns i avsnitt 5.

4 a § *Inom ett koncessionsområde eller inom flera koncessionsområden som redovisas samlat får nättariffer för överföring av el trots 3 och 4 §§ gälla för en begränsad krets av elanvändare, om*

1. det behövs för att utveckla nättariffer som främjar ett effektivt utnyttjande av elnätet, och

2. nätkoncessionshavaren har informerat nätmyndigheten.

En sådan nättariff får inte tillämpas under en längre tid än tre år utan tillstånd av nätmyndigheten.

Paragrafen är ny.

I 3 och 4 §§ finns bestämmelser om enhetliga nättariffer för överföring av el på lokalnät. Kravet på en enhetlig nättariff gäller som huvudregel för en nätkoncession för område eller flera sådana områden som redovisas samlat. Inom samma kundkategori ska samma nättariff tillämpas för alla kunder inom koncessionsområdet eller redovisningsområdet.

Första stycket gör det möjligt för ett nätföretag att etappvis införa nya nättariffer och att bedriva pilotprojekt i syfte att utveckla nya tarifflösningar. För sådana ändamål som anges i *första punkten* får företaget tillämpa nättariffer som gäller endast en begränsad del av elanvändarna inom en kundkategori i det aktuella området. Av *andra punkten* framgår att de särskilda tarifferna får tillämpas först efter det att nätmyndigheten har informerats.

För att de särskilda nättarifferna ska få tillämpas under en längre tid än tre år krävs tillstånd av nätmyndigheten enligt 4 b §. Att det krävs tillstånd framgår av *andra stycket*.

Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

4 b § *Nätmyndigheten ska ge tillstånd enligt 4 a § andra stycket, om nättarifferna*
1. uppfyller kraven i 1 § första stycket, och
2. behöver tillämpas under en längre tid än tre år med hänsyn till det ändamål som anges i 4 a § första stycket 1.
Tillstånd ska ges för viss tid.

Paragrafen är ny.

I *första stycket* anges förutsättningarna för att ett nätföretag ska få nätmyndighetens tillstånd att tillämpa en särskild nättariff enligt 4 a § första stycket under en längre tid än tre år. Av *första punkten* följer att nätmyndigheten ska pröva om nättariffen är objektiv och icke-diskriminerande och har utformats på ett sätt som är förenligt med ett effektivt utnyttjande av elnätet och en effektiv elproduktion och elanvändning. En ytterligare förutsättning, som framgår av *andra punkten*, är att en längre tid behövs för att nätföretaget ska kunna utveckla nättariffer som främjar effektivisering.

Enligt *andra stycket* ska ett tillstånd ges för viss tid.

Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

8 § På en regionledning ska inom varje normalt spänningsintervall nättariffen utformas utifrån nätkoncessionshavarens kostnader för samtliga regionledningar i hela landet som kan hänföras till respektive spänningsintervall.

Den del av de beräknade kostnaderna som utgörs av betalning för överföring på *transmissionsnät* och på andra regionledningar ska dock beaktas samlat endast för nätkoncessionshavarens samtliga regionledningar inom en och samma region.

Inga ändringar görs i *första stycket*.

Andra stycket ändras på så sätt att det som i dag gäller betalning för överföring på stamnätet i stället gäller betalning för överföring på ett transmissionsnät.

9 § På ett transmissionsnät får nättariffen för överföring av el utformas med hänsyn till var på nätkoncessionshavarens ledningsnät en anslutningspunkt finns.

I sak ändras paragrafen på så sätt att det som i dag gäller en stamledning ska gälla ett transmissionsnät.

11 § *En nätkoncessionshavare ska*

1. utan dröjsmål till den som begär det lämna skriftlig uppgift om avgifter och övriga villkor för överföring av el, och
2. offentliggöra sådana uppgifter.

Första punkten motsvarar nuvarande första stycket i den del som gäller villkoren för överföring av el. När det gäller villkoren för anslutning finns motsvarande bestämmelser i den nya 11 c §. *Andra punkten* motsvarar nuvarande tredje stycket. Inga ändringar görs i sak.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om nätföretagets skyldigheter enligt paragrafen. Energimarknadsinspektionen har meddelat sådana föreskrifter i anslutning till lagens bestämmelser (EIFS 2013:8). Upplysningsbestämmelsen i nuvarande fjärde stycket tas dock bort.

11 a § *Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för nätkoncessionshavare att lämna uppgift till nätmyndigheten om avgifter och övriga villkor för överföring av el.*

I paragrafen finns ett nytt normgivningsbemyndigande. Regeringens avsikt är att Energimarknadsinspektionen efter subdelegation ska meddela föreskrifter om skyldighet för nätföretagen att lämna uppgifter till inspektionen om avgifter och övriga villkor för överföring av el för att informationen ska kunna göras tillgänglig prisjämförelsesajten Elpriskollen.

Övervägandena finns i avsnitt 6.3.

11 b § *En nätkoncessionshavare ska informera elanvändarna om*

1. hur avgifterna för överföring av el är utformade, och
2. vilka möjligheter elanvändarna har att påverka sina kostnader för överföring av el genom att byta villkor eller genom att ändra förbrukningsmönster.

I paragrafen finns en ny bestämmelse om informationsskyldighet för nätföretag.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om nätföretagets skyldigheter enligt paragrafen.

Övervägandena finns i avsnitt 6.4.

11 c § *En nätkoncessionshavare ska utan dröjsmål till den som begär det lämna skriftlig uppgift om de allmänna villkor som koncessionshavaren tillämpar för anslutning.*

I samband med en begäran om en ny anslutning ska uppgift om avgift och övriga villkor för anslutningen lämnas inom skälig tid.

Paragrafen motsvarar nuvarande 11 § första stycket i de delar som gäller villkoren för anslutning till en ledning eller ett ledningsnät och andra stycket.

Av första stycket framgår att nätföretaget utan dröjsmål ska lämna skriftlig uppgift om villkoren för anslutning till den som begär det. Skyldigheten gäller sådana villkor som nätföretaget tillämpar för anslutningar i allmänhet.

När uppgiften gäller villkor för ny anslutning finns inte alltid färdiga villkor att hänvisa till. Ett nätföretag kan därför behöva tid för att ta fram individuella uppgifter. I *andra stycket* anges att nätföretaget ska lämna sådana uppgifter inom skälig tid. Vad som är skälig tid får bedömas från fall till fall.

12 § En nätkoncessionshavare som har tagit emot en *begäran* om anslutning av en elproduktionsanläggning ska ange en tidsplan för *sin handläggning* av ärendet.

När uppgift enligt *11 c § andra stycket* lämnas i fråga om anslutning av en elproduktionsanläggning, ska nätkoncessionshavaren även ange en tidsplan för anslutningen.

Ändringarna i *första stycket* är språkliga.

I *andra stycket* ändras en hänvisning till nuvarande 11 § första stycket till att avse 11 c § andra stycket.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om utformningen av en tidsplan. Närmare föreskrifter finns i dag i Energimarknadsinspektionens föreskrifter om utformning av tidsplaner avseende anslutning av elproduktionsanläggningar (EIFS 2015:3). Upplyningsbestämmelsen i nuvarande tredje stycket tas dock bort.

5 kap. Intäktsram för nätverksamhet

Bestämmelser om intäktsram för nätverksamhet infördes 2010 (prop. 2008/09:141, bet. 2008/09:NU21, rskr. 2008/09:302). Vissa lagändringar gjordes inför den tillsynsperiod som tog sin början den 1 januari 2016 (prop. 2013/14:85, bet. 2013/14:NU16, rskr. 2013/14:208). En bestämmelse om betydelsen av ett effektiv utnyttjande av elnätet infördes som en del av genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/27/EU av den 25 oktober 2012 om energieffektivitet, om ändring av direktiven 2009/125/EG och 2010/30/EU och om upphävande av direktiven 2004/8/EG och 2006/32/EG (prop. 2013/14:174, bet. 2013/14:NU18, rskr. 2013/14:221).

Kapitlet ersätter nuvarande 5 kap. Ändringarna är till större delen redaktionella och språkliga. Ändringarna i sak behandlas i avsnitt 7.

Intäktsramens storlek

1 § En nätverksamhet ska för en tillsynsperiod ha en bestämd intäktsram som

1. täcker kostnader för en ändamålsenlig och effektiv drift av en nätverksamhet med likartade objektiva förutsättningar,
2. täcker kapitalförslitning, och
3. ger en sådan avkastning på kapitalbasen som behövs för att i konkurrens med alternativa placeringar med motsvarande risk få tillgång till kapital för investeringar.

Med kapitalbas avses det kapital som krävs för att bedriva verksamheten.

I paragrafen finns grundläggande bestämmelser om hur intäktsramen ska beräknas. Intäktsramen är de samlade intäkter som en nätkoncessionshavare högst får uppbära från nätverksamheten under en tillsynsperiod (1 kap. 5 a §). Intäktsramen omfattar nätföretagets samlade intäkter från

nätverksamheten. Hit hör främst anslutnings- och överföringsavgifterna men även andra intäkter som härrör från verksamheten, t.ex. arvode vid flyttning av befintliga ledningar. Intäkter som inte är knutna till verksamheten, t.ex. avkastning på finansiella tillgångar, berörs inte av intäktsramen.

Att en intäktsram bestäms betyder inte att någon bedömning görs när det gäller de kundspecifika avgifterna för anslutning och överföring. Bestämmelser av betydelse för utformningen av dessa finns i 4 kap.

Intäktsramen ska inte vara större än vad som behövs för att täcka de kostnader som anges i *första stycket*. Bestämmelsen motsvarar i sak nuvarande 5 kap. 6 §, där det anges att intäktsramen ska täcka skäliga kostnader för att bedriva nätverksamhet under tillsynsperioden och ge en rimlig avkastning på det kapital som krävs för att bedriva verksamheten. Av skäl som redovisas i avsnitt 7.2 kommer det enligt förslaget på ett tydligare sätt till uttryck i lagtexten vad detta innebär.

Enligt *första punkten* ska intäktsramen täcka kostnader för en ändamålsenlig och effektiv drift av en nätverksamhet med likartade objektiva förutsättningar. Detta preciseras i dag i 5 kap. 8 § första stycket.

Man bör i detta sammanhang skilja mellan påverkbara och icke påverkbara kostnader. Kostnader som ett nätföretag inte kan påverka, t.ex. kostnader för överliggande nät och sådana avgifter för myndigheters verksamhet som avses i 12 kap. 6 §, bör alltid accepteras i sin helhet.

Av första punkten följer att det ska ställas krav på effektivitet på nätföretagen när det gäller påverkbara kostnader. I det sammanhanget ska ses till nätverksamhet med likartade objektiva förutsättningar. Det innebär att kostnader som inte kan anses spegla en ändamålsenlig och effektiv drift av nätverksamhet med likartade objektiva förutsättningar inte ska godtas. Vid utarbetande av modeller för effektivisering ska nätmyndigheten ta hänsyn till de enskilda nätföretagens objektiva förutsättningar, t.ex. kundtätheten i ett koncessionsområde och nätens ålder. Eftersom intäktsramen ska bestämmas i förväg får myndigheten ta fram en kostnadsnorm med hjälp av historiska data. Det finns ett visst utrymme för att vid bestämmandet av intäktsramen tillgodoräkna ett nätföretag skäliga kostnader som överstiger de faktiska kostnaderna, nämligen om verksamheten bedrivs på ett mer effektivt sätt än kostnadsnormen förutsätter.

Nätföretagen omfattas av lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna och ska därför upphandla varor och tjänster i enlighet med den lagen. Att upphandlingen har skett i föreskriven ordning behöver emellertid inte alltid innebära att kostnaden svarar mot en ändamålsenlig och effektiv drift. Upphandlingen kan nämligen ske vid ett tillfälle som är mindre gynnsamt för nätföretaget eller i en omfattning som inte är den mest ändamålsenliga ur kostnadssynpunkt. Företaget kan alltså inte tillgodoräkna sig den faktiska kostnaden till den del denna ligger över kostnadsnormen endast med hänvisning till att det följt regelverket om upphandling.

I *andra punkten* anges att intäktsramen ska täcka kapitalförslitning, dvs. den del av kapitalkostnaderna som utgörs av avskrivningar. Det är den regulatoriska kapitalförslitningen som avses. De avskrivningar som framgår av nätföretagets redovisning är alltså inte avgörande för hur stor kostnaden ska anses vara vid bestämmandet av intäktsramen.

Av *tredje punkten* följer att det vid beräkningen av intäktsramen inte ska lämnas utrymme för en större avkastning på kapitalbasen än vad som behövs för att i konkurrens med alternativa placeringar med motsvarande risk få tillgång till kapital för investeringar. Vid bedömningen av vad som ska avses med en likartad risknivå bör beaktas att nätföretagen bedriver en verksamhet där anslutningsskyldighet som huvudregel råder – men också en monopolverksamhet där kostnaderna i huvudsak får föras vidare till kunderna och därmed ger förhållandevis låg investeringsrisk.

En för hög regulatorisk avkastning på kapitalbasen betyder inte bara att nätföretaget kan överkompenseras utan är också oförenligt med en ändamålsenlig och effektiv drift av nätverksamheten, eftersom det på detta sätt skapas incitament för överinvesteringar i nätet med onödiga kostnader som följd.

Bestämmelser som rör beräkningen av sådana kostnader som avses i första stycket finns i 10 och 12 §§. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela ytterligare föreskrifter med stöd av normgivningsbemyndiganden i 7, 9, 11 och 13 §§.

I *andra stycket* finns en definition av kapitalbas. Bestämmelser om hur kapitalbasen ska beräknas finns i 8 §.

Tillsynsperioden

2 § Tillsynsperioden ska vara fyra kalenderår, om det inte finns särskilda skäl för en annan tidsperiod.

Av paragrafen, som motsvarar nuvarande 5 kap. 4 §, framgår att längden på tillsynsperioden normalt ska vara fyra kalenderår. Den fastställda intäktsramen ska således täcka nätföretagens samlade intäkter fyra år framåt i tiden. Ett nätföretag kan därmed välja att ta in lite högre intäkter ett år och kompensera detta genom att ta in lägre intäkter ett annat år. Bestämmelsen gäller även nätföretag som har ett brutet räkenskapsår.

Som utgångspunkt ska samma tillsynsperiod gälla för alla nätföretag. Det finns emellertid undantagssituationer där detta inte är möjligt. Så är fallet om ett nytt nätföretag inleder sin verksamhet efter det att den fyraåriga tillsynsperioden har börjat. Det bör i sådana fall vara möjligt att besluta om en intäktsram för en kortare tillsynsperiod, som inte behöver gälla kalenderår. I stället kan det vara lämpligt att besluta om en tillsynsperiod som sträcker sig från den tidpunkt då den aktuella nätkoncessionen börjar gälla till slutet av den allmänna fyraåriga tillsynsperioden. Det går därför att avvika från den fyraåriga tillsynsperioden om det finns särskilda skäl.

Intäktsramens bestämmande

3 § Intäktsramen ska vara bestämd av nätmyndigheten i förväg för varje tillsynsperiod enligt detta kapitel och föreskrifter som meddelats i anslutning till kapitlet.

Av paragrafen, som delvis motsvarar nuvarande 5 kap. 1 §, framgår att intäktsramen ska fastställas i förväg för varje tillsynsperiod. Kravet på en förhandsprövning av nätföretagets intäkter ska ses mot bakgrund av artikel 37.6 i elmarknadsdirektivet. Bestämmelser om förhandsprövning finns även i 4 kap. 1 a § och 8 kap. 4 a §.

Det ska inte fastställas någon ny intäktsram om ett nytt företag tar över en befintlig nätverksamhet. I 34 och 35 §§ finns bestämmelser om hur intäktsramen ska hanteras om en nätkoncession överläts.

4 § En nätkoncessionshavare ska lämna de uppgifter till nätmyndigheten som myndigheten behöver för att bestämma intäktsramen.

Paragrafen motsvarar nuvarande 5 kap. 2 §. Till skillnad från dagens bestämmelse innehåller den inte något krav på att nätföretaget ska lämna in ett förslag till intäktsram. Övervägandena finns i avsnitt 7.3.

Det underlag som krävs för att bestämma intäktsramen måste tillhandahållas av nätföretaget. Den uppgiftsskyldighet som föreskrivs i paragrafen kan kompletteras genom verkställighetsföreskrifter, dvs. med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen. Sådana föreskrifter kan avse bl.a. vilka uppgifter som ska lämnas och vid vilken tidpunkt nätföretaget ska fullgöra uppgiftsskyldigheten. Energimarknadsinspektionen har i anslutning till nuvarande 5 kap. meddelat föreskrifter om nätkoncessionshavares förslag till intäktsram och insamling av uppgifter för att bestämma intäktsramens storlek (EIFS 2015:1).

5 § Nätmyndigheten ska genom ett beslut bestämma intäktsramen senast två månader innan tillsynsperioden börjar.

Det ska framgå av beslutet vilka uppgifter och metoder som har använts för att bestämma ramen.

I paragrafen, som motsvarar nuvarande 5 kap. 3 §, finns bestämmelser om tidpunkten för och utformningen av beslutet om bestämmande av intäktsram.

Intäktsramen ska enligt *första stycket* bestämmas senast två månader innan tillsynsperioden börjar.

Av *andra stycket* framgår att de uppgifter och metoder som legat till grund för beräkningen av intäktsramen ska finnas angivna i bestämmandebeslutet. Detta är väsentligt, eftersom den bestämda intäktsramen i praktiken är preliminär när det gäller beloppet. Metoderna för att bestämma exempelvis effektiviseringskrav och avkastningen på kapitalbasen kan komma att användas igen vid en omprövning som äger rum efter tillsynsperiodens slut (24 § första punkten).

Eftersom uppgifterna och metoderna framgår av beslutet om bestämmande av intäktsram har nätföretaget vid varje givet tillfälle möjlighet att självt kontrollera hur det ligger till i förhållande till beslutet.

6 § Om en nätkoncessionshavare inte lämnar de uppgifter som anges i 4 §, ska nätmyndigheten bestämma en intäktsram som framstår som skälig med hänsyn till uppgifterna i ärendet.

Bestämmelsen i paragrafen är ny.

Det kan inträffa att ett nätföretag inte fullgör sin skyldighet enligt 4 § att lämna in uppgifter till grund för bedömningen. Nätmyndigheten måste dock även i ett sådant fall meddela ett beslut om intäktsramen i enlighet med 5 §. Myndigheten får då enligt paragrafen fatta beslutet på annat tillgängligt underlag. Om det underlaget senare visar sig vara bristfälligt kan det bl.a. medföra en ändring av beslutet efter omprövning enligt 22 §.

Paragrafen är tillämplig inte bara när nätföretaget underlåter att lämna in något underlag över huvud taget. Den ska tillämpas också i ett fall då nätföretaget till nätmyndigheten har lämnat en del av det nödvändiga underlaget men inte alla uppgifter som myndigheten behöver för att bestämma intäktsramen.

Övervägandena finns i avsnitt 7.4.

Kostnader för en ändamålsenlig och effektiv drift

7 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. vad som ska anses vara kostnader för en ändamålsenlig och effektiv drift av en nätverksamhet med likartade objektiva förutsättningar när intäktsramen bestäms, och
2. hur sådana kostnader ska beräknas.

I paragrafen, som motsvarar nuvarande 5 kap. 8 § tredje stycket, finns ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om vilka kostnader som ska täckas av intäktsramen enligt 1 § första stycket 1. Sådana föreskrifter kan gälla t.ex. vilka löpande kostnader som ska anses vara påverkbara respektive opåverkbara.

Sådana föreskrifter som avses i paragrafen finns i dag i förordningen (2014:1064) om intäktsram för elnätsföretag (intäktsramsförordningen) och i Energimarknadsinspektionens föreskrifter om skäliga kostnader och en rimlig avkastning vid beräkning av intäktsram för elnätsföretag (EIFS 2015:2).

Kapitalkostnader

8 § Kapitalbasen ska beräknas med utgångspunkt i de tillgångar som nätkoncessionshavaren använder för att bedriva nätverksamheten och med hänsyn till investeringar och avskrivningar under tillsynsperioden.

En tillgång som inte behövs för att bedriva verksamheten ska anses ingå i kapitalbasen, om det skulle vara oskäligt mot nätkoncessionshavaren att bortse från tillgången.

I paragrafen, som motsvarar nuvarande 5 kap. 9 § första och andra styckena, finns grundläggande bestämmelser om hur kapitalbasen ska beräknas. Med kapitalbas avses det kapital som krävs för att bedriva verksamheten (1 § andra stycket). Kapitalbasen behöver inte överensstämja med nätföretagets egen bokföring. I paragrafen förtydligas vad som ingår i kapitalbasen.

I *första stycket* anges till en början att kapitalbasen ska beräknas med utgångspunkt i de tillgångar som nätföretaget använder för att bedriva nätverksamheten. Utgångspunkten ska således inte vara ett fiktivt nät. En tillgång som används i nätverksamheten måste inte ägas av nätföretaget för att ingå i kapitalbasen utan kan innehas med nyttjanderätt. Med att användas ska förstås både sådana tillgångar som faktiskt är i bruk och egendom som i övrigt fyller en funktion, t.ex. reservmateriel. Vad som avses med nätverksamhet anges i 1 kap. 4 §. Att tillgångarna ska användas i nätverksamheten betyder inte att de måste vara av sådan karaktär att de

endast kan brukas där, såsom ledningar, ställverk och transformatorstationer. Även annan utrustning ingår om den utgör en del av verksamheten, som kan vara fallet med exempelvis ett IT-system.

Vid beräkningen av intäktsramen ska hänsyn kunna tas till kapitalbasens förväntade utveckling under tillsynsperioden. Hänsyn ska tas till investeringar och avskrivningar under tillsynsperioden. Med investeringar kan avses både investeringar i det befintliga elnätet och investeringar på grund av anslutningar av nya kunder. Med avskrivningar avses värdeminskningar av betydelse för den regulatoriska kapitalbasen, dvs. inte nödvändigtvis de avskrivningar som kommer till uttryck i nätföretagets egen redovisning. Bestämmelsen tillåter att en investering som planeras för exempelvis år två i tillsynsperioden beaktas vid beräkningen av intäktsramen. Den påverkar kapitalbasen och beräknad kapitalkostnad först från den tidpunkt när den tas i bruk. Det är således inte avsikten att investeringen ska generera kapitalkostnad för hela perioden.

Utrustning som kommer till användning får normalt antas behövas för att bedriva verksamheten. Tillgångar som inte krävs för driften ingår dock inte i kapitalbasen ens om de faktiskt brukas. Kunderna ska i princip inte behöva betala för tillgångar som av olika anledningar inte längre kan anses ha en berättigad funktion i nätverksamheten. Det kan emellertid finnas undantagssituationer där en sådan ordning är oskälig mot nätföretaget. Att en investering visat sig vara obehövlig beror inte sällan på omständigheter som helt eller delvis ligger utanför nätföretagets kontroll. I *andra stycket* finns därför en undantagsbestämmelse som tillåter att nätföretaget vid beräkningen av avkastningen på kapitalbasen får tillgodoräkna sig investeringar trots att dessa i efterhand visat sig onödiga. En tillgång som inte behövs i verksamheten ska sålunda anses ingå i kapitalbasen om det skulle vara oskäligt att bortse från den. Vad som är oskäligt beror i stor utsträckning på omständigheterna i det enskilda fallet. Såväl orsaken till att tillgången blivit onödig som de ekonomiska konsekvenserna för företaget av att den inte ingår i kapitalbasen måste vägas in i bedömningen.

9 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela

1. ytterligare föreskrifter om hur kapitalbasen ska beräknas,
2. föreskrifter om beräkningen av kapitalförslitning och en sådan avkastning på kapitalbasen som behövs för att i konkurrens med alternativa placeringar med motsvarande risk få tillgång till kapital för investeringar.

I paragrafen, som motsvarar nuvarande 5 kap. 9 § tredje stycket, finns ett bemyndigande till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om kapitalbasen och andra frågor som har betydelse för beräkningen av kapitalkostnader.

Sådana föreskrifter som avses i *första punkten* kan framför allt avse frågor om vilka tillgångar som ska ingå i kapitalbasen och hur tillgångarna ska värderas.

Ett exempel på frågor som kan regleras med stöd av *andra punkten* är beräkningen av kalkylränta.

I dag finns föreskrifter om beräkningen av en rimlig avkastning i intäktsramsförordningen och i Energimarknadsinspektionens föreskrifter om skäliga kostnader och en rimlig avkastning vid beräkning av intäktsram för elnätsföretag (EIFS 2015:2).

Kvaliteten i nätverksamheten

10 § När intäktsramen bestäms ska hänsyn tas till kvaliteten i nätverksamheten. En sådan bedömning får medföra en ökning eller minskning av avkastningen på kapitalbasen.

I paragrafen, som motsvarar nuvarande 5 kap. 7 § första stycket, finns bestämmelser om vilken hänsyn som ska tas till kvaliteten i nätverksamheten vid bestämmandet av intäktsramen.

Hänsyn ska tas till kvaliteten vid bestämmandet av intäktsramen. Värderingen av kvaliteten bör utgå från vad kunderna har rätt att förvänta sig och är beredda att betala för. Faktorer som kan ha betydelse är bl.a. antalet avbrott, spänningskvalitet och kvaliteten på kundservice. En låg kvalitet kan medföra sänkning av den regulatoriska avkastningen medan en hög kvalitet kan medföra en höjning.

Det är en samhällsekonomiskt optimal nivå som eftersträvas. Nätföretagets förmåga att upprätthålla och återupprätta funktionen i systemen under svåra förhållanden ska vägas in i detta sammanhang. Ett företag som håller en kvalitet som överstiger den förväntade nivån bör i princip inte tillerkännas en högre intäktsram. I praktiken är det emellertid svårt att med exakthet ange denna nivå. Håller ett nätföretag en kvalitet över den samhällsekonomiskt optimala nivån bör företaget i viss omfattning kunna få en större intäktsram med stöd av bestämmelsen i första stycket.

En dålig kvalitet ska innebära en sänkning av intäktsramen. Det finns dock ett golv för sådana sänkningar för att ett nätföretag inte ska hamna i en negativ spiral där företaget inte har råd med nödvändiga investeringar och därmed får ännu högre kvalitetsavdrag. Minskningen av intäktsramen får inte gå ut över någonting annat än avkastningen på kapitalbasen.

I dag föreskrivs i 5 kap. 7 § andra stycket att ett avbrott ska beaktas endast om det inte medför ersättningsskyldighet. Den bestämmelsen utgår av skäl som redovisas i avsnitt 7.5.

11 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad som avses med kvaliteten i nätverksamheten.

I paragrafen, som motsvarar nuvarande 5 kap. 7 § tredje stycket, finns ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om vad som avses med kvaliteten i nätverksamheten.

I dag finns ett bemyndigande för Energimarknadsinspektionen att meddela motsvarande föreskrifter i 17 § första punkten intäktsramsförordningen. Energimarknadsinspektionen har med stöd av bemyndigandet meddelat föreskrifter om vad som avses med kvaliteten i nätkoncessionshavarens sätt att bedriva nätverksamheten vid fastställande av intäktsram (EIFS 2015:5).

Effektivt utnyttjande av elnätet

12 § När intäktsramen bestäms ska hänsyn tas till i vilken utsträckning nätverksamheten bedrivs på ett sätt som är förenligt med eller bidrar till ett effektivt utnyttjande av elnätet. En sådan bedömning får medföra en ökning eller minskning av avkastningen på kapitalbasen.

I paragrafen, som motsvarar nuvarande 5 kap. 7 a § första stycket, finns bestämmelser som syftar till att skapa särskilda incitament för nätföretagen att bedriva verksamheten på ett sätt som bidrar till ökad energieffektivisering. Bestämmelsen har tillkommit med anledning av artikel 15.1 andra stycket och artikel 15.4 andra meningen i energieffektiviseringsdirektivet, dvs. Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/27/EU av den 25 oktober 2012 om energieffektivitet, om ändring av direktiven 2009/125/EG och 2010/30/EU och om upphävande av direktiven 2004/8/EG och 2006/32/EG.

Av artikel 15.1 andra stycket i energieffektiviseringsdirektivet framgår att medlemsstaterna ska se till att tillsynsmyndigheten inom ramen för tariffregleringen ger nätföretagen incitament att göra systemtjänster tillgängliga för nätanvändare. Sådana systemtjänster ska göra det möjligt för nätanvändarna att genomföra åtgärder för förbättrad energieffektivitet i samband med den fortsatta idriftsättningen av smarta nät. Medlemsstaterna ska vidare enligt artikel 15.4 andra meningen se till att nätföretagen ges incitament att förbättra effektiviteten i fråga om infrastrukturens utformning och drift och att tariffer gör det möjligt för leverantörerna att förbättra användarnas deltagande i systemens effektivitet.

Paragrafen har utformats på i stora drag samma sätt som 10 § första stycket. I *första meningen* föreskrivs att när intäktsramen bestäms för ett nätföretag ska hänsyn tas till i vilken utsträckning nätverksamheten bedrivs på ett sätt som är förenligt med eller bidrar till ett effektivt utnyttjande av elnätet. Nätmyndigheten ska således beakta såväl om verksamheten bedrivs på ett sätt som motverkar energieffektivisering som om den bedrivs på ett sätt som aktivt bidrar till en sådan effektivisering.

Ett nätföretag kan bidra till ett effektivt utnyttjande av elnätet genom sådana investeringar som anges i artikel 15.1 andra stycket i energieffektiviseringsdirektivet. Genom nya tekniska lösningar kan det bli lättare för nätanvändarna att tillhandahålla tjänster som gör det möjligt att optimera nätdriften, t.ex. efterfrågefleksibilitet. Ett exempel är att nätföretag tillhandahåller s.k. smarta mätsystem. Nätföretaget kan även underlätta för nätkunderna att anlita energitjänsteföretag. Ett sådant företag kan exempelvis få möjlighet att styra förbrukningen med beaktande av spotpriset så att elanvändarens kostnader minimeras.

Bestämmelserna i paragrafen är inte begränsade till en viss kategori av investeringar. Alla åtgärder som bidrar till ett effektivt utnyttjande av elnätet ska kunna beaktas av nätmyndigheten.

För att det ska finnas sådana incitament som avses i energieffektiviseringsdirektivet föreskrivs i *andra meningen* att bedömningen får medföra en ökning eller minskning av den regulatoriska avkastningen.

Om nätverksamhet bedrivs på ett sätt som bidrar till ett effektivt utnyttjande av elnätet, kan det medföra en ökning av intäktsramen. Nätmyndigheten bör i det sammanhanget kunna utgå ifrån att nätföretagen lever upp till en viss nivå utan att det krävs särskilda incitament. En ökning av intäktsramen bör därför komma i fråga när ett företag bedriver nätverksamheten på ett sätt som överträffar en sådan nivå.

Att nätverksamheten bedrivs på ett sätt som inte är förenligt med ett effektivt utnyttjande av elnätet kan medföra en sänkning av intäktsramen. I det sammanhanget är det nödvändigt för nätmyndigheten att även ta

hänsyn till om intäktsramen ska minskas med tillämpning av 10 § med hänvisning till kvaliteten i nätverksamheten.

13 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad som avses med ett effektivt utnyttjande av elnätet.

I paragrafen, som motsvarar nuvarande 5 kap. 7 a § andra stycket, finns ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om vad som avses med ett effektivt utnyttjande av elnätet. I dag finns ett bemyndigande för Energimarknadsinspektionen att meddela motsvarande föreskrifter i 17 § andra punkten intäktsramsförordningen. Energimarknadsinspektionen har meddelat föreskrifter med stöd av bemyndigandet (EIFS 2015:6).

Intäkter från ett lokalnät

14 § En intäktsram för intäkter från ett ledningsnät inom ett område ska bestämmas för varje koncessionsområde för sig.

Om nätmyndigheten enligt 3 kap. 3 § har beslutat att flera nätkoncessioner för område ska redovisas samlat, ska dock de områdena anses vara ett koncessionsområde när intäktsramen bestäms.

Paragrafen motsvarar nuvarande 5 kap. 22 § första och andra styckena.

Enligt *första stycket* ska en intäktsram som avser intäkter från ett lokalnät bestämmas för varje koncessionsområde för sig. En viktig avvikelse från denna regel finns emellertid i *andra stycket*. Om flera nätkoncessioner för område efter beslut av nätmyndigheten redovisas samlat, ska dessa anses utgöra ett område när intäktsramen bestäms.

15 § Om en nätkoncession för linje redovisas i redovisningen av en nätkoncession för område enligt 3 kap. 3 a § andra stycket, ska koncessionerna anses vara en nätkoncession för område när intäktsramen bestäms.

I paragrafen, som motsvarar nuvarande 5 kap. 22 § tredje stycket, finns en bestämmelse om vad som ska gälla när en nätkoncession för område redovisas samlat med en nätkoncession för linje. Regionledningen ska i ett sådant fall anses ha lokalnätsfunktion, och nätkoncessionerna ska anses utgöra ett koncessionsområde när intäktsramen bestäms.

Intäkter från en regionledning

16 § En intäktsram för intäkter från en regionledning ska bestämmas för nätkoncessionshavarens samtliga regionledningar i Sverige.

Paragrafen motsvarar nuvarande 5 kap. 23 §.

En intäktsram för regional distribution ska bestämmas för nätföretagets samtliga regionledningar i hela landet. Distributionsverksamheten ska alltså betraktas som en enhet när intäktsramen bestäms oavsett hur regionledningarna förhåller sig till varandra geografiskt.

Intäkter från ett transmissionsnät

17 § En intäktsram ska bestämmas för intäkter från ett transmissionsnät.

Paragrafen, som delvis motsvarar nuvarande 5 kap. 24 § första och andra styckena, tydliggör att intäkter från ett transmissionsnät ska omfattas av en särskild intäktsram, som omfattar samtliga ledningar som ingår i transmissionsnätet. Till skillnad från i dag görs inget undantag för utlandsförbindelser.

Övervägandena finns i avsnitt 7.6.2.

18 § Om ett transmissionsnätsföretag är systemansvarig myndighet, ska den del av verksamheten som inte kan hänföras till en viss kund eller kundkategori anses ingå i företagets nätverksamhet när intäktsramen bestäms.

Paragrafen, som motsvarar nuvarande 5 kap. 24 § tredje stycket, ska ses mot bakgrund av de särskilda uppgifter som Svenska kraftnät har i egenskap av systemansvarig myndighet.

Den verksamhet som är förknippad med systemansvaret och inte kan hänföras till en viss kund eller kundkategori ska enligt bestämmelsen anses ingå i Svenska kraftnäts nätverksamhet. Kostnaderna för den verksamhet som ingår i nätverksamheten ska beaktas vid beräkningen av intäktsramen enligt 1 §. Svenska kraftnät kan alltså täcka kostnaderna för den verksamhet som avses i första stycket via avgifter för transmission. Den systemansvariga myndighetens grundläggande uppgifter anges i 8 kap. 1 §.

19 § Om ett transmissionsnätsföretag deltar i ett europeiskt samarbete som syftar till att utveckla och vidmakthålla en fungerande europeisk marknad för el, ska även den verksamheten anses ingå i företagets nätverksamhet när intäktsramen bestäms.

Bestämmelsen i paragrafen, som motsvarar nuvarande 5 kap. 24 § fjärde stycket, innebär att Svenska kraftnät kan täcka kostnaderna för sitt deltagande i vissa europeiska samarbeten via överföringsavgifterna. Även denna verksamhet ska anses ingå i nätverksamheten. I nuläget deltar Svenska kraftnät i samarbeten som syftar till att utveckla och vidmakthålla en fungerande europeisk marknad för el främst inom ramen för Europeiska nätverket av systemansvariga för överföringssystemen för el (ENTSO-E).

20 § Om ett transmissionsnätsföretag är en statlig myndighet och har finansierat en förstärkning av elnätet enligt ett sådant avtal som avses i 4 kap. 9 b §, ska, när intäktsramen bestäms, företagets kostnader med anledning av avtalet anses ha uppstått i företagets nätverksamhet.

Paragrafen, som motsvarar nuvarande 5 kap. 24 a § första stycket, gör det möjligt att genom avgifterna för överföring av el på transmissionsnätet finansiera sådana avtal mellan staten och enskilda nätföretag som avses i 4 kap. 9 b §.

Avsikten är att staten genom Svenska kraftnät ska kunna ingå avtal med distributionsnätsföretag om finansiering av nätförstärkningar. Att de kostnader som uppstår hos Svenska kraftnät anses uppstå i verkets nätverksamhet innebär att kostnaderna ska beaktas vid beräkningen av intäktsramen enligt 1 §. Svenska kraftnät får på det sättet möjlighet att finansiera stödet till nätförstärkningar genom överföringsavgifterna.

I 28 § finns en bestämmelse om intäkter med anledning av avtalet.

Omprövning av intäktsramen under tillsynsperioden

21 § Nätmyndigheten får ompröva ett beslut om intäktsram under tillsynsperioden och ändra ramen, om nätkoncessionshavaren har ansökt om det och

1. det finns omständigheter som bedöms medföra en väsentlig ökning av ramen vid en omprövning efter tillsynsperioden, eller
2. det annars finns särskilda skäl.

En ansökan om omprövning under tillsynsperioden ska handläggas skyndsamt.

I paragrafen, som motsvarar nuvarande 5 kap. 10 §, behandlas fall där ett beslut om bestämmande av intäktsram får ändras under tillsynsperioden efter ansökan av ett nätföretag.

Förutsättningarna för en omprövning framgår av *första stycket*. Ett exempel på omständigheter som kan medföra en ökning av intäktsramen är att ett nätföretag avser göra investeringar utöver de planerade investeringar som anmälades till nätmyndigheten innan tillsynsperioden började. En sådan ökning av kapitalbasen under tillsynsperioden ska beaktas vid en omprövning enligt 23 §.

Vid bedömningen av vad som är en väsentlig ökning enligt *första punkten* bör man i första hand se till förhållandet mellan den aktuella justeringen av intäktsramen och den totala ramen. Om investeringen medför en väsentlig ökning av intäktsramen, kan det ge anledning att ändra ramen redan under perioden.

Vid bedömningen av om det finns särskilda skäl för en ändring enligt *andra punkten* bör man se till vilken typ av investering det är fråga om och vilken betydelse en prövning av intäktsramen har för nätföretaget. Ett starkt skäl för att få till stånd en prövning är om det finns ett uttalat riskmoment för nätföretaget, exempelvis därför att det är oklart om en investering kommer att godtas av nätmyndigheten enligt 1 och 8 §§.

Bestämmelsen är främst avsedd att tillämpas när det gäller investeringar som tidigare inte prövats. När det däremot gäller kostnader, t.ex. för överliggande nät, finns ingen risk för nätföretaget även om dessa kostnader satts för lågt när intäktsramen bestämdes, eftersom intäktsramen efter tillsynsperiodens slut kan justeras med beaktande av nätföretagets faktiska kostnader under perioden enligt 23–25 §§.

I *andra stycket* anges att en ansökan om ändring av intäktsramen ska handläggas skyndsamt. Ett beslut av nätmyndigheten enligt paragrafen får inte överklagas (13 kap. 7 § andra stycket).

En slutlig prövning av intäktsramen kan ske efter tillsynsperioden med tillämpning av 23–25 §§. Nätmyndigheten prövar då kostnaderna för tillkommande investeringar och beaktar även i övrigt förhållanden som inte kunnat förutses vid det ursprungliga beslutet om fastställande. Investeringarna och andra skäligena kostnader som har tillkommit kan i så fall motivera en ändring av intäktsramen, även om de inte föranlett någon ändring under tillsynsperioden.

22 § Nätmyndigheten ska ompröva ett beslut om intäktsram under tillsynsperioden och ändra ramen, om

1. nätkoncessionshavaren har lämnat oriktiga eller bristfälliga uppgifter och detta har inverkat på ramens storlek,
2. ramen av någon annan anledning har bestämts på ett uppenbart felaktigt eller ofullständigt underlag och detta har inverkat på ramens storlek, eller
3. det annars finns särskilda skäl.

Vid en omprövning enligt första stycket 1 får intäktsramen ökas endast om det finns särskilda skäl.

I paragrafen, som motsvarar nuvarande 5 kap. 11 §, behandlas fall där nätmyndighetens ska ändra intäktsramen under den tillsynsperiod som ramen avser. En omprövning enligt paragrafen föranleds inte av en ansökan från nätföretaget.

Första stycket första och andra punkterna behandlar fall där intäktsramen blivit felaktig antingen på grund av att nätföretaget har lämnat oriktiga eller bristfälliga uppgifter eller att beslutet annars har fattats på ett uppenbart felaktigt eller ofullständigt underlag. I båda fallen gäller att felaktigheterna har inverkat på intäktsramens storlek. Till skillnad från i dag krävs inte att inverkan är av mer än ringa omfattning.

Av *tredje punkten* framgår att ett beslut även kan ändras om det finns särskilda skäl. Så kan vara fallet bl.a. om ny lagstiftning gör det nödvändigt att justera intäktsramen.

Ett nätföretag ska som utgångspunkt inte ska kunna tillgodoräkna sig felaktigheter som beror på att företaget har gett nätmyndigheten oriktiga eller bristfälliga uppgifter. Som framgår av *andra stycket* kan dock intäktsramen ökas med hänvisning till bristerna om det finns särskilda skäl. Sådana skäl är främst att felaktigheten av någon anledning framstår som ursäktlig. En uppgift kan ha blivit riktig på grund av omständigheter som ligger utanför nätföretagets kontroll, t.ex. om nätföretaget litat på bristfällig information som det fått från en myndighet och det inte har funnits anledning att ifrågasätta den informationen.

Övervägandena finns i avsnitt 7.7.

Omprövning av intäktsramen efter tillsynsperioden

23 § Nätmyndigheten ska ompröva intäktsramen efter tillsynsperiodens slut, om det finns skäl att anta att ramen ska vara större eller mindre med hänsyn till förhållanden som blivit kända efter det att den bestämdes.

Vid en omprövning ska nätmyndigheten senast tio månader efter tillsynsperiodens slut

1. fatta ett slutligt beslut i frågan om ändring av intäktsramen, om det inte finns särskilda hinder, eller

2. informera nätkoncessionshavaren om att det slutliga beslutet i ändringsfrågan kommer att fattas vid en senare tidpunkt.

Om myndigheten fattar sitt slutliga beslut i ändringsfrågan senare än tio månader efter tillsynsperiodens slut utan att ha informerat enligt andra stycket 2, får beslutet inte innebära någon nackdel för nätkoncessionshavaren.

Paragrafen motsvarar nuvarande 5 kap. 13 §.

Enligt *första stycket* ska nätmyndigheten ompröva intäktsramen efter tillsynsperiodens slut om det finns skäl att anta att ramen ska vara större eller mindre med hänsyn till förhållanden som blivit kända efter det att den bestämdes. Omprövning ska ske redan när myndigheten finner skäl att granska intäktsramen närmare. I princip kan omprövning således äga rum utan att någon ändring sedan görs.

Bestämmelsen skiljer sig i två avseenden från dagens reglering. Till skillnad från det som föreskrivs i dag ska en omprövning äga rum utan

ansökan från nätföretaget också i de fall där det finns skäl att anta att intäktsramen är för liten (jfr nuvarande 5 kap. 12 §). Nätmyndigheten ska vidare ompröva intäktsramen även i de fall då avvikelserna är ringa. Övervägandena finns i avsnitt 7.8.1.

Nätmyndigheten ska enligt *andra stycket första punkten* fatta ett beslut i frågan om ändring av intäktsramen senast tio månader efter tillsynsperiodens slut om det inte finns särskilda hinder. Sådana kan finnas t.ex. på grund av att ett nätföretag inte lämnat in fullständiga uppgifter i tid.

Nätmyndigheten måste enligt *andra stycket andra punkten* informera nätföretaget om myndigheten avser att meddela beslut i frågan om ändring efter utgången av tiomånadersperioden. I annat fall har myndigheten inte rätt att justera intäktsramen till nackdel för nätföretaget. Detta framgår av *tredje stycket*. Något formkrav för underrättelsen har inte ställts upp. Det är nätmyndigheten som har att visa att nätföretaget har underrättats i tid. Myndigheten får själv avgöra hur den vill underrätta ett nätföretag.

24 § Vid en omprövning enligt 23 § ska nätmyndigheten

1. utgå från de uppgifter och metoder som använts för att bestämma intäktsramen och som framgår av det beslut om intäktsram som gäller för nätkoncessionshavaren,
2. kontrollera om de antaganden som legat till grund för att bestämma ramen överensstämmer med det faktiska utfallet för tillsynsperioden, och
3. ändra ramen i den utsträckning det är motiverat av att det faktiska utfallet för tillsynsperioden avviker från de antaganden som legat till grund för att bestämma ramen.

I paragrafen, som motsvarar nuvarande 5 kap. 14 §, finns bestämmelser om hur en omprövning enligt 23 § ska genomföras och vilka ändringar som i det sammanhanget ska göras i intäktsramen.

Omprövningen syftar till att intäktsramen ska vara korrekt med beaktande av de faktiska förhållandena efter det att ramen bestämdes inför tillsynsperioden, dvs. att den prognos som legat till grund för ramen när det gäller exempelvis investeringar, opåverkbara kostnader och elavbrott ersätts med det som faktiskt inträffat i dessa avseenden.

Utgångspunkten för omprövningen är enligt *första punkten* de uppgifter och metoder som användes när intäktsramen bestämdes inför tillsynsperioden. Uppgifterna och metoderna ska anges i det beslut genom vilket ramen bestäms (5 § andra stycket). Utrymmet för att ändra ramen med hänvisning till brister i det ursprungliga beslutsunderlaget är begränsat. Det underlag som användes för att bestämma ramen och som framgår av det beslutet ska nämligen ligga till grund även för omprövningen utom i sådana fall som anges i 25 §. De metoder som framgår av beslutet kan inte frångås vid en omprövning enligt 23 §.

Omprövningen efter tillsynsperioden är alltså inte en fullständig omprövning av det beslut genom vilket intäktsramen bestämdes. Ett nätföretag som är missnöjt med exempelvis metoden för beräkning av kalkylränta kan inte invänta omprövningen som ett alternativ till att överklaga beslutet eller ansöka om följdändring enligt 26 §.

Som framgår av *andra punkten* innebär omprövningen att nätmyndigheten ska jämföra de prognoser som har legat till grund för intäktsramen med det faktiska utfallet. Utgångspunkten är de faktiska uppgifter som

framgår av bestämmandebeslutet, men i de delar där uppgifterna är preliminära ska en uppdatering göras.

Att kontrollen gäller de antaganden som legat till grund för att bestämma intäktsramen innebär en avgränsning av vilka omständigheter som har betydelse för omprövningen. De antaganden som avses gäller de faktiska förutsättningarna för den aktuella nätverksamheten under tillsynsperioden. Antagandena gäller alltså sådana förhållanden som inte kan bli fullt kända förrän efter tillsynsperiodens slut.

Med det faktiska utfallet åsyftas de verkliga omständigheterna, dvs. sådant som genomförda investeringar, antal elavbrott, överförd energi och nätförluster under tillsynsperioden. Sådana förhållanden som kan föranleda en omprövning enligt 26 eller 27 § kan alltså inte beaktas i detta sammanhang.

Som framgår av *tredje punkten* ska intäktsramen ändras så att den svarar mot det faktiska utfallet. Ändringar enligt tredje punkten ska göras i den utsträckning som det är motiverat med hänsyn till att det faktiska utfallet för tillsynsperioden avviker från de antaganden som legat till grund för att bestämma ramen. Det är inte en grund för ändring att det i efterhand visat sig att nätmyndigheten eller en förvaltningsdomstol missförstått innebörden av en rättsregel eller tillämpat en kalkylmodell felaktigt när intäktsramen bestämdes. I sådana avseenden är det beslut om intäktsram som gäller för nätföretaget bindande för omprövningen.

Övervägandena finns i avsnitt 7.8.2.

25 § Utöver det som anges i 24 § 3 ska intäktsramen ändras, om

1. nätkoncessionshavaren har lämnat oriktiga eller bristfälliga uppgifter och detta har inverkat på ramens storlek, eller

2. ramen av någon annan anledning har bestämts på ett uppenbart felaktigt eller ofullständigt underlag och detta har inverkat på ramens storlek.

I fall som avses i första stycket 1 får intäktsramen ökas endast om det finns särskilda skäl.

I paragrafen, som har i huvudsak samma utformning som 22 §, anges i vilka fall en intäktsram ska ändras vid en omprövning efter tillsynsperioden med hänvisning till brister när det gäller de sakuppgifter som lagts till grund för beslutet om intäktsram.

Utgångspunkten för omprövningen är de uppgifter och metoder som användes när ramen bestämdes och som framgår av det beslutet (24 § första punkten). Omprövningen tar i huvudsak sikte på förhållanden som inträffat efter det att ramen bestämdes inför tillsynsperioden (24 § andra punkten). Det kan dock vid omprövningen visa sig att det fanns brister i underlaget för bestämmandebeslutet.

Enligt *första stycket* ska intäktsramen vid en omprövning efter tillsynsperioden ändras i sådana fall som avses i 22 § första och andra punkterna. Inom ramen för en omprövning enligt 23 § är det endast i sådana fall som ändring kan göras med hänvisning till att intäktsramen inför tillsynsperioden bestämdes på ett bristfälligt beslutsunderlag.

Som framgår av *andra stycket* kan intäktsramen ökas med hänvisning till att nätföretaget har lämnat oriktiga eller bristfälliga uppgifter endast om det finns särskilda skäl. När det gäller sådana skäl hänvisas till kommentaren till 22 §.

Övervägandena finns i avsnitt 7.8.2.

Omprövning till följd av att en intäktsram har ändrats för ett annat nätföretag

26 § När en allmän förvaltningsdomstol har ändrat en intäktsram för en nätkoncessionshavare och grunden för ändringen är tillämplig även för en annan nätkoncessionshavare ska nätmyndigheten ompröva det beslut om intäktsram som gäller för den sistnämnde, om den nätkoncessionshavaren har ansökt om omprövning inom tre månader efter det att domstolens avgörande fått laga kraft.

Paragrafen motsvarar nuvarande 5 kap. 15 §.

Det kan vara påkallat att ändra ett nätföretags intäktsram med anledning av att en allmän förvaltningsdomstol har ändrat en intäktsram för ett annat nätföretag. En följdändring kan ske om grunden för ändringen av det andra nätföretagets intäktsram är tillämplig även för intäktsramen för andra nätföretag. Det kan t.ex. vara fråga om en justering av avkastningen på grund av att en procentsats vid användandet av WACC-metoden har ändrats eller att en standardkostnad för en investering har justerats uppåt. Det saknar betydelse för omprövningen enligt paragrafen om omprövning redan har skett enligt bestämmelserna i 21–25 §§.

Nätföretaget måste lämna in ansökan om omprövning inom tre månader efter det att domstolsavgörandet fått laga kraft.

Omprövning till följd av att intäktsramen har ändrats i fråga om en tidigare tillsynsperiod

27 § Om nätmyndigheten eller en allmän förvaltningsdomstol har ändrat intäktsramen i fråga om en tillsynsperiod som har gått till ända och det avgörandet har fått laga kraft, ska nätmyndigheten ska ompröva ett beslut om intäktsram för en senare tillsynsperiod och göra de ändringar som den ändrade ramen motiverar.

Bestämmelsen i paragrafen, som motsvarar nuvarande 5 kap. 16 §, avser fallet att nätmyndigheten eller en allmän förvaltningsdomstol efter ett överklagande har ändrat intäktsramen för en tidigare tillsynsperiod. Nätmyndigheten ska då, när ändringen har fått laga kraft, göra de följdändringar som det ändrade beslutet medför när det gäller intäktsramen för den följande tillsynsperioden, oavsett om den perioden pågår eller har avslutats.

Beräkning av intäkter

28 § Om ett transmissionsnätsföretag är en statlig myndighet och har finansierat en förstärkning av elnätet enligt ett sådant avtal som avses i 4 kap. 9 b §, ska intäkter med anledning av avtalet anses vara intäkter från överföring av el vid avstämning mot intäktsramen.

Enligt paragrafen, som motsvarar nuvarande 5 kap. 24 a § andra stycket, ska intäkter med anledning av avtalet anses vara intäkter från överföring av el. Det innebär att eventuella intäkter omfattas av den intäktsram som fastställs enligt 17 §.

29 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om hur nätkoncessionshavarnas intäkter under en tillsynsperiod ska beräknas vid avstämning mot intäktsramen.

I paragrafen finns ett nytt normgivningsbemyndigande.

Med stöd av paragrafen kan regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter i fråga om exempelvis periodisering av inkomster eller hur försäkringsersättningar, skadestånd och andra engångsersättningar ska hanteras.

Övervägandena finns i avsnitt 7.9.

Avvikelser från intäktsramen

30 § Om de samlade intäkterna från nätverksamheten under tillsynsperioden har varit större än intäktsramen, ska nätmyndigheten besluta att ramen för en efterföljande tillsynsperiod ska minskas med ett belopp som motsvarar överskottet.

I paragrafen, som delvis motsvarar nuvarande 5 kap. 20 §, finns huvudregeln för vad som ska ske när ett nätföretags samlade intäkter från nätverksamheten under tillsynsperioden har överstigit intäktsramen.

Enligt bestämmelsen ska ett belopp som svarar mot överdebiteringen minska ramen för den tillsynsperiod som följer den period då intäkterna varit större än ramen. Nätmyndigheten kan ta ställning till frågan om att minska intäktsramen enligt paragrafen först efter utgången av den tillsynsperiod när överskottet uppstod. Det överskjutande beloppet kan alltså inte beaktas när den nya intäktsramen bestäms enligt 2 och 5 §§. I stället krävs ett särskilt beslut av nätmyndigheten.

Till skillnad från det som gäller i fråga om underdebitering enligt 32 § kan flera perioders överskott ackumuleras. Om nätföretaget överskrider även den intäktsram som bestäms med tillämpning av paragrafen, kommer den överdebiteringen att föranleda en minskning av intäktsramen för den andra tillsynsperioden efter den tillsynsperiod då det ursprungliga överskottet uppstod.

31 § Om de samlade intäkterna från nätverksamheten under tillsynsperioden har överstigit intäktsramen med mer än fem procent, ska nätmyndigheten besluta att ramen för den närmast följande tillsynsperioden ska minskas med ett överdebiteringstillägg.

Beräkningen av överdebiteringstillägget ska grundas på den del av de samlade intäkterna från nätverksamheten som överstiger intäktsramen.

Överdebiteringstillägget ska beräknas efter en räntesats som motsvarar den genomsnittliga referensränta enligt 9 § räntelagen (1975:635) som under tillsynsperioden fastställts av Riksbanken med ett tillägg av femton procentenheter.

Paragrafen motsvarar nuvarande 5 kap. 21 §.

Av *första stycket* framgår att ett överdebiteringstillägg ska utgå, om de samlade intäkterna under en tillsynsperiod överstiger intäktsramen med mer än fem procent, och att överdebiteringstillägget ska minska intäktsramen för påföljande tillsynsperiod på motsvarande sätt som enligt 30 §.

I *andra stycket* anges att överdebiteringstillägget ska grundas på hela det belopp som överstiger intäktsramen. Överdebiteringstillägget ska enligt *tredje stycket* beräknas efter en räntesats motsvarande den genomsnittliga under tillsynsperioden av Riksbanken fastställda referensräntan enligt 9 §

räntelagen (1975:635) med ett tillägg av femton procentenheter. Riksbanken fastställer en sådan referensränta för varje kalenderhalvår. Vid beräkningen av överdebiteringstillägget är det därför åtta sådana räntebeslut som tillämpas för att räkna fram den genomsnittliga räntan.

32 § Om de samlade intäkterna från nätverksamheten under en tillsynsperiod har varit mindre än intäktsramen, ska nätmyndigheten besluta att nätkoncessionshavaren under den närmast följande tillsynsperioden från nätverksamheten får uppbära ett belopp som motsvarar underskottet.

Det belopp som nätmyndigheten beslutar ska inte anses vara intäkter från nätverksamheten vid avstämning mot intäktsramen för den närmast följande tillsynsperioden. Detta gäller dock endast i den utsträckning intäkterna från nätverksamheten annars skulle överstiga intäktsramen.

Paragrafen motsvarar nuvarande 5 kap. 20 § när det gäller situationen att nätföretagets intäkter under en tillsynsperiod har varit mindre än intäktsramen.

Till skillnad från det som följer av 29 § gäller nätmyndighetens beslut enligt *första stycket* inte storleken på intäktsramen för den efterföljande tillsynsperioden. I stället får nätföretaget möjlighet att uppbära ett belopp som svarar mot underskottet utan att beloppet anses vara intäkter från nätverksamheten vid den avstämning mot intäktsramen som sker efter den nya tillsynsperioden. Detta framgår av *andra stycket första meningen*.

Nätföretaget får alltså göra en sorts avdrag. Av *andra stycket andra meningen* följer att avdraget inte får vara större än den del av nätföretagets intäkter som överstiger den nya intäktsramen. Om det belopp som nätmyndigheten bestämt enligt paragrafen är 7 miljoner kronor, intäktsramen för den nya tillsynsperioden 100 miljoner kronor och intäkterna från nätverksamheten under den nya tillsynsperioden är 104 miljoner kronor före avdraget, innebär bestämmelserna att 4 miljoner kronor inte anses vara intäkter från nätverksamheten vid avstämningen.

Som framgår av paragrafen måste nätföretaget utnyttja underskottet under den närmast följande tillsynsperioden. Annars går möjligheten förlorad. I exemplet ovan kan nätföretaget alltså inte utnyttja det återstående beloppet på 3 miljoner kronor under en senare tillsynsperiod.

Övervägandena finns i avsnitt 7.10.

Besluts giltighet

33 § Ett beslut av nätmyndigheten enligt 5, 22, 23, 26, 27, 30 eller 31 § gäller omedelbart.

I paragrafen, som motsvarar nuvarande 5 kap. 19 §, finns en bestämmelse om att ett beslut från nätmyndigheten meddelat i fråga om intäktsramen ska gälla trots att det överklagats.

Intäktsram vid överlåtelse av nätkoncession

34 § Om en nätkoncessionshavare överlåter en nätkoncession, ska vid tillämpningen av detta kapitel den intäktsram som gäller för koncessionen fortsätta att gälla efter överlåtelsen och den nya nätkoncessionshavaren träda in i överlåtarens ställe.

Om intäktsramen är en gemensam ram för den överlåtna koncessionen och en annan nätkoncession, ska överlåtaren och den nya nätkoncessionshavaren fördela ramen proportionerligt i förhållande till hur stor del av kapitalbasen som överlåtit och på samma sätt fördela intäkter som överstiger eller understiger intäktsramen och överdebiteringstillägg. Fördelningen får dock göras på ett annat sätt, om det finns särskilda skäl.

I paragrafen, som motsvarar nuvarande 5 kap. 25 §, finns grundläggande bestämmelser om vilka konsekvenser det får för intäktsramen och nätföretagets skyldigheter enligt detta kapitel om en nätkoncession överlåts under tillsynsperioden.

Av *första stycket* framgår att den redan bestämda intäktsramen fortsätter att gälla för övertagaren av koncessionen. Den som övertar nätkoncessionen träder även i övrigt i överlåtarens ställe när det gäller tillämpningen av bestämmelserna i detta kapitel på nätkoncessionen.

I *andra stycket* finns bestämmelser för det fallet att intäktsramen inte gäller bara den nätkoncession som överlåts. Det är i sådana fall nödvändigt att anpassa principen att intäktsramen ska fortsätta att gälla för övertagaren. Överlåtaren och övertagaren ska fördela intäktsramen, liksom intäkter som överstiger eller understiger intäktsramen samt överdebiteringstillägg, proportionerligt i förhållande till hur stor del av den samlade kapitalbasen som överlåtit.

Om det finns särskilda skäl kan fördelningen göras på ett annat sätt. Ett sådant skäl kan vara att två nätkoncessioner för område nyligen har slagits samman till ett redovisningsområde och de olika områdenas nätavgifter fortfarande inte är enhetliga (jfr 4 kap. 4 §). Det kan i så fall finnas en skillnad i överensstämmelse mellan det enskilda områdets andel i de samlade intäkterna å ena sidan och andelen i den samlade kapitalbasen å den andra. Om en överlåtelse sker i detta läge, kan det vara nödvändigt att göra en mer rättvisande fördelning av intäktsramen i samband med överlåtelsen.

Regleringen syftar till att fördela den befintliga intäktsramen mellan överlåtaren och övertagaren. Det ska således inte fastställas nya intäktsramar för de berörda koncessionerna. Den redan fastställda intäktsramen fortsätter att gälla fram till slutet av tillsynsperioden.

35 § En fördelning enligt 34 § andra stycket ska godkännas före överlåtelsen. Fråga om godkännande prövas av nätmyndigheten. Regeringen ska dock pröva frågan, om ärendet avser en utlandsförbindelse.

Ett förslag till fördelning ska lämnas in till nätmyndigheten tillsammans med de uppgifter som krävs för att pröva förslaget.

Paragrafen motsvarar nuvarande 5 kap. 26 § första och andra styckena.

Av *första stycket* följer att fördelningen av intäktsramen ska godkännas av den myndighet som ska pröva frågan om överlåtelse. Regeringen prövar ärenden om tillstånd till överlåtelse om ärendet avser en utlandsförbindelse (2 kap. 16 § fjärde stycket). Annars ska nätmyndigheten pröva frågan.

Enligt *andra stycket* ska ett förslag till fördelning ska lämnas in till nätmyndigheten tillsammans med de uppgifter som krävs för att pröva förslaget.

Överlåtelsen får inte genomföras, om inte fördelningen har godkänts (2 kap. 16 § tredje stycket). Den godkända fördelningen blir bindande i och med att tillstånd lämnas och överlåtelsen genomförs. Det ska således

inte meddelas ytterligare myndighetsbeslut om att slutligt fastställa fördelningen.

36 § Ett ärende om godkännande av en fördelning enligt 35 § ska handläggas skyndsamt.

För att inte försvåra en försäljning av en nätkoncession föreskrivs i paragrafen, som motsvarar nuvarande 5 kap. 26 § tredje stycket, att godkännandeförfarandet ska vara skyndsamt.

Ändring av koncessionsgränser

37 § Om nätmyndigheten ändrar gränserna för en nätkoncession för område enligt 2 kap. 12 §, ska myndigheten besluta om den fördelning av berörda intäktsramar som är proportionerlig i förhållande till hur stor del av kapitalbasen som är hänförlig till gränsändringen och på samma sätt fördela intäkter som överstiger eller understiger intäktsramen och överdebiteringstillägg. Fördelningen får dock göras på ett annat sätt, om det finns särskilda skäl.

Paragrafen motsvarar nuvarande 5 kap. 27 §.

Gränserna för en nätkoncession för område får ändras av nätmyndigheten, om det behövs för en ändamålsenlig nätverksamhet och det kan ske utan synnerlig olägenhet för nätkoncessionshavaren (2 kap. 12 §).

Enligt paragrafen gäller det som sägs om överlåtelse av nätkoncession i 34 § andra stycket i tillämpliga delar vid beslut om ändring av koncessionsgränser. Intäktsramen ska i normalfallet fördelas proportionerligt i förhållande till hur stor del av kapitalbasen som överlåtits med anledning av gränsändringen.

Till skillnad från vad som gäller vid överlåtelse av nätkoncession är det alltså inte fråga om att godkänna en överenskommelse mellan en överlåtare och en övertagare. Det kan dock förutsättas att ett samförstånd normalt finns mellan de berörda nätföretagen och bör beaktas av myndigheten.

Skyldighet att lämna uppgifter

38 § En nätkoncessionshavare ska till nätmyndigheten lämna de uppgifter som behövs för en prövning enligt 22, 23, 27 och 37 §§.

I paragrafen, som motsvarar nuvarande 5 kap. 28 §, finns en bestämmelse om uppgiftsskyldighet för nätföretag när nätmyndigheten tar initiativ till en omprövning eller ändring av intäktsramen enligt någon av de angivna paragraferna. Nätföretaget ska lämna myndigheten de uppgifter som behövs för prövningen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om nätföretagets uppgiftsskyldighet. Sådana föreskrifter kan avse bl.a. vilka uppgifter som ska lämnas och vid vilken tidpunkt nätföretaget ska fullgöra uppgiftsskyldigheten.

Förseningsavgift

39 § Nätmyndigheten ska besluta att ta ut förseningsavgift från en nätkoncessionshavare, om det enligt detta kapitel finns förutsättningar för att ta ut avgiften. När myndigheten har beslutat att ta ut en avgift, ska myndigheten skicka ett meddelande med information om beslutet till företaget.

Bestämmelsen i paragrafen är ny. Bestämmelserna om förseningsavgift har utformats med utgångspunkt i 12 kap. 7–13 §§.

Av skäl som redovisas i avsnitt 7.11 föreslår regeringen att det ska införas en förseningsavgift för nätföretag som inte i rätt tid lämnar de uppgifter till nätmyndigheten som myndigheten behöver för att bestämma intäktsramen.

40 § En nätkoncessionshavare ska betala en förseningsavgift på 100 000 kronor till staten, om koncessionshavaren inte inom den tid som anges i föreskrifter som har meddelats i anslutning till 4 § lämnar de uppgifter som behövs för att bestämma intäktsramen.

Om uppgifterna inte har kommit in inom två månader från det att nätmyndigheten skickade ett meddelande till nätkoncessionshavaren med information om beslutet att ta ut avgift enligt första stycket, ska koncessionshavaren betala en ny förseningsavgift på 100 000 kronor.

I paragrafen finns bestämmelser om förutsättningarna för att ta ut förseningsavgift från ett nätföretag som inte fullgör skyldigheten att till nätmyndigheten lämna de uppgifter som krävs för att bestämma intäktsramen. Förseningsavgiften tas ut när underlaget är ofullständigt. Den tas däremot inte ut med anledning av felaktigheter i de lämnade uppgifterna.

Förseningsavgiften förutsätter att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer har meddelat verkställighetsföreskrifter i anslutning till 4 §. Skyldigheten att betala förseningsavgift enligt *första stycket* inträder när ett nätföretag försummar att tillhandahålla samtliga de uppgifter som krävs inom den föreskrivna tiden. Nätmyndigheten ska alltså besluta att ta ut förseningsavgift även om företaget lämnar in en del av uppgifterna inom den föreskrivna tiden. Om bristerna i det inlämnade underlaget är små, kan det dock bli aktuellt att efterskänka avgiften enligt 41 § första stycket. För att nätmyndigheten ska kunna avgöra om nätföretaget har fullgjort sin uppgiftsskyldighet krävs också att det har meddelats närmare föreskrifter om vilka uppgifter som ska lämnas till myndigheten.

Av *andra stycket* framgår att ett nätföretag kan bli skyldigt att betala ytterligare en förseningsavgift. Om uppgifterna inte har kommit in till nätmyndigheten inom den angivna tvåmånadersfristen, får myndigheten emellertid överväga andra sanktionsmöjligheter. Företaget kan vid vite föreläggas att komma in med underlaget (12 kap. 3 §). Det kan vidare bli aktuellt att bestämma en skälig intäktsram på annat tillgängligt underlag (6 §).

41 § En förseningsavgift enligt 40 § ska efterskänkas helt eller delvis, om underlåtenheten är liten med hänsyn till de uppgifter som nätmyndigheten behöver för att bestämma intäktsramen eller till förseningens längd.

Förseningsavgiften ska efterskänkas helt, om

1. underlåtenheten är ursäktlig med hänsyn till omständigheter som nätkoncessionshavaren inte har kunnat råda över, eller

2. det är oskäligt att ta ut den.

Om det som förekommit i ärendet föranleder det, ska frågan om att efterskänka en avgift tas upp även om något yrkande om detta inte har gjorts.

Av paragrafen framgår att en förseningsavgift kan efterskänkas under vissa förutsättningar.

I det fall som anges *första stycket* kan det bli aktuellt med ett partiellt efterskänkande. När det gäller de uppgifter som nätmyndigheten behöver för att bestämma intäktsramen finns det utrymme för att delvis efterskänka förseningsavgiften, om nätföretaget i rätt tid har gett in huvuddelen av de uppgifter som krävs. Är bristerna obetydliga kan avgiften efterskänkas helt. På samma sätt har längden av en försening betydelse för hur stor del av avgiften som efterskänks. Om en försening är endast någon dag bör större delen av avgiften kunna efterges. Det blir inte aktuellt att efterskänka avgiften i någon del om det rör sig om en lång försening.

När det gäller *andra och tredje styckena* har paragrafen utformats på i huvudsak samma sätt som 12 kap. 11 §. Det krävs dock inte att oskäligheten ska vara uppenbar för att förseningsavgiften ska efterskänkas enligt *andra punkten*.

42 § Om en förseningsavgift inte har betalats efter betalningsuppsmaning, ska avgiften lämnas för indrivning.

Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. Vid indrivning får verkställighet enligt utsökningsbalken ske.

Paragrafen har utformats med 12 kap. 12 § som förebild.

43 § Regeringen får meddela föreskrifter om att indrivning enligt 42 § inte behöver ske för mindre belopp när det gäller förseningsavgift enligt detta kapitel.

Ett normgivningsbemyndigade som liknar paragrafen finns i 12 kap. 12 § första stycket andra meningen.

44 § Ett beslut om förseningsavgift får verkställas även om det inte har fått laga kraft.

Om ett företag har rätt att få tillbaka en betald förseningsavgift på grund av en domstols beslut, ska ränta betalas på den återbetalade förseningsavgiften från och med månaden efter den då förseningsavgiften betalades in till och med den månad då återbetalning görs. I fråga om räntans storlek ska 65 kap. 4 § tredje stycket skatteförfarandelagen (2011:1244) tillämpas.

Paragrafen har utformats med 12 kap. 13 § som förebild.

8 kap.

3 b § Den systemansvariga myndigheten ska fastställa mål för driftsäkerhet under förutsebara förhållanden på *transmissionsnät i Sverige* och på de utlandsförbindelser som är anslutna till *ett sådant transmissionsnät*. Målen ska vara objektiva, öppna och icke-diskriminerande. De ska underställas regeringen för godkännande. Regeringen bestämmer hur de godkända målen ska offentliggöras.

Regeringen *eller den myndighet som regeringen bestämmer* får meddela föreskrifter om de krav och skyldigheter som måste iakttas för att de enligt första stycket godkända målen ska uppnås.

Innan föreskrifterna meddelas ska samråd ske med systemansvariga i länder vars elsystem är förbundna med *transmissionsnät i Sverige*.

Första stycket ändras på så sätt att det som i dag gäller stamnätet i stället gäller transmissionsnät i Sverige.

Normgivningsbemyndigandet i *andra stycket* ändras på så sätt att sub-delegation kan ske till en annan myndighet än den systemansvariga myndigheten. Ändringen är i huvudsak redaktionell. Utgångspunkten är fortfarande att Svenska kraftnät ska meddela eventuella myndighetsföreskrifter.

I *tredje stycket* byts ”det svenska stamnätet” ut mot ”transmissionsnät i Sverige”.

11 kap.

3 § Överföring av el till en konsument får avbrytas, om

1. konsumenten har försummat sina skyldigheter enligt ett avtal med en nätkoncessionshavare eller elleverantör om överföring eller leverans av elen,
 2. försummelsen är ett väsentligt avtalsbrott,
 3. konsumenten har uppmanats att inom en viss skälig tid vidta rättelse och, om försummelsen inte är en betalningsförsummelse, tillsammans med uppmaningen informerats om att överföringen annars kan komma att avbrytas,
 4. den skäliga tid som avses i 3 har löpt ut,
 5. rättelse inte har skett, och
 6. omständigheterna är sådana att det saknas anledning att befara att ett avbrott skulle medföra en personskada som inte är obetydlig eller en omfattande sakskada.
- Om konsumenten har handlat otillbörligt får överföringen avbrytas trots att omständigheterna inte är sådana som anges i första stycket 6.

I paragrafen behandlas de grundläggande förutsättningar som gäller för avbrytande av överföring av el på grund av att konsumenten gjort sig skyldig till ett avtalsbrott. Ändringarna i paragrafen är redaktionella och språkliga.

Paragrafen riktar sig mot både nätföretaget och elhandelsföretaget. Det är dock endast nätföretaget, vilket svarar för nätverksamheten och de anläggningar med vilkas hjälp överföringen sker, som de facto kan avbryta överföringen. Om elhandelsföretaget anser att det finns grund för att avbryta överföringen på grund av konsumentens försummelse, får det vända sig till nätföretaget och begära att detta ska avbryta överföringen. Förhållandet mellan nätföretaget och elhandelsföretaget får regleras genom avtal. Ansvaret för att avbrytandet av överföringen sker i enlighet med bestämmelserna i detta kapitel ligger på den som tar initiativ till åtgärden (8 § andra stycket).

Av *första stycket första punkten* framgår att en grundläggande förutsättning för att överföringen ska få avbrytas är att konsumenten har försummat sina skyldigheter enligt ett avtal med antingen nätföretaget eller elhandelsföretaget. Konsumenten kan bryta mot avtalet på olika sätt, t.ex. genom att inte följa säkerhetsföreskrifter. Den vanligaste försummelsen torde dock vara bristande betalning av nätavgift respektive avgift för levererad el.

Försummelsen ska enligt *andra punkten* vara sådan att avtalsbrottet är ett väsentligt avtalsbrott. Väsentlighetsbedömningen bör ske utifrån avtalsbrottets betydelse för nätföretaget respektive elhandelsföretaget i

enlighet med allmänna kontraktsrättsliga principer. När det gäller bristande betalning bör sådana omständigheter som skuldens storlek och antalet obetalda avgifter vara av avgörande betydelse. Är det fråga om något enskilda dröjsmål avseende mindre belopp, bör väsentlighetskravet normalt inte anses uppfyllt. I 4 § behandlas särskilda förutsättningar som ska vara uppfyllda för att överföringen ska få avbrytas när försummelsen avser bristande betalning.

En konsument kan ha flera olika abonnemang med samma elhandelsföretag eller nätföretag. Överföringen får dock endast avbrytas beträffande det avtal som konsumenten har brutit mot. Betalar konsumenten inte för elen till en fritidsbostad, kan detta avtalsbrott inte läggas till grund för att bryta överföringen till konsumentens ordinarie bostad.

I *tredje punkten* finns ett generellt krav, som innebär att konsumenten ska uppmanas att inom viss skälig tid vidta rättelse innan överföringen avbryts. Tidsfristen ska anges uttryckligen i uppmaningen och vara skälig. Skälig tid beträffande betalningsdröjsmål torde normalt inte understiga två veckor. Vid andra typer av försummelser får frågan vad som ska anses vara skälig tid avgöras från fall till fall. Om försummelsen inte gäller betalning, ska konsumenten enligt tredje punkten även erinras om att överföringen kan komma att avbrytas om rättelse inte sker. Beträffande betalningsförsummelse finns regler om underrättelse och meddelande till socialnämnden i 4 §. Av uppmaningen bör framgå att sociala myndigheter kan komma att kopplas in i ett senare skede.

Enligt *sjätte punkten* får överföringen av el avbrytas endast om omständigheterna är sådana att det saknas anledning att befara att ett avbrott skulle medföra en personskada som inte är obetydlig eller en omfattande sakskada. Kravet rör akuta situationer och innebär inte någon undersökningsplikt för elhandelsföretaget eller nätföretaget. Som exempel på fall då omständigheterna i det enskilda fallet är sådana att det kan saknas förutsättningar att avbryta överföringen kan nämnas att det vid tidpunkten för avstängning råder sträng kyla, att det är fråga om ett eluppvärmt bostadshus som är ensligt beläget och att abonnenten är mycket gammal. Ett annat exempel är att nätföretaget får uppgift om att konsumenten eller någon annan i dennes hushåll lider av allvarlig sjukdom och det är sannolikt att tillståndet hastigt skulle försämrats genom en avstängning. Med omfattande saksador avses värdemässigt stora skador, företrädesvis på en byggnad. Kan det befaras att vattenledningssystemet i en byggnad fryser sönder bör således inte överföringen avbrytas.

Av *andra stycket* framgår att första stycket 6 inte hindrar att överföringen avbryts om konsumenten handlar otillbörligt. Som exempel kan nämnas att en konsument som riskerar att drabbas av skada underlåter att betala för överföringen, trots att konsumenten har betalningsförmåga.

Avbryts överföringen utan att förutsättningarna i denna paragraf och, vid betalningsförsummelse, 4 § är uppfyllda, har konsumenten rätt till ersättning av den som tagit initiativ till att avbryta överföringen (8 §).

4 § När försummelsen är en betalningsförsummelse, får överföringen avbrytas endast om

1. betalningen avser överföring eller leverans av el,
2. förutsättningarna för avbrytande enligt 3 § är uppfyllda,

3. konsumenten *efter att den tid* för rättelse som avses i 3 § *första stycket* 3 löpt ut *har uppmanats* att betala inom tre veckor från det att *konsumenten* har delgetts uppmaningen *tillsammans med information* om att överföringen annars kan avbrytas,

4. ett meddelande om den uteblivna betalningen samtidigt *med uppmaningen enligt 3* *har lämnats* till socialnämnden i den kommun där konsumenten får *elen överförd*,

5. *de tre veckorna* som avses i 3 *har löpt ut*,

6. socialnämnden *inte inom de tre veckorna skriftligen* *har meddelat den som lämnade meddelandet enligt 4* att nämnden tar på sig betalningsansvaret för skulden,

7. *betalningen inte är gjord, och*

8. *fordringen inte är tvistig.*

Paragrafen behandlar särskilda förutsättningar som ska vara uppfyllda för att överföringen ska få avbrytas då försummelsen avser bristande betalning.

Ändringarna i paragrafen är till större delen redaktionella och språkliga. En nyhet i förhållande till dagens bestämmelser är dock att det uttryckligen framgår, av *första punkten*, att överföringen får avbrytas med hänvisning till betalningsförsummelse endast om betalningen avser överföring eller leverans av el. Att konsumenten åsidosätter skyldigheten att betala andra avgifter som följer av avtalet ger inte nätföretaget eller elhandelsföretaget rätt att avbryta överföringen ens om försummelsen skulle vara ett väsentligt avtalsbrott. Överföringen kan alltså aldrig avbrytas med hänvisning till underlåtenhet att betala exempelvis för andra nyttigheter än överföring eller leverans av el eller för betalningspåminnelser och förfarandekostnader. Övervägandena finns i avsnitt 8.1.

Av *andra punkten* följer bl.a. att betalningsförsummelsen måste vara ett väsentligt avtalsbrott.

Har tiden för rättelse enligt 3 § 3 gått ut, ska konsumenten uppmanas att betala inom tre veckor från det att konsumenten har delgetts uppmaningen och information om att överföringen annars kan avbrytas. Att överföringen annars inte får avbrytas framgår av *tredje punkten*. Konsumenten ska delges enligt reglerna i delgivningslagen (2010:1932).

Samtidigt som uppmaningen och underrättelsen används, ska socialnämnden i den kommun där överföringen sker få meddelande om förhållandena enligt *fjärde punkten*. Om kommunen saknar socialnämnd, får meddelandet lämnas till den nämnd som fullgör uppgifter inom socialtjänsten. De personuppgifter som lämnas till nämnden omfattas där av sekretess enligt 26 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Som framgår av *femte punkten* måste elföretaget invänta treveckorsfristens utgång innan överföringen får avbrytas.

Av *sjätte punkten* framgår att överföringen inte får avbrytas om socialnämnden inom den tid som anges i de tre veckorna har meddelat den som lämnat underrättelsen att nämnden tar på sig betalningsansvaret. Det bör räcka att åtagandet avser själva skulden och inte ränta.

Att överföringen inte får avbrytas om betalning sker följer av *sjunde punkten*.

Överföringen får inte heller avbrytas i anledning av en fordran som är tvistig. Detta framgår av *åttonde punkten*. Enbart den omständigheten att konsumenten underlåter att betala en skuld medför inte att fordran är att

betrakta som tvistig. Normalt bör krävas att konsumenten muntligen eller skriftligen framställer en invändning i sak som kan sägas ha rättslig relevans. Är fordringen endast delvis tvistig kan den del av fordringen som inte är tvistig, om övriga förutsättningar är uppfyllda, föranleda att överföringen avbryts.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om utformningen av uppmaningar, information och meddelanden enligt paragrafen. I dag gäller enligt 6 § att underrättelser och meddelanden ska lämnas enligt formulär som fastställs av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Den bestämmelsen tas bort.

5 § *En nätkoncessionshavare eller elleverantör har rätt till skälig ersättning av konsumenten för kostnader för*

- 1. uppmaningar och information till konsumenten enligt 3 och 4 §§,*
- 2. meddelanden till socialnämnden enligt 4 §, och*
- 3. avstängningsåtgärden.*

Paragrafen behandlar konsumentens skyldighet att utge ersättning för nätföretagets och elhandelsföretagets kostnader i anledning av förfarandet i 3 och 4 §§. Lydelsen förtydligas utan att det görs någon huvudsaklig ändring.

Nätföretaget och elhandelsföretaget har rätt till ersättning för kostnader för uppmaningar och information till konsumenten (*första punkten*), meddelanden till socialnämnden (*andra punkten*) och själva avstängningsåtgärden (*tredje punkten*). Rätten till ersättning för uppmaningar till konsumenten omfattar bl.a. delgivningsförfarandet. Nätföretaget och elhandelsföretaget har inte rätt till ersättning i större utsträckning än vad som med hänsyn till omständigheterna kan anses skäligt.

I de fall där initiativet till att överföringen avbryts kommer från elhandelsföretaget bör nätföretaget kunna kräva antingen elhandelsföretaget eller konsumenten på ersättning för avstängningsåtgärden. Om nätföretaget kräver elhandelsföretaget, får detta i sin tur påföra konsumenten kostnaden.

Övervägandena finns i avsnitt 8.2.

12 kap.

16 § *Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för nätkoncessionshavare att informera en myndighet om avbrytande av överföringen av el till elanvändare och skälen till avbrytandet.*

I paragrafen, som är ny, finns ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om skyldighet för nätföretag informera en myndighet om avbrytande av överföringen av el till elanvändare och skälen till avbrytandet. Bestämmelsen ska ses mot bakgrund av bl.a. artikel 37.1 j i elmarknadsdirektivet.

Övervägandena finns i avsnitt 8.3.

13 kap.

5 § Nätmyndighetens beslut enligt 2 kap. 1, 4–5, 14, 15, 15 b, 15 j, 16, 16 a och 17 §§ får överklagas till regeringen, om ärendet avser en *ledning som ingår i ett transmissionsnät*.

Nätmyndighetens beslut att inte inleda en omprövning efter en ansökan som avses i 2 kap. 15 c § får överklagas till regeringen, om ärendet avser en ledning som ingår i ett transmissionsnät eller avser en utlandsförbindelse.

I sak ändras paragrafen endast på så sätt att det som i dag gäller en stamledning ska gälla en ledning som ingår i ett transmissionsnät. I övrigt ändras paragrafen språkligt och redaktionellt.

6 § *Andra* beslut av nätmyndigheten enligt 2 kap. än de som anges i 5 § får överklagas till mark- och miljödomstol.

Beslut enligt 2 kap. 15 c § att inleda en omprövning får dock inte överklagas.

Bestämmelserna i paragrafen får en mer generell utformning, som innebär att det inte närmare anges vilka beslut som får överklagas. Vidare anges uttryckligen att vissa beslut inte får överklagas.

Den nya konstruktionen innebär inte någon väsentlig utökning av överklagbarheten. Redan i dag går det att överklaga nästan alla beslut som nätmyndigheten meddelar i ärenden enligt 2 kap. Det finns vidare i rättspraxis allmänna riktlinjer för när ett beslut är överklagbart. De principerna gäller även i fråga om beslut enligt lagen.

Av första stycket följer att det på samma sätt som i dag går att överklaga nätmyndighetens beslut i frågor om nätkoncession till mark- och miljödomstol, med undantag för vissa ärenden som avser en ledning som ingår i ett transmissionsnät eller en utlandsförbindelse. Beslut i sådana ärenden överklagas till regeringen (5 §).

En rad beslut enligt 2 kap. överklagas alltid till mark- och miljödomstol. Detta gäller nätmyndighetens beslut i ärenden om ändring av gränserna för en nätkoncession för område (2 kap. 12 §), beslut om föreläggande enligt 2 kap. 15 h § andra stycket, beslut ändring av villkoren för nätkoncession för område (2 kap. 15 k §), beslut i ett ärende om återkallelse av nätkoncession (2 kap. 18 §) och beslut i frågor om återställningsåtgärder (2 kap. 19–21 §§).

I andra stycket anges att ett beslut enligt 2 kap. 15 c § att inleda en omprövning av nätkoncession för linje inte får överklagas. Ett beslut att inte inleda en sådan omprövning efter ansökan får däremot överklagas. Regeringen prövar överklagandet om ärendet avser en ledning som ingår i ett transmissionsnät eller en utlandsförbindelse (1 §). I övriga fall får beslutet överklagas till mark- och miljödomstol enligt första stycket.

Övervägandena finns i avsnitt 9.

7 § *Andra* beslut av en förvaltningsmyndighet enligt denna lag än de som avses i 5 och 6 §§ får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Nätmyndighetens beslut enligt 5 kap. 21 § och den systemansvariga myndighetens beslut enligt 8 kap. 2 § får dock inte överklagas.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Paragrafen innehåller bestämmelser om överklagande till allmän förvaltningsdomstol.

Av *första stycket* framgår att beslut enligt lagen ska överklagas till allmän förvaltningsdomstol, med undantag för beslut enligt 2 kap. Bestämmelsen gäller beslut av en förvaltningsmyndighet, dvs. inte regeringen. De flesta beslut som omfattas av paragrafen meddelas av nätmyndigheten. Bestämmelsen gäller vidare beslut av den systemansvariga myndigheten och den myndighet som utövar tillsyn när det gäller frågor om driftsäkerheten hos det nationella elsystemet enligt 12 kap. 1 § första stycket. Det som anges i första stycket är vilken instans som är behörig att pröva ett överklagande. Frågan om vilka beslut som kan överklagas regleras inte närmare i lagen, med undantag för de fall där det finns ett uttryckligt överklagandeförbud.

Nätmyndigheten kan ändra en intäktsram under tillsynsperioden på ansökan av nätföretaget (5 kap. 21 §). Av *andra stycket* framgår att myndighetens beslut i ett sådant ärende inte får överklagas. Ett sådant beslut hindrar inte att nätmyndigheten omprövar intäktsramen efter tillsynsperiodens utgång.

Inte heller den systemansvariga myndighetens beslut att beordra en ökning eller minskning av produktionen eller förbrukningen eller begränsning eller avbrytande av överföringen av el får överklagas (8 kap. 2 §).

I *tredje stycket* görs en språklig ändring.

Övervägandena finns i avsnitt 9.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

2. Den som före den 1 januari 1998 har beviljats nätkoncession för en utlandsförbindelse och inte är ett transmissionsnätsföretag eller en juridisk person där ett sådant företag har ett bestämmande inflytande får inneha nätkoncessionen trots 2 kap. 10 § andra stycket första meningen. I fråga om en sådan nätkoncession tillämpas inte 2 kap. 18 § första stycket 3.

3. För en intäktsram som fastställts före ikraftträdandet tillämpas 5 kap. 6–9 §§ i den äldre lydelsen i stället för 5 kap. 1, 8, 10 och 12 §§.

4. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för en sådan omprövning enligt 5 kap. 12 eller 13 § i den äldre lydelsen som har inletts före ikraftträdandet.

5. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för överklagande av beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

Enligt *första punkten* träder lagändringarna i kraft den 1 januari 2019. Övervägandena finns i avsnitt 10.1.

Andra punkten motsvarar punkten 2 i övergångsbestämmelserna till lagen (1998:1651) om ändring i ellagen (1997:857). För överväganden och kommentar hänvisas till äldre förarbeten (prop. 1997/98:159 s. 73).

I *tredje punkten* anges att vissa av bestämmelserna i nuvarande 5 kap. ska tillämpas i stället för motsvarande nya bestämmelser. En sådan tillämpning blir aktuell främst vid en omprövning efter tillsynsperioden enligt 5 kap. 23 §. Punkten får praktisk betydelse när det gäller kvalitetsregleringen. Övervägandena finns i avsnitt 10.2.

Fjärde punkten gäller omprövning av intäktsramen efter en tillsynsperiod som har gått till ända före ikraftträdandet. En omprövning som har inletts före den tidpunkten ska handläggas enligt äldre föreskrifter. Övervägandena finns i avsnitt 10.3

Bestämmelsen i *femte punkten* innebär att överklaganden av beslut som har meddelats före ikraftträdandet ska handläggas enligt ellagens instansordningsregler. Även frågan om överklagbarhet avgörs med tillämpning av äldre föreskrifter. Övervägandena finns i avsnitt 10.3.

12.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (2011:710) om certifiering av stamnätsföretag för el

Lagens rubrik ändras till lagen (2011:710) om certifiering av *transmissionsnätsföretag* för el.

1 kap.

1 § I denna lag finns bestämmelser om certifiering av *transmissionsnätsföretag*.

Bestämmelser om certifiering finns även i artikel 3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 714/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel och om upphävande av förordning (EG) nr 1228/2003.

I *första stycket* byts ordet ”stamnätsföretag” ut mot ”transmissionsnätsföretag”. De krav som i dag gäller den som innehar nätkoncession för stamnätet eller största delen därav ska enligt förslaget gälla den som har nätkoncession för ledning som ingår i ett transmissionsnät.

Överväganden i frågan vad som ska avses med transmissionsnätsföretag finns i avsnitt 4.3.

2 kap.

1 § Ett *nätföretag* får inte bedriva överföring av el *för annans räkning genom ett transmissionsnät* utan certifiering enligt denna lag.

Paragrafen anpassas till ellagens bestämmelser om transmissionsnätsföretag.

Till skillnad från i dag gäller kravet på certifiering inte stamnätsföretag utan alla nätföretag som vill bedriva transmission.

Den verksamhet som omfattas av kravet är enligt förslaget överföring av el för annans räkning genom ett transmissionsnät i stället för överföring av el i stamledningar. Förslaget innebär en ändring i sak, om än av begränsad praktisk betydelse. I dag gäller kravet på certifiering alla ledningar med en spänning om 220 kilovolt eller mer. En följd av den föreslagna lydelsen är att kravet endast omfattar överföring av el på sådana ledningar som ingår i ett transmissionsnät.

Övervägandena finns i avsnitt 4.4.

2 § Certifiering får beviljas efter ansökan av den som avser att bedriva överföring av el *för annans räkning genom ett transmissionsnät* om kraven i 3 kap. 1 a och 1 f–1 j §§ ellagen (1997:857) är uppfyllda.

I fråga om en person från tredje land, eller ett företag som kontrolleras av eller kan antas komma att kontrolleras av en eller flera personer från tredje land, krävs vidare att en certifiering inte äventyrar en trygg energiförsörjning i någon medlemsstat i Europeiska unionen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om krav för certifiering när det gäller en sådan person eller ett sådant företag som avses i andra stycket.

I dag får certifiering beviljas efter ansökan av den som avser att bedriva överföring av el i stamledningar. *Första stycket* ändras på så sätt att sökanden ska ha för avsikt att bedriva överföring av el för annans räkning genom ett transmissionsnät.

Inga ändringar görs i *andra och tredje styckena*.

3 kap.

5 § Ett certifierat *transmissionsnätsföretag* ska till nätmyndigheten anmäla planerade transaktioner som har betydelse för bedömningen av om företaget uppfyller kraven i 3 kap. 1 a och 1 f–1 j §§ ellagen (1997:857).

Paragrafen ändras på så sätt att anmälningsskyldigheten gäller transmissionsnätsföretag i stället för stamnätsföretag.

6 § Nätmyndigheten ska ompröva en certifiering

1. efter en anmälan enligt 5 §,
2. efter en begäran från Europeiska kommissionen, eller
3. om det annars finns anledning att anta att ett *transmissionsnätsföretag* inte uppfyller kraven i 3 kap. 1 a och 1 f–1 j §§ ellagen (1997:857).

Tredje punkten ändras på så sätt att bestämmelsen avser transmissionsnätsföretag i stället för stamnätsföretag.

7 § Nätmyndigheten ska återkalla en certifiering, om *transmissionsnätsföretaget* inte längre uppfyller kraven i 3 kap. 1 a och 1 f–1 j §§ ellagen (1997:857).

Paragrafen ändras på så sätt att bestämmelsen avser transmissionsnätsföretag i stället för stamnätsföretag.

9 § Europeiska kommissionen och nätmyndigheten får begära att från ett *transmissionsnätsföretag* eller ett företag som *producerar* eller *handlar* med el få de upplysningar och få ta del av de handlingar som de anser behövas för att förut-sättningarna för certifiering ska kunna bedömas.

Paragrafen ändras i sak på så sätt att det som i dag gäller stamnätsföretag i stället gäller transmissionsnätsföretag.

4 kap.

5 § Ett *transmissionsnätsföretag* ska till nätmyndigheten anmäla omständigheter som kan leda till att en eller flera personer från tredje land får kontroll över *transmissionsnätsföretaget* eller *transmissionsnätet*.

Paragrafen ändras på så sätt att det som i dag gäller stamnätsföretag och stamnätet i stället gäller transmissionsnätsföretag och transmissionsnätet.

5 kap.

1 § Nätmyndigheten utövar tillsyn över att *transmissionsnätsföretag* följer denna lag.

Paragrafen ändras på så sätt att det som i dag gäller stamnätsföretag i stället gäller transmissionsnätsföretag.

Sammanfattning av promemorian Elmarknadslag (Ds 2017:44)

I promemorian finns ett förslag till en ny elmarknadslag, som ersätter den nuvarande ellagen (1997:857). Syftet med förslaget är främst att göra en redaktionell och systematisk bearbetning av den gällande elmarknadslagstiftningen. Promemorian innehåller dock förslag till materiella ändringar av mindre ingripande karaktär. I detta avsnitt finns en sammanfattning av förslagen.

Ord och uttryck

För att anpassa lagstiftningens terminologi dels till de förhållanden som i dag råder på elmarknaden, dels till EU-rätten på området föreslås att en del av de termer som i dag används i ellagen ska bytas ut eller utgå helt och att det ska införas nya termer bl.a. för att beteckna aktörer på elmarknaden. Vidare föreslås att innebörden av några av de uttryck som i dag används i ellagen ska justeras. Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 6.

Nätkoncession

Säkerhet för kostnader för återställningsåtgärder

I promemorian föreslås att frågor om ytterligare säkerhet för kostnaderna för återställningsåtgärder alltid ska prövas av den myndighet som prövar frågan om nätkoncession. Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 7.2.

Ändrad giltighetstid för en tidsbegränsad nätkoncession

Giltighetstiden för en nätkoncession för linje som har meddelats för en viss tid ska enligt promemorians förslag få förlängas utan några begränsningar med anknytning till den återstående giltighetstiden.

Om en ansökan om förlängning av giltighetstiden avslås eller avvisas, ska prövningsmyndigheten få besluta att nätkoncessionen ska fortsätta att gälla under den tid som krävs för att ledningen ska kunna tas ur bruk utan att det påverkar elförsörjningen. Tiden ska dock få bestämmas till mer än fem år från dagen för beslutet endast om det finns särskilda skäl.

Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 7.3.

Laga kraft för koncessionsbeslut

För att säkerställa att beslut i vissa frågor om nätkoncession alltid vinner laga kraft föreslås i promemorian att tiden för överklagande, för den som inte ska delges beslutet, räknas från den dag som infaller en vecka efter det att beslutet har kungjorts i Post- och Inrikes Tidningar. Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 7.4.

När det gäller järnvägsföretag är det olämpligt att använda en annan terminologi än den som finns i järnvägslagen (2004:519). Det föreslås därför att det i elmarknadslagen ska anges att innehavare av en starkströmsledning inom område för järnväg ska ersätta kostnader eller skador som tillfogas ”järnvägsinfrastrukturens innehavare, infrastrukturförvaltaren eller ett järnvägsföretag” genom att ledningen dras fram, används eller underhålls. Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 8.

Nätföretag

För att förtydliga att ett elnätsföretag kan bedriva produktion av el i syfte att förhindra nätsammanbrott föreslås i promemorian att det i lagen ska anges att ett nätföretag får bedriva produktion av el som sker tillfälligt för att stabilisera nätet i situationer då driftsäkerheten påverkas eller riskerar att påverkas av mycket hög belastning eller allvarliga störningar. Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 9.

Redovisning av nätverksamhet

Med hänsyn till det krav på särredovisning som framgår av EU-rätten föreslås att transmission ska redovisas skilt från annan elnätsverksamhet. Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 10.

Tillgång till elnätet

Rätt att använda elnätet inom landet

För att anpassa de svenska nationella bestämmelserna till EU-regelverket föreslås att det i elmarknadslagen anges att villkoren för överföring av el ska utformas så, att betald anslutningsavgift ger rätt att använda elnätet inom landet, med undantag för utlandsförbindelser med en spänning som understiger 220 kilovolt. Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 11.2.

Avgifter för överföring på regionledning

Det saknas anledning att anta att det kommer att bli aktuellt att meddela nya tillstånd att utforma avgiften med hänsyn till var på en regionledning elanvändarens uttagpunkt är belägen. I promemorian föreslås därför att bestämmelserna om sådant tillstånd ska utgå. Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 11.3.

Vissa lättnader för mikroproducenter

Kravet att en elproducent ska vara nettoanvändare av el för att undantas från nätavgiften för inmatning föreslås utgå med hänvisning till att kravet kan motverka etableringen av mikroproduktion av el i Sverige. Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 11.4.

Intäktsram för nätverksamhet*Underlag för fastställandet av intäktsram*

Den praktiska erfarenhet som nu finns av tillämpningen av regelverket talar för att skyldigheten för nätföretag att lämna in ett förslag till intäktsram inte underlättar Energimarknadsinspektionens arbete på ett sådant sätt att det motiverar regelbördan för nätföretagen. I promemorian föreslås att kravet utgår. Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 12.2.

Intäkter från transmission

Möjligheten att meddela föreskrifter om avvikelse från bestämmelserna om tidpunkten för beslut av fastställande av intäktsram och om tillsynsperiodens längd när det gäller intäkter från stamledning kan inte längre anses svara mot något praktiskt behov och föreslås utgå. Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 12.3.1.

En intäktsram för intäkter från transmission ska enligt promemorians förslag fastställas för transmissionsnätet i dess helhet med hänsyn till att betald anslutningsavgift för elnätet i Sverige alltid ska ge rätt att använda de utlandsförbindelser som hör till transmissionsnätet. Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 12.3.2.

Omprövning av intäktsramen efter tillsynsperioden

Den praktiska erfarenhet som nu finns talar för att det underlättar för samtliga aktörer om Energimarknadsinspektionen omprövar den fastställda intäktsramen efter tillsynsperiodens slut utan ansökan och oavsett hur stor avvikelsen är. I promemorian föreslås därför att Energimarknadsinspektionen alltid ska ompröva den fastställda intäktsramen om det finns skäl att anta att ramen är större eller mindre än vad som är motiverat av senare kända förhållanden. Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 12.4.

Beräkning av intäkter

Det kan finnas ett praktiskt behov av att i enskilda delar meddela detaljerade föreskrifter om hur nätföretagens intäkter ska beräknas inom ramen för förhandsregleringen. Det finns inget uttalat behov av att reglera frågorna i lag. I promemorian föreslås att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om hur nätföretagens intäkter under en tillsynsperiod ska beräknas vid avstämning mot intäktsramen. Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 12.5.

Mätning av överförd el

Bestämmelserna om schablonberäkning av mängden överförd el föreslås utgå med hänsyn till att de inte längre tillämpas i praktiken. Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 13.

Med funktionsansvar avses i lagförslaget det övergripande ansvaret för att elektriska anläggningar samverkar driftsäkert och att balans inom hela eller delar av landet kortsiktigt upprätthålls mellan produktion och förbrukning av el.

Funktionsansvarets utövande

I promemorian föreslås att den funktionsansvariga myndigheten ska få beordra balansansvariga att öka eller minska produktionen eller förbrukningen av el i den utsträckning det behövs för att kunna utöva funktionsansvaret. På detta sätt anpassas regelverket till hur balansregleringen fungerar i praktiken.

Föreskrifterna om uppgiftsskyldighet bör anpassas till de praktiska förhållandena. Det föreslås att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om skyldighet för balansansvariga och innehavare av elektriska anläggningar att till den funktionsansvariga myndigheten lämna de uppgifter om produktion, överföring eller förbrukning av el som behövs för utövandet av funktionsansvaret.

Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 15.2.

Driftsäkerhet

För att trygga driftsäkerheten i det nationella elsystemet kan det vara motiverat att meddela föreskrifter om driften av elektriska anläggningar, exempelvis om hur spänningsreglering ska ske. I promemorian föreslås att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om drift av elektriska anläggningar i den utsträckning det behövs av hänsyn till driftsäkerheten hos det nationella elsystemet. Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 15.3.

Balansansvar*Utvidgat balansansvar*

Det är förenat med nackdelar att lagstiftningen endast ofullständigt speglar förhållandena på elmarknaden när det gäller balansansvaret. Det gör regelverket svårtillgängligt även för marknadens aktörer, som kan ha svårt att se sambandet mellan lagens bestämmelser och de praktiska förhållandena. Det finns starka skäl som talar för att grunderna för balanshållningen bör regleras tydligare i lagstiftningen.

I promemorian föreslås att skyldigheten att se till att någon har åtagit sig balansansvar i elmarknadslagen ska utvidgas på så sätt att ett elhandelsföretag som levererar el för att täcka nätförluster, den som köper eller säljer el på fastkraftavtal och en elproducent som matar in el i en inmatningspunkt ska se till att någon har åtagit sig balansansvaret. Om en elproducent som matar in el i en inmatningspunkt är en elanvändare som har rätt att efter begäran få skattereduktion för mikroproduktion av förnybar el, ska dock skyldigheten att se till att det finns en balansansvarig enligt lagförslaget ligga på den som tar emot elen från produktionsanläggningen.

Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 16.2.

Balansavräkningen

Som en konsekvens av att balansansvaret utökas till att avse även inmatningspunkter bör det som i dag gäller elleverantörer även gälla den som matar in eller tar emot el utan att fullgöra sin skyldighet att se till det finns en balansansvarig. Den som levererar, matar in eller tar emot el utan att fullgöra sin skyldighet att se till det finns en balansansvarig ska enligt lagförslaget betala ersättning till den funktionsansvariga myndigheten enligt sådana villkor som gäller för balansansvariga. Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 16.3.

Handel med el*Elanvändare med fastkraftavtal*

Med fastkraftavtal avses i lagförslaget avtal om att under en angiven tid leverera en fastställd mängd el.

Nätföretaget behöver veta vem som har åtagit sig balansansvaret även i ett fall där leverans av el i en uttagpunkt ska ske uteslutande enligt fastkraftavtal. I promemorian föreslås därför att elanvändaren ska vara skyldig att anmäla till berört nätföretag vem som har åtagit sig balansansvaret i uttagpunkten.

Det bör även införas en reglering när det gäller en elanvändare som köper el på rörligt avtal men vill övergå till att köpa el uteslutande enligt fastkraftavtal. Enligt lagförslaget ska övergången få ske 14 dagar efter elanvändarens anmälan till nätföretaget om vem som har åtagit sig balansansvaret.

Mot bakgrund av den reglering av balansansvaret som föreslås i promemorian finns det inte något behov av att anvisa ett elhandelsföretag för en elanvändare som köper el uteslutande enligt fastkraftavtal. Någon anvisning ska alltså inte ske när det gäller en sådan elanvändare, förutsatt att nätföretaget underrättas om vem som har åtagit sig balansansvaret i uttagpunkten.

Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 17.2.

Inmatning av el

Det bör underlätta för aktörerna på elmarknaden om mottagandet av el i en inmatningspunkt regleras i lagstiftningen. I promemorian föreslås mot denna bakgrund följande.

Ett elhandelsföretag som ska börja ta emot el eller överta mottagandet av el från en elproducent i en inmatningspunkt ska anmäla detta till berört nätföretag. Anmälningsskyldigheten ska inte gälla ett elhandelsföretag som tar emot el från en elproducent på fastkraftavtal. En elproducent som säljer den el som matas in i en inmatningspunkt uteslutande på fastkraftavtal ska anmäla till berört nätföretag vem som har åtagit sig balansansvaret i inmatningspunkten. Ett elhandelsföretag ska få överta mottagandet av el från en elproducent i en inmatningspunkt 14 dagar efter anmälan till nätföretaget.

Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 17.3.

Under arbetet med att ta fram promemorian har det kommit fram att det bland elhandelsföretagen uppfattas som otydligt vad som i lagtexten avses med uttrycket "har rätt till skattereduktion". Det har vidare framkommit att Energimarknadsinspektionen har fått frågor om huruvida mottagningsplikten innefattar en skyldighet att betala för elen.

I lagförslaget förtydligas att skyldigheten att ta emot el från en produktionsanläggning gäller i förhållande till en elanvändare som har rätt att efter begäran få skattereduktion för mikroproduktion av förnybar el och innefattar en skyldighet att ta emot elen på skäliga villkor.

Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 17.4.

Avbrytande av överföring av el till konsumenter

Det är motiverat med ett förtydligande av bestämmelserna om förutsättningarna för att avbryta överföringen av el på grund av konsumentens avtalsbrott. Enligt lagförslaget ska det uttryckligen framgå att överföringen får avbrytas med hänvisning till betalningsförsummelse endast om betalningen avser överföring eller leverans av el. Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 19.2.

Det finns också behov av att i lagtexten förtydliga vilka kostnader som omfattas av nätföretagets och elhandelsföretagets rätt till ersättning enligt bestämmelserna om avbrytande av överföringen av el till konsumenter. I promemorian föreslås att det ska tydliggöras att rätten till ersättning gäller kostnader som företaget har haft för uppmaningar och underrättelser till konsumenten, meddelanden till socialnämnden och själva avstängningsåtgärden. Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 19.3.

För att underlätta framtida undersökningar av hur vanligt det är att överföringen av el till konsumenter avbryts utan att det finns rättsliga förutsättningar föreslås att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om skyldighet för nätföretag att underrätta en myndighet om avbrytande av överföringen av el till elanvändare och skälen till avbrytandet. Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 19.4.

Tillsyn

Tillsynsmyndighet enligt EU-rätten

Det ska tydligare framgå att nätmyndigheten utövar tillsyn över att nätföretag, elhandelsföretag och andra aktörer på elmarknaden följer Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 714/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel och om upphävande av förordning (EG) nr 1228/2003 (elhandelsförordningen) och delegerade akter och genomförandeakter som antagits på grundval av förordningen. Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 22.2.

Tidsfrister för tariffillsyn

Bestämmelserna om tidsfrister för tariffillsyn föreslås utgå med hänsyn till att de har förlorat sin praktiska betydelse. Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 22.3.

Energimarknadsinspektionen prövar i dag tvister som gäller anslutning av anläggningar till elnätet, kostnader för mätning och ersättning vid inmatning av el. Det finns tydliga brister när det gäller ordningen för nätmyndighetens prövning. Övervägande skäl talar för att nätmyndigheten även i framtiden bör pröva tvisterna, men för att den nuvarande ordningen ska framstå som ändamålsenlig krävs att den fråga som tvisten rör blir slutgiltigt avgjord genom den prövning som sker hos nätmyndigheten och, om myndighetens beslut överklagas, de allmänna förvaltningsdomstolarna. Nätmyndigheten bör alltså ha exklusiv prövningsrätt. I promemorian föreslås att nätmyndigheten ska pröva tvisterna allsidigt och slutgiltigt. Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 22.4.

Överklagande

Bestämmelserna om överklagande till regeringen ska enligt lagförslaget ha i huvudsak samma utformning som i ellagen. Ledningar som ingår i distributionsnät kan dock inte, oavsett spänningsnivå, anses ha en sådan samhällsekonomisk betydelse att det är motiverat att regeringen, snarare än domstol, prövar koncessionsfrågan efter överklagande. Regeringen ska enligt förslaget inte pröva överklaganden när det gäller ledningar som varken ingår i transmissionsnät eller är utlandsförbindelser.

När det gäller sådana beslut som inte ska överklagas till regeringen finns det fördelar med att undvika en uppräkningslista av överklagbara beslut och att i stället ha generellt utformade överklagandebestämmelser. I de fall där avsikten är att ett beslut inte ska kunna överklagas bör detta tydligt framgå av lagtexten. I promemorian föreslås följande.

Nätmyndighetens beslut i frågor om nätkoncession, med undantag för de beslut som får överklagas till regeringen, och om återställningsåtgärder ska få överklagas till mark- och miljödomstol. Beslut att inleda en omprövning av nätkoncession för linje ska dock inte få överklagas.

Andra beslut av en förvaltningsmyndighet enligt elmarknadslagen ska få överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Nätmyndighetens beslut i ett ärende om omprövning av en intäktsram under tillsynsperioden efter ansökan av nätföretaget och den funktionsansvariga myndighetens beslut att beordra en ökning eller minskning av produktionen eller begränsning eller avbrytande av överföringen av el ska dock inte få överklagas.

Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 24.

Promemorians lagförslag

Förslag till elmarknadslag

Härigenom föreskrivs¹ följande.

1 kap. Lagens innehåll samt ord och uttryck

Lagens innehåll

1 § Innehållet i denna lag är uppdelat enligt följande:

- 1 kap. – Lagens innehåll samt ord och uttryck
- 2 kap. – Nätkoncession
- 3 kap. – Ledningar vid trafikleder
- 4 kap. – Nätföretag
- 5 kap. – Redovisning av nätverksamhet
- 6 kap. – Tillgång till elnätet
- 7 kap. – Intäktsram för nätverksamhet
- 8 kap. – Mätning av överförd el
- 9 kap. – Leveranssäkerhet
- 10 kap. – Funktionsansvar
- 11 kap. – Balansansvar
- 12 kap. – Handel med el
- 13 kap. – Villkor för konsumenter
- 14 kap. – Avbrytande av överföringen av el till konsumenter
- 15 kap. – Avbrottsersättning
- 16 kap. – Kommunala elföretag
- 17 kap. – Tillsyn m.m.
- 18 kap. – Straff och förverkande
- 19 kap. – Överklagande

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/89/EG av den 18 januari 2006 om åtgärder för att trygga elförsörjning och infrastrukturinvesteringar, i den ursprungliga lydelsen, Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/28/EG av den 23 april 2009 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor och om ändring och ett senare upphävande av direktiven 2001/77/EG och 2003/30/EG, i lydelsen enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/1513, Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/72/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 2003/54/EG, i den ursprungliga lydelsen, samt Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/27/EU av den 25 oktober 2012 om energieffektivitet, om ändring av direktiven 2009/125/EG och 2010/30/EU och om upphävande av direktiven 2004/8/EG och 2006/32/EG, i lydelsen enligt rådets direktiv 2013/12/EU.

2 § I elsäkerhetslagen (2016:732) finns bestämmelser om skyldigheter i fråga om elektriska anläggningar och elektrisk utrustning, elinstallationsarbete, ansvar för skada som orsakas av el från en starkströmsanläggning eller av säkerhetsbrist i el och ansvar för skada vid driftstörning.

Ord och uttryck i lagen

3 § I lagen avses med

anslutningspunkt: den punkt på elnätet där en elektrisk anläggning är ansluten,

balansansvar: ansvar för att balansera förbrukning och försäljning av el med produktion och inköp av el samt skyldighet att svara ekonomiskt för obalanser,

balansansvarig: den som har åtagit sig balansansvar,

balansavräkning: förfarande för att fastställa balansansvarigas ekonomiska ansvar för obalanser,

byrå för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter: den byrå som inrättats genom Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 713/2009 av den 13 juli 2009 om inrättande av en byrå för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter,

distribution: överföring av el för annans räkning genom en regionledning eller ett lokalnät,

distributionsnätsföretag: den som har nätkoncession för en regionledning eller nätkoncession för område,

elektrisk anläggning: en anläggning för produktion, överföring eller användning av el,

elhandelsföretag: den som yrkesmässigt levererar el till en elanvändare i en uttagpunkt eller till ett nätföretag för att täcka nätförluster,

fastkraftavtal: avtal om att under en angiven tid leverera en fastställd mängd el,

funktionsansvar: det övergripande ansvaret för att elektriska anläggningar samverkar driftsäkert och att balans inom hela eller delar av landet kortsiktigt upprätthålls mellan produktion och förbrukning av el,

inmatningspunkt: den punkt på elnätet där en elproducent, enligt avtal med ett nätföretag, matar in el från en produktionsanläggning,

intäktsram: de samlade intäkter som ett nätföretag högst får uppbära från nätverksamheten under en tillsynsperiod,

konsument: en fysisk person till vilken el överförs eller levereras huvudsakligen för ändamål som faller utanför näringsverksamhet,

leveranspunkt: en inmatnings- eller uttagpunkt,

lokalnät: ledningar som omfattas av nätkoncession för område,

nätföretag: den som bedriver nätverksamhet,

nätkoncession: tillstånd att bygga och använda en starkströmsledning,

nätkoncession för linje: nätkoncession som avser en ledning med i huvudsak bestämd sträckning,

nätkoncession för område: nätkoncession som avser ett ledningsnät inom ett visst område,

nätverksamhet: att med stöd av nätkoncession ställa starkströmsledningar till förfogande för överföring av el, liksom projektering, byggande och underhåll av ledningar, ställverk och transformatorstationer, anslutning av elektriska anläggningar, mätning och beräkning av överförd effekt och energi samt annan verksamhet som behövs för att överföra el på elnätet,

regionledning: en ledning som omfattas av en nätkoncession för linje och inte ingår i ett transmissionsnät,

starkströmsledning: en elektrisk ledning för sådan spänning, strömstyrka eller frekvens som kan vara farlig för människor eller egendom,

transmission: överföring av el för annans räkning genom ett transmissionsnät,

transmissionsnät: ett tekniskt sammanhängande ledningsnät, som har en spänning om 220 kilovolt eller mer, sträcker sig över flera regioner inom landet och länkar samman det nationella elnätet med elnät i andra länder,

transmissionsnätsföretag: den som har nätkoncession för ledning som ingår i ett transmissionsnät,

uttagspunkt: den punkt på elnätet där en elanvändare, enligt avtal med ett nätföretag, tar ut el för förbrukning.

Myndigheter

4 § Regeringen utser myndigheter som ska ansvara för de uppgifter som enligt denna lag eller enligt föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen ligger på nätmyndigheten eller den funktionsansvariga myndigheten.

2 kap. Nätkoncession

Krav på nätkoncession

1 § En starkströmsledning får inte byggas eller användas utan nätkoncession. Till byggandet av en ledning räknas även schaktning, skogsavverkning eller liknande åtgärder för att bereda plats för ledningen.

Prövningsmyndighet

2 § Nätmyndigheten prövar frågor om nätkoncession enligt detta kapitel, om inte annat anges.

I 3 §, 9 § andra stycket, 26 §, 27 § tredje stycket, 35 § andra stycket, 37 § andra stycket, 39 § tredje stycket, 42 § tredje stycket och 43 § tredje stycket finns det bestämmelser om att regeringen prövar frågor om nätkoncession i vissa fall.

Regeringen får också pröva sådana frågor om nätkoncession som har betydelse för försvaret, om Försvarsmakten begär det. Nätmyndigheten ska i ett sådant fall överlämna frågan om prövningsmyndighet till regeringen för avgörande.

3 § Regeringen prövar ärenden om meddelande av nätkoncession, om ärendet avser en utlandsförbindelse eller det i ärendet finns en fråga om tillstånd till expropriation som ska prövas av regeringen.

Koncessionsformer

4 § En nätkoncession ska vara en nätkoncession för linje eller en nätkoncession för område.

I ett beslut om nätkoncession för område ska en högsta tillåtna spänning för ledningsnätet anges. När en sådan spänning bestäms ska följande särskilt beaktas:

1. den spänning som kan förutses behövas för att driva ledningsnätet,
2. inverkan på miljön vid en framtida utbyggnad av nätet,
3. säkerställandet av en samhällsekonomiskt motiverad utbyggnad av nätet, och
4. konsekvenser för berörda kunder.

Transformator- och kopplingsstationer

5 § En transformator- eller kopplingsstation som ska anslutas till en eller flera nya ledningar för vilka det krävs nätkoncession för linje får inte börja byggas förrän nätkoncession har meddelats för byggande av minst en av de nya ledningarna.

Undantag från kravet på nätkoncession

6 § Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från kravet på nätkoncession enligt 1 § och förbudet att börja bygga enligt 5 § i fråga om vissa slag av ledningar eller stationer eller i fråga om ledningar eller stationer inom vissa områden. En sådan föreskrift får dock inte avse utlandsförbindelser.

7 § Nätmyndigheten ska i det enskilda fallet, efter ansökan av den som avser att bygga eller som använder en starkströmsledning, lämna ett bindande besked i frågan om ledningen omfattas av föreskrifter som har meddelats med stöd av 6 §.

Ansökan om ett bindande besked får även göras av innehavaren av nätkoncessionen för det område där ledningen eller ledningarna är belägna.

8 § Nätmyndigheten får i ett enskilt fall medge undantag från kravet på nätkoncession enligt 1 § för ledningar som var i bruk den 1 januari 1998. Ett sådant beslut om undantag ska avse en bestämd tid, som får förlängas.

9 § Nätmyndigheten får, om det finns särskilda skäl, medge att en starkströmsledning får byggas redan innan nödvändig nätkoncession har meddelats eller att en transformator- eller kopplingsstation får byggas trots det som anges i 5 §. När en sådan ledning är färdig att tas i bruk får nätmyndigheten medge att ledningen används tills vidare under högst tre år i avvaktan på att ansökan om nätkoncession slutligt avgörs.

Regeringen prövar frågor om medgivande, om ärendet avser en utlandsförbindelse.

Förutsättningar för meddelande av nätkoncession

10 § Nätkoncession får meddelas endast om anläggningen är lämplig från allmän synpunkt.

11 § En nätkoncession för linje får endast om det finns särskilda skäl meddelas för en ledning som är avsedd för spänning som inte överstiger högsta tillåtna spänning för de områden med nätkoncession som berörs av ledningen.

12 § En nätkoncession för linje får inte strida mot en detaljplan eller områdesbestämmelser. Om syftet med planen eller bestämmelserna inte motverkas, får dock små avvikelser göras.

13 § Vid prövning av frågor om meddelande av nätkoncession för linje tillämpas 2–4 kap. och 5 kap. 3 och 15 § miljöbalken.

För en elektrisk starkströmsledning som ska provas för en nätkoncession för linje ska

1. frågan om byggandet eller användandet kan antas medföra en betydande miljöpåverkan avgöras i ett särskilt beslut enligt 6 kap. 26 och 27 §§ miljöbalken efter att en undersökning enligt 6 kap. 23–26 §§ har gjorts, om annat inte följer av undantagen i 6 kap. 23 § andra stycket,

2. en specifik miljöbedömning göras, information lämnas och samordning ske enligt 6 kap. 28–46 §§ miljöbalken, om en betydande miljöpåverkan kan antas, och

3. en liten miljökonsekvensbeskrivning tas fram enligt 6 kap. 47 § miljöbalken, om länsstyrelsen beslutar att en betydande miljöpåverkan inte kan antas.

14 § Trots det som sägs i 13 § behöver frågor som har prövats i ett mål eller ärende om tillstånd enligt miljöbalken inte provas på nytt i ärendet om nätkoncession.

Om det i målet eller ärendet om tillstånd enligt miljöbalken finns en miljökonsekvensbeskrivning som beskriver de direkta och indirekta effekter på människors hälsa och miljön som linjen kan medföra, behöver det inte finnas någon särskild miljökonsekvensbeskrivning i koncessionsärendet.

15 § Nätkoncession för område får meddelas endast om området utgör en med hänsyn till nätverksamheten lämplig enhet. Nätkoncession får inte meddelas för ett område som helt eller delvis sammanfaller med ett annat koncessionsområde.

16 § Nätkoncession får beviljas endast den som från allmän synpunkt är lämplig att utöva nätverksamhet. Nätkoncession för område får beviljas endast

den som dessutom är lämplig att bedriva nätverksamhet inom det begärda området.

Nätkoncession för en utlandsförbindelse får beviljas och innehas endast av ett transmissionsnätsföretag eller en juridisk person där ett sådant företag har ett bestämmande inflytande. Nätkoncession får dock beviljas även andra om ledningen är av mindre betydelse för den samlade överföringen av el till och från utlandet.

Ansökan om nätkoncession med anledning av återkallelse

17 § Vid prövning av en ansökan om nätkoncession med anledning av återkallelse av en nätkoncession enligt 43 § första stycket 2 eller 3 tillämpas inte 10–15 §§.

Villkor för nätkoncession

18 § En nätkoncession ska förenas med de villkor som behövs för att skydda allmänna intressen och enskild rätt samt med de villkor för anläggningens utförande och nyttjande som behövs av säkerhetsskäl eller för att i övrigt skydda människors hälsa och miljön mot skador och olägenheter och främja en långsiktigt god hushållning med mark och vatten och andra resurser eller som av annat skäl behövs från allmän synpunkt.

19 § En nätkoncession får för sin giltighet göras beroende av att den som innehar koncessionen ställer säkerhet för kostnaderna att ta bort ledningen med tillhörande anläggningar och att vidta andra åtgärder för återställning. Staten, kommuner, landsting och kommunalförbund behöver inte ställa säkerhet.

Om det kan antas att den ställda säkerheten inte längre är tillräcklig, får den myndighet som prövar frågan om nätkoncession besluta om ytterligare säkerhet.

I fråga om beskaffenheten av säkerheten gäller 2 kap. 25 § utsökningsbalken. Säkerheten ska prövas av den myndighet som prövar frågan om nätkoncession och förvaras av länsstyrelsen.

Gränserna för en nätkoncession för område

20 § Gränserna för en nätkoncession för område får ändras av nätmyndigheten, om det behövs för en ändamålsenlig nätverksamhet och det kan ske utan synnerlig olägenhet för nätkoncessionshavaren.

I 7 kap. 31 § finns bestämmelser om fördelning av intäktsramen vid ändring av koncessionsgränser.

Nätkoncessions giltighetstid

21 § En nätkoncession gäller tills vidare.

En nätkoncession för linje får dock begränsas att gälla för en viss tid, om sökanden begär det eller om det annars finns särskilda skäl. Giltighetstiden får i ett sådant fall vara som längst femton år.

Giltighetstiden för en nätkoncession för linje som meddelas med anledning av återkallelse av en nätkoncession enligt 43 § första stycket 2 eller 3 får inte sträcka sig längre än den återkallade nätkoncessionens giltighetstid.

Förlängd giltighetstid för en tidsbegränsad nätkoncession

22 § Giltighetstiden för en nätkoncession för linje, som har meddelats för en viss tid enligt 21 § andra stycket, får förlängas efter ansökan av nätkoncessionshavaren. I sådant fall får villkoren för nätkoncessionen ändras eller upphävas och koncessionen förenas med nya villkor.

Giltighetstiden får inte förlängas med mer än femton år i taget. Om sökanden begär det, får det dock beslutas att nätkoncessionen i stället ska gälla tills vidare.

23 § En ansökan enligt 22 § ska göras senast två år före koncessionstidens utgång. Nätkoncessionen gäller till dess att ansökningen har prövats slutligt.

Vid prövningen av en ansökan tillämpas 10–14, 16 och 18 §§.

24 § Om en ansökan enligt 22 § avslås eller avvisas, får prövningsmyndigheten besluta att nätkoncessionen ska fortsätta att gälla under den tid som krävs för att ledningen ska kunna tas ur bruk utan att det påverkar elförsörjningen. Tiden får dock bestämmas till mer än fem år från dagen för beslutet endast om det finns särskilda skäl.

25 § Om det finns särskilda skäl får, på ansökan av nätkoncessionshavaren, giltighetstiden för en nätkoncession för linje, som har meddelats för en viss tid, förlängas tillfälligt på oförändrade villkor. Tillfällig förlängning får meddelas för högst sammanlagt fem år.

Ett ärende enligt första stycket får avgöras utan att någon annan än sökanden haft tillfälle att yttra sig.

26 § Regeringen prövar ärenden om förlängning av en nätkoncessions giltighetstid enligt 22 eller 25 §, om ärendet avser en utlandsförbindelse.

Omprövning av nätkoncession för linje

27 § En nätkoncession för linje som gäller tills vidare får omprövas i fråga om ledningens sträckning, tillåten spänning och villkor.

En omprövning får göras först fyrtio år efter det att nätkoncessionen meddelades. Om nätkoncessionen gäller tills vidare efter ett beslut enligt 22 §, ska tiden dock räknas från dagen för det beslutet.

Regeringen omprövar en nätkoncession som avser en utlandsförbindelse.

28 § Nätmyndigheten får besluta att en omprövning enligt 27 § ska inledas efter ansökan av nätkoncessionshavaren eller en kommun eller en länsstyrelse som berörs av nätkoncessionen. Nätmyndigheten får också besluta att inleda en omprövning på eget initiativ.

29 § En omprövning enligt 27 § ska inledas, om en omprövning är motiverad med hänsyn till de intressen som anges i 2–4 kap. miljöbalken eller något annat angeläget allmänt intresse.

En omprövning ska också inledas på ansökan av nätkoncessionshavaren, om en omprövning är motiverad för att säkerställa en ändamålsenlig och effektiv drift av nätverksamheten.

30 § Om nätmyndigheten beslutar att en omprövning enligt 27 § ska inledas i fråga om en nätkoncession som avser en utlandsförbindelse, ska myndigheten utreda ärendet och därefter med eget yttrande överlämna ärendet till regeringens prövning.

31 § En omprövning enligt 27 § ska avse följande krav:

1. att anläggningen är lämplig från allmän synpunkt,
2. att ledningen är avsedd för en sådan spänning som anges i 11 §, och
3. att nätkoncessionen uppfyller föreskrifterna i 12 §.

Nätkoncessionen får vid omprövning förenas med sådana villkor som anges i 18 §.

32 § Vid en omprövning enligt 27 § tillämpas 2–4 kap. och 5 kap. 3 och 15 §§ miljöbalken.

För nätkoncession för linje som ska omprövas ska

1. frågan om en betydande miljöpåverkan kan antas avgöras i ett särskilt beslut enligt 6 kap. 26 och 27 §§ miljöbalken efter att en undersökning enligt 6 kap. 23–26 §§ har gjorts, om annat inte följer av 6 kap. 23 § andra stycket,
2. en specifik miljöbedömning göras, information lämnas och samordning ske enligt 6 kap. 28–46 §§ miljöbalken, om en betydande miljöpåverkan kan antas, och
3. en liten miljökonsekvensbeskrivning tas fram enligt 6 kap. 47 § miljöbalken, om länsstyrelsen beslutar att en betydande miljöpåverkan inte kan antas.

33 § Nätkoncessionshavaren ska tillhandahålla den utredning som behövs för omprövningen.

Nätmyndigheten får förelägga nätkoncessionshavaren att ge in den utredning som behövs. Ett sådant beslut om föreläggande får förenas med vite.

34 § Sedan en omprövning enligt 27 § har gjorts får en sådan omprövning göras på nytt först fyrtio år efter beslutet i det tidigare omprövningsärendet.

Ändring av villkor

35 § Villkor för en nätkoncession får ändras eller upphävas efter ansökan av nätkoncessionshavaren.

Regeringen prövar frågor enligt första stycket, om ärendet avser en utlandsförbindelse.

36 § Villkoren för en nätkoncession för område får även utan ansökan omprövas sedan tjugofem år förflutit efter det att villkor senast meddelades. Nätkoncessionen får då förenas med nya villkor.

Överlåtelse av nätkoncession

37 § En nätkoncession får inte överlåtas utan tillstånd.

Regeringen prövar ärenden om tillstånd om ärendet avser en utlandsförbindelse.

38 § Vid prövning av ett ärende om tillstånd till överlåtelse av nätkoncession ska 16 § tillämpas.

Om en intäktsram vid överlåtelsen ska fördelas enligt 7 kap. 29 § andra stycket, får tillstånd till överlåtelse inte lämnas om inte fördelningen har godkänts enligt 7 kap. 30 § första stycket.

Färdigställande av ledning

39 § En innehavare av en nätkoncession för linje ska senast fem år efter det att beslutet att meddela nätkoncession fått laga kraft ha färdigställt den ledning som nätkoncessionen avser.

Om det finns särskilda skäl, får tiden för färdigställande förlängas efter ansökan av nätkoncessionshavaren. Ett beslut om förlängning ska meddelas för viss tid.

Regeringen prövar ärenden om förlängning enligt andra stycket, om ärendet avser en utlandsförbindelse.

40 § En innehavare av en nätkoncession för linje ska senast tre månader innan tiden för färdigställande enligt 39 § löper ut till nätmyndigheten redovisa i vilken utsträckning ledningen är färdigställd.

41 § En innehavare av en nätkoncession för område ska till nätmyndigheten anmäla de ledningar med en högre spänning än 20 kilovolt som nätkoncessionshavaren har byggt inom området. Anmälan ska göras senast sex månader efter det att ledningen färdigställts.

Rätt att ta ledning ur bruk

42 § En nätkoncessionshavare får tillfälligt ta en ledning som omfattas av nätkoncession för linje ur bruk. Ledningen får dock inte utan tillstånd vara ur bruk under en sammanhängande period som är längre än tre år.

Tillstånd enligt första stycket får inte meddelas, om det är olämpligt från elförsörjningssynpunkt. Ett tillstånd ska meddelas för viss tid.

Regeringen prövar ärenden om tillstånd enligt första stycket, om ärendet avser en utlandsförbindelse.

Återkallelse av nätkoncession

43 § En nätkoncession ska återkallas helt eller delvis,

1. om en ledning eller ett ledningsnät inte längre behövs för en säker elförsörjning,

2. om staten, med stöd av 1 kap. 5 § lagen (2004:875) om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar, löser in den eller de ledningar som avses med nätkoncessionen, eller

3. om nätkoncessionshavaren inte längre uppfyller villkoren enligt 16 § andra stycket första meningen för att inneha nätkoncessionen.

En nätkoncession får också återkallas helt eller delvis, om nätkoncessionshavaren inte har färdigställt en ledning i rätt tid enligt 39 §.

En fråga om återkallelse av en nätkoncession som avser en utlandsförbindelse prövas av regeringen.

Expediering och kungörelse av nätmyndighetens beslut

44 § Nätmyndighetens beslut i en fråga om nätkoncession ska delges sökanden och annan part.

45 § Nätmyndigheten ska kungöra följande beslut genom ett meddelande i Post- och Inrikes Tidningar:

1. beslut att meddela nätkoncession enligt 1 §,

2. beslut att lämna medgivande enligt 9 §,

3. beslut att en nätkoncession ska fortsätta gälla enligt 22, 24 eller 25 §,

4. beslut om omprövning av nätkoncession enligt 27 §, och

5. beslut om ändring eller upphävande av villkor för nätkoncession enligt 35 eller 36 §.

I meddelandet ska beslutets huvudsakliga innehåll och var beslutet hålls tillgängligt anges.

46 § Det meddelande som kungörs enligt 45 § ska senast den dag då det kungörs skickas till sådana kända sakägare som inte enligt 44 § ska delges det beslut som meddelandet avser.

Återställningsåtgärder

47 § Om en nätkoncession upphör att gälla, är den som senast haft nätkoncessionen skyldig att ta bort ledningen med tillhörande anläggningar och vidta andra åtgärder för återställning, om det behövs från allmän eller enskild synpunkt.

I samband med att nätkoncessionen upphör ska nätmyndigheten fastställa nätkoncessionshavarens skyldigheter enligt första stycket.

Om den som senast har haft nätkoncessionen inte fullgör sina skyldigheter enligt första stycket, får nätmyndigheten förelägga denne vid vite att fullgöra skyldigheterna eller besluta att åtgärderna ska vidtas på nätkoncessionshavarens bekostnad. Ett beslut om att åtgärderna ska vidtas på nätkoncessionshavarens bekostnad får verkställas.

48 § Om en starkströmsledning har byggts utan nätkoncession, där sådan behövs, får nätmyndigheten förelägga ledningens innehavare att ta bort ledningen med tillhörande anläggningar och vidta andra åtgärder för återställning, om det behövs från allmän eller enskild synpunkt.

Om ledningens innehavare inte fullgör sina skyldigheter enligt första stycket, får nätmyndigheten förelägga innehavaren vid vite att fullgöra skyldigheterna eller besluta att åtgärderna ska vidtas på innehavarens bekostnad. Ett beslut om att åtgärderna ska vidtas på innehavarens bekostnad får verkställas.

49 § Om någon annans mark behöver tas i anspråk för sådana återställningsåtgärder som avses i 47 eller 48 §, får nätmyndigheten besluta att tillträde till marken ska lämnas under viss tid.

Återställningsåtgärderna ska utföras så, att minsta skada och intrång vållas. Byggnader får uppföras eller vägar byggas endast om markens ägare och den som har nyttjanderätt eller servitut avseende marken samtyckt till det eller nätmyndigheten lämnat tillstånd till åtgärden. Tillstånd får lämnas endast om åtgärden är oundgängligen nödvändig för att återställningsåtgärderna ska kunna vidtas.

50 § Om återställningsåtgärder som avses i 47 eller 48 § föranleder skada eller intrång, ska den som vidtar åtgärderna lämna ersättning.

Talan om ersättning väcks vid den mark- och miljödomstol inom vars område marken eller större delen av denna ligger.

3 kap. Ledningar vid trafikleder

1 § Innehavaren av en elektrisk ledning som har dragits fram inom området för en befintlig allmän väg, enskild väg som hålls öppen för trafik, järnväg, tunnelbana eller spårväg eller kanal eller annan sådan vattentrafikled (trafikled) är skyldig att, vid ändring av trafikleden, vidta de åtgärder med ledningen som behövs för att ändringen av trafikleden ska kunna genomföras. Ledningens innehavare ska svara för kostnaderna för dessa åtgärder.

2 § Om syftet med en ledning är att överföra el för belysning av en allmän väg, ska väghållaren ersätta ledningens innehavare för kostnader som avses i 1 §. Om ledningen även har ett annat ändamål, ska ersättningen bestämmas efter vad som är skäligt med hänsyn till omständigheterna.

3 § Om det i fall som avses i 1 § har vidtagits åtgärder med en ledning där denna korsar en trafikled, ska den som förvaltar trafikleden ersätta ledningens innehavare för kostnaderna för andra åtgärder än flyttning av stolpe, stag eller liknande anordning inom trafikledens område.

4 § Om en ledning som har dragits fram inom område för en befintlig trafikled leder till ökade kostnader för trafikledens underhåll, ska innehavaren av ledningen ersätta dessa ökade kostnader.

5 § Om arbete på en ledning som är belägen inom område för annan trafikled än allmän väg kan inverka på trafiksäkerheten eller om arbetet medför större ingrepp i trafikleden, ska det utföras efter anvisningar av den som förvaltar trafikleden eller genom förvaltarens försorg. Ledningens innehavare svarar för kostnaderna för arbetet, om inte annat följer av 3 §.

I fråga om arbete med ledning inom område för allmän väg gäller särskilda bestämmelser.

6 § Innehavare av en starkströmsledning inom område för järnväg ska ersätta kostnader eller skador som tillfogas järnvägsinfrastrukturens innehavare, infrastrukturförvaltaren eller ett järnvägsföretag genom att ledningen dras fram, används eller underhålls.

4 kap. Nätföretag

Grundläggande skyldigheter

1 § Ett nätföretag ansvarar för drift och underhåll och, vid behov, utbyggnad av sitt ledningsnät och, i tillämpliga fall, dess anslutning till andra ledningsnät. Företaget svarar också för att dess ledningsnät är säkert, tillförlitligt och effektivt och för att det på lång sikt kan uppfylla rimliga krav på överföring av el.

Transmission

Avgränsning av transmission

2 § Ett transmissionsnätsföretag får inte bedriva produktion av eller handel med el eller naturgas.

Ett transmissionsnätsföretag får trots första stycket bedriva produktion av el, om produktionen

1. uteslutande är avsedd att täcka nätförluster,
2. sker tillfälligt för att stabilisera nätet i situationer då driftsäkerheten påverkas eller riskerar att påverkas av mycket hög belastning eller allvarliga störningar, eller
3. sker tillfälligt för att ersätta utebliven el vid elavbrott.

3 § Ett transmissionsnätsföretag ska vara oberoende av företag som bedriver produktion av eller handel med el eller naturgas.

4 § Den som ensam eller tillsammans med någon annan utövar kontroll över ett företag som bedriver produktion av eller handel med el eller naturgas, får inte utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot ett transmissionsnätsföretag.

Den som ensam eller tillsammans med någon annan utövar kontroll över ett transmissionsnätsföretag, får inte utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot ett företag som bedriver produktion av eller handel med el eller naturgas.

Den som ensam eller tillsammans med någon annan får utse ledamöter till styrelsen eller motsvarande organ hos ett transmissionsnätsföretag, får inte utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot ett företag som bedriver produktion av eller handel med el.

5 § Det som anges i 4 § gäller inte kontroll eller rättighet som utövas av staten genom regeringen.

Det som anges i 4 § första och andra styckena om företag som bedriver produktion av eller handel med el gäller inte en elanvändare som själv producerar eller levererar el eller ensam eller tillsammans med någon annan kontrollerar ett företag som bedriver sådan verksamhet, förutsatt att elanvändaren är nettoförbrukare och värdet av den el som denne säljer till någon annan är obetydligt i förhållande till övrig näringsverksamhet.

Vid tillämpningen av andra stycket ska elanvändaren anses vara nettoförbrukare om den genomsnittliga elförbrukningen är större än produktionen per år räknat. I produktionen ska vid beräkningen ingå den el elanvändaren själv producerar och dennes andel i den el som produceras av ett företag som elanvändaren kontrollerar ensam eller tillsammans med någon annan.

6 § Bestämmelserna i 3 och 4 §§ hindrar inte att ett transmissionsnätsföretag bedriver sådan produktion av el som avses i 2 § andra stycket eller ingår i samma koncern som ett företag som bedriver produktion av el som uteslutande är knuten till driften av transmissionsnätsföretagets ledningsnät.

7 § En styrelseledamot, verkställande direktör, firmatecknare eller annan person med liknande ställning i ett transmissionsnätsföretag får inte samtidigt ha en motsvarande ställning i ett företag som bedriver produktion av eller handel med el med undantag för ett sådant produktionsföretag som avses i 6 §.

8 § Om ett transmissionsnätsföretag ingår i en koncern där en annan del bedriver produktion av eller handel med el, får åtgärder som vidtas av företag i koncernen för att säkerställa att kraven i 3, 4 och 7 §§ är uppfyllda inte innebära att personal eller kommersiellt känsliga uppgifter överförs från transmissionsnätsföretaget till ett företag som bedriver produktion av eller handel med el.

Certifiering

9 § I lagen (2011:710) om certifiering av transmissionsnätsföretag för el finns bestämmelser om certifiering av transmissionsnätsföretag.

Övervakningsplan för samriskföretag

10 § Ett samriskföretag ska upprätta och genomföra en övervakningsplan, om

1. företaget har bildats för att genomföra ett samarbete som syftar till att integrera marknader för el i Norden och Europeiska unionen, och

2. det bland de företag som har bildat samriskföretaget finns nätföretag som ingår i samma koncern som företag som, utan att vara produktionsföretag som avses i 6 §, bedriver produktion av eller handel med el.

Av övervakningsplanen ska det framgå vilka åtgärder som samriskföretaget ska vidta för att förhindra diskriminerande och konkurrensbegränsande beteende gentemot övriga aktörer på elmarknaden. I planen ska särskilt anges de särskilda skyldigheter som företagets anställda har för att förhindra detta.

Övervakningsplanen ska godkännas av byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter. Planen ska ges in till byrån för prövning av sådant godkännande.

Distribution

Avgränsning av distribution

11 § Ett distributionsnätsföretag får inte bedriva produktion av eller handel med el.

Ett distributionsnätsföretag får trots första stycket bedriva produktion av el, om produktionen

1. uteslutande är avsedd att täcka nätförluster,
2. sker tillfälligt för att stabilisera nätet i situationer då driftsäkerheten påverkas eller riskerar att påverkas av mycket hög belastning eller allvarliga störningar, eller
3. sker tillfälligt för att ersätta utebliven el vid elavbrott.

12 § Ett distributionsnätsföretag som ingår i en koncern vars samlade elnät har minst 100 000 elanvändare ska till sin organisation och sitt beslutsfattande vara åtskilt från företag som bedriver produktion av eller handel med el. Med elanvändare ska därvid förstås den som enligt avtal med distributionsnätsföretaget tar ut el från elnätet i en eller flera uttagspunkter.

I ett distributionsnätsföretag som avses i första stycket får inte en styrelseledamot, verkställande direktör eller firmatecknare samtidigt vara styrelseledamot, verkställande direktör eller firmatecknare i ett företag som bedriver produktion av eller handel med el.

13 § Ett distributionsnätsföretag som avses i 12 § första stycket får inte bevilja anställda i ledande ställning löner eller andra förmåner som grundar sig på resultatet i de delar av koncernen som bedriver produktion av eller handel med el.

14 § Ett distributionsnätsföretag som avses i 12 § första stycket ska liksom sitt moderföretag se till att nätföretaget har den faktiska beslutanderätten som är självständig i förhållande till övriga delar av koncernen när det gäller de tillgångar som nätföretaget behöver för att trygga drift, underhåll och utbyggnad av nätet.

Distributionsnätsföretagets ägare får trots första stycket ha sådan insyn och utöva sådan styrning som krävs för att säkerställa en rimlig avkastning på de investeringar som gjorts i nätföretaget. Ett moderföretag får dock inte ge

instruktioner för den löpande förvaltningen eller för särskilda beslut om byggande eller modernisering av ledningsnät, om inte instruktionerna avser beslut som går utöver de ekonomiska ramar som fastställts av bolagsstämman eller motsvarande organ i ett dotterföretag.

Övervakningsplan för distributionsnätsföretag

15 § Ett distributionsnätsföretag som ingår i samma koncern som ett företag som bedriver produktion av eller handel med el ska upprätta en övervakningsplan och se till att planen följs.

Av övervakningsplanen ska det framgå vilka åtgärder som ska vidtas för att motverka diskriminerande beteende gentemot övriga aktörer på elmarknaden. I planen ska särskilt anges de särskilda skyldigheter som de anställda har för att detta mål ska uppnås.

16 § Ett distributionsnätsföretag som är skyldigt att upprätta en övervakningsplan enligt 15 § ska utse en övervakningsansvarig, som självständigt ska bevaka att planen upprättas och följs. Distributionsnätsföretaget ska se till att den övervakningsansvarige har de befogenheter och tillgång till den information som krävs för att utföra uppdraget.

Den övervakningsansvarige ska årligen upprätta en rapport över de åtgärder som vidtagits enligt övervakningsplanen och ge in rapporten till nätmyndigheten. Distributionsnätsföretaget ska offentliggöra rapporten.

Kommunikation med elanvändare och allmänheten

17 § Om ett distributionsnätsföretag och ett företag som bedriver produktion av eller handel med el ingår i samma koncern, ska företagen när de vänder sig till enskilda elanvändare eller allmänheten ange sin identitet på ett sådant sätt att det tydligt framgår vilken verksamhet företaget bedriver.

Undantag i vissa fall

18 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från kraven i 15–17 §§ i fråga om distributionsnätsföretag vars ledningar i huvudsak matar in el från anläggningar för produktion av förnybar el. En sådan föreskrift får dock inte gälla distributionsnätsföretag som avses i 12 § första stycket.

19 § Nätmyndigheten ska i det enskilda fallet, på ansökan av ett företag som bedriver eller avser att bedriva distribution, meddela ett bindande besked i frågan om företaget omfattas av föreskrifter om undantag enligt 18 §.

Ett bindande besked får förenas med villkor. Dessa ska framgå av beskedet.

El som används i nätverksamheten

20 § Ett nätföretag får inte ställa upp villkor som utesluter elproducenter från att tillhandahålla el som är avsedd att täcka nätförluster eller behövs för driften av ledningsnätet med hänvisning endast till kraftslag.

Nätföretaget ska anskaffa den el som är avsedd för sådana ändamål som anges i första stycket på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt.

Efterfrågeflexibilitet

21 § Ett nätföretag får inte ställa upp tekniska krav eller andra villkor som försvårar tillhandahållandet av tjänster i form av ändrad elförbrukning, om inte villkoret är motiverat med hänsyn till en säker, tillförlitlig och effektiv drift av ledningsnätet.

22 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka tekniska villkor som får ställas upp av nätföretagen när det gäller sådana tjänster som avses i 21 §.

Ersättning vid inmatning av el

23 § Innehavare av en produktionsanläggning har rätt till ersättning av det nätföretag till vars ledningsnät anläggningen är ansluten.

Ersättningen ska motsvara

1. värdet av den minskning av energiförluster som inmatning av el från anläggningen medför i nätföretagets ledningsnät, och
2. värdet av den reduktion av nätföretagets avgifter för att ha sitt ledningsnät anslutet till ett annat nätföretags ledningsnät som blir möjlig genom att anläggningen är ansluten till ledningsnätet.

24 § Regeringen får meddela föreskrifter om beräkningen av ersättningen enligt 23 §.

Prövning av tvister

25 § Tvister om rätt till ersättning för inmatad el enligt 23 § och ersättningens storlek tas upp av nätmyndigheten.

En tvist ska inte prövas om ansökan om prövning kommit in till nätmyndigheten senare än två år efter det att nätföretaget sänt ett skriftligt ställningstagande till berörd part under dennes senaste kända adress.

5 kap. Redovisning av nätverksamhet

Redovisning

Åtskild redovisning av nätverksamhet

1 § Nätverksamhet ska ekonomiskt redovisas skilt från annan verksamhet. Därvid ska transmission redovisas skilt från annan nätverksamhet.

Redovisning av nätkoncession för område

2 § Redovisning av nätverksamhet som grundas på nätkoncession för område ska avse varje område för sig.

Nätmyndigheten ska dock besluta att ett distributionsnätsföretags samtliga områden som ligger geografiskt nära varandra ska redovisas samlat, om inte områdena sammantagna utgör en för nätverksamhet olämplig enhet.

3 § Nätmyndigheten ska fatta beslut i frågan om koncessionsområden ska omfattas av samlad redovisning enligt 2 § andra stycket när det finns ett beslut, som har fått laga kraft, om

1. meddelande av en nätkoncession enligt 2 kap. 1 §,
2. ändring av gränserna för en nätkoncession för område enligt 2 kap. 20 §,
3. tillstånd till överlåtelse av en nätkoncession enligt 2 kap. 37 §, eller
4. återkallelse av en nätkoncession enligt 2 kap. 43 §.

Nätmyndigheten får fatta ett beslut i frågan om samlad redovisning även i andra fall, om det är motiverat med hänsyn till ändrade förhållanden.

I ett beslut om samlad redovisning eller ändring av sådana beslut ska det anges när den samlade redovisningen ska påbörjas eller upphöra.

Redovisning av nätkoncession för linje

4 § Nätkoncession för linje ska redovisas skilt från nätkoncession för område.

Redovisningen av nätkoncession för område ska dock även innefatta nätkoncession för linje, om nätkoncessionen för linje avser en ledning som organisatoriskt, tekniskt och funktionellt ingår i ett nät som innehas med stöd av nätkoncession för område och helt eller delvis är belägen inom koncessionsområdet.

Avgifter för överföring av el för nätkoncessioner som redovisas samlat

5 § I 6 kap. 17 § finns bestämmelser om avgifter för överföring av el för nätkoncessioner som redovisas samlat.

Ytterligare föreskrifter om redovisning

6 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela

1. ytterligare föreskrifter om redovisning av nätverksamhet, och
2. föreskrifter om skyldighet att ge in redovisningshandlingar till nätmyndigheten.

Revision

7 § Revisor hos nätföretag ska göra en särskild granskning av redovisningen av nätverksamheten.

Revisorn ska årligen i ett särskilt intyg avge ett utlåtande i frågan om redovisningen av nätverksamheten skett enligt gällande bestämmelser. Intyget ska av företaget ges in till nätmyndigheten.

8 § Regeringen får meddela ytterligare föreskrifter om revision av nätverksamhet.

Förseningsavgift

9 § Om ett nätföretag inte inom föreskriven tid lämnar in de handlingar som krävs enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 6 § 2, ska företaget betala förseningsavgift till staten enligt 10 §. Detsamma gäller om ett nätföretag inte lämnar in ett revisorsintyg enligt 7 § andra stycket.

Beslut om förseningsavgift meddelas av nätmyndigheten.

10 § Ett nätföretag ska betala en förseningsavgift om de handlingar som anges i 9 § inte har kommit in till nätmyndigheten inom sju månader från räkenskapsårets utgång. Om företaget har beslutat om fortsatt bolagsstämma enligt 7 kap. 14 § andra stycket aktiebolagslagen (2005:551) eller om fortsatt föreningsstämma enligt 7 kap. 4 § tredje stycket lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar, ska dock företaget betala förseningsavgift först om handlingarna inte har kommit in inom nio månader från räkenskapsårets utgång. Avgiften ska uppgå till 10 000 kr.

Om de handlingar som anges i 9 § inte har kommit in inom två månader från det att underrättelse avsändes till företaget om ett beslut om förseningsavgift enligt första stycket, ska företaget betala en ny förseningsavgift. Den nya avgiften ska uppgå till 10 000 kr.

Om de handlingar som anges i 9 § inte har kommit in inom två månader från det att underrättelse avsändes till företaget om ett beslut om förseningsavgift enligt andra stycket, ska företaget betala en ny förseningsavgift. Den nya avgiften ska uppgå till 20 000 kr.

11 § Om registrering har skett av ett beslut om att företaget försatts i konkurs eller trätt i likvidation, får beslut om förseningsavgift inte meddelas.

12 § Har företaget inom föreskriven tid gett in de handlingar som anges i 9 § men har handlingarna någon brist som lätt kan avhjälpas, får nätmyndigheten meddela beslut om förseningsavgift endast om företaget har underrättats om bristen och fått tillfälle att avhjälpa den men inte gjort det inom den tid som angetts i underrättelsen. En sådan underrättelse får sändas med posten till den postadress som företaget senast har anmält hos nätmyndigheten.

13 § En förseningsavgift ska efterskänkas, om underlåtenheten att ge in handlingen framstår som ursäktlig med hänsyn till omständigheter som företaget inte har kunnat råda över. Avgiften ska också efterskänkas om det framstår som uppenbart oskäligt att ta ut den.

Första stycket ska beaktas även om något yrkande om detta inte har framställts, om det föranleds av vad som har förekommit i ärendet.

14 § Om en förseningsavgift inte har betalats efter betalningsuppsmaning, ska avgiften lämnas för indrivning.

Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. Vid indrivning får verkställighet enligt utsökningsbalken ske.

15 § Regeringen får meddela föreskrifter om att indrivning enligt 14 § inte behöver begäras för ringa belopp.

16 § Ett beslut om förseningsavgift får verkställas även om det inte har fått laga kraft.

Om ett företag har rätt att få tillbaka betalad förseningsavgift på grund av en domstols beslut, ska ränta betalas på den återbetalade förseningsavgiften från och med månaden efter den då förseningsavgiften betalades in till och med den månad då återbetalning görs. I fråga om räntans storlek tillämpas 65 kap. 4 § tredje stycket skatteförfarandelagen (2011:1244).

6 kap. Tillgång till elnätet

Anslutning till elnätet

Skyldighet att ansluta en anläggning

1 § Den som har nätkoncession är, om det inte finns särskilda skäl, skyldig att på skäliga villkor ansluta en elektrisk anläggning till ledningen eller ledningsnätet. Avgifter och övriga villkor ska vara objektiva och icke-diskriminerande.

I fråga om lokalnät gäller anslutningsskyldigheten endast anläggningar inom koncessionsområdet.

Med anslutning av elektriska anläggningar avses också återinkoppling av en befintlig anläggning och höjning av avtalad effekt i en anslutningspunkt.

2 § Vill någon ansluta en elektrisk anläggning till en ledning som omfattas av en nätkoncession för linje i stället för till ett ledningsnät som omfattas av en nätkoncession för område, får den som har nätkoncessionen för linje göra anslutningen endast efter medgivande av den som har nätkoncession för området.

Om sådant medgivande inte lämnas, får nätmyndigheten, om det finns särskilda skäl, meddela tillstånd till anslutningen.

3 § Ett nätföretag som är skyldigt att ansluta en anläggning enligt 1 § ska genomföra anslutningen inom skälig tid.

Anslutningsskyldigheten ska fullgöras inom två år från det att nätföretaget har tagit emot en begäran om anslutning, om inte en längre tid är nödvändig med hänsyn till anslutningens omfattning och tekniska utformning eller det annars finns särskilda skäl.

4 § Ett nätföretag ska ha standardiserade rutiner för anslutning av elproduktionsanläggningar. Sådana rutiner ska, så långt det är möjligt och ändamålsenligt, säkerställa en snabb och enkel anslutning.

Uppgifter om villkor för anslutning

5 § Ett nätföretag ska utan dröjsmål till den som begär det lämna skriftlig uppgift om de allmänna villkor som företaget tillämpar för anslutning.

I samband med en begäran om en ny anslutning ska uppgift om avgift och övriga villkor för anslutningen lämnas inom skälig tid.

Tidsplaner för anslutning

6 § Ett nätföretag som har tagit emot en ansökan om anslutning av en elproduktionsanläggning ska ange en tidsplan för handläggningen av ansökan.

När uppgift enligt 5 § andra stycket lämnas i fråga om anslutning av en elproduktionsanläggning, ska nätföretaget även ange en tidsplan för anslutningen.

Anslutningsavgifter

7 § Avgiften för anslutning till en ledning eller ett ledningsnät ska utformas så att nätföretagets skäliga kostnader för anslutningen täcks. Anslutningspunktens geografiska läge och den avtalade effekten i anslutningspunkten ska särskilt beaktas.

Om staten enligt ett avtal med ett nätföretag har finansierat åtgärder som är nödvändiga för att öka elnätets kapacitet för att underlätta anslutningen av anläggningar för produktion av förnybar el, ska avgiften för anslutning utformas så att den som vill ansluta en anläggning ersätter nätföretagets kostnader för sådana åtgärder i den del som svarar mot anläggningens andel av den totala kapacitetsökningen. Detta gäller även om nätkoncessionen överläts.

8 § Ett nätföretag ska offentliggöra principer för hur kostnaderna för teknisk anpassning ska fördelas vid anslutning till elnätet.

Överföring av el

Skyldighet att överföra el

9 § Ett nätföretag är skyldigt att på skäliga villkor överföra el för annans räkning. Avgifter och övriga villkor ska vara objektiva och icke-diskriminerande.

Rätt att använda elnätet inom landet

10 § Villkoren för överföring av el ska utformas så, att betald anslutningsavgift ger rätt att använda elnätet inom landet, med undantag för utlandsförbindelser med en spänning som understiger 220 kilovolt.

God kvalitet på överföringen av el

11 § Överföring av el för annans räkning ska vara av god kvalitet.

Ett nätföretag är skyldigt att avhjälpa brister hos överföringen i den utsträckning kostnaderna för att avhjälpa bristerna är rimliga i förhållande till de olägenheter för elanvändarna som är förknippade med bristerna.

12 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka krav som ska vara uppfyllda för att överföringen av el ska vara av god kvalitet.

Uppgifter om villkor för överföring

13 § Ett nätföretag ska utan dröjsmål till den som begär det lämna skriftlig uppgift om avgifter och övriga villkor för överföring av el. Nätföretaget ska även offentliggöra sådana uppgifter.

Avgifter för överföring av el*Allmänt om avgifter för överföring*

14 § Avgifter för överföring av el ska utformas på ett sätt som är förenligt med ett effektivt utnyttjande av elnätet och en effektiv elproduktion och elanvändning.

15 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur avgifterna ska utformas för att främja ett effektivt utnyttjande av elnätet eller en effektiv elproduktion och elanvändning.

Avgifter för lokal distribution

16 § Avgifter för överföring av el på lokalnät får inte utformas med hänsyn till var inom ett koncessionsområde en anslutning är belägen.

Om ett eller flera koncessionsområden slås samman helt eller delvis ska enhetliga avgifter för det nya området börja tillämpas senast tre år efter sammanslagningen.

17 § I områden som redovisas samlat enligt 5 kap. 2 § andra stycket ska enhetliga avgifter tillämpas från den dag som nätmyndigheten anger i beslutet. Den dagen får inte infalla senare än fem år från beslutet om samlad redovisning eller beslutet om ändring av ett sådant beslut.

Om samlad redovisning sker enligt 5 kap. 4 § andra stycket, ska vid tillämpningen av bestämmelserna i detta kapitel en ledning som omfattas av nätkoncession för linje som redovisas tillsammans med nätkoncession för område anses omfattas av nätkoncessionen för område.

Avgifter för regional distribution

18 § På en regionledning får avgifterna för överföring av el för varje spänningsnivå inte utformas med hänsyn till var en uttagspunkt är belägen i förhållande till ledningens anslutning till ett annat nätföretags ledning som omfattas av nätkoncession för linje.

Avgifter för en elektrisk anläggning som tar ut el direkt från en transformator på en regionledning ska utformas med utgångspunkt i avgifterna för spänningsnivån omedelbart före transformatorn med ett skäligt tillägg för nedtransformeringen.

19 § På en regionledning ska inom varje normalt spänningsintervall avgifterna för överföring av el utformas utifrån nätföretagets kostnader för samtliga regionledningar i hela landet som kan hänföras till respektive spänningsintervall.

Den del av de beräknade kostnaderna som utgörs av betalning för överföring på transmissionsnät och andra regionledningar ska dock beaktas samlat endast för nätföretagets samtliga regionledningar inom en och samma region.

Avgifter för transmission

20 § På ett transmissionsnät får avgifterna för överföring av el utformas med hänsyn till var på nätet en anslutningspunkt är belägen.

Småskalig elproduktion

21 § En innehavare av en produktionsanläggning som kan leverera en effekt om högst 1 500 kilowatt ska för överföring av el betala endast en avgift som motsvarar den årliga kostnaden för mätning och rapportering på nätföretagets ledningar. Innehavaren ska dessutom betala en engångsavgift för anslutning.

Om flera sådana anläggningar som finns i närheten av varandra gemensamt matar in el på ledningsnätet, ska anläggningarna betraktas som separata anläggningar vid tillämpningen av första stycket.

22 § En elanvändare som har ett säkringsabonnemang om högst 63 ampere och som producerar el vars inmatning kan ske med en effekt om högst 43,5 kilowatt ska inte betala någon avgift för inmatningen.

Fakturerering

23 § Nätföretag får inte debitera någon avgift för att tillhandahålla elanvändarna fakturor och faktureringsinformation om energianvändningen.

Förhandsprövning av villkor

24 § Ett nätföretag får inte ingå avtal om tillträde till en ledning eller ett ledningsnät förrän de metoder som har använts för att utforma avtalsvillkoren har prövats av nätmyndigheten. Nätmyndigheten ska godkänna metoderna, om de kan antas leda till att villkoren i avtalen är objektiva och icke-diskriminerande. Prövningen ska dock inte omfatta metoder för att utforma avgifter för anslutning eller överföring.

Om nätmyndigheten inte godkänner de metoder som föreslås i en ansökan, ska myndigheten i beslutet ange de metoder som i stället ska tillämpas.

Beslut enligt första och andra styckena gäller omedelbart. Nätmyndigheten ska delge beslutet enligt 49 § första stycket 1 och andra stycket delgivningslagen (2010:1932).

Prövning av tvister

25 § Tvister om ett nätföretags skyldigheter enligt 1, 3, 21 och 22 §§ tas upp av nätmyndigheten.

26 § Om en sådan tvist som anges i 25 § gäller ett nätföretags skyldigheter enligt 1 eller 3 §, ska beslut i ärendet fattas inom två månader från det att ansökan om prövning kommit in till nätmyndigheten. Om myndigheten behöver ytterligare tid för att avgöra ärendet får nätmyndigheten förlänga tiden med två månader eller, om sökanden medger det, med den ytterligare tid som kan behövas för att ärendet ska kunna avgöras.

Nätmyndighetens beslut gäller omedelbart.

27 § En sådan tvist som anges i 25 § ska inte prövas, om ansökan om prövning kommit in till nätmyndigheten senare än två år efter det att nätföretaget sänt ett skriftligt ställningstagande till berörd part under dennes senaste kända adress.

7 kap. Intäktsram för nätverksamhet

Fastställande av en intäktsram

1 § En intäktsram ska fastställas i förväg för varje tillsynsperiod.

I 14–18 §§ finns särskilda bestämmelser om fastställande av intäktsramar för intäkter från olika ledningar eller ledningsnät.

2 § Ett nätföretag ska till nätmyndigheten lämna de uppgifter som myndigheten behöver för att fastställa en intäktsram.

3 § Nätmyndigheten ska meddela beslut om fastställande av intäktsramen senast två månader innan tillsynsperioden börjar.

Det ska framgå av beslutet vilka uppgifter och metoder som har använts vid fastställandet av ramen.

4 § En tillsynsperiod ska vara fyra kalenderår, om det inte finns särskilda skäl för en annan tidsperiod.

Intäktsramens storlek

5 § Intäktsramen ska täcka skäliga kostnader för att bedriva nätverksamhet under tillsynsperioden och ge en rimlig avkastning på det kapital som krävs för att bedriva verksamheten (kapitalbas).

Skäliga kostnader

6 § Som skäliga kostnader för att bedriva nätverksamheten ska anses kostnader för en ändamålsenlig och effektiv drift av en nätverksamhet med likartade objektiva förutsättningar.

Kostnad för avbrottsersättning enligt 15 kap. ska inte anses vara en skälig kostnad enligt första stycket.

7 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om vad som ska anses vara skäligen kostnader för att bedriva nätverksamhet och hur sådana kostnader ska beräknas.

Rimlig avkastning

8 § Kapitalbasen ska beräknas med utgångspunkt i de tillgångar som nätföretaget använder för att bedriva nätverksamheten. Vidare ska hänsyn tas till investeringar och avskrivningar under tillsynsperioden.

En tillgång som inte behövs för att bedriva verksamheten ska anses ingå i kapitalbasen, om det skulle vara oskäligt mot nätföretaget att bortse från tillgången.

9 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela

1. ytterligare föreskrifter om hur kapitalbasen ska beräknas, och
2. föreskrifter om beräkningen av en rimlig avkastning på kapitalbasen.

Kvaliteten i nätverksamheten

10 § När intäktsramen bestäms ska hänsyn tas till kvaliteten i nätverksamheten. En sådan bedömning får medföra en ökning eller minskning av vad som anses vara en rimlig avkastning på kapitalbasen.

Vid bedömningen enligt första stycket ska ett avbrott i överföringen av el beaktas endast om avbrottet inte medför skadeståndsskyldighet för nätföretaget eller ger rätt till avbrottsersättning enligt 15 kap.

11 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad som avses med kvaliteten i nätverksamheten vid en bedömning enligt 10 §.

Effektivt utnyttjande av elnätet

12 § När intäktsramen bestäms ska hänsyn tas till i vilken utsträckning nätverksamheten bedrivs på ett sätt som är förenligt med eller bidrar till ett effektivt utnyttjande av elnätet. En sådan bedömning får medföra en ökning eller minskning av vad som anses vara en rimlig avkastning på kapitalbasen.

13 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad som avses med ett effektivt utnyttjande av elnätet.

Olika ledningar eller ledningsnät

Intäkter från ett lokalnät

14 § Vid fastställande av en intäktsram för intäkter från ett lokalnät ska intäktsramen fastställas för varje koncessionsområde för sig.

Om nätmyndigheten enligt 5 kap. 2 § andra stycket har medgivit att flera nätkoncessioner för område får redovisas samlat, ska dock dessa vid fastställandet av intäktsramen anses utgöra ett koncessionsområde.

Om samlad redovisning sker enligt 5 kap. 4 § andra stycket, ska nätkoncessionerna vid fastställandet av intäktsramen anses utgöra en nätkoncession för område.

Intäkter från en regionledning

15 § Vid fastställande av en intäktsram för intäkter från en regionledning ska intäktsramen fastställas samlat för nätföretagets samtliga regionledningar i hela landet.

Intäkter från ett transmissionsnät

16 § En intäktsram ska fastställas för intäkter från ett transmissionsnät.

17 § Om ett transmissionsnätsföretag är funktionsansvarig myndighet, ska den del av verksamheten som inte kan hänföras till en viss kund eller kundkategori anses ingå i nätverksamheten.

Om transmissionsnätsföretaget deltar i europeiskt samarbete, som syftar till att utveckla och vidmakthålla en fungerande europeisk marknad för el, ska även den verksamheten anses ingå i nätverksamheten.

18 § Om ett transmissionsnätsföretag, som är en statlig myndighet, har finansierat en förstärkning av elnätet enligt ett sådant avtal som avses i 6 kap. 7 § andra stycket, ska transmissionsnätsföretagets kostnader med anledning av avtalet anses ha uppstått i företagets nätverksamhet.

Intäkter med anledning av avtalet ska anses vara intäkter från transmission.

Omprövning av intäktsramen under tillsynsperioden

19 § På ansökan av nätföretaget om omprövning kan nätmyndigheten ändra en fastställd intäktsram under tillsynsperioden, om det finns omständigheter som bedöms medföra en väsentlig ökning av intäktsramen vid en omprövning enligt 21 § eller om det annars finns särskilda skäl.

En ansökan om omprövning ska handläggas skyndsamt.

20 § Nätmyndigheten ska ändra en fastställd intäktsram under tillsynsperioden om

1. det nätföretag som beslutet gäller har lämnat oriktiga eller bristfälliga uppgifter som i mer än ringa omfattning har inverkat på intäktsramens storlek,
2. beslutet har fattats på ett uppenbart felaktigt eller ofullständigt underlag och detta i mer än ringa omfattning har inverkat på intäktsramens storlek, eller
3. det annars finns särskilda skäl.

Omprövning av intäktsramen efter tillsynsperioden

21 § Nätmyndigheten ska ompröva den fastställda intäktsramen efter tillsynsperiodens slut, om det finns skäl att anta att ramen är större eller mindre än vad som är motiverat av senare kända förhållanden.

Om det inte finns särskilda hinder, ska ett beslut i frågan om ändring av intäktsramen meddelas senast tio månader efter tillsynsperiodens slut. Om nätmyndigheten avser att meddela beslut vid en senare tidpunkt, ska nätföretaget underrättas om det inom den nämnda tiden. Har en sådan underrättelse inte skett får myndigheten inte meddela ett omprövningsbeslut som är till nackdel för nätföretaget.

22 § Vid omprövning enligt 21 § ska nätmyndigheten kontrollera om de antaganden som legat till grund för beslutet om fastställande av intäktsram överensstämmer med det faktiska utfallet under perioden.

Vid bedömningen ska nätmyndigheten tillämpa 5, 6, 8, 10 och 12 §§ och föreskrifter som har meddelats i anslutning till dessa bestämmelser. Nätmyndigheten ska utgå från de uppgifter och metoder som myndigheten har använt vid fastställandet av intäktsramen och som framgår av beslutet om fastställande.

Omprövning under eller efter tillsynsperioden

23 § Om en allmän förvaltningsdomstol har ändrat ett beslut om intäktsram för ett nätföretag och grunden för ändring av det beslutet är tillämplig även för ett annat nätföretag, ska nätmyndigheten, efter ansökan av det senare nätföretaget, ompröva det beslut om intäktsram som gäller för det företaget.

En ansökan om omprövning ska ha kommit in till nätmyndigheten inom tre månader efter det att domstolens avgörande fått laga kraft.

24 § Nätmyndigheten ska ompröva ett beslut om intäktsramen för en tillsynsperiod, om myndigheten eller en allmän förvaltningsdomstol har beslutat om ändring i fråga om en tidigare tillsynsperiod och det avgörandet har fått laga kraft.

Verkan av beslut

25 § Ett beslut av nätmyndigheten enligt 3, 20, 21, 23 och 24 §§ ska gälla trots att det överklagas.

Beräkning av intäkter

26 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur nätföretagens intäkter under en tillsynsperiod ska beräknas vid avstämning mot intäktsramen.

Avvikelser från intäktsramen

27 § Om de samlade intäkterna från nätverksamheten under tillsynsperioden har avvikit från intäktsramen, ska det belopp med vilket intäkterna överstigit eller understigit intäktsramen minska respektive öka ramen för den påföljande tillsynsperioden.

28 § Om de samlade intäkterna från nätverksamheten under tillsynsperioden har överstigit intäktsramen med mer än fem procent, ska ett överdebiteringstillägg beräknat enligt andra stycket minska intäktsramen för den påföljande tillsynsperioden.

Beräkningen av överdebiteringstillägget ska grundas på den del av de samlade intäkterna från nätverksamheten som överstiger intäktsramen.

Överdebiteringstillägget ska beräknas efter en räntesats som motsvarar den genomsnittliga referensränta enligt 9 § räntelagen (1975:635) som under tillsynsperioden fastställts av Riksbanken med ett tillägg av femton procentenheter.

Överlåtelse av nätkoncession

29 § Om ett nätföretag under en tillsynsperiod överlåter en nätkoncession, ska den fastställda intäktsramen enligt 1 § fortsätta att gälla för övertagaren av koncessionen. Övertagaren träder även i övrigt i överlåtarens ställe när det gäller tillämpningen av bestämmelserna i detta kapitel på nätkoncessionen.

Om en intäktsram har fastställts för den överlåtna nätkoncessionen tillsammans med annan nätkoncession, ska överlåtaren och övertagaren fördela intäktsramen proportionerligt i förhållande till hur stor del av kapitalbasen som överlåtits. Motsvarande gäller för intäkter som överstiger eller understiger intäktsramen samt överdebiteringstillägg. Om det finns särskilda skäl, får fördelningen göras på ett annat sätt.

30 § En fördelning enligt 29 § andra stycket ska godkännas före överlåtelsen. Fråga om godkännande prövas av nätmyndigheten. Regeringen ska dock pröva frågan, om ärendet avser en utlandsförbindelse.

Ett förslag till fördelning ska lämnas in till nätmyndigheten tillsammans med de uppgifter som krävs för att pröva förslaget. Om ärendet avser en utlandsförbindelse, ska nätmyndigheten utreda frågan och därefter med eget yttrande överlämna ärendet till regeringens prövning.

Frågan om godkännande av förslaget ska handläggas skyndsamt.

Ändring av koncessionsgränser

31 § Det som sägs om överlåtelse av nätkoncession i 29 § andra stycket gäller i tillämpliga delar vid beslut om ändring av gränserna för en nätkoncession för område enligt 2 kap. 20 §.

Nätmyndigheten beslutar om fördelningen av intäktsramen vid ändring av koncessionsgränser.

Skyldighet att lämna uppgifter

32 § Ett nätföretag ska till nätmyndigheten lämna de uppgifter som behövs för en prövning enligt 20, 21, 24 och 31 §§.

8 kap. Mätning av överförd el

Skyldighet att mäta överförd el

1 § Ett nätföretag är skyldigt att mäta och registrera mängden överförd el.

2 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. mätning och registrering enligt 1 §,
2. skyldighet för nätföretag att utföra beräkningar av mängden överförd el, och
3. de funktionskrav som mätsystem och mätutrustning ska uppfylla.

Rapportering

3 § Ett nätföretag ska på begäran rapportera resultaten av de mätningar som görs enligt 1 § till ett företag som elanvändaren eller elproducenten har utsett.

4 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela

1. ytterligare föreskrifter om skyldighet att rapportera mätresultat, och
2. föreskrifter om skyldighet att rapportera beräkningar av mängden överförd el.

Kostnader för mätning

5 § En elanvändare som begär att elförbrukningen ska mätas på annat sätt än enligt föreskrifter som meddelats med stöd av 2 § 1 ska av nätföretaget debiteras merkostnaden för denna mätning och för rapporteringen av resultaten av dessa mätningar. Om mätningen av elanvändarens förbrukning då kräver en annan mätutrustning än vid mätning enligt de nämnda föreskrifterna, ska elanvändaren debiteras kostnaden för mätaren med tillhörande insamlingsutrustning och för dess installation i uttagspunkten.

Trots det som sägs i första stycket får en elanvändare inte debiteras merkostnader för att den har

1. ingått ett avtal om leverans av el som förutsätter att mängden överförd el ska mätas per timme, eller
2. begärt att nätföretaget ska lämna information som visar elanvändarens förbrukning per timme.

6 § Nätföretaget ska debitera en elproducent kostnaden för en mätare med tillhörande insamlingsutrustning och för dess installation i inmatningspunkten hos elproducenten. Detta gäller dock inte de elproducenter som avses i 6 kap. 21 §.

7 § Ett nätföretag får debitera enskilda elanvändare och elproducenter kostnader för mätning endast i den utsträckning som anges i 5 och 6 §§.

Prövning av tvister

8 § Tvister om debitering av kostnader enligt 5 eller 6 § tas upp av nätmyndigheten.

En tvist ska dock inte prövas om ansökan om prövning kommit in till nätmyndigheten senare än två år efter det att nätföretaget sänt ett skriftligt ställningstagande till berörd part under dennes senaste kända adress.

9 kap. Leveranssäkerhet

Funktionskravet

1 § Ett nätföretag ska se till att avbrott i överföringen av el till en elanvändare aldrig överstiger tjugofyra timmar eller den kortare tid som följer av 6 kap. 11 § eller av föreskrifter som meddelats med stöd av 6 kap. 12 §.

Första stycket gäller inte om nätföretaget visar att avbrottet beror på ett hinder utanför företagets kontroll som företaget inte skäligen kunde förväntas ha räknat med och vars följder det inte heller skäligen kunde ha undvikit eller övervunnit.

Dispens från funktionskravet

2 § Nätmyndigheten får i det enskilda fallet ge dispens från kravet i 1 § i en del av ett koncessionsområde om

1. kravet är oskäligt betungande med hänsyn till nätföretagets ekonomiska situation, eller
 2. det finns synnerliga skäl.
- Dispens får ges i sammanlagt högst tre år.

Underlag och information om leveranssäkerhet

3 § Ett distributionsnätsföretag ska årligen upprätta

1. en risk- och sårbarhetsanalys avseende leveranssäkerheten i elnätet, och
2. en åtgärdsplan som visar hur leveranssäkerheten i det egna elnätet ska förbättras.

En redovisning baserad på risk- och sårbarhetsanalysen och åtgärdsplanen ska ges in till nätmyndigheten.

4 § Ett distributionsnätsföretag ska informera elanvändarna om leveranssäkerheten i elnätet och om rätten till skadestånd enligt 14 kap. och avbrottsersättning enligt 15 kap.

5 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. innehåll i samt redovisning och offentliggörande av analyser och åtgärdsplaner enligt 3 §,
2. information till elanvändarna enligt 4 §, och
3. skyldighet att rapportera elavbrott till den myndighet som regeringen bestämmer.

Undantag i vissa fall

6 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från kraven i 3 och 4 §§ i fråga om ledningar som i huvudsak matar in el från anläggningar för produktion av förnybar el.

7 § Nätmyndigheten ska i det enskilda fallet, på ansökan av innehavaren av en ledning eller den som avser att bygga en ledning, meddela ett bindande besked om huruvida ledningen omfattas av föreskrifter om undantag enligt 6 §. Ett bindande besked får förenas med villkor. Dessa ska framgå av beskedet.

10 kap. Funktionsansvar

Funktionsansvarets utövande

Funktionsansvarig myndighet

1 § Den funktionsansvariga myndigheten har det övergripande ansvaret för att

1. elektriska anläggningar samverkar driftsäkert, och
2. balans inom hela eller delar av landet kortsiktigt upprätthålls mellan produktion och förbrukning av el.

Särskilda åtgärder för att öka eller minska produktionen eller förbrukningen av el

2 § I den utsträckning det behövs för att kunna utöva funktionsansvaret får den funktionsansvariga myndigheten beordra

1. balansansvariga att öka eller minska produktionen eller förbrukningen av el, och
2. elproducenter att öka eller minska produktionen av el.

3 § Den som har beordrats att öka eller minska produktionen eller förbrukningen av el enligt 2 § har rätt till marknadsmässig ersättning.

Den funktionsansvariga myndigheten beslutar om ersättning enligt första stycket.

4 § Om funktionsansvaret inte kan utövas genom åtgärder som nämns i 2 §, får den funktionsansvariga myndigheten, i den utsträckning det behövs för att kunna utöva funktionsansvaret, beordra nätföretag att begränsa eller avbryta överföring av el till elanvändare.

I den utsträckning funktionsansvaret medger det ska begränsning eller avbrytande av överföringen genomföras så att samhällsviktiga elanvändare prioriteras.

5 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om de åtgärder som behövs för att öka eller minska produktionen eller förbrukningen av el enligt 2 § och för att begränsa eller avbryta överföring av el till elanvändare enligt 4 §.

Skyldighet att lämna uppgifter till den funktionsansvariga myndigheten

6 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för balansansvariga och innehavare av elektriska anläggningar att till den funktionsansvariga myndigheten lämna de uppgifter om produktion, överföring eller förbrukning av el som behövs för utövandet av funktionsansvaret.

Tjänster med anknytning till funktionsansvaret

7 § Den funktionsansvariga myndigheten får inte ställa upp krav som utesluter elproducenter från att tillhandahålla tjänster med anknytning till funktionsansvaret med hänvisning endast till kraftslag. Myndigheten ska anskaffa sådana tjänster från elproducenter på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt.

Driftsäkerhet

8 § Den funktionsansvariga myndigheten ska fastställa mål för driftsäkerhet under förutsebara förhållanden på transmissionsnät inom landet och på de utlandsförbindelser som är anslutna till transmissionsnät. Målen ska vara objektiva, öppna och icke-diskriminerande.

Målen ska underställas regeringen för godkännande. Regeringen bestämmer hur de godkända målen ska offentliggöras.

9 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om de krav och skyldigheter som måste iakttas för att de enligt 8 § godkända målen ska uppnås.

Innan föreskrifterna meddelas ska samråd ske med ansvariga för nationella elsystem i de länder vars elsystem är förbundna med transmissionsnät i Sverige.

10 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om kontroll, provning eller besiktning och andra krav som gäller elektriska anläggningar, anordningar avsedda att anslutas till sådana anläggningar, elektrisk materiel eller elektriska installationer samt drift av elektriska anläggningar, i den utsträckning det behövs av hänsyn till driftsäkerheten hos det nationella elsystemet och utöver sådana föreskrifter som anges i 9 §.

11 kap. Balansansvar**Elhandelsföretag**

1 § Det som enligt detta kapitel gäller för elhandelsföretag ska tillämpas även i fråga om

1. elanvändare som köper el för leverans i en uttagspunkt uteslutande enligt fastkraftavtal,
2. den som annars handlar med el på fastkraftavtal, och
3. den som tar emot el från en elproducent i en inmatningspunkt.

Krav på balansansvar

Leverans av el

2 § Ett elhandelsföretag som levererar el i en uttagspunkt eller för att täcka nätförluster ska se till att någon har åtagit sig balansansvaret. I annat fall får elhandelsföretaget inte leverera elen.

En elanvändare som köper el för leverans i en uttagspunkt uteslutande enligt fastkraftavtal ska själv anses vara den som levererar el i uttagspunkten enligt första stycket.

Handel på fastkraftavtal

3 § Ett elhandelsföretag som köper eller säljer el på fastkraftavtal ska se till att någon har åtagit sig balansansvaret. I annat fall får företaget inte handla med el på fastkraftavtal.

Inmatning av el

4 § En elproducent som matar in el i en inmatningspunkt ska se till att någon har åtagit sig balansansvaret. I annat fall får elproducenten inte mata in elen.

Första stycket gäller inte om elproducenten är en elanvändare som har rätt att efter begäran få skattereduktion för mikroproduktion av förnybar el enligt 67 kap. inkomstskattelagen (1999:1229). I sådant fall ska det elhandelsföretag som tar emot elen från produktionsanläggningen se till att någon har åtagit sig balansansvaret.

Undantag från kravet på balansansvar

5 § Bestämmelserna i 2 och 4 §§ tillämpas inte under den tidsfrist som anges i 18 § första stycket.

Avtal om balansansvar

6 § Den som åtar sig balansansvar ska ingå avtal dels med den funktionsansvariga myndigheten, dels med den som utför balansavräkningen.

Avtalet med den funktionsansvariga myndigheten ska innehålla ett åtagande att balansera förbrukning och försäljning av el med produktion och inköp av el. Avtalet med den som utför balansavräkningen ska innehålla villkoren för avräkningen.

Villkoren i avtal enligt första och andra styckena ska vara objektiva och icke-diskriminerande.

Förhandsprövning av villkor

7 § Den funktionsansvariga myndigheten och den som utför balansavräkningen får inte ingå avtal enligt 6 § förrän de metoder som har använts för att utforma avtalen har godkänts av nätmyndigheten. Godkännande ska lämnas, om metoderna kan antas leda till att villkoren i avtalen är objektiva och icke-diskriminerande.

Ett beslut enligt första stycket gäller omedelbart. Nätmyndigheten ska delge beslutet enligt 49 § första stycket 1 och andra stycket delgivningslagen (2010:1932).

Offentliggörande av villkor

8 § Den funktionsansvariga myndigheten och den som utför balansavräkningen ska offentliggöra de villkor som de tillämpar i avtalen enligt 6 § och utan dröjsmål till den som begär det lämna skriftlig uppgift om villkoren.

Anskaffande av produktionskapacitet

9 § En balansansvarig, som använder någon annans produktionskapacitet särskilt för att fullgöra ett åtagande om balansansvar, får inte ställa upp villkor som utesluter elproducenter från att tillhandahålla sådan kapacitet med hänvisning endast till kraftslag. Den balansansvarige ska anskaffa kapacitet på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt.

Balansavräkning

10 § Den funktionsansvariga myndigheten ska ansvara för att balansavräkning sker. Myndigheten får uppdra åt någon annan att utföra avräkningen.

11 § Den som levererar, matar in eller tar emot el utan att fullgöra sin skyldighet att se till att det finns en balansansvarig enligt 2 eller 4 § ska betala ersättning till den funktionsansvariga myndigheten enligt sådana villkor som gäller för balansansvariga enligt de avtal som avses i 6 § andra stycket.

Övertagande av balansansvar

12 § Den som övertar balansansvaret i en leveranspunkt utan att ett elhandelsföretag samtidigt övertar leveranserna eller mottagandet i leveranspunkten eller övertar balansansvaret för leverans av el för att täcka nätförluster får bara göra det från och med den första dagen i en kalendermånad.

Balansansvaret får i sådant fall övertas endast om det elhandelsföretag som vill byta balansansvarig underrättar nätföretaget senast en månad före övertagandet.

13 § Den funktionsansvariga myndigheten får, om det finns särskilda skäl, i det enskilda fallet medge att balansansvaret i en leveranspunkt ska börja gälla tidigare än vad som följer av 12 §.

14 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för ett nätföretag att sända underrättelser med anledning av en anmälan enligt 12 § andra stycket.

Åtgärder med anledning av att balansansvaret upphör

Underrättelser om att balansansvaret upphör

15 § När den funktionsansvariga myndigheten får kännedom om att ett avtal enligt 6 § ska upphöra att gälla, ska myndigheten utan dröjsmål underrätta de nätföretag på vars ledningsnät de leveranspunkter är belägna där balansansvaret kommer att upphöra att gälla eller som annars är berörda.

16 § När någon som har åtagit sig balansansvaret i ett avtal med någon som enligt 2 eller 4 § är skyldig att ha en balansansvarig får kännedom om att detta avtal ska upphöra att gälla, ska den balansansvarige utan dröjsmål underrätta den funktionsansvariga myndigheten och de nätföretag på vars ledningsnät de leveranspunkter är belägna där balansansvaret kommer att upphöra att gälla eller som annars är berörda.

17 § Ett nätföretag som tar emot en underrättelse enligt 15 eller 16 § ska utan dröjsmål underrätta berörda elhandelsföretag och elproducenter.

Återställande av balansansvar

18 § Ett elhandelsföretag eller en elproducent som med omedelbar verkan förlorat sitt balansansvar får återställa balansansvaret inom en tidsfrist om tio vardagar, dock högst femton kalenderdagar. Tidsfristen börjar löpa dagen efter den dag då elhandelsföretaget eller elproducenten tagit del av eller haft möjlighet att ta del av den först mottagna underrättelsen enligt 17 §.

Den tidsfrist för att återställa balansansvaret som anges i första stycket gäller också ett elhandelsföretag eller en elproducent vars avtal om balansansvar sagts upp och upphör att gälla före fristens utgång.

19 § Bestämmelserna i 18 § gäller inte om elhandelsföretaget eller elproducenten har trätt i likvidation, ställt in betalningarna, försatts i konkurs eller förklarat sig inte ha för avsikt att återställa balansansvaret.

Om elhandelsföretaget eller elproducenten under den tidsfrist som anges i 18 § första stycket träder i likvidation, ställer in betalningarna, försatts i konkurs, eller förklarar sig inte ha för avsikt att återställa balansansvaret upphör tidsfristen omedelbart att löpa.

20 § Ett elhandelsföretag eller en elproducent som återställer sitt balansansvar under den tidsfrist som anges i 18 § ska underrätta berörda nätföretag om vem som har åtagit sig balansansvaret i de leveranspunkter där elhandelsföretaget levererar eller tar emot el eller där elproducenten matar in el. En sådan underrättelse ska ha mottagits av nätföretaget innan tidsfristen har löpt ut.

Ett balansansvar som en ny balansansvarig åtagit sig gäller, trots det som anges i 12 §, från och med dagen efter det att nätföretaget mottagit underrättelsen enligt första stycket.

Anvisning av elhandelsföretag

21 § Om nätföretaget inte har mottagit en underrättelse från elhandelsföretaget om vem som är ny balansansvarig i berörda uttagpunkter innan den tidsfrist som anges i 18 § har löpt ut, ska nätföretaget dagen efter fristens utgång anvisa berörda elanvändare ett elhandelsföretag. Det elhandelsföretaget ska gentemot nätföretaget ha åtagit sig att leverera el till elanvändare som saknar leveransavtal med ett elhandelsföretag.

22 § Om ett elhandelsföretag inte får återställa balansansvaret enligt 18 § eller om en sådan tidsfrist som avses där upphör att löpa enligt 19 § andra stycket, ska nätföretaget så snart som möjligt anvisa berörda elanvändare ett elhandelsföretag, som gentemot nätföretaget har åtagit sig att leverera el till elanvändare som saknar leveransavtal med ett elhandelsföretag.

23 § Om ett nätföretag anvisar ett elhandelsföretag enligt 21 eller 22 §, gäller ett balansansvar som en ny balansansvarig åtagit sig från och med dagen för anvisningen.

24 § Ett nätföretag som anvisar ett elhandelsföretag enligt 21 eller 22 § ska utan dröjsmål underrätta elanvändarna om vilket elhandelsföretag som har anvisats och om elmarknadslagens bestämmelser om byte av elhandelsföretag.

25 § Ett elhandelsföretag som har anvisats enligt 21 eller 22 § ska utan dröjsmål underrätta elanvändarna om de villkor för leveransen som företaget tillämpar.

Vissa underrättelser

26 § Ett nätföretag ska hålla den funktionsansvariga myndigheten underrättad om

1. byte av balansansvarig enligt 12 och 20–22 §§, och
2. vem som har åtagit sig balansansvaret för nätföretagets egna inköp.

12 kap. Handel med el**Leverans av el i en uttagpunkt***Förutsättningar för leverans*

1 § Ett elhandelsföretag får ingå avtal om leverans av el i en uttagpunkt endast med den elanvändare som enligt avtal med nätföretaget har rätt att ta ut el i den uttagpunkten.

Leveransskyldighet

2 § Ett elhandelsföretag som levererar el till en elanvändare i en uttagpunkt är, oavsett vad som avtalats, skyldigt att fortsätta leverera el tills leveransskyldigheten upphör enligt andra stycket.

Leveransskyldigheten upphör om

1. elanvändaren slutar att ta ut el i uttagspunkten,
2. något annat elhandelsföretag börjar leverera el till elanvändaren i uttagspunkten, eller
3. överföringen av el enligt 14 kap. 3 eller 4 § eller enligt avtal får avbrytas på grund av att elanvändaren har försummat sina skyldigheter gentemot elhandelsföretaget.

Första och andra styckena gäller inte ett elhandelsföretag som levererar el till en elanvändare enligt ett fastkraftavtal.

Anmälan om leverans

3 § Ett elhandelsföretag, som ska börja leverera el i en uttagspunkt eller överta leveranserna till en elanvändare i dennes uttagspunkt, får göra detta efter en anmälan till berört nätföretag. Anmälan ska innehålla en uppgift om vem som har åtagit sig balansansvaret i uttagspunkten. En anmälan om att börja leverera el ska göras omedelbart.

Första stycket gäller inte ett elhandelsföretag som levererar el till en elanvändare enligt ett fastkraftavtal.

4 § Ett elhandelsföretag som levererar el till en elanvändare enligt ett fastkraftavtal ska anmäla den planerade leveransen till det elhandelsföretag som enligt 2 § första stycket är leveransskyldigt i elanvändarens uttagspunkt och till den som har åtagit sig balansansvaret i uttagspunkten.

5 § Om leverans av el i en uttagspunkt ska ske uteslutande enligt fastkraftavtal, ska den elanvändare som tar ut el i uttagspunkten anmäla till berört nätföretag vem som har åtagit sig balansansvaret i uttagspunkten.

Tidpunkten för övertagande av leverans

6 § Ett elhandelsföretag får överta leveranserna till en elanvändare i en uttagspunkt fjorton dagar efter anmälan enligt 3 § första stycket.

Om en elanvändare, som har ett leveransavtal med ett elhandelsföretag som är leveransskyldigt enligt 2 §, vill övergå till att köpa el uteslutande enligt fastkraftavtal, får övergången ske fjorton dagar efter en anmälan enligt 5 §.

Information till elanvändaren om att avtalet upphör

7 § Ett elhandelsföretag som har ett tidsbestämt avtal med elanvändaren om leverans av el ska tidigast 90 dagar och senast 60 dagar före det att avtalet löper ut informera elanvändaren om

1. tidpunkten för avtalets upphörande, och
2. konsekvenserna av avtalets upphörande.

Första stycket gäller inte ett elhandelsföretag som levererar el till en elanvändare enligt ett fastkraftavtal.

Mottagande av el i en inmatningspunkt*Skyldighet för elhandelsföretag att ta emot el*

8 § Ett elhandelsföretag som levererar el till en elanvändare som har rätt att efter begäran få skattereduktion för mikroproduktion av förnybar el enligt 67 kap. inkomstskattelagen (1999:1229) är skyldigt att på skäliga villkor ta emot den el som matas in från elanvändarens produktionsanläggning.

Första stycket gäller inte om elanvändaren har ingått avtal med någon annan om att ta emot elen.

Anmälan om mottagande av el

9 § Den som ska börja ta emot el eller överta mottagandet av el från en elproducent i en inmatningspunkt får göra detta efter en anmälan till berört nätföretag. Anmälan ska innehålla en uppgift om vem som har åtagit sig balansansvaret i inmatningspunkten. En anmälan om att börja ta emot el ska göras omedelbart.

Första stycket gäller inte den som tar emot el från en elproducent enligt ett fastkraftavtal.

10 § En elproducent som säljer den el som matas in i en inmatningspunkt uteslutande enligt ett fastkraftavtal ska anmäla till berört nätföretag vem som har åtagit sig balansansvaret i inmatningspunkten.

Tidpunkten för övertagande av mottagande av el

11 § Den som ska överta mottagandet av el från en elproducent i en inmatningspunkt får göra det fjorton dagar efter en anmälan enligt 9 § första stycket.

Underrättelser med anledning av en anmälan om leverans eller mottagande

12 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för ett nätföretag att sända underrättelser med anledning av en anmälan enligt 3 § första stycket eller 9 § första stycket.

Anvisning av elhandelsföretag

13 § Elanvändare som saknar leveransavtal med ett elhandelsföretag ska av berört nätföretag anvisas ett elhandelsföretag, som gentemot nätföretaget har åtagit sig att på skäliga villkor leverera el till sådana elanvändare. Metoderna för att utforma leveransvillkoren ska framgå av avtalet mellan nätföretaget och elhandelsföretaget.

Första stycket gäller inte en elanvändare som köper el uteslutande enligt fastkraftavtal och har anmält till nätföretaget vem som har åtagit sig balansansvaret i elanvändarens uttagspunkt.

Nätföretaget ska utan dröjsmål underrätta elanvändaren om vilket elhandelsföretag som anvisats, om innebörden av en sådan anvisning och om elmarknadslagens bestämmelser om byte av elhandelsföretag.

14 § Det anvisade elhandelsföretaget ska utan dröjsmål underrätta elanvändaren om de villkor för leveransen som elhandelsföretaget avser att tillämpa och om den dag då elhandelsföretaget avser att påbörja leveransen enligt avtalet. I underrättelsen ska det anges att avtalet är ett anvisat avtal.

Ett anvisat avtal får inte ha en längre uppsägningstid än 14 dagar.

15 § Regeringen får meddela föreskrifter om att de priser som ett anvisat elhandelsföretag tillämpar för leverans till en elanvändare enligt 13 § inte får överstiga vissa nivåer under en viss tid efter det att anvisning skett.

16 § Ett anvisat elhandelsföretag ska minst en gång per kvartal särskilt lämna följande information till elanvändare med anvisat avtal:

1. en redogörelse för vilka avtalstyper som elhandelsföretaget erbjuder samt uppgift om priser och leveransvillkor, och
2. uppgift om var elanvändaren, oberoende av elhandelsföretaget, kan hitta information om priser och leveransvillkor som andra elhandelsföretag tillämpar för leverans av el till elanvändare.

17 § Nätföretaget ska anvisa ett elhandelsföretag för en elanvändare trots att elanvändaren har ett leveransavtal med ett elhandelsföretag, om elanvändaren har förbrukat el som inte har levererats enligt ett leveransavtal med ett elhandelsföretag som är leveransskyldigt enligt 2 § och elanvändaren inte har anvisats ett nytt elhandelsföretag enligt 13 §. Anvisningen ska avse den tid som elanvändaren har saknat ett leveransavtal.

Första stycket gäller inte en elanvändare som har köpt el uteslutande enligt fastkraftavtal och anmält till nätföretaget vem som har åtagit sig balansansvaret i elanvändarens uttagpunkt under den tid då förbrukningen skett.

18 § En elanvändare som anvisas ett elhandelsföretag enligt 13 eller 17 § ska betala det anvisade elhandelsföretaget för förbrukningen av el som inte har levererats enligt ett leveransavtal med ett elhandelsföretag som är leveransskyldigt enligt 2 §. Betalning ska ske enligt de villkor som det anvisade elhandelsföretaget tillämpar.

Skyldighet att lämna uppgift om priser och leveransvillkor

19 § Ett elhandelsföretag ska till nätmyndigheten lämna uppgift om de priser och leveransvillkor som företaget tillämpar för leverans av el i en elanvändares uttagpunkt.

Angivande av elens ursprung

20 § Elhandelsföretag ska på eller i samband med fakturor avseende försäljning av el och i reklam som vänder sig till elanvändare lämna uppgift om

1. varje enskild energikällas andel av den genomsnittliga sammansättning av energikällor som använts för att framställa den el som elhandelsföretaget sålde under närmast föregående kalenderår, och

2. den inverkan på miljön i form av utsläpp av koldioxid samt den mängd kärnbränsleavfall som framställningen av den försålda elen har orsakat.

Om ett elhandelsföretag överför ursprungsgarantier som avser energi från förnybara energikällor till en annan innehavare, ska den mängd energi som motsvarar ursprungsgarantierna dras från andelen energi från förnybara energikällor när uppgifter lämnas enligt första stycket 1.

21 § Om elhandelsföretaget har köpt el på en elbörs eller importerat den från företag som är belägna utanför Europeiska unionen får uppgifterna enligt 20 § första stycket 1 baseras på uppgifter som elbörsen eller företagen tillhandahållit.

De uppgifter som anges i 20 § första stycket 2 får lämnas genom hänvisning till referenskällor som är tillgängliga för allmänheten.

22 § Elproducenter ska offentliggöra de uppgifter som elhandelsföretag behöver för att kunna fullgöra sina skyldigheter enligt 20 § första stycket.

Ett elhandelsföretag som inte producerar el ska på begäran av andra elhandelsföretag lämna de uppgifter som de behöver för att kunna fullgöra sina skyldigheter enligt 20 § första stycket.

Debitering och fakturering

23 § Ett elhandelsföretags debitering av elanvändarna ska avse uppmätta mängder.

Om elhandelsföretaget inte har fått tillgång till mätvärden, får debiteringen grundas på uppskattad förbrukning.

Första och andra styckena gäller inte ett elhandelsföretag som levererar el till en elanvändare enligt ett fastkraftavtal.

24 § Ett elhandelsföretags faktura till en elanvändare ska vara tydlig.

25 § Elhandelsföretagets faktura till elanvändaren ska innehålla information om den uppmätta förbrukningen och de aktuella elpriser som fakturan grundas på.

Om leveransavtalet förutsätter att mängden överförd el mäts per timme, får informationen göras tillgänglig via elhandelsföretagets webbplats. Fakturan ska då innehålla uppgift om var elanvändaren kan hitta informationen.

Första och andra styckena gäller inte ett elhandelsföretag som levererar el till en elanvändare enligt ett fastkraftavtal.

26 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om vilken information ett elhandelsföretags faktura till en elanvändare ska innehålla.

27 § Ett elhandelsföretag ska fakturera elanvändaren åtminstone varje kvartal. Elhandelsföretaget ska erbjuda elanvändaren fakturor i elektronisk form.

28 § Elhandelsföretag får inte debitera någon avgift för att tillhandahålla elanvändarna fakturor och faktureringsinformation om energianvändningen.

13 kap. Villkor för konsumenter

Uppgifter i avtal

Avtal mellan en konsument och ett elhandelsföretag

1 § Ett avtal mellan en konsument och ett elhandelsföretag ska innehålla uppgifter om

1. elhandelsföretagets namn, adress, telefonnummer och webbplats,
2. elhandelsföretagets åtagande gentemot konsumenten,
3. när avtalet träffas och vid vilken tidpunkt elhandelsföretaget planerar att överta leveranserna till konsumenten,
4. var konsumenten kan finna information om elhandelsföretagets priser och övriga villkor,
5. villkoren för fakturering och betalning,
6. den tid som avtalet löper eller om det löper tills vidare,
7. vad som gäller avseende förlängning av ett avtal som löper under en viss tid,
8. villkoren för uppsägning av avtalet,
9. hur ersättningen beräknas vid uppsägning i förtid av ett avtal som löper under viss tid,
10. villkoren för ersättning om elhandelsföretaget inte uppfyller sitt åtagande enligt avtalet, och
11. hur elhandelsföretaget på sin webbplats samt på begäran på annat sätt tillhandahåller den ytterligare konsumentrelaterade information som anges i 7 §.

Information om avtalsvillkoren och uppgifterna enligt första stycket ska lämnas till konsumenten innan avtalet ingås eller bekräftas.

Avtal mellan en konsument och ett nätföretag

2 § Ett avtal mellan en konsument och ett nätföretag ska innehålla uppgifter om

1. nätföretagets namn, adress, telefonnummer och webbplats,
2. nätföretagets åtagande gentemot konsumenten,
3. när avtalet träffas,
4. var konsumenten kan finna information om nätkoncessionshavarens priser och övriga villkor,
5. villkoren för fakturering och betalning,
6. villkoren för uppsägning av avtalet,
7. villkoren för ersättning om nätkoncessionshavaren inte uppfyller sitt åtagande enligt avtalet, och
8. hur nätföretaget på sin webbplats samt på begäran på annat sätt tillhandahåller den ytterligare konsumentrelaterade information som anges i 7 §.

Betalningssätt

3 § Ett elhandelsföretag får inte missgynna en konsument endast på grund av det betalningssätt konsumenten har valt.

Förskottsbetalning

4 § Om ett nätföretag tillämpar ett system med förskottsbetalning för konsumenter, ska detta vara skäligt.

Ändrade avtalsvillkor

5 § Ett elhandelsföretag som avser att ändra villkoren för ett avtal som löper tills vidare med en konsument ska underrätta konsumenten om ändringen. Underrättelse ska ske genom ett särskilt meddelande till konsumenten. Av meddelandet ska det framgå att konsumenten har rätt att säga upp avtalet.

De nya villkoren får inte börja tillämpas förrän tidigast två månader efter det att meddelandet har skickats.

Prishöjningar

6 § När en prishöjning har skett ska konsumenten underrättas om detta i den nästkommande fakturan från elhandelsföretaget. Det ska framgå när prisändringen trädde i kraft och hur priset ändrats.

Information på webbplatser

7 § Elhandelsföretag och nätföretag som träffar avtal med konsumenter ska på sina webbplatser lämna tydlig information om

1. konsumentens rättigheter,
2. hur konsumenten ska gå till väga för att lämna klagomål,
3. vilka organ konsumenten kan vända sig till för information eller tvistlösning, och
4. oberoende användarrådgivning, där konsumenterna kan få råd om tillgängliga energieffektivitetsåtgärder och jämförelseprofiler.

På konsumentens begäran ska informationen lämnas på annat sätt.

Elhandelsföretag och nätföretag ska på eller i samband med fakturor till konsumenter och, i de fall som anges i första stycket 1–3, i reklam som vänder sig till konsumenter, antingen lämna den information som följer av första stycket eller hänvisa till att informationen finns på webbplatsen och på begäran tillhandahålls på annat sätt.

Byte av elhandelsföretag

8 § Ett byte av elhandelsföretag ska genomföras utan särskild kostnad för konsumenten.

Vid byte av elhandelsföretag ska konsumenten få en slutfaktura inom sex veckor från den dag då det frånträdande elhandelsföretagets leverans upphörde.

Hantering av klagomål

9 § Elhandelsföretag och nätföretag ska ha fastställda rutiner för hanteringen av klagomål från konsumenter.

Installation av nya mätare

10 § Nätföretag ska se till att konsumenterna får lämplig information i samband med installation av nya mätare.

11 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldigheteten att lämna information enligt 10 §.

14 kap. Avbrytande av överföring av el till konsumenter

Inledande bestämmelser

1 § Detta kapitel gäller överföring och leverans av el till konsumenter.

2 § Avtalsvillkor som i jämförelse med bestämmelserna i detta kapitel är till nackdel för konsumenten är utan verkan mot denne.

Avbrytande av överföring av el på grund av konsumentens avtalsbrott

3 § Överföring av el får avbrytas, om konsumenten försummar sina skyldigheter enligt avtalet med nätföretaget eller elhandelsföretaget och försummelsen utgör ett väsentligt avtalsbrott. Överföringen får avbrytas med hänvisning till betalningsförsummelse endast om betalningen avser överföring eller leverans av el.

Innan överföringen avbryts ska konsumenten uppmanas att inom viss skälig tid vidta rättelse och, i annat fall än som avses i 4 §, underrättas om att överföringen annars kan avbrytas. Sker rättelse får överföringen inte avbrytas.

Om omständigheterna ger anledning att befara att ett avbrott skulle medföra icke obetydlig personskada eller omfattande sakskada, får överföringen inte avbrytas. Det gäller dock inte om konsumenten handlar otillbörligt.

4 § Om avtalsbrottet består i att konsumenten försummat att betala för överföring eller leverans av el gäller, utöver vad som anges i 3 §, att konsumenten sedan tiden för rättelse gått ut ska uppmanas att betala inom tre veckor från det att konsumenten har delgetts uppmaningen och en underrättelse om att överföringen annars kan avbrytas. Ett meddelande om den uteblivna betalningen ska samtidigt lämnas till socialnämnden i den kommun där konsumenten får el överförd.

Sker betalning eller är fordringen tvistig får överföringen inte avbrytas. Överföringen får inte heller avbrytas om socialnämnden inom den tid som anges i första stycket skriftligen har meddelat den som lämnat underrättelsen att nämnden tar på sig betalningsansvaret för skulden.

5 § Nätföretaget och elhandelsföretaget har rätt till skälig ersättning av konsumenten för kostnader som företaget har haft för

1. uppmaningar och underrättelser till konsumenten enligt 3 och 4 §§,
2. meddelanden till socialnämnden enligt 4 §, och
3. avstängningsåtgärden.

Avbrytande av överföring av el av säkerhetsskäl

6 § Nätföretaget får avbryta överföringen av el för att vidta åtgärder som är motiverade av elsäkerhetsskäl eller för att upprätthålla en god drift- och leveranssäkerhet. Avbrottet får inte i något fall pågå längre än åtgärden kräver.

Om nätföretaget kan förutse annat än kortvariga avbrott i överföringen, ska konsumenten underrättas i god tid före avbrottet. Konsumenten ska underrättas personligen eller, om det är lämpligt, genom anslag.

Skadestånd vid avbruten överföring av el

7 § Avbryts överföringen av el på grund av konsumentens försummelse utan att förutsättningarna i 3 och 4 §§ är uppfyllda, har konsumenten rätt till ersättning för skada av nätföretaget.

Har överföringen av el avbrutits på begäran av elhandelsföretaget, ska det företaget, i stället för nätföretaget, ersätta konsumenten för den uppkomna skadan.

8 § Om nätföretaget inte har underrättat konsumenten enligt 6 § andra stycket, har konsumenten rätt till ersättning för skada av nätföretaget.

9 § Om överföringen av el avbryts utan att det beror på konsumentens försummelse och utan att det finns rätt att avbryta överföringen enligt 6 § första stycket, har konsumenten rätt till ersättning för skada av nätföretaget om inte företaget visar att avbrottet beror på ett hinder utanför dess kontroll som nätföretaget inte skäligen kunde förväntas ha räknat med och vars följder företaget inte heller skäligen kunde ha undvikit eller övervunnit.

Beror avbrottet på någon som nätföretaget har anlitat för att utföra underhåll, reparation eller liknande arbete, är nätföretaget fritt från skadeståndsskyldighet endast om också den som företaget har anlitat skulle vara fri enligt första stycket.

10 § Skadestånd enligt 7–9 §§ omfattar ersättning för utgifter och inkomstbortfall samt annan förlust på grund av avbrottet.

Om skyldigheten att utge skadestånd skulle vara oskäligt betungande med hänsyn till den skadeståndsskyldiges ekonomiska förhållanden, kan skadeståndet jämkas efter vad som är skäligt. Vid bedömningen ska även beaktas föreliggande försäkringar och försäkringsmöjligheter, den skadeståndsskyldiges förutsättningar att förutse och hindra skadan samt andra särskilda omständigheter.

11 § Konsumenten ska underrätta motparten om anspråk på ersättning inom två år från det att skadan inträffade. Gör konsumenten inte det, går rätten till ersättning för den uppkomna skadan förlorad.

Skada som orsakas av el

12 § Bestämmelser om ansvar för skada som orsakas av el finns i elsäkerhetslagen (2016:732).

15 kap. Avbrottsersättning

Inledande bestämmelser

1 § Avtalsvillkor som i jämförelse med bestämmelserna i detta kapitel är till nackdel för elanvändare är utan verkan mot dem.

Avbrottsersättning enligt 2–6 §§ ska avräknas från skadestånd som enligt andra bestämmelser i denna lag eller annan lag betalas på grund av samma elavbrott.

Rätt till avbrottsersättning

2 § Om uttagspunkten är elektriskt fränkopplad i en eller flera faser från spänningssatt koncessionerat nät under en sammanhängande period om minst tolv timmar har elanvändaren rätt till avbrottsersättning.

Elanvändaren har inte rätt till avbrottsersättning om

1. avbrottet beror på elanvändarens försummelse,
2. överföringen av el avbryts för att vidta åtgärder som är motiverade av elsäkerhetsskäl eller för att upprätthålla en god drift- och leveranssäkerhet och avbrottet inte pågår längre än åtgärden kräver,
3. avbrottet är hänförligt till ett fel i ett nätföretags ledningsnät och felet beror på ett hinder utanför det nätföretagets kontroll som nätföretaget inte skäligen kunde förväntas ha räknat med och vars följder nätföretaget inte heller skäligen kunde ha undvikit eller övervunnit, eller
4. avbrottet är hänförligt till ett fel i ett transmissionsnät.

3 § Avbrottsersättning ska betalas av den som har koncession för det elnät till vilket elanvändaren är direkt ansluten.

Avbrottsersättningens storlek

4 § När avbrottsersättning beräknas ska en period med avbruten överföring av el (avbrottsperiod) anses avslutad vid den tidpunkt då avbrottet upphört, om överföringen därefter har fungerat oavbrutet under de närmast följande två timmarna.

5 § Avbrottsersättningen ska för en avbrottsperiod om minst tolv timmar och högst tjugofyra timmar betalas med 12,5 procent av elanvändarens beräknade

årliga nätkostnad, dock lägst 2 procent av prisbasbeloppet enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken avrundat till närmast högre hundratal kronor.

Om avbrottsperioden är längre än tjugofyra timmar ska för varje därefter påbörjad tjugofyrtimmarsperiod ytterligare ersättning betalas med 25 procent av elanvändarens beräknade årliga nätkostnad, dock lägst 2 procent av prisbasbeloppet avrundat till närmast högre hundratal kronor.

Avbrottsersättningen ska för en avbrottsperiod uppgå till högst 300 procent av elanvändarens beräknade årliga nätkostnad.

Jämkning av avbrottsersättning

6 § Om skyldigheten att betala avbrottsersättning är oskäligt betungande med hänsyn till de ekonomiska förhållandena hos den som är ersättningsskyldig enligt 3 § eller den som slutligt ska betala ersättningen enligt 9 §, får ersättningen jämkas efter vad som är skäligt.

Ersättningen får också jämkas efter vad som är skäligt, om arbetet med att få i gång överföringen av el har behövt försenas för att inte utsätta arbetstagarna för betydande risker.

Betalning av avbrottsersättning

7 § Den som är ersättningsskyldig enligt 3 § ska betala avbrottsersättningen till elanvändaren utan oskäligt dröjsmål och aldrig senare än sex månader från utgången av den månad då den ersättningsskyldige fick eller borde ha fått kännedom om avbrottet.

Den ersättningsskyldige ska betala ränta enligt 6 § räntelagen (1975:635), om betalning inte sker i rätt tid.

Reklamation av ett elavbrott

8 § Om elanvändaren trots bestämmelserna i 7 § inte har fått avbrottsersättning och inte har gjort anspråk på ersättning från den ersättningsskyldige inom två år från det att avbrottet upphörde, går rätten till ersättning förlorad.

Regressrätt

9 § Den som är ersättningsskyldig enligt 3 § har, i den utsträckning avbrottet är hänförligt till ett fel i ett annat nätföretags ledningsnät, rätt att från det nätföretaget få ersättning för det som enligt 2–6 §§ har betalats till elanvändaren.

16 kap. Kommunala elföretag

Undantag från lokaliseringsprincipen

1 § En sådan juridisk person som avses i 10 kap. 2–6 §§ kommunallagen (2017:725) får, trots bestämmelsen i 2 kap. 1 § kommunallagen om anknytning till kommunens område eller dess medlemmar, utanför kommunens område bedriva

1. produktion av och handel med el samt därmed sammanhängande verksamhet, eller
2. nätverksamhet i geografisk närhet till företagets nätverksamhet inom kommunen i syfte att uppnå en ändamålsenlig nätverksamhet.

Undantag från självkostnadsprincipen

2 § Om en sådan juridisk person som avses i 10 kap. 2–6 §§ kommunallagen (2017:725) bedriver sådan verksamhet som avses i 1 § 1, ska verksamheten bedrivas enligt affärsmässiga principer trots 2 kap. 6 och 7 §§ kommunallagen.

I 6 och 7 kap. finns bestämmelser om avgifter och intäkter inom nätverksamhet.

Redovisning

3 § Produktion av och handel med el samt därmed sammanhängande verksamhet, som bedrivs av en sådan juridisk person som avses i 10 kap. 2–6 §§ kommunallagen (2017:725), ska redovisas särskilt.

När det gäller nätverksamhet finns bestämmelser om redovisning i 5 kap.

17 kap. Tillsyn m.m.

Nätmyndigheten

1 § Nätmyndigheten utövar tillsyn över att denna lag, föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen och villkor som har meddelats med stöd av lagen följs.

Tillsynen omfattar inte bestämmelserna i 10 och 14–16 kap. och inte heller att elhandelsföretagen fullgör sina skyldigheter enligt 11 kap.

2 § Nätmyndigheten är nationell tillsynsmyndighet enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/72/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 2003/54/EG, i den ursprungliga lydelsen, och ska fullgöra tillsynsmyndighetens uppgifter enligt direktivet och rättsakter som har antagits på grundval av direktivet. Detta gäller dock inte om det följer av lag eller förordning att uppgiften ska fullgöras av en annan myndighet.

3 § Nätmyndigheten utövar tillsyn över att nätföretag, elhandelsföretag och andra aktörer på elmarknaden följer Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 714/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel och om upphävande av förordning (EG) nr 1228/2003 och rättsakter som Europeiska kommissionen har antagit på grundval av förordningen. Detta gäller dock inte om det följer av lag eller förordning att tillsynen ska utövas av en annan myndighet.

Tillsynsmyndighet i frågor som avser driftsäkerheten

4 § Den myndighet som regeringen bestämmer utövar tillsyn över att elhandelsföretag, elproducenter, elanvändare och nätföretag följer 10 kap. och föreskrifter eller villkor som har meddelats i anslutning till det kapitlet.

Rätt att få upplysningar och ta del av handlingar

5 § En tillsynsmyndighet har rätt att på begäran få de upplysningar och ta del av de handlingar som behövs för tillsynen.

Förelägganden

6 § En tillsynsmyndighet får meddela de förelägganden som behövs för att trygga efterlevnaden av de föreskrifter och villkor som omfattas av tillsynen.

Ett beslut om föreläggande får förenas med vite.

Ett föreläggande gäller omedelbart, om det

1. avser driftsäkerheten hos det nationella elsystemet,
2. avser riktigheten av lämnade uppgifter enligt 12 kap. 19 §,
3. avser skyldigheten att lämna upplysningar och handlingar enligt 5 §, eller
4. har meddelats med anledning av en anmälan enligt 8 § första stycket.

Tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen

7 § För tillsyn som avser driftsäkerheten hos det nationella elsystemet har tillsynsmyndigheten rätt att få tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen som har anknytning till den verksamhet som tillsynen avser. Denna rätt omfattar inte bostäder.

Polismyndigheten ska på begäran lämna tillsynsmyndigheten den hjälp som behövs vid tillämpningen av första stycket.

Tidsfrister för beslut efter anmälan mot ett nätföretag

8 § Nätmyndigheten ska fatta beslut i ett ärende inom två månader från det att en anmälan kom in till myndigheten om anmälan

1. har lämnats in av någon som har ett intresse i saken, och
2. innehåller ett påstående att ett nätföretag inte följer bestämmelser som omfattas av nätmyndighetens tillsyn enligt 1 §.

Om nätmyndigheten behöver ytterligare tid för att avgöra ärendet får myndigheten förlänga tiden med två månader eller, om sökanden medger det, med den ytterligare tid som kan behövas för att ärendet ska kunna avgöras.

Första och andra styckena gäller inte nätföretagets skyldigheter enligt 4 kap. 23 §, 6 kap. 1, 3, 21 och 22 §§ och 8 kap. 5 och 6 §§.

Ärenden om undantag enligt förordning (EG) nr 714/2009

9 § Ärenden om undantag enligt artikel 17.1, 17.2 och 17.3 i förordning (EG) nr 714/2009 prövas av regeringen.

Nätmyndigheten ska utreda ärenden som anges i första stycket och därefter, med eget yttrande, överlämna ärendet till regeringens prövning. Nätmyndigheten ska i samband med överlämnandet offentliggöra sitt yttrande.

I fall som avses i artikel 17.5 i förordning (EG) nr 714/2009 ska regeringen meddela beslut efter yttrande från byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter.

Ändring eller upphävande av beslut efter begäran av Europeiska kommissionen

10 § I ett beslut av nätmyndigheten enligt sådana riktlinjer som har antagits med stöd av förordning (EG) nr 714/2009 ska det anges att beslutet kan komma att ändras eller upphävas efter begäran av Europeiska kommissionen.

Skyldighet att underrätta myndighet om avbrytande av överföringen av el

11 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för nätföretag att underrätta en myndighet om avbrytande av överföringen av el till elanvändare och skälen till avbrytandet.

Bevarande av information

12 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för elhandelsföretag att dokumentera och bevara uppgifter om leveransavtal, derivatinstrument och transaktioner som gäller sådana avtal eller instrument samt att på begäran lämna sådana uppgifter till en svensk myndighet eller Europeiska kommissionen.

Avgifter för myndighets verksamhet

13 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avgifter för myndighets verksamhet som sker med stöd av denna lag.

18 kap. Straff och förverkande

Straff

1 § Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. bygger eller använder en starkströmsledning utan nätkoncession där nätkoncession krävs enligt 2 kap. 1 §,

2. bygger en transformator- eller kopplingsstation i strid med 2 kap. 5 §, eller

3. bryter mot villkor som förenats med nätkoncession enligt 2 kap. 18 §.

2 § Till böter döms den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. tar en ledning som omfattas av nätkoncession för linje ur bruk utan tillstånd där tillstånd krävs enligt 2 kap. 42 §, eller

2. bryter mot en föreskrift som har meddelats med stöd av 10 kap. 10 §.

3 § I ringa fall ska det inte dömas till ansvar enligt 1 eller 2 §.

4 § Till ansvar enligt denna lag döms inte om gärningen är belagd med straff enligt brottsbalken.

5 § Den som har åsidosatt ett vitesföreläggande ska inte dömas till ansvar enligt 1 eller 2 § för en gärning som omfattas av föreläggandet.

Förverkande

6 § Elektrisk anläggning som varit föremål för brott enligt denna lag ska förklaras förverkad, om det inte är uppenbart oskäligt. I stället för egendomen får dess värde förklaras förverkat. Även utbyte av brott enligt denna lag ska förklaras förverkat, om det inte är uppenbart oskäligt.

19 kap. Överklagande

Överklagande i frågor om nätkoncession och återställningsåtgärder

Överklagande till regeringen

1 § Nätmyndighetens beslut enligt 2 kap. 1, 7–9, 22, 24, 25, 27, 35, 37, 39 och 42 §§ får överklagas till regeringen, om ärendet avser en ledning som ingår i ett transmissionsnät. Detsamma gäller beslut att inte inleda en omprövning efter en ansökan som avses i 2 kap. 28 §, om ärendet avser en ledning som ingår i ett transmissionsnät eller avser en utlandsförbindelse.

Överklagande till mark- och miljödomstol

2 § Andra beslut av nätmyndigheten enligt 2 kap. än dem som anges i 1 § får överklagas till mark- och miljödomstol.

Beslut enligt 2 kap. 28 § att inleda en omprövning får inte överklagas.

Överklagande till allmän förvaltningsdomstol

3 § Andra beslut av en förvaltningsmyndighet enligt denna lag än dem som avses i 1 och 2 §§ får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Nätmyndighetens beslut enligt 7 kap. 19 § och den funktionsansvariga myndighetens beslut enligt 10 kap. 2 och 4 §§ får inte överklagas.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Miljöorganisationers rätt att överklaga

4 § En sådan ideell förening eller annan juridisk person som avses i 16 kap. 13 § miljöbalken får överklaga nätmyndighetens beslut enligt 2 kap. 1, 7–9, 22, 24, 25, 27, 35, 37, 39 och 42 §§ samt beslut att inte inleda en omprövning efter en ansökan som avses i 2 kap. 28 §, om beslutet avser anläggningar för

starkströmsluftledning med en spänning på minst 220 kilovolt och en längd av minst 15 kilometer.

Hur beslut överklagas

5 § Bestämmelser om hur beslut överklagas och överklagandetiden finns i 43 och 44 §§ förvaltningslagen (2017:000).

När det gäller sådana beslut som ska kungöras enligt 2 kap. 45 § räknas dock tiden för överklagande, för den som inte ska delges beslutet enligt 2 kap. 44 §, från den dag som infaller en vecka efter det att beslutet har kungjorts i Post- och Inrikes Tidningar.

Den som vill överklaga ett beslut med stöd av 4 § ska göra det innan tiden för överklagande har gått ut för parterna.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.
 2. Genom lagen upphävs ellagen (1997:857).
 3. Bestämmelserna i 5 b § lagen (1902:71 s. 1), innefattande vissa bestämmelser för elektriska anläggningar ska fortfarande gälla för ledningar som före den 1 januari 1998 har dragits fram efter expropriation. Det som i den paragrafen sägs om fastighetsdomstol ska gälla mark- och miljödomstol.
 4. Om en ledning har dragits fram före den 1 juli 1982 tillämpas 2 kap. 47 § endast om ledningen var i bruk nämnda dag eller togs i bruk därefter och återställningsåtgärder behövs från allmän synpunkt.
 5. Om ett ärende om prövning av nätkoncession har inletts före den 1 januari 1999, ska ärendet handläggas och bedömas enligt 2 kap. ellagen (1997:857) i dess ursprungliga lydelse. Bestämmelserna om miljö kvalitetsnormer i miljöbalken ska dock tillämpas.
 6. Den som före den 1 januari 1998 har beviljats nätkoncession för en utlandsförbindelse och inte är ett transmissionsnätsföretag eller en juridisk person där ett sådant företag har ett bestämmande inflytande får inneha nätkoncessionen trots 2 kap. 16 § andra stycket första meningen. I fråga om en sådan nätkoncession tillämpas inte 2 kap. 43 § första stycket 3.
 7. En nätkoncession för linje som meddelats före den 1 juni 2013 ska anses vara en sådan nätkoncession för linje som enligt 2 kap. 21 § andra stycket gäller för en viss tid, om den senast bestämda giltighetstiden är kortare än tjugofem år eller nätkoncessionshavaren före nämnda dag har ansökt om att giltighetsiden ska förlängas med en kortare tid än fyrtio år. Detta innebär inte att den giltighetstid som redan har bestämts begränsas.
 8. En ansökan, som har lämnats in före den 1 juni 2013, om förlängning av giltighetstiden för en nätkoncession för linje med fyrtio år ska prövas i sak, om nätkoncessionshavaren har begärt det före utgången av november 2013. Ansökan ska i sådant fall behandlas som en ansökan enligt 2 kap. 22 § om att nätkoncessionen ska gälla tills vidare.
 9. Ett beslut enligt 2 kap. 14 § ellagen (1997:857) i dess lydelse närmast före lagen (2013:207) om ändring i ellagen (1997:857) att förlänga giltighetstiden

för en nätkoncession för linje med tjugofem år eller mer ska vid tillämpningen av 2 kap. 27 § jämsställas med ett beslut att meddela nätkoncession.

10. Bestämmelsen i 5 kap. 1 § andra meningen tillämpas första gången i fråga om redovisning för det räkenskapsår som börjar den 1 januari 2019 eller närmast därefter.

11. Bestämmelserna i 4 kap. 6 och 7 §§ ellagen (1997:857) gäller fortfarande i fråga om tillstånd som har meddelats före ikraftträdandet.

12. Bestämmelserna i 6 kap. 24 § tillämpas inte på

a) sådana avtal om tillträde till en ledning eller ett ledningsnät som ett nätföretag har ingått före den 1 januari 2013, eller

b) avtal som nätföretaget har ingått under tiden från det att en ansökan om metodprövning enligt 4 kap. 1 a § ellagen (1997:857) har lämnats in till nätmyndigheten till dess att myndigheten har meddelat beslut i ärendet, om ansökan har lämnats in före utgången av augusti 2012.

13. Allmän domstol får pröva ett mål som har inletts före ikraftträdandet trots 4 kap. 25 § första stycket, 6 kap. 25 § och 8 kap. 8 §.

14. Äldre föreskrifter gäller fortfarande i fråga om överklagande av beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

Förslag till lag om ändring i lagen (1980:307) om skyldighet för utländska kärande att ställa säkerhet för rättegångskostnader

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (1980:307) om skyldighet för utländska kärande att ställa säkerhet för rättegångskostnader ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Säkerhet behöver inte ställas i

1. mål som handläggs enligt lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister,
2. mål och ärenden vid mark- och miljödomstol enligt
 - jordabalken,
 - 21 kap. 1 § första stycket 2 miljöbalken som är ansökningsmål eller 21 kap. 1 § första stycket 5 miljöbalken som avser ersättning vid ingripande av det allmänna,
 - lagen (1933:269) om ägofred,
 - lagen (1945:119) om stängselskyldighet för järnväg m.m.,
 - fastighetsbildningslagen (1970:988),
 - rennäringslagen (1971:437),
 - väglagen (1971:948),
 - lagen (1971:1037) om äganderättsutredning och legalisering,
 - lagen (1972:114) med anledning av konventionen den 9 februari 1972 mellan Sverige och Norge om renbetning,
 - expropriationslagen (1972:719),
 - lagen (1973:1084) om avveckling av vissa godmanskap för delägare i skifteslag,
 - ledningsrättslagen (1973:1144),
 - anläggningslagen (1973:1149),
 - lagen (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter,
 - bostadsförvaltningslagen (1977:792),
 - lagen (1978:160) om vissa rörledningar,
 - jordförvärvslagen (1979:230),
 - skogsvårdslagen (1979:429),
 - lagen (1985:139) om ersättning för intrång i enskild fiskerätt,
 - kulturmiljölagen (1988:950),
 - minerallagen (1991:45),
 - bostadsrättslagen (1991:614),
 - lagen (1995:1649) om byggande av järnväg,
 - *ellagen* (1997:857),

¹ Senaste lydelse 2016:992.

- lagen (2004:875) om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar,
- naturgaslagen (2005:403), *och* – naturgaslagen (2005:403),
- plan- och bygglagen (2010:900), – plan- och bygglagen (2010:900),
och
– *elmarknadslagen (2018:000)*,

3. växelmål och checkmål,

4. mål som har tagits upp efter offentlig stämning, och

5. mål vid förvaltningsdomstol.

Säkerhet behöver inte heller ställas i annat fall om talan väcks genom gen-
stämning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

Förslag till lag om ändring i lagen (1990:1157) om säkerhet vid tunnelbana och spårväg

Härigenom föreskrivs att 20 § lagen (1990:1157) om säkerhet vid tunnelbana och spårväg ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

20 §¹

Tillsynen över efterlevnaden av denna lag och av de föreskrifter och villkor som meddelats med stöd av lagen utövas av tillsynsmyndigheten.

För elektriska anläggningar finns särskilda föreskrifter i *ellagen* (1997:857).

För elektriska anläggningar finns särskilda föreskrifter i *elmarknads-lagen* (2018:000) och *elsäkerhets-lagen* (2016:732).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

¹ Senaste lydelse 2004:518.

Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1776) om skatt på energi

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 17 § och 11 kap. 2, 5, 7 och 10 §§ lagen (1994:1776) om skatt på energi ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

17 §¹

Med nätinnehavare avses den som överför elektrisk kraft med stöd av en koncession enligt 2 kap. *ellagen* (1997:857).

Med nätinnehavare avses den som överför elektrisk kraft med stöd av en koncession enligt 2 kap. *elmarknadslagen* (2018:000).

Lydelse enligt lagrådsremiss Vissa punktskattefrågor inför budgetpropositionen för 2018

Föreslagen lydelse

11 kap.

2 §

Elektrisk kraft är inte skattepliktig om den

1. framställts
 - a) i en anläggning med en sammanlagd installerad generatoreffekt av mindre än 50 kilowatt,
 - b) av någon som förfogar över en sammanlagd installerad generatoreffekt av mindre än 50 kilowatt, och
 - c) den elektriska kraften inte har överförts till ett ledningsnät som omfattas av en nätkoncession som meddelats med stöd av 2 kap. *ellagen* (1997:857),
2. till lägre effekt än 50 kilowatt utan ersättning överförs av en producent eller en nätinnehavare till en förbrukare som inte står i intressegemenskap med producenten eller nätinnehavaren,
3. framställts och förbrukats på fartyg eller annat transportmedel,
4. förbrukats för framställning av elektrisk kraft,
5. framställts i ett reservkraftsaggregat och inte har överförts till ett

c) den elektriska kraften inte har överförts till ett ledningsnät som omfattas av en nätkoncession som meddelats med stöd av 2 kap. *elmarknadslagen* (2018:000),

¹ Senaste lydelse 2016:1073.

ledningsnät som omfattas av nätkoncession som meddelats med stöd av 2 kap. *ellagen*, eller

6. framställts

a) i en anläggning med en sammanlagd installerad generatoreffekt av mindre än 100 kilowatt,

b) från bränsle som avses i 2 kap. 1 § första stycket 1–6,

c) av någon som förfogar över en sammanlagd installerad generatoreffekt av mindre än 100 kilowatt, och

d) den elektriska kraften inte har överförts till ett ledningsnät som omfattas av nätkoncession som meddelats med stöd av 2 kap. *el-lagen*.

ledningsnät som omfattas av nätkoncession som meddelats med stöd av 2 kap. *elmarknadslagen*, eller

d) den elektriska kraften inte har överförts till ett ledningsnät som omfattas av nätkoncession som meddelats med stöd av 2 kap. *elmarknadslagen*.

Vad som anges i första stycket 1 a respektive b om den installerade generatoreffekten ska för elektrisk kraft som framställs från

1. vind eller vågor, i stället motsvaras av 125 kilowatt installerad generatoreffekt,

2. sol, i stället motsvaras av 255 kilowatt installerad toppeffekt, och

3. annan energikälla utan generator, i stället motsvaras av 50 kilowatt installerad effekt.

När elektrisk kraft framställs från olika energikällor ska, vid bedömningen av förutsättningarna i första stycket 1 a, b respektive 6 c, de installerade effekterna läggas samman. Vid sammanläggningen ska de effekter som anges i andra stycket först räknas om till motsvarande 50 kilowatt installerad generatoreffekt vid bedömningen av förutsättningarna i första stycket 1 a respektive b. Vid bedömningen av förutsättningarna i 6 c ska omräkning först ske till motsvarande 100 kilowatt installerad generatoreffekt.

5 §

Skyldig att betala energiskatt (skattskyldig) är den som i Sverige

1. framställer skattepliktig elektrisk kraft (producent),

2. är nätinnehavare,

3. godkänts som frivilligt skattskyldig enligt 6 §,

4. innehar ett elnät för vilket koncession inte meddelats och som via detta elnät för in elektrisk kraft till Sverige.

Skattskyldig enligt första stycket 1 är inte den som framställer elektrisk kraft enbart i enlighet med 2 § första stycket 1 a och b. Skattskyldig enligt första stycket 2 är inte den myndighet som är *systemansvarig* enligt 8 kap. 1 § *ellagen* (1997:857).

Skattskyldig enligt första stycket 1 är inte den som framställer elektrisk kraft enbart i enlighet med 2 § första stycket 1 a och b. Skattskyldig enligt första stycket 2 är inte den myndighet som är *funktionsansvarig* enligt 10 kap. 1 § *elmarknadslagen* (2018:000).

7 §

Skyldigheten att betala energiskatt inträder

1. för den som är skattskyldig enligt 5 § första stycket 1, 2 eller 3, när skattepliktig elektrisk kraft

a) överförs till någon som inte är skattskyldig enligt 5 § första stycket 1, 2 eller 3, eller

b) förbrukas av den skattskyldige, och

2. för den som är skattskyldig enligt 5 § första stycket 4, när elektrisk kraft förs in till Sverige.

Skattskyldighet enligt första stycket 1 a inträder inte vid överföring av elektrisk kraft till det elnät som ägs av den myndighet som är *systemansvarig* enligt 8 kap. 1 § *ellagen* (1997:857).

Skattskyldighet enligt första stycket 1 a inträder inte vid överföring av elektrisk kraft till det elnät som ägs av den myndighet som är *funktionsansvarig* enligt 10 kap. 1 § *elmarknadslagen* (2018:000).

Skattskyldighet enligt första stycket 1 b inträder inte om skattskyldighet redan har inträtt.

10 §

Den som är skattskyldig för energiskatt på elektrisk kraft får göra avdrag för skatt på elektrisk kraft, om

1. denne framställt den elektriska kraften från förnybara källor i en anläggning med en sammanlagd installerad generatoreffekt av mindre än 50 kilowatt, och

2. den elektriska kraften inte har överförts till ett ledningsnät som omfattas av en nätkoncession som meddelats med stöd av 2 kap. *el-lagen* (1997:857).

2. den elektriska kraften inte har överförts till ett ledningsnät som omfattas av en nätkoncession som meddelats med stöd av 2 kap. *el-marknadslagen* (2018:000).

Den installerade generatoreffekten ska för elektrisk kraft som framställs från

1. vind eller vågor, i stället motsvaras av 125 kilowatt installerad generatoreffekt,

2. sol, i stället motsvaras av 255 kilowatt installerad toppeffekt, och

3. annan energikälla utan generator, i stället motsvaras av 50 kilowatt installerad effekt.

När elektrisk kraft framställs från olika energikällor ska, vid bedömningen av förutsättningarna i första stycket 1, de installerade effekterna läggas samman. Vid sammanläggningen ska de effekter som anges i andra stycket först räknas om till motsvarande 50 kilowatt installerad generatoreffekt vid bedömningen av förutsättningarna i första stycket 1

Avdrag enligt första stycket medges med skillnaden mellan den skattesats som gällde vid skattskyldighetens inträde och 0,5 öre per förbrukad kilowattimme elektrisk kraft. Avdrag enligt första stycket får endast medges i den utsträckning avdragsrätt inte följer av föregående bestämmelser.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.
2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet.
3. Det som sägs om koncession eller nätkoncession som meddelats med stöd av 2 kap. elmarknadslagen (2018:000) gäller också i fråga om nätkoncession som meddelats med stöd av 2 kap. ellagen (1997:857).

Förslag till lag om ändring i elberedskapslagen (1997:288)

Härigenom föreskrivs att 1, 15 och 19 §§ elberedskapslagen (1997:288) ska ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*1 §¹

Denna lag innehåller bestämmelser om skyldighet att vidta beredskapsåtgärder inom elsektorn.

Bestämmelserna gäller för den som bedriver produktion av el, handel med el eller sådan överföring av el som sker med stöd av nätkoncession enligt 2 kap. 1 § *ellagen* (1997:857).

Bestämmelserna gäller för den som bedriver produktion av el, handel med el eller sådan överföring av el som sker med stöd av nätkoncession enligt 2 kap. 1 § *elmarknadslagen* (2018:000).

15 §²

Den som innehar nätkoncession enligt *ellagen* (1997:857) skall betala avgift (elberedskapsavgift) för

1. finansiering av de beredskapsåtgärder som ersätts enligt 10 §, och
2. elberedskapsmyndighetens verksamhet enligt denna lag.

Avgiften *skall* grundas på det antal abonnenter som är anslutna till den avgiftsskyldiges nät. En högre avgift får tas ut för högspänningsabonnemang än för lågspänningsabonnemang.

Elberedskapsavgift påförs av elberedskapsmyndigheten. Beslutet får verkställas enligt utsökningsbalkens bestämmelser.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela *närmare* föreskrifter om elberedskapsavgift.

Den som innehar nätkoncession enligt *elmarknadslagen* (2018:000) ska betala avgift (elberedskapsavgift) för

Avgiften *ska* grundas på det antal abonnenter som är anslutna till den avgiftsskyldiges nät. En högre avgift får tas ut för högspänningsabonnemang än för lågspänningsabonnemang.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela *ytterligare* föreskrifter om elberedskapsavgift.

¹ Senaste lydelse 2012:396.

² Senaste lydelse 1997:858.

19 §³

Mål enligt 11 kap. miljöbalken om tillstånd till anläggning som omfattas av bestämmelserna i denna lag eller till väsentlig ombyggnad, ändring eller utvidgning av en sådan anläggning får inte avgöras innan prövning har skett enligt denna lag.

Första stycket tillämpas också beträffande ärende om nätkoncession enligt *ellagen* (1997:857) om anläggningen omfattas av bestämmelser enligt denna lag.

Första stycket tillämpas också beträffande ärende om nätkoncession enligt *elmarknadslagen* (2018:000) om anläggningen omfattas av bestämmelser enligt denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

³ Senaste lydelse 1998:853.

Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

Härigenom föreskrivs att 67 kap. 29 § inkomstskattelagen (1999:1229) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

67 kap.

29 §¹

Med *förnybar el* avses elektrisk kraft som framställs från

- sol, vind, vågor, tidvatten eller jordvärme,
- vattenbaserad energi som är alstrad i vattenkraftverk,
- biomassa eller produkter som framställs från biomassa, eller
- bränsleceller.

Med *nätkoncessionshavare* avses den som innehar nätkoncession enligt 2 kap. *ellagen* (1997:857).

Med *nätkoncessionshavare* avses den som innehar nätkoncession enligt 2 kap. *elmarknadslagen* (2018:000).

Med *anslutningspunkt* avses en och samma inmatnings- och uttagspunkt på elnätet där förnybar el matas in och el tas ut.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

2. Det som sägs om nätkoncession enligt 2 kap. *elmarknadslagen* (2018:000) gäller också i fråga om nätkoncession enligt 2 kap. *ellagen* (1997:857).

¹ Senaste lydelse 2014:1468.

Förslag till lag om ändring i lagen (2003:436) om effektreserv

Härigenom föreskrivs att 1 och 2 §§ lagen (2003:436) om effektreserv ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Den myndighet som *enligt 8 kap. 1 § första stycket ellagen (1997:857)* har *systemansvaret* för el (den *systemansvariga* myndigheten), har ansvaret för att en effektreserv om högst 2 000 megawatt finns tillgänglig. Effektreserven ska skapas genom att den *systemansvariga* myndigheten dels ingår avtal med elproducenter om att ställa ytterligare produktionskapacitet till förfogande, dels ingår avtal om minskad elförbrukning.

Den myndighet som har *funktionsansvaret* för el *enligt 10 kap. 1 § elmarknadslagen (2018:000)* (den *funktionsansvariga* myndigheten) har ansvaret för att en effektreserv om högst 2 000 megawatt finns tillgänglig. Effektreserven ska skapas genom att den *funktionsansvariga* myndigheten dels ingår avtal med elproducenter om att ställa ytterligare produktionskapacitet till förfogande, dels ingår avtal om minskad elförbrukning.

Effektreserven ska vara ett komplement till den övriga produktionskapacitet som finns på elmarknaden.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om effektreserven.

2 §²

Den som enligt 8 kap. 4 § *andra stycket ellagen (1997:857)* har ingått avtal med den *systemansvariga* myndigheten (balansansvarig) ska betala en avgift till myndigheten för att täcka de kostnader som uppstår för myndigheten enligt de avtal som avses i 1 § första stycket.

För varje balansansvarig ska avgiftens storlek baseras på omfattningen av den balansansvariges

Den som enligt 11 kap. 6 § *elmarknadslagen (2018:000)* har ingått avtal med den *funktionsansvariga* myndigheten (balansansvarig) ska betala en avgift till myndigheten för att täcka de kostnader som uppstår för myndigheten enligt de avtal som avses i 1 § första stycket.

För varje balansansvarig ska avgiftens storlek baseras på omfattningen av den balansansvariges

¹ Senaste lydelse 2016:422.

² Senaste lydelse 2016:422.

balansansvar enligt avtalet med den *systemansvariga* myndigheten och omfattningen av den balansansvariges obalans under den tidsperiod som avgiften avser. Avgiften bestäms av den *systemansvariga* myndigheten.

balansansvar enligt avtalet med den *funktionsansvariga* myndigheten och omfattningen av den balansansvariges obalans under den tidsperiod som avgiften avser. Avgiften bestäms av den *funktionsansvariga* myndigheten.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

Förslag till lag om ändring i järnvägslagen (2004:519)

Härigenom föreskrivs att 8 kap. 2 § järnvägslagen (2004:519) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.

2 §

För tillsynen av elektriska anläggningar finns särskilda bestämmelser i *ellagen* (1997:857).

För tillsynen av elektriska anläggningar finns särskilda bestämmelser i *elmarknadslagen* (2018:000) och *elsäkerhetslagen* (2016:732).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

Förslag till lag om ändring i lagen (2004:875) om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2004:875) om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar

dels att 1 kap. 1 och 2 §§ och rubriken närmast före 1 kap. 1 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas två nya paragrafer, 1 kap. 1 a § och 2 a §, och närmast före 1 kap. 1 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

**Tillämpningsområde
och definitioner**

Tillämpningsområde

1 §

Denna lag innehåller bestämmelser om särskild förvaltning och om inlösen av elektriska anläggningar.

Med elektrisk anläggning avses i denna lag en starkströmsanläggning med däri ingående särskilda föremål för överföring av el.

Med nätmyndigheten avses i denna lag den myndighet som, enligt 1 kap. 7 § ellagen (1997:857), av regeringen utsetts att handlägga de frågor som ligger på nätmyndigheten.

Definitioner

1 a §

I lagen avses med

elektrisk anläggning: en anläggning för överföring av el,

nätföretag: den som ställer starkströmsledningar till förfogande för överföring av el,

nätmyndigheten: den myndighet som regeringen har utsett att svara för de uppgifter som enligt elmarknadslagen (2018:000) ligger på nätmyndigheten.

2 §¹

Om ett nätföretag, som använder en elektrisk anläggning med stöd av en nätkoncession enligt 2 kap. 1 § första stycket ellagen (1997:857), i väsentlig mån inte fullgör sina skyldigheter enligt ellagen, enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av den lagen eller enligt villkor i nätkoncessionen, skall förvaltningsrätten, efter ansökan av nätmyndigheten, besluta om särskild förvaltning av den elektriska anläggningen.

Om ett nätföretag använder en elektrisk anläggning utan stöd av nätkoncession, där sådan behövs, skall förvaltningsrätten, efter ansökan av nätmyndigheten, besluta om särskild förvaltning av den elektriska anläggningen.

Ansökan om särskild förvaltning skall göras hos den förvaltningsrätt inom vars domkrets nätmyndigheten är belägen.

Sådana beslut som avses i första och andra styckena får meddelas bara om anläggningen alltjämt behövs för en säker elförsörjning.

Den särskilda förvaltningen skall utformas så, att en tillfredsställande förvaltning av den berörda anläggningen kan åstadkommas.

En elektrisk anläggning, som behövs för en säker elförsörjning, ska ställas under särskild förvaltning, om ett nätföretag

1. använder anläggningen med stöd av en nätkoncession enligt 2 kap. 1 § elmarknadslagen (2018:000) och nätföretaget i väsentlig utsträckning inte fullgör sina skyldigheter enligt elmarknadslagen, enligt föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen eller enligt villkor i nätkoncessionen, eller

2. använder anläggningen utan stöd av nätkoncession, där en sådan behövs.

Den särskilda förvaltningen ska utformas så, att en tillfredsställande förvaltning av den berörda anläggningen kan åstadkommas.

¹ Senaste lydelse 2009:844.

2 a §

Förvaltningsrätten beslutar om särskild förvaltning enligt 2 § efter ansökan av nätmyndigheten.

Ansökan ska göras hos den förvaltningsrätt inom vars domkrets nätmyndigheten är belägen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

Förslag till lag om ändring i naturgaslagen (2005:403)

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 2 c § och 5 kap. 2 § naturgaslagen (2005:403) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

2 c §¹

Det som anges i 2 b § gäller inte kontroll eller rättighet som utövas av staten genom regeringen.

Bestämmelserna i 2 § andra stycket, 2 a § och 2 b § första och andra styckena hindrar inte att en transmissionsnätsoperatör bedriver sådan produktion av el som avses i 3 kap. 1 a § andra stycket *ellagen* (1997:857) eller ingår i samma koncern som ett företag som bedriver produktion av el som uteslutande är knuten till driften av transmissionsnätsoperatörens *elektriska ledningsnät*.

Bestämmelserna i 2 § andra stycket, 2 a § och 2 b § första och andra styckena hindrar inte att en transmissionsnätsoperatör bedriver sådan produktion av el som avses i 4 kap. 2 § andra stycket *elmarknadslagen* (2018:000) eller ingår i samma koncern som ett företag som bedriver produktion av el som uteslutande är knuten till driften av transmissionsnätsoperatörens *elnät*.

5 kap.

2 §²

Om en sådan juridisk person som avses i 10 kap. 2–6 §§ kommunallagen (2017:725) bedriver handel med naturgas samt därmed sammanhängande verksamhet, ska verksamheten drivas på affärsmässig grund och redovisas särskilt. Om företaget även bedriver sådan verksamhet som avses i 7 kap. 1 § 1 *ellagen* (1997:857), får företaget redovisa de berörda verksamheterna tillsammans.

Om en sådan juridisk person som avses i 10 kap. 2–6 §§ kommunallagen (2017:725) bedriver handel med naturgas samt därmed sammanhängande verksamhet, ska verksamheten drivas på affärsmässig grund och redovisas särskilt. Om företaget även bedriver sådan verksamhet som avses i 16 kap. 1 § 1 *elmarknadslagen* (2018:000), får företaget redovisa de berörda verksamheterna tillsammans.

¹ Senaste lydelse 2011:713.

² Senaste lydelse 2017:747.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

Förslag till lag om ändring i lagen (2010:601) om ursprungsgarantier för el

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (2010:601) om ursprungsgarantier för el ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Med ursprungsgaranti avses i denna lag det elektroniska dokument som tagits fram enligt lagen och vars syfte är att garantera ursprunget på den el som en elleverantör ska lämna uppgift om enligt 8 kap. 12 § *ellagen* (1997:857).

Med ursprungsgaranti avses i denna lag det elektroniska dokument som tagits fram enligt lagen och vars syfte är att garantera ursprunget på den el som en elleverantör ska lämna uppgift om enligt 12 kap. 20 § *elmarknadslagen* (2018:000).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

¹ Senaste lydelse SFS 2017:327.

Förslag till lag om ändring i lagen (2011:710) om certifiering av stamnätsföretag för el

Härigenom föreskrivs att rubriken till lagen (2011:710) om certifiering av stamnätsföretag för el samt 1 kap. 1 och 2 §§, 2 kap. 1 och 2 §§, 3 kap. 5–7 och 9 §§, 4 kap. 2 och 5 §§ och 5 kap. 1 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Lagen (2011:710) om certifiering av stamnätsföretag för el

Föreslagen lydelse

Lagen (2011:710) om certifiering av transmissionsnätsföretag för el

1 kap.

1 §

I denna lag finns bestämmelser om certifiering av *stamnätsföretag*.

Bestämmelser om certifiering finns även i artikel 3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 714/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel och om upphävande av förordning (EG) nr 1228/2003.

I denna lag finns bestämmelser om certifiering av *transmissionsnätsföretag*.

2 §

Termer och uttryck som används i denna lag har samma betydelse som i *ellagen* (1997:857).

Med tredje land avses länder utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-området).

Termer och uttryck som används i denna lag har samma betydelse som i *elmarknadslagen* (2018:000).

2 kap.

1 §

Ett *stamnätsföretag* får inte bedriva *överföring av el i stamledningar* utan certifiering enligt denna lag.

Ett *nätföretag* får inte bedriva *transmission* utan certifiering enligt denna lag.

2 §

Certifiering får beviljas efter ansökan av den som avser att bedriva

Certifiering får beviljas efter ansökan av den som avser att bedriva

överföring av el i stamledning om transmission om kraven i 4 kap. 2–7 kraven i 3 kap. 1 a och 1 f–1 j §§ §§ elmarknadslagen (2018:000) är uppfyllda. ellagen (1997:857) är uppfyllda.

I fråga om en person från tredje land, eller ett företag som kontrolleras av eller kan antas komma att kontrolleras av en eller flera personer från tredje land, krävs vidare att en certifiering inte äventyrar en trygg energiförsörjning i någon medlemsstat i Europeiska unionen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om krav för certifiering när det gäller en sådan person eller ett sådant företag som avses i andra stycket.

3 kap.

5 §

Ett certifierat *stamnätsföretag* ska till nätmyndigheten anmäla planerade transaktioner som har betydelse för bedömningen av om företaget uppfyller kraven i 3 kap. 1 a och 1 f–1 j §§ ellagen (1997:857).

Ett certifierat *transmissionsnätsföretag* ska till nätmyndigheten anmäla planerade transaktioner som har betydelse för bedömningen av om företaget uppfyller kraven i 4 kap. 2–7 §§ elmarknadslagen (2018:000).

6 §

Nätmyndigheten ska ompröva en certifiering

1. efter en anmälan enligt 5 §,
 2. efter en begäran från Europeiska kommissionen, eller
 3. om det annars finns anledning att anta att ett *stamnätsföretag* inte uppfyller kraven i 3 kap. 1 a och 1 f–1 j §§ ellagen (1997:857).
3. om det annars finns anledning att anta att ett *transmissionsnätsföretag* inte uppfyller kraven i 4 kap. 2–7 §§ elmarknadslagen (2018:000).

7 §

Nätmyndigheten ska återkalla en certifiering, om *stamnätsföretaget* inte längre uppfyller kraven i 3 kap. 1 a och 1 f–1 j §§ ellagen (1997:857).

Nätmyndigheten ska återkalla en certifiering, om *transmissionsnätsföretaget* inte längre uppfyller kraven i 4 kap. 2–7 §§ elmarknadslagen (2018:000).

9 §

Europeiska kommissionen och nätmyndigheten får begära att från ett *stamnätsföretag* eller ett företag

Europeiska kommissionen och nätmyndigheten får begära att från ett *transmissionsnätsföretag* eller ett

som bedriver produktion av eller handel med el få de upplysningar och få ta del av de handlingar som de anser behövas för att förutsättningarna för certifiering ska kunna bedömas.

företag som bedriver produktion av eller handel med el få de upplysningar och få ta del av de handlingar som de anser behövas för att förutsättningarna för certifiering ska kunna bedömas.

4 kap.

2 §

Nätmyndigheten ska begära ett yttrande från Europeiska kommissionen om huruvida

1. den verksamhet som certifieringen avser uppfyller kraven i 3 kap. 1 a och 1 f–1 j §§ ellagen (1997:857), och

2. en certifiering kan äventyra en trygg energiförsörjning till Europeiska unionen.

1. den verksamhet som certifieringen avser uppfyller kraven i 4 kap. 2–7 §§ elmarknadslagen (2018:000), och

5 §

Ett *stamnätsföretag* ska till nätmyndigheten anmäla omständigheter som kan leda till att en eller flera personer från tredje land får kontroll över *stamnätsföretaget* eller *stamnätet*.

Ett *transmissionsnätsföretag* ska till nätmyndigheten anmäla omständigheter som kan leda till att en eller flera personer från tredje land får kontroll över *transmissionsnätsföretaget* eller *transmissionsnätet*.

5 kap.

1 §

Nätmyndigheten utövar tillsyn över att *stamnätsföretag* följer denna lag.

Nätmyndigheten utövar tillsyn över att *transmissionsnätsföretag* följer denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

Förslag till lag om ändring i lagen (2013:385) om ingripande mot marknadsmissbruk vid handel med grossistenergiprodukter

Härigenom föreskrivs att 12 § lagen (2013:385) om ingripande mot marknadsmissbruk vid handel med grossistenergiprodukter ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

12 §

Tillsynsmyndighet är den myndighet som regeringen utsett enligt 1 kap. 7 § ellagen (1997:857).

Tillsynsmyndighet är den myndighet som regeringen utsett *att ansvara för nätmyndighetens uppgifter enligt 1 kap. 4 § elmarknadslagen (2018:000).*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

Förslag till lag om ändring i elsäkerhetslagen (2016:732)

Härigenom föreskrivs att 47 § elsäkerhetslagen (2016:732) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

47 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. beschaffenhet, placering, provning, kontroll, besiktning, användning och skötsel av elektriska starkströmsanläggningar och elektrisk utrustning som är avsedd att anslutas till en starkströmsanläggning samt om arbete på eller i anslutning till sådana anläggningar och sådan utrustning,

2. tillståndsplikt eller anmälningsplikt för uppförande, ändring eller borttagning av starkströmsanläggningar,

3. skyldighet för innehavare av nätkoncession enligt *ellagen* (1997:857) eller en starkströmsanläggning att anmäla olycksfall eller driftstörningar,

3. skyldighet för innehavare av nätkoncession enligt *elmarknads-lagen* (2018:000) eller en starkströmsanläggning att anmäla olycksfall eller driftstörningar,

4. skyldigheter vid framdragande av svagströmsledning,

5. säkerhetskrav som avses i 16–18 §§,

6. skyldigheter i fråga om information som ska följa med elektrisk utrustning,

7. skyldigheter att i fråga om elektrisk utrustning vidta skadeförebyggande arbete och vidta åtgärder när det finns anledning att anta att sådan utrustning inte överensstämmer med säkerhetskraven,

8. vilken utbildning och praktisk erfarenhet som krävs för att bli auktoriserad som elinstallatör,

9. de slag av elinstallationsarbete för vilka auktorisation kan ges enligt 20 § andra stycket och de för vilka anmälan kan göras enligt 25 §,

10. vad ett egenkontrollprogram ska innehålla,

11. avgifter för en myndighets verksamhet enligt denna lag,

12. ersättning för uttaget prov enligt 39 § och om skyldighet att ersätta kostnaderna för provningen, och

13. sådana undantag från kraven i 16–27 §§ som det finns särskilda skäl för.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

Förteckning över remissinstanserna för promemorian

Riksrevisionen, Svea hovrätt (Mark- och miljööverdomstolen), Göta hovrätt, Nacka tingsrätt (Mark- och miljödomstolen), Umeå tingsrätt, Kamrarrätten i Jönköping, Förvaltningsrätten i Falun, Förvaltningsrätten i Linköping, Domstolsverket, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Datainspektionen, Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll, Kommerskollegium, Försvarsmakten, Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt, Länsstyrelsen i Gävleborgs län, Länsstyrelsen i Kronobergs län, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Södermanlands län, Länsstyrelsen i Västerbottens län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Länsstyrelsen i Örebro län, Finansinspektionen, Skatteverket, Statens fastighetsverk, Konsumentverket, Uppsala universitet (Juridiska fakultetsnämnden), Lunds universitet, Kungl. Tekniska högskolan, Göteborgs universitet (Juridiska institutionen), Blekinge tekniska högskola, Naturvårdsverket, Affärsverket svenska kraftnät, Elsäkerhetsverket, Statens energimyndighet, Energimarknadsinspektionen, Post- och telestyrelsen, Trafikverket, Konkurrensverket, Skogsstyrelsen, Statens jordbruksverk, Boverket, Lantmäteriet, Regelrådet, Riksantikvarieämbetet, Arjeplogs kommun, Arvika kommun, Bengtsfors kommun, Bodens kommun, Borås kommun, Botkyrka kommun, Göteborgs kommun, Hörby kommun, Karlsborgs kommun, Karlskrona kommun, Krokoms kommun, Lindesbergs kommun, Ljusdals kommun, Lunds kommun, Malung-Sälens kommun, Nordanstigs kommun, Olofströms kommun, Piteå kommun, Sala kommun, Skellefteå kommun, Smedjebackens kommun, Staffanstorps kommun, Tanums kommun, Ulricehamns kommun, Vetlanda kommun, Växjö kommun, Åtvidabergs kommun, Östersunds kommun, Region Gotland, Branschföreningen Tågoperatörerna, Energiföretagen Sverige, Energigas Sverige, Energikontoren Sverige, FAR, Fastighetsägarna Sverige, Företagarna, HSB Riksförbund, Konsumenternas Energimarknadsbyrå, Konsumentvägledarnas Förening, Lantbrukarnas riksförbund, LRF Skogsägarna, Naturskyddsföreningen, Nord Pool Spot AB, Näringslivets Regelnämnd, Oberoende elhandlare, SKGS, Svensk Elbrukarförening, Svensk Solenergi, Svensk vattenkraftförening, Svensk vindenergi, Svensk vindkraftförening, Svenska elnätsuppröret, Svenskt Näringsliv, Sveriges advokatsamfund, Sveriges allmännyttiga Bostadsbolag (SABO), Sveriges Energiföreningars Riksorganisation, Sveriges kommuner och landsting, Sveriges konsumenter, Teknikföretagen och Villaägarnas riksförbund.

Dessutom har Riksbyggen, Vattenfall AB, Skellefteå Kraft AB, Elinorr, Elöverkänsligas Riksförbund, E.ON Sverige AB och Solelkommissionen inkommit med yttrande.

Sammanfattning av rapporten Åtgärder för ökad efterfrågefleksibilitet i det svenska elsystemet

På en framtida elmarknad med en högre andel variabel elproduktion i form av vind- och solkraft kommer det att bli viktigt att ta tillvara samtliga flexibilitetsresurser i elsystemet, det vill säga flexibel produktion, lagring och efterfrågefleksibilitet. Efterfrågefleksibilitet handlar om att elkunderna förändrar sin elanvändning utifrån olika signaler. Det kan till exempel handla om att kunderna minskar sin elanvändning när elnätet är hårt belastat, eller att kunderna ökar sin elanvändning när elpriset är lågt, exempelvis till följd av god tillgång till förnybar elproduktion.

Med en högre andel variabel elproduktion ökar utmaningarna för elsystemet. Utmaningarna handlar om frekvenshållning, effektbristsituationer, ineffektiv resursanvändning och lokala nätproblem. Efterfrågefleksibilitet kan vara en del i lösningen på dessa utmaningar och därför kommer det att bli allt viktigare att ta tillvara kundernas möjlighet att vara flexibla i sin elanvändning.

Den viktigaste förutsättningen för ökad efterfrågefleksibilitet är att värdet på efterfrågefleksibiliteten når fram till kunden så kunden kan tjäna på att använda sin flexibilitet. Dessutom behöver marknadsaktörerna såsom aggregatorer, energitjänsteföretag, elnätsföretag och elhandlare utveckla erbjudanden där kundernas flexibilitet kan tas tillvara.

Potentialen för efterfrågefleksibilitet i Sverige är störst bland hushållskunder och industriföretag, se tabellen nedan. Bland hushållskunder är det framförallt de som bor i småhus med eluppvärmning som kan bidra, vilket gör potentialen högst säsongsberoende. Styrning av uppvärmningen under ett fåtal timmar medför inte någon märkbar komfortminskning för hushållen eftersom det finns en värmetröghet i huset.

Nuvarande potential (MW) för efterfrågefleksibilitet i olika kundsegment Sverige

Hushåll	Fastigheter	Service- verksamhet	Elintensiv industri	Övrig industri
5 500 – vinter	200	300	1 700	300
3 000 – vår	(ventilation)	(reservaggregat)	(effektreduktion eller övergång till egen elproduktion inom framförallt skogsindustrin)	(effektreduktion inom lätt industri såsom livsmedels- och verkstads- industri och sågverk)
1 500 – sommar				
4 500 – höst				
2 000 – medel (uppvärmning)				
300 (hushållsel)				

Källa: Referenserna för de olika potentialuppskattningarna redovisas i bilaga 3.

Många industriföretag är mycket priskänsliga. När elpriset orsakar för höga rörliga kostnader i produktionen drar priskänsliga industriföretag ner

på sin elanvändning från elnätet. Detta sker ofta genom att de stänger av elkrävande produktionsprocesser under en viss tid eller att de startar upp egen elproduktion. Flera aktörer inom den elintensiva industrin är idag aktiva och budar in sin flexibilitet på elmarknaden. Däremot är hushållskundernas flexibilitet en nästintill helt outnyttjad resurs.

Ei har identifierat ett antal hinder för att efterfrågefleksibilitet i de olika kundsegmenten ska komma tillstånd:

1. Kundernas intresse av efterfrågefleksibilitet är lågt
2. Kunderna känner inte till möjlig flexibilitetspotential och det finns heller ingen teknik installerad hos kunderna, framförallt hushållen, som gör det enkelt för dem att erbjuda sin flexibilitet
3. Idag finns ett begränsat utbud av smarta tjänster och avtal för kunder som vill vara flexibla. Det finns heller inget verktyg för att jämföra och utvärdera eventuella avtal och tjänster från olika aktörer om att använda sin efterfrågefleksibilitet
4. Det finns marknadsbarriärer och andra hinder för kunderna att sälja sin flexibilitet till marknader och/eller till nätägare

Ei har tagit fram en handlingsplan som syftar till att undanröja dessa hinder. Med utgångspunkt i handlingsplanen och hindren har Ei identifierat ett antal åtgärder för att uppnå en ökad efterfrågefleksibilitet som i förlängningen ska leda till större effektivitet på elmarknaden, se tabellen nedan. Åtgärderna består av förslag till nya eller ändrade regelverk, kunskapshöjande insatser, uppdrag till myndigheter och samarbeten mellan myndigheter och andra aktörer för att skapa långsiktiga förutsättningar och spelregler för efterfrågefleksibilitet på elmarknaden i Sverige. Åtgärderna fokuserar framförallt på hushållskunder då de har en stor potential för efterfrågefleksibilitet som inte tas tillvara idag.

Föreslagna åtgärder för att uppnå handlingsplanen för ökad efterfrågefleksibilitet

Handlingsplan	Åtgärder	Tidplan
Öka kundernas medvetenhet om efterfrågefleksibilitet	Kundanpassad information om efterfrågefleksibilitet (informationskampanj och webbportal)	Informationskampanj 2020–2022 när subventionen för styrutrustning startar samt 2025 när den sista åtgärden är på plats Webbportal på plats senast 2025

Kartlägg potentialen för efterfrågefleksibilitet och identifiera hjälpmedel för att praktiskt kunna förverkliga potentialen	Timmätning och tillgång till timvärden för samtliga kunder	När funktionskraven finns på plats (senast 2025)	Bilaga 4
	Skapa förutsättningar i tjänstehubben för frivillig inrapportering av flexibilitetspotential	När tjänstehubben finns på plats (senast 2020)	
	Regeringen bör ge Boverket i uppdrag att inkludera efterfrågefleksibilitetspotential i energideklarationen	Utreds vidare 2017–2018	
	Regeringen bör ge Energimyndigheten i uppdrag att: - informera om efterfrågefleksibilitet inför energikartläggningen i stora företag - informera om efterfrågefleksibilitet vid stöd till energikartläggning i små och medelstora företag	Utreds vidare 2017–2018 Utreds vidare 2017–2018	
	Regeringen bör ge Energimyndigheten i uppdrag att ta fram ett investeringsstöd för styrutrustning av värmelaster	Utreds vidare 2017–2018	
Främja efterfrågefleksibilitet genom att kunderna ges information om valmöjligheter	Krav på elnätsföretag att informera sina kunder om tariffer och andra möjligheter till kostnadsbesparingar	Träder i kraft 2017–2018	
	Krav på löpande information från elhandlare till kund angående efterfrågefleksibilitet	När Ei får föreskriftsrätt enligt föreslagen ändring ¹ i 8 kap. 17 § ellagen	
	Ei utvecklar Elpriskollen i syfte att främja efterfrågefleksibilitet genom att: - redovisa timprisavtal på Elpriskollen - inkludera även nättariffer på Elpriskollen - skapa ett simuleringsverktyg på Elpriskollen för att uppskatta kundens besparingspotential av att välja olika erbjudanden	2017–2018 2019–2020 (efter föreskrifter för tariffutformning) 2021–2022 (efter att tjänstehubben är på plats)	

¹ Prop. 2016/2017:13

	- vidta åtgärder för att enklare kunna dela data från Elpriskollen med andra aktörer som vill utveckla smarta tjänster till kund	2021–2022 (efter att utvecklingen av Elpriskollen har genomförts)
Främja efterfrågefleksibilitet genom att skapa incitament för kunden att erbjuda sin flexibilitet till aktörer	Ei utvärderar incitamenten i elnätsregleringen som syftar till effektivt utnyttjande av elnätet	Utreds vidare 2017–2018
	Krav på dygnsvis timavräkning för samtliga kunder	När funktionskraven finns på plats (senast 2025)
	Ei utreder om ersättning för nätnytta även kan ges till andra aktörer än producenter såsom förbrukningsanläggningar	2017–2018
	Bemyndigande till Ei att utforma föreskrifter om nättariffernas utformning	2017
	Tillåta stegvis införande av nya tariffer och tillåta pilotprojekt avseende tariffer	2017
	Regeringen bör ge Svenska kraftnät i uppdrag att:	
	- utreda hur förbrukningsbud kan främjas på reglerkraftmarknaden	Utreds vidare 2017–2018
	- utreda hur förutsättningar för automatiska reserver från förbrukningssidan kan främjas	Utreds vidare 2017–2018
	Ei verkar för att produkter som främjar efterfrågefleksibilitet (möjliggör flytt av last) kan erbjudas av elbörserna	2017–2018
	Ei analyserar och utvecklar aggregatorrollen i linje med kommande europeisk lagstiftning och anpassad till den nordiska elmarknaden	2017
	Översyn av energiskatten av el för att möta framtidens energikutmaningar	

Ei har uppskattat samhällets kostnader och nyttor av ökad efterfrågefleksibilitet. Även kundens privatekonomiska incitament har analyserats. Vi har valt att estimerat kostnaderna för de åtgärder som vi bedömer som särskilt kostsamma men avgörande för att få igång efterfrågefleksibiliteten. Även de åtgärder som innebär lagändring har kostnadsuppskattats. Kostnaderna för dessa åtgärder uppskattas till 769 miljoner kronor årligen samt till en engångskostnad på 21 miljoner kronor, se tabellen nedan. Om den årliga kostnaden slås ut per kund blir det cirka 145 kronor.

Den största kostnaden avser timmätning och dygnsvis timavräkning för samtliga kunder samt investeringsstöd för styrutrustning. Kostnaden för investeringsstödet bör begränsas till ett antal år och upphör då marknaden för styrutrustning har mognat. Kostnaden för timmätning och timavräkning kan förväntas minska i och med att systemen anpassas för övergången till dygnsvis timavräkning för samtliga kunder.

Totala kostnader för åtgärder i åtgärdspaketet

Åtgärd	Kostnad av engångskaraktär i miljoner kronor	Årlig kostnad i miljoner kronor	Källa
Investeringsstöd för styrutrustning av värmelaster		200,5	Enova
Kundanpassad information om efterfrågefleksibilitet	20		Konsumentverket, Energimyndigheten och Statistiska centralbyrån Norge
Krav på elnätsföretag att informera sina kunder om tariffer och andra möjligheter till kostnadsbesparingar		1	Ei
Timmätning och dygnsvis timavräkning för samtliga kunder		567	Sweco och Ei
Nättariffer i Elpriskollen	1,5	0,5	Ei
Tillåta stegvis införande av nya tariffer och tillåta pilotprojekt avseende tariffer	0	0	Ei
Total kostnad	21,5	769	

Åtgärderna föreslås genomföras under perioden 2017 till 2025. För att uppskatta nyttorna utgår vi från förutsättningarna på elmarknaden 2030 då åtgärderna antas ha ökat efterfrågefleksibiliteten i Sverige. Nyttorna för samhället och för den enskilda kunden uppskattas för ett referensscenario som representerar en trolig utveckling av elsystemet i Europa fram till 2030. Sverige har i detta scenario 39 TWh vindkraft vilket är i linje med energiöverenskommelsen² och 50 TWh kärnkraft.

Nytan av åtgärdspaketet är svår att uppskatta och beror helt på vilken effekt åtgärderna får på efterfrågefleksibiliteten i Sverige. För att kunna beräkna nytan av åtgärdspaketet har vi uppskattat nyttorna med en övre

² Energiöverenskommelsen som träffades mellan Socialdemokraterna, Moderaterna, Miljöpartiet, Centerpartiet och Kristdemokraterna i juni 2016.

och undre gräns för den efterfrågefleksibilitet som åtgärderna förväntas leda till, se tabellen nedan.

Utifrån resultatet av analysen gör Ei bedömningen att de årliga nyttorna av efterfrågefleksibilitet 2030 är större än de årliga kostnaderna för åtgärderna. Det gäller även om bara hälften av hushållskunderna väljer att vara flexibla i sin elanvändning för uppvärmning.

Uppskattade årliga nyttor av efterfrågefleksibilitet för varje typproblem (M SEK)

Typproblem eller framtida utmaningar	Kunder som deltar	Övre nyttoestimat 100 procent av hushållskunderna i småhus är flexibla i sin elanvändning för uppvärmning Årlig besparing (M SEK)	Undre nyttoestimat 50 procent av hushållskunderna i småhus är flexibla i sin elanvändning för uppvärmning Årlig besparing (M SEK)
Frekvenshållning (automatiska reserver)	Hushållskunder	370	370
Effektbristsituation	Industrier och hushållskunder	128	128
Ineffektiv resursanvändning	Industrier och hushållskunder	675	381
Lokala nätproblem	Hushållskunder	587	294

Källa: Ei

Nyttorna för samhället är som störst om efterfrågefleksibiliteten bidrar till att lösa utmaningarna som handlar om ineffektiv resursanvändning och lokala nätproblem. Dessa nyttor kan realiseras genom att efterfrågefleksibilitet kommer in i prisbildningen på dagen före-marknaden och prissätts genom tidsdifferentierade elnätstariffer för att uppnå en effektivare resursanvändning och utnyttjande av elnätet. Stamnätet i Europa förväntas förstärkas till 2030 vilket resulterar i att höga elpriser på 200 EUR per MWh blir ovanliga under år med en normalkall vinter. Detta kommer innebära att de prisnivåer som krävs för att effektreduktioner inom industrin ska uppstå är sällsynta. Den stora nyttan uppkommer istället genom att hushållskunders elanvändning för uppvärmning automatiseras och kan styras mot prissignaler från elnät och/eller elhandel. Kunderna kan genom att flytta sin elanvändning till en annan tidpunkt alltså bidra till effektivare resursanvändning av produktionen och effektivare utnyttjande av elnätet.

Kunderna, producenterna av förnybar produktion, och elnätsföretagen är de stora vinnarna med efterfrågefleksibilitet. Även energitjänsteföretag och andra aktörer som hjälper kunden att realisera värdet av sin efterfrågefleksibilitet kommer vara vinnare i och med en större efterfrågan på smarta tjänster och avtal. Efterfrågefleksibilitet underlättar integration av förnybar elproduktion genom att kunder flyttar sin elanvändning till lågpristimmar då vi har mycket sol- och vindkraft i systemet. Detta gör att dessa kraftslag

kan utnyttjas mer än tidigare. Antalet nollpristimmar minskar således och investeringsklimatet för vind- och solkraftsproduktion förbättras.

Pristoppar kan minskas genom att hushållskunderna flyttar sin elanvändning till timmar med lågt pris. Våra resultat visar på att när efterfrågefleksibilitet kommer med i prisbildningen på dagen före-marknaden kommer medelårspriset att höjas marginellt för 2030, vilket gynnar producenter med låga marginalkostnader. Scenarierna för 2030 är ett elsystem med goda överföringsförbindelser vilket gör att antalet högpristimmar är få jämfört med antalet lågpristimmar. Det innebär att flytten av elanvändning resulterar i att priskurvans ”dalar fylls mer än toppar kapas” och medelårspriset ökar.

Elnätsföretagen kan genom tarifferna ge incitament till kunderna att vara flexibla i sin elanvändning för att åstadkomma ett effektivare utnyttjande av elnätet. Den största delen av besparingen för kunden uppstår på elnätssidan varför det är viktigt att elnätstarifferna är utformade för att stimulera till ett effektivt utnyttjande av elnätet. Kunderna skulle på så sätt kunna bidra till att minska nätförluster och investeringar i elnätet. Då elnätsverksamheten är ett reglerat monopol kommer kostnadsbesparingar för elnätsföretaget på längre sikt innebära kostnadsbesparingar för kunden. Det är därför viktigt att elnätsföretagen har tillräckliga incitament i elnätregleringen för att använda potentialen för efterfrågefleksibilitet istället för att göra traditionella elnätsinvesteringar om det är ett kostnadseffektivt alternativ.

Genom att kundernas förutsättningar för att vara flexibla i sin elanvändning förbättras stärks kundernas ställning på marknaden då de i större utsträckning kan göra aktiva val och påverka sin elkostnad. Hushållskundernas intresse för elanvändningen är ofta mycket lågt, därför kan besparingar i elkostnaden fortfarande vara ett svagt incitament för kunden. Hushållskunder har dock olika drivkrafter. Att kunden tydligt kan bidra till samhällsnytta genom att vara flexibel i sin elanvändning är viktigt att belysa i dialogen om efterfrågefleksibilitet.

Med de förväntade prisnivåerna för 2030 blir investeringen i styrutrustning lönsam för kunden med en återbetalningstid på bara några få år. Ei bedömer dock att ett investeringsstöd för styrning av värmelast blir viktigt. Dels på grund av kundernas låga intresse för sin elanvändning vilket är en tröskel för nya aktörer på elmarknaden. Men även på grund av att tjänster för efterfrågefleksibilitet är en omogen marknad där kunderna behöver informeras om vilken samhällsnytta de kan bidra till och vilken privatekonomisk nytta de kan få.

Lagförslaget i rapporten Åtgärder för ökad efterfrågefleksibilitet i det svenska elsystemet

Författningsförslag ellagen (1997:857)

Lagförslag för åtgärderna ”Timmätning och tillgång till timvärden för samtliga kunder” och ”Dygnsvis timavräkning för samtliga kunder”

3 kap 10 §

Den som har nätkoncession är skyldig att utföra mätning av mängden överförd el och dess fördelning över tiden.

Om en elanvändare har ett säkringsabonnemang om högst 63 ampere skall nätkoncessionshavaren i stället dels preliminärt beräkna mängden överförd el och dess fördelning över tiden (preliminär schablonberäkning), dels slutligt mäta mängden överförd el och beräkna dess fördelning över tiden (slutlig schablonberäkning). Detta gäller inte en elanvändare som begärt att mängden överförd el och dess fördelning över tiden skall mätas.

Det åligger nätkoncessionshavaren att rapportera resultaten av de mätningar och beräkningar som nämns i första och andra styckena.

Närmare föreskrifter om angivna skyldigheter meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Den som har nätkoncession är skyldig att utföra mätning av mängden överförd el och dess fördelning över tiden.

Det åligger nätkoncessionshavaren att rapportera resultaten av de mätningar och beräkningar som nämns i första stycket.

Närmare föreskrifter om angivna skyldigheter meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

3 kap 11 §

En elanvändare som begär att elförbrukningen ska mätas på annat sätt än enligt de föreskrifter som meddelats med stöd av 10 § ska av nätkoncessionshavaren debiteras merkostnaden för denna mätning och för rapporteringen av resultaten av dessa mätningar. Om mätningen av elanvändarens förbrukning därvid

En elanvändare som begär att elförbrukningen ska mätas på annat sätt än enligt de föreskrifter som meddelats med stöd av 10 § ska av nätkoncessionshavaren debiteras merkostnaden för denna mätning och för rapporteringen av resultaten av dessa mätningar. Om mätningen av elanvändarens förbrukning därvid

kräver en annan mätutrustning än vid mätning enligt de nämnda föreskrifterna ska elanvändaren debiteras kostnaden för mätaren med tillhörande insamlingsutrustning och för dess installation i uttagspunkten.

Andra kostnader för mätning än de som nu nämnts får inte debiteras enskilda elanvändare.

Trots det som sägs i första stycket får en elanvändare, som ingått ett avtal om leverans av el som förutsätter att mängden överförd el ska mätas per timme, inte debiteras merkostnader för detta.

Tvister i frågor som avses i första eller andra stycket prövas av nätmyndigheten. En tvist prövas dock inte om det visas att ansökan om prövning kommit in till nätmyndigheten senare än två år efter det att nätkoncessionshavaren sänt ett skriftligt ställningstagande till berörd part under dennes senaste kända adress.

kräver en annan mätutrustning än vid mätning enligt de nämnda föreskrifterna ska elanvändaren debiteras kostnaden för mätaren med tillhörande insamlingsutrustning och för dess installation i uttagspunkten.

Andra kostnader för mätning än de som nu nämnts får inte debiteras enskilda elanvändare.

Tvister i frågor som avses i första eller andra stycket prövas av nätmyndigheten. En tvist prövas dock inte om det visas att ansökan om prövning kommit in till nätmyndigheten senare än två år efter det att nätkoncessionshavaren sänt ett skriftligt ställningstagande till berörd part under dennes senaste kända adress.

Lagförslag för åtgärden ”Elpriskollen bör även ha information om tillgängliga nättariffer”

3 kap 24 §

En nätkoncessionshavare ska till nätmyndigheten lämna uppgift om sina nättariffer för överföring av el.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten får meddela närmare föreskrifter om nätkoncessionshavares skyldigheter enligt första stycket.

Lagförslag för åtgärden ”Tillåt stegvis införande av nya tariffer samt pilotprojekt avseende tariffer”

4 kap 1 §

Nättariffer ska vara objektiva och icke-diskriminerande. De ska utformas på ett sätt som är förenligt med ett effektivt utnyttjande av elnätet och en effektiv elproduktion och elanvändning.

Nättariffer ska vara objektiva och icke-diskriminerande. De ska utformas på ett sätt som är förenligt med ett effektivt utnyttjande av elnätet och en effektiv elproduktion och elanvändning.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten får meddela föreskrifter om hur nättarifferna ska utformas för att främja ett effektivt utnyttjande av elnätet eller en effektiv elproduktion och elanvändning.

I 5 kap. finns bestämmelser om fastställande av intäktsram.

En nätkoncessionshavare får utan hinder av vad som anges i första stycket, införa tariffer under en avgränsad tidsperiod för en begränsad krets av elanvändare för att utveckla nya tariffer som syftar till ett effektivt utnyttjande av elnätet och en effektiv elproduktion och elanvändning.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten får meddela föreskrifter om hur nättarifferna ska utformas för att främja ett effektivt utnyttjande av elnätet och en effektiv elproduktion och elanvändning.

I 5 kap. finns bestämmelser om fastställande av intäktsram.

Lagförslag för åtgärden ”Information om tariffer och andra möjligheter till kostnadsbesparingar för kund”

4 kap 11 §

Den som har nätkoncession *skall* på begäran utan dröjsmål lämna skriftlig uppgift om sin nättariff.

Vid begäran om ny anslutning *skall* uppgift enligt första stycket lämnas inom skälig tid.

Den som har nätkoncession skall offentliggöra sin nättariff till den del den avser avgifter och övriga villkor för överföring av el.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten får meddela närmare föreskrifter om offentliggörande av nättariff enligt tredje stycket.

Den som har nätkoncession *ska* på begäran utan dröjsmål lämna skriftlig uppgift om sin nättariff.

Vid begäran om ny anslutning *ska* uppgift enligt första stycket lämnas inom skälig tid.

4 kap. 12 a

Information om tariffer och möjligheter till kostnadsbesparingar för kund

Den som har nätkoncession ska offentliggöra sin nättariff till den del den avser avgifter och övriga villkor för överföring av el.

Den som har nätkoncession ska informera elanvändarna om hur nättarifferna är utformade.

Den som har nätkoncession ska informera om vilka möjligheter el-användarna har att påverka sina kostnader genom att byta tariff eller genom att ändra sitt förbrukningsmönster.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten får meddela närmare föreskrifter om skyldigheterna enligt första–tredje stycket.

Förteckning över remissinstanserna för rapporten Åtgärder för ökad efterfrågefleksibilitet i det svenska elsystemet

Riksrevisionen, Kammarrätten i Jönköping, Förvaltningsrätten i Linköping, Affärsverket svenska kraftnät, Boverket, Elsäkerhetsverket, Konkurrensverket, Konjunkturinstitutet, Konsumentverket, Datainspektionen, Post- och telestyrelsen, Statens energimyndighet, Styrelsen för teknisk ackreditering och kontroll (Swedac), Tillväxtverket, Regelrådet, Trafikverket, Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk (FMV), Kungliga tekniska högskolan, Umeå universitet, Sveriges Kommuner och Landsting, Energi- och miljötekniska föreningen, Energiforsk, Energieffektiviseringsföretagen, EFF, Fastighetsägarna Sverige, Villaägarna, Föreningen Sveriges energirådgivare, Föreningen Sveriges regionala energikontor, Företagarna, IT- och Telekomföretagen, Konsumenternas energimarknadsbyrå, Lantbrukarnas Riksförbund, Nord Pool, Oberoende elhandlare, Energiföretagen, Svenskt näringsliv, Sveriges energiföreningars riksorganisation (SERO), Sveriges konsumenter, Skogsindustrierna, Sveriges Standardiseringsförbund, Sveriges tekniska forskningsinstitut (SP), Teknikföretagen, Energidataföreningen, Elnätsupproret Gnosjöregionens Näringslivsbälte, Svensk förening för förbrukningsmätning av energi (SFFE), Leverantörsföreningen för Individuell Mätning och Debitering (LIMD), Bostadsrätterna, HSB Riksförbund, Hyresgästföreningen, Riksbyggen och Sveriges allmännyttiga bostadsföretag (SABO).

Dessutom har Göran Ek, SKGS, Vattenfall AB, Umeå Energi Elnät AB, E.ON Sverige AB, Fortum Sverige AB och Ellevio AB inkommit med yttrande.

Sammanfattning av rapporten Nya regler för elnätsföretagen inför perioden 2020–2023

Energimarknadsinspektionen (Ei) har fått i uppdrag av regeringen att föreslå en författningsreglering avseende en rimlig avkastning på kapital vid fastställandet av en intäktsram för elnätsverksamhet. Ei har även fått i uppdrag att se över bestämmelserna om elnätsföretagens intäkter från nätverksamheten och vid behov lämna författningsförslag. Slutligen framgår även av uppdraget att Ei ska ta fram och redovisa uppgifter om elnätsföretagens investeringar i elnäten och vilka drivkrafter som finns för investeringarna. Samtliga förslag bör införas så att de kan tillämpas från nästa tillsynsperiod 2020–2023.

Ei föreslår att elnätsföretagens avkastning regleras

Det är centralt att den reglerade avkastningsnivån för elnätsföretagens verksamhet är rimlig. I dag finns inga närmare regler eller förarbetsuttalanden om vad som avses med en rimlig avkastning. Detta har lett till omfattande domstolsprocesser. Processerna har gällt mycket stora ekonomiska värden. De har också varit extremt komplexa och tidskrävande för aktörer, myndigheten och för domstolarna. Processerna har också skapat en stor osäkerhet, för elnätsföretagen om vilken avkastningsnivå som är rimlig, och för kunderna om hur nättarifferna kommer att utvecklas.

De domstolsavgöranden som kommit inom området ger inte heller någon större vägledning för hur framtida bedömningar ska göras. Dessutom har avgörandena inneburit en systematisk överskattning av elnätsföretagens avkastning i förhållande till risknivån i verksamheten. Dessa förhållanden kommer med stor sannolikhet att bestå om det inte görs en närmare reglering av vad som avses med rimlig avkastning i elnätsverksamhet. Ei föreslår därför att det ska införas ytterligare regler i förordning.

Avkastningen bör regleras genom att fastställa en metod och närmare regler för hur nivån på avkastningen ska beräknas

Det är inte möjligt att reglera själva nivån på avkastningen i förordning, enligt gällande EU-direktiv. Det skulle inte heller vara lämpligt på grund av att förhållanden på kapitalmarknaden kan förändras snabbt. I stället bör det fastställas närmare regler som innebär att utgångspunkterna blir fastlagda för hur nivån på avkastningen ska uppskattas.

Den metod som föreslås bli författningsreglerad är den så kallade WACC-metoden (Weighted Average Cost of Capital) där CAPM-modellen (Capital Asset Pricing Model) används för att estimerar kapitalkostnaderna för ägarfinansierat kapital. Dessa metoder är vedertagna och dominerande i europeiska elnätsregleringar, andra regleringar och andra branscher.

Ei föreslår detaljreglering av sex parametrar i WACC-metoden

Flera av parametrarna i WACC och CAPM har ett inbördes samband. Det är därför av stor vikt att utgångspunkterna och bedömningarna av olika parametrar är konsistenta med varandra för att det ska bli ett rimligt resultat när avkastningen beräknas. Av det skälet är det av yttersta vikt att så mycket som möjligt regleras i detalj.

Förslaget är uppbyggt efter vedertagna metoder för att bedöma kapitalkostnader. Utöver att själva WACC-formeln inklusive CAPM framgår av författning föreslår Ei även att sex parametrar regleras i detalj. Dessa parametrar är riskfri ränta, skuldandel, kreditriskpremie, tillgångsbeta, inflation och skattesats. Ei bedömer dock att det i nuläget inte går att fastställa en detaljerad metod för att fastställa aktiemarknadsriskpremien.

Ei föreslår en metod som återspeglar de verkliga förhållandena på kapitalmarknaderna

En central fråga i domstolsprocesserna har varit vilket tidsperspektiv som ska användas när avkastningen (kalkylräntan) bestäms. Elnätsföretagen har ansett att ett tidsperspektiv som är avsevärt mycket längre än en tillsynsperiod på fyra år ska användas. Detta synsätt riskerar att leda till en överskattning av kalkylräntan. Ei föreslår därför att det är de aktuella förhållandena för de år som tillsynsperioden omfattar som ska användas och att nivån i möjligaste mån ska följa förutsättningarna på kapitalmarknaderna under den aktuella tillsynsperioden.

Ett specifikt problem som uppkommit när kalkylräntan ska bestämmas i förväg för respektive tillsynsperiod har varit tillförlitligheten i tillgängliga prognoser av exempelvis ränta, inflation och marknadsavkastning. Det har historiskt varit en stor skillnad mellan prognostiserade värden och verkligt utfall.

För att komma tillrätta med osäkerheten i de prognoser som används när kalkylräntan fastställs på förhand och för att säkerställa att kalkylräntan varken över- eller underskattas föreslår Ei att fyra centrala parametrar (riskfri ränta, skuldandel, kreditriskpremie och tillgångsbeta) först fastställs med prognoser och sedan ersätts med verkligt utfall vid tillsynsperiodens slut. På så vis säkerställs att avkastningen baseras på verkliga förhållanden på kapitalmarknaderna. Genom att hela metoden framgår av författning anser Ei också att det inte finns något som motiverar en särskild riskpremie för svenska elnätsföretag.

Ei:s förslag till reglerad avkastning innebär en kraftigt sänkt kalkylränta jämfört med Förvaltningsrättens dom i december 2016

Inför tillsynsperioden 2016–2019 fastställde Ei en real kalkylränta på 4,56 procent baserat på de prognoser som var tillgängliga vid tidpunkten för besluten.

Förvaltningsrättens dom i december 2016 innebar en ändrad avkastning till 5,85 procent, vilket är 28 procent högre än Ei:s ursprungliga beslut¹.

¹ Ei har överklagat förvaltningsrättens dom till kammarrätten som ännu inte har beslutat om prövningstillstånd.

Det förslag till författningsreglerad avkastning som Ei utarbetat skulle med de marknadsförutsättningar som rått under 2016 och 2017 inneburit kalkylräntor på 2,03 respektive 2,47 procent.

Bilaga 7

Elnätsföretagens investeringar kan endast till begränsad del motivera prisökningarna av elnätsavgifterna

Ei fick också i uppdrag att ta fram och redovisa uppgifter om elnätföretagens investeringar i elnäten och vilka drivkrafter som finns för investeringarna.

De viktigaste drivkrafterna för investeringar är, enligt elnätsföretagen, att uppfylla kunders förväntan på kvalitet, ersätta uttjänta anläggningar och att uppfylla funktions- och leveranssäkerhetskrav från myndigheten. Det är dock svårt att utifrån tillgängliga studier och material dra några säkra slutsatser om hur mycket intäktsramsregleringen påverkar reinvesterings-takten eftersom avskrivningsmetoden i regleringen nyligen ändrades till en real linjär metod. Ändringen genomfördes i samband med den nuvarande tillsynsperioden 2016–2019. Det är inte säkert att nätföretagen har haft tillräcklig lång tid på sig att anpassa sig så att eventuella nya beteendemönster märks i statistiken.

De investeringar som elnätsföretagen planerar att genomföra under perioden 2016–2019 ligger något högre än för föregående period. Däremot visar de faktiska investeringarna under 2016 och enkätundersökningen att elnätsföretagen sannolikt inte kommer att kunna nå den planerade nivån. För närvarande är bedömningen att investeringsnivån för 2016–2019 inte väsentligt kommer att överstiga föregående tillsynsperiod.

Kostnaderna för de planerade investeringsnivåerna motsvarar en prisökning av elnätsavgifterna på cirka 1 procent. Detta innebär att kostnader för investeringar bara till en begränsad del kan förklara de prisökningar som har skett hos många av elnätsföretagen under 2016 och 2017.

Ei föreslår mer differentierade avskrivningstider för elnätskomponenter

När elnätsföretagen genomför investeringar i elnäten ska kapitalkostnaderna fördelas på en viss tid. Avskrivningstiderna är bestämda i förordning.

För att regleringen samhällsekonomiskt ska styra rätt är korrekta avskrivningstider centralt. För korta avskrivningstider minskar drivkrafterna för kvalitet och underhåll och ökar risken för att anläggningar byts ut tidigare än vad som är motiverat sett till ekonomisk livslängd. Felaktiga avskrivningstider ger också omotiverade kostnader för kunderna. Avskrivningstiderna som tillämpas i regleringen ska därför så långt som möjligt avspeglade den verkliga ekonomiska livslängden för anläggningarna.

I dagsläget tillämpas en 40-årig avskrivningstid för samtliga anläggningsskategorier förutom för mätare med mera där avskrivningstiden är 10 år. Utvecklingen mot mer elektronik och smarta lösningar samt den linjära avskrivningsmetoden har ökat behovet av att dela upp anläggningarna i fler kategorier.

För att kunna gynna användning av ny modern teknik tillsammans med att nyttja konventionell teknik under längre tid föreslår Ei en differentie-

ring av avskrivningstiderna där antalet anläggningskategorier ökar. Exempelvis bryts styr- och kontrollutrustning ut till en separat kategori, vilket möjliggör en regulatorisk avskrivningstid som bättre matchar den verkliga ekonomiska livslängden för olika delkomponenter i elnätсанläggningar. Förslaget innebär att mer traditionella elnätсанläggningar får en längre avskrivningstid än de 40 år som tillämpas i dag.

I dagens regelverk finns ett incitament att vidmakthålla fungerande anläggningar även efter att den regulatoriska avskrivningstiden tagit slut (successiv revideringskomponent). Ei föreslår att den successiva revideringskomponenten ska finnas kvar trots förslaget om förändrade avskrivningstider eftersom det är samhällsekonomiskt positivt om anläggningars livslängd kan förlängas.

Ei föreslår däremot att regeln om schablonålder tas bort (38-årsregeln) eftersom en sådan regel skulle innebära orimlig överkompensation för elnätсföretagen.

Ei föreslår att avbrott på 12 timmar eller mer inkluderas i leverans kvalitetsincitamenten

Det är viktigt att incitamenten för kvalitet och effektivt nätutnyttjande utvecklas med resten av regleringen så att denna som helhet styr rätt.

Ei har identifierat att för vissa kundkategorier och avbrottslängder kan långa avbrott innebära lägre kostnader för elnätсföretagen än kortare avbrott. För att komma till rätta med detta problem, som riskerar att påtagligt skada förtroendet för elmarknaden, föreslår Ei en ändring i ellagen. Den föreslagna förändringen innebär att avbrott från och med 12 timmar ska ingå som ett underlag för incitament om god leverans kvalitet i intäktsramsregleringen. För enskilda elnätсföretag innebär förändringen ett förstärkt incitament att minska risken för riktigt långa avbrott. Förslaget ger däremot inte någon genomsnittlig höjning eller sänkning av intäktsramarna.

Ändrade regler för fastställande av intäktsram

När reglerna i ellagen ursprungligen togs fram utgick lagstiftaren från att fastställandet av intäktsramarna skulle ske på ett särskilt sätt. Ei har nu fastställt intäktsramar inför två tillsynsperioder, 2012–2015 och 2016–2019. Ei har också omprövat intäktsramarna för den första tillsynsperioden och ersatt prognoserna med det verkliga utfallet avseende uppgifter om investeringar, utrangeringar och företagens verkliga opåverkbara kostnader. Genom arbetet med att pröva och ompröva intäktsramar och processerna i domstol har det blivit uppenbart att vissa av lagstiftarens intentioner med reglerna inte har infriats.

Ei föreslår nu flera ändringar som syftar till att skapa en tydligare och enklare lagstiftning. Elnätсföretag som inte i tid rapporterar in uppgifter som ska ligga till grund för fastställande av intäktsram föreslås få en förseningsavgift i stället för att föreläggas med vite. En förseningsavgift skapar ett tydligare och mer direkt incitament att rapportera in uppgifter i tid vilket gör handläggningen av intäktsramarna effektivare. Ei föreslår också ytterligare ändringar som syftar till att stärka förhandsregleringen. För att ändra en intäktsram kommer elnätсföretagen med Ei:s förslag att vara tvungna att överklaga Ei:s beslut. Den nuvarande ordningen avseende

omprövning är otydlig och ger elnätsföretagen möjlighet att tillämpa andra villkor för intäktsramen långt senare. Reglerna kring vad som ska ske om ett elnätsföretag inte nyttjar hela intäktsramen eller tar ut mer intäkter än intäktsramen tillåter behöver också förändras och förtydligas.

Ei avser att fortsätta översynen av regleringen inför tillsynsperioden 2024–2027

Flera av förslagen som Ei lämnar i denna rapport kommer att innebära att elnätsföretagens incitament anpassas till att bli mer korrekta.

Det finns dock starka skäl att fortsätta utveckla regleringen av de svenska elnätsföretagen. Under arbetet med detta uppdrag har Ei särskilt identifierat att det kapacitetsbevarande perspektivet för värdering av elnätsföretagens anläggningar, som är fastställt i förordning, måste analyseras djupare. Under många år har det varit stor skillnad mellan prisutvecklingen på elnätskomponenter och den allmänna inflationen. Detta har inneburit högre kostnader för kunderna med det kapacitetsbevarande perspektivet än om ett förmögenhetsbevarande perspektiv hade tillämpats. De vidare analyserna bör ta sikte på i vilken mån de effekter som man en gång i tiden ville uppnå med metodvalet är sådana att de står i rimlig proportion till vad reglermodellen inneburit i ökade elnätsavgifter och vilka konsekvenser som en eventuell övergång till en annan metod skulle medföra.

De övergripande utgångspunkterna för framtida analyser av hur regleringen kan utvecklas är om den ger korrekta och rimliga incitament till elnätsföretagen (t.ex. att investera i smarta nät), en skälig kostnadstäckning och rimlig avkastning samtidigt som kunderna inte ska behöva betala för mycket för nättjänsterna. Ei har de senaste åren tagit initiativ till flera stora förändringar i regleringen av elnätsföretagen. Det är också viktigt att utvärdera de genomförda förändringarna kopplat till hur väl företagen svarar på de incitament som regleringen ger. Av det skälet är det också rimligt att större förändringar följs upp och utvärderas över flera reglerperioder. Det är också viktigt att större förändringar föregås av tillräckligt djupa analyser.

Ei avser att fortsätta arbetet med att följa upp och utveckla regleringen ytterligare inför reglerperioden 2024–2027.

Lagförslaget i rapporten Nya regler för elnätsföretagen inför perioden 2020–2023

Förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857)

Härigenom föreskrivs i fråga om ellagen (1997:857)¹

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

2 §

En nätkoncessionshavare ska lämna in ett förslag till intäktsram till nätmyndigheten tillsammans med de uppgifter som krävs för att pröva förslaget

En nätkoncessionshavare ska lämna in ett förslag till intäktsram till nätmyndigheten tillsammans med de uppgifter som krävs för att pröva förslaget.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka uppgifter som krävs för att pröva förslaget till intäktsram och när uppgifterna ska lämnas in.

2 a §

Om en nätkoncessionshavare inte i tid lämnar de uppgifter som följer av 2 § andra stycket, ska nätmyndigheten besluta att nätkoncessionshavaren ska betala en förseningsavgift på högst 100 000 kronor.

Om de uppgifter som följer av 2 § andra stycket inte har kommit in inom två månader från det att underrättelse avsändes till nätkoncessionshavaren om ett beslut om förseningsavgift enligt första stycket, ska nätmyndigheten besluta att nätkoncessionshavaren ska betala en ny förseningsavgift. Den nya avgiften ska uppgå till högst 100 000 kronor.

¹ Miljö- och energidepartementet arbetar för närvarande med att ta fram en ny elmarknadslag. De nu föreslagna ändringarna av bestämmelserna i ellagen kommer att behöva anpassas till den nya elmarknadslagen. En hänvisning till vilka bestämmelser som ska ändras eller införas mm. i den nuvarande ellagen bedöms därför inte vara aktuell.

2 b §

En förseningsavgift ska efterges, om underlåtenheten att lämna uppgifter framstår som ursäktlig med hänsyn till omständigheter som nätkoncessionshavaren inte har kunnat råda över. Avgiften ska också efterges om det framstår som uppenbart oskäligt att ta ut den.

Bestämmelserna om eftergift ska beaktas även om någon begäran om detta inte har framställts, om det föranleds av vad som har förekommit i ärendet.

2 c §

Bestämmelserna i 12 kap. 12–13 §§ om indrivning och verkställighet av förseningsavgift gäller även för förseningsavgifter som beslutats med stöd av 2 a §.

3 a §

Om en nätkoncessionshavare inte lämnar de uppgifter som följer av 2 § andra stycket, ska intäktsramen bestämmas till vad som framstår som skäligt med hänsyn till uppgifterna i ärendet. Detsamma gäller om intäktsramen inte kan beräknas tillförlitligt på grund av brister i det underlag eller i de uppgifter som krävs för att pröva förslaget till intäktsram.

7 §

När intäktsramen bestäms ska hänsyn tas till kvaliteten i nätkoncessionshavarens sätt att bedriva nätverksamheten. En sådan bedömning kan medföra en ökning eller minskning av vad som anses vara en rimlig avkastning på kapitalbasen.

Vid bedömningen enligt första stycket ska ett avbrott i överföringen av el beaktas i den utsträckning avbrottet inte medför skadestånds-

När intäktsramen bestäms ska hänsyn tas till kvaliteten i nätkoncessionshavarens sätt att bedriva nätverksamheten. En sådan bedömning kan medföra en ökning eller minskning av vad som anses vara en rimlig avkastning på kapitalbasen.

skyldighet för nätkoncessionshavaren eller ger rätt till avbrottsersättning enligt 10 kap. 10 §.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten får meddela föreskrifter om vad som avses med kvaliteten i nätkoncessionshavarens sätt att bedriva nätverksamheten.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten får meddela föreskrifter om vad som avses med kvaliteten i nätkoncessionshavarens sätt att bedriva nätverksamheten.

11 §

Nätmyndigheten ska ändra en fastställd intäktsram under tillsynsperioden om

1. den nätkoncessionshavare som beslutet gäller har lämnat oriktiga eller bristfälliga uppgifter *som i mer än ringa omfattning har inverkat på intäktsramens storlek,*

2. beslutet har fattats på ett uppenbart felaktigt eller ofullständigt underlag *och detta i mer än ringa omfattning har inverkat på intäktsramens storlek,* eller

3. det annars finns särskilda skäl

Nätmyndigheten ska ändra en fastställd intäktsram under tillsynsperioden om

1. den nätkoncessionshavare som beslutet gäller har lämnat oriktiga eller bristfälliga uppgifter,

2. beslutet har fattats på ett uppenbart felaktigt eller ofullständigt underlag, eller

3. det annars finns särskilda skäl

14 §

Vid omprövning enligt 12 eller 13 § ska nätmyndigheten kontrollera om de *antaganden* som legat till grund för beslutet om fastställande av intäktsram överensstämmer med det faktiska utfallet *under perioden*. Vid *bedömningen* ska myndigheten tillämpa 6–9 §§ och utgå från de uppgifter och metoder som myndigheten har använt vid fastställandet av intäktsramen och som *framgår* av *beslutet om fastställande*.

Vid omprövning enligt 12 eller 13 § ska nätmyndigheten kontrollera om de *prognoser* som legat till grund för beslutet om fastställande av intäktsram överensstämmer med det faktiska utfallet *för perioden*. Vid *kontrollen av prognoserna* ska myndigheten tillämpa 6–9 §§ och utgå från de uppgifter och metoder som myndigheten har använt vid fastställandet av intäktsramen och som *följer* av *det beslut som ska omprövas*.

Nätmyndigheten ska även ompröva intäktsramen om det framkommit att intäktsramen är för hög till följd av felaktiga uppgifter.

15 §

Om en allmän förvaltningsdomstol har ändrat ett beslut om intäktsram för en nätkoncessionshavare och grunden för ändring av det beslutet är tillämplig även för en annan

nätkoncessionshavare, ska nätmyndigheten, efter ansökan av den senare nätkoncessionshavaren, ompröva det beslut om intäktsram som gäller för denne.

En ansökan om omprövning ska ha kommit in till nätmyndigheten inom tre månader efter det att domstolens avgörande vunnit laga kraft.

20 §

Om en nätkoncessionshavares samlade intäkter från nätverksamheten under tillsynsperioden har avvikit från intäktsramen, ska det belopp med vilket intäkterna överstigit eller understigit intäktsramen minska respektive öka ramen för den påföljande tillsynsperioden.

Nätmyndigheten ska pröva om en nätkoncessionshavares samlade intäkter från nätverksamheten under tillsynsperioden har avvikit från intäktsramen. Har intäkterna överstigit eller understigit intäktsramen ska motsvarande belopp minska respektive öka ramen för den påföljande tillsynsperioden.

En ökning av intäktsramen enligt första stycket förfaller om nätkoncessionshavaren inte utnyttjar beloppet senast under de två tillsynsperioder som följer på den tillsynsperiod som ökningen uppkom.

En minskning av intäktsramen enligt första stycket förfaller inte.

20 §

Om en nätkoncessionshavares samlade intäkter från nätverksamheten under tillsynsperioden har överstigit intäktsramen med mer än fem procent, ska ett överdebiteringstillägg beräknat enligt andra stycket minska intäktsramen för den påföljande tillsynsperioden.

Beräkningen av överdebiteringstillägget ska grundas på den del av nätkoncessionshavarens samlade intäkter från nätverksamheten som överstiger intäktsramen.

Överdebiteringstillägget ska beräknas efter en räntesats som motsvarar den genomsnittliga referensränta enligt 9 § räntelagen (1975:635) som under tillsynsperioden fastställts av Riksbanken

En nätkoncessionshavare vars intäkter under en tillsynsperiod överstigit intäktsramen med mer än två procent enligt 20 § ska betala en sanktionsavgift.

Sanktionsavgiften ska fastställas till 25 procent av det belopp som intäkterna överstigit intäktsramen.

Avgiften tillfaller staten.

21 a §

En sanktionsavgift ska efterges helt eller delvis, om skillnaden mellan intäktsramen och de samlade intäkterna från nätverksamheten framstår som ursäktlig med hänsyn till omständigheter som nätkoncessionshavare inte har kunnat råda över. Avgiften ska också efterges om det framstår som uppenbart oskäligt att ta ut den.

Bestämmelserna om eftergift ska beaktas även om någon begäran om detta inte har framställts, om det föranleds av vad som har förekommit i ärendet.

21 b §

Nätmyndigheten beslutar om sanktionsavgift. En sanktionsavgift ska betalas till nätmyndigheten inom trettio dagar efter det att ett beslut eller en dom om att ta ut avgiften vunnit laga kraft eller den längre tid som anges i beslutet.

Nätmyndighetens beslut om sanktionsavgift får verkställas enligt utsökningsbalkens bestämmelser, om avgiften inte har betalats inom den tid som anges i första stycket.

Om sanktionsavgiften inte betalas inom den tid som anges i första stycket, ska nätmyndigheten lämna den obetalda avgiften för indrivning. Bestämmelser om indrivning av statliga fordringar finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m.

En sanktionsavgift som har beslutats faller bort i den utsträckning verkställighet inte har skett inom fem år från det att beslutet eller domen vunnit laga kraft.

Följande beslut får överklagas till allmän förvaltningsdomstol:

1. beslut av nätmyndigheten i fråga om

a) samlad redovisning och enhetlig nättariff enligt 3 kap. 3 § och 4 kap. 4 § första stycket,

b) anslutning av anläggning enligt 3 kap. 6–8 §§,

c) dispens enligt 3 kap. 9 b §,

d) kostnader för mätning enligt 3 kap. 11 och 14 §§,

e) ersättning vid inmatning av el enligt 3 kap. 15 §,

f) metodprovning enligt 4 kap. 1 a §,

g) tillstånd enligt 4 kap. 6 och 7 §§,

h) nättariffer för mindre produktionsanläggningar enligt 4 kap. 10 §,

i) intäktsram enligt 5 kap. 3, 11–13, 15–17, 26 och 27 §§,

j) godkännande av metoder för att utforma balansavtal enligt 8 kap. 4 a §, och

k) förseningsavgift enligt 12 kap. 8 och 11 §§,

2. beslut av en tillsynsmyndighet enligt 12 kap. 2–4 §§, samt

3. beslut av den systemansvariga myndigheten om ersättning till den som enligt 8 kap. 2 § beordrats öka eller minska produktionen av el.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätt

Följande beslut får överklagas till allmän förvaltningsdomstol:

1. beslut av nätmyndigheten i fråga om

a) samlad redovisning och enhetlig nättariff enligt 3 kap. 3 § och 4 kap. 4 § första stycket,

b) anslutning av anläggning enligt 3 kap. 6–8 §§,

c) dispens enligt 3 kap. 9 b §,

d) kostnader för mätning enligt 3 kap. 11 och 14 §§,

e) ersättning vid inmatning av el enligt 3 kap. 15 §,

f) metodprovning enligt 4 kap. 1 a §,

g) tillstånd enligt 4 kap. 6 och 7 §§,

h) nättariffer för mindre produktionsanläggningar enligt 4 kap. 10 §,

i) intäktsram enligt 5 kap. 3, 3 a, 11–13, 16–17, 20, 26 och 27 §§, *förseningsavgift enligt 5 kap. 2 a § samt sanktionsavgift enligt 5 kap. 21 §,*

j) godkännande av metoder för att utforma balansavtal enligt 8 kap. 4 a §, och

k) förseningsavgift enligt 12 kap. 8 och 11 §§,

2. beslut av en tillsynsmyndighet enligt 12 kap. 2–4 §§, samt

3. beslut av den systemansvariga myndigheten om ersättning till den som enligt 8 kap. 2 § beordrats öka eller minska produktionen av el.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätt

Förteckning över remissinstanserna för rapporten Nya regler för elnätsföretagen inför perioden 2020–2023

Riksrevisionen, Kammarrätten i Jönköping, Förvaltningsrätten i Linköping, Domstolsverket, Kommerskollegium, Finansinspektionen, Konjunkturinstitutet, Statens fastighetsverk, Konsumentverket, Affärsverket svenska kraftnät, Elsäkerhetsverket, Statens energimyndighet, Post- och telestyrelsen, Konkurrensverket, Regelrådet, Ekonomihögskolan vid Lunds universitet, Kungl. Tekniska högskolan, Umeå universitet, Uppsala universitet (Juridiska fakultetsnämnden), Bostadsrätterna, Energiföretagen Sverige, Fastighetsägarna Sverige, Företagarna, HSB Riksförbund, Hyresgästföreningen, Konsumenternas Energimarknadsbyrå, Lantbrukarnas riksförbund, Näringslivets Regelnämnd, Oberoende elhandlare, Skogen, Kemin, Gruvorna och Stålet (SKGS), Svensk Elbrukarförening, Svenska elnätsupproret, Svenskt näringsliv, Sveriges advokatsamfund, Sveriges Allmännyttiga Bostadsföretag (SABO), Sveriges Energiföretagars Riksorganisation (SERO), Sveriges Kommuner och Landsting, Sveriges Konsumenter och Villaägarnas Riksförbund.

Dessutom har Riksbyggen, Skellefteå Kraft AB, Krafringen Energi AB, Hyresgästföreningen region södra Skåne, Lokalkraft Sverige, Hyresgästföreningen region västra Sverige, Nacka kommun, Elinorr, Ulf Bernitz, Sveriges Elkraftentreprenörer, Tekniska verken Linköping Nät AB, Energigas Sverige, E.ON Sverige AB, Göteborg Energi Nät AB, Hyresgästföreningen Region Norrland, Nils Holgersson-gruppen, Ellevio AB, Swedegas AB, Vattenfall Eldistribution AB, Umeå Energi Elnät AB och Luleå Energi Elnät AB inkommit med yttrande.